

σχοήματα

ΓΚΑΛΟΠ ΣΤΑ ΓΗΠΕΔΑ

ΟΙ ΦΑΚΕΛΟΙ
ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

ΧΗΜΕΙΟ:
ΠΑΣΟΚ,
ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

Η ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΤΩΝ 5
ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ '85

ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΗ ΚΥΡΙΕ!.. ΕΧΕΤΕ ΥΠΟΨΗΝ ΣΑΣ
ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΧΑΜΕΝΗΣ ΨΗΦΟΥ;...

ΤΙ... ΟΧΙ!..

ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΕΧΕΤΕ ΔΙΑΒΑΣΕΙ
ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΣΜΩΝ ΤΟΥ ΜΕΝΙΟΥ;

ΟΧΙ!..

ΚΙ ΕΧΕΤΕ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΑΙΤΗΣΗ ΝΑ
ΒΓΕΙ ΜΙΑ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ;...

ΤΙ ΒΛΑΚΑΣ!.. ΚΑΙ ΤΗΓΑ
ΑΠΕΡΙΣΚΕΠΤΑ ΝΑΡΙΞΟ
ΛΕΥΚΟ!..

Ε

κλογές. Ομόνοια: Να είσαι ψηλά στο βουνό και να βλέπεις τις τίγρεις να τρώγονται στον κάμπο, όπως θα 'λεγε ο Πρόεδρος Μάο. Ανάμεσα στον πιο παλιό νεοφιλελευθερισμό και στα κρατικοποιημένα οράματα της Αριστεράς, οι Έλληνες πορεύονται προς τις κάλπες. Αμήχανοι ή φανατικοί, χαμογελαστοί ή συνοφρυωμένοι, πεισμένοι ή

ταλαντευόμενοι. Η ψήφος σταυρός του μαρτυρίου, η ψήφος όπλο του πολίτη, η ψήφος διεκδίκηση μιας κάποιας Αριστεράς. Η ψήφος σύμβολο τελικά μιας συμμετοχής που μένει στη μέση. Μιας ανάπηρης επιλογής ανάμεσα σε κόμματα αντιφατικά. Ανάμεσα σε εκπροσώπους ασαφείς που έχουν διατρέξει συχνά πυκνά το πολιτικό φάσμα προς αντίθετες κατευθύνσεις.

Αλλά ενώ οι πολύχρωμες επιτροπές υποστήριξης πυκνώνουν συλλέγοντας όσες μπορούν υπογραφές, άλλων η ευαισθησία πληγώθηκε αθεράπευτα βλέποντας το κράτος ολόκληρο να κινητοποιείται για μια χούφτα παιδιά που διέφυγαν, άγνωστο πώς, από τους ποικίλους μηχανισμούς προσαρμογής για να διεκδικήσουν μόνο το δικό τους αδιέξοδο. Αυτό το Χημείο είναι των παιδιών.

Όμως η Ελλάδα αναστενάζει πια μόνο στα γήπεδα. Εκεί, στους φιλάθλους που δεν έχουν ανάγκη από εκλογές για να γίνουν χούλιγκαν, αναζήτησε ο Σχολιαστής την ανεύρετη αλήθεια των γκάλοπ. Για να αποδείξει, χωρίς να έχει την πρόθεση, πως δεν είναι μόνο η πολιτική που φιλαθλοποιείται. Είναι κυρίως οι φιλάθλοι που έχουν πολιτικοποιηθεί...

Μόνο που οι Μελανήσιοι Κανάκ μπορεί να έχουν διαφορετική γνώμη για την πολιτική. Αληθινά ανάδελφοι αυτοί, μόνοι σ' ένα πλανήτη που τους αγνοεί, αγωνίζονται για το πιο απλό δικαίωμά τους: Να υπάρχουν.

25 ΜΑΗ 1976 και Πρωτομαγιά '85

Είναι ορισμένες ιστορίες, κατ' άλλους εξεγέρσεις πρώτου πολιτικού μεγέθους, που οι περισσότεροι θέλουν να τις ξεχνούν. Είναι η γνωστή περιπέτεια της πάλης ανάμεσα στη μνήμη και τη λήθη. Είναι η ιδεολογική διευθέτηση, το «θάψιμο» των στιγμών της ταξικής πάλης απ' τη μεριά της εξουσίας. Η σύγκρουση των απεργών εργατών μια ολόκληρη μέρα (25/Μαΐου 1976) με το σύνολο σχεδόν των δυνάμεων καταστολής στην Αθήνα, παραμένει μια ιδιαίτερα συκοφαντημένη πλευρά της πρόσφατης πολιτικής ιστορίας. Κατά τη συζήτηση του νόμου 330, γνωστού ως «αντεργατικού νόμου του Λάσκαρη» τα τότε κόμματα της αντιπολίτευσης (ΠΑΣΟΚ — ΚΚΕ — ΚΚΕ εσ.) και τα σημαντικότερα, μαζικότερα σωματεία και ομοσπονδίες που επηρέαζαν, προχώρησαν σε διήμερη απεργία. Τη δεύτερη μέρα, της μεγαλύτερης απεργιακής κινητοποίησης της 10ετίας, στις 9 το πρωί πραγματοποιείται συγκέντρωση οικοδόμων στο θέατρο «Γκλόρια».

Με σύνθημα: «Όλοι πορεία στη Βουλή» δεκάδες χιλιάδες δεν υπακούουν στην άποψη της ηγεσίας τους (ΚΚΕ, ΚΚΕ εσ. — ΠΑΣΟΚ) και τότε το κέντρο της πόλης δέχεται επίθεση. Αύρες, ΜΑΤ, δακρυγόνα. Οδοφράγματα, εκατοντάδες τραυματίες, και πολλοί αστυνομικοί, συλλήψεις μέχρι το βράδυ.

Την Παρασκευή 28 Μαΐου 1976, δίδεται στη δημοσιότητα μακρύς κατάλογος των κατηγορουμένων: 37 εργάτες και φοιτητές από τους εκατοντάδες των συλληφθέντων.

Η αποφασιστικότητα των απεργών σε μια νύχτα ονομάστηκε, όπως συνηθίζεται σ' αυτές τις περιπτώσεις, απ' το ΚΚΕ και τις άλλες δημοκρατικές δυνάμεις, σαν «οργανωμένο σχέδιο προβοκατόρων κύκλων της ανωμαλίας».

Τους δικαζόμενους αλλά και τους εργάτες—συνδικαλιστές που αμέσως μετά την ισχύ του 330/70 απολύονταν, υποστήριξε μόνο η εξωκοινοβουλευτική αριστερά. Για άλλη μια φορά όπως και τον Ιούλιο του '75 η επίσημη Αριστερά και οι εφημερίδες στάθηκαν στο πλάι του καθεστώτος όταν ένωσαν ότι η εργατική «εκτροπή» άγγιζε τα όρια των θεσμών της «Καραμανλικής δημοκρατίας».

Δεν αρνήθηκαν, κάθε άλλο μάλιστα, αργότερα να καρπωθούν ξεδιάντροπα, τις ψήφους των «προβοκατόρων» για να φύγει η «δολοφονική δεξιά».

Ο «μπαμπούλας» 330, παρέμεινε ως την «αλλαγή» του ΠΑΣΟΚ, το άρθρο 4 σήμερα είναι τεμάχιο της λογικής του στη σύγχρονη έκδοσή της. Η «αύρα» του Καραμανλή που εκείνη τη μέρα του '76 σκότωσε τη μικροπωλήτρια *Αναστασία Τσιβίκα* στο πεζοδρόμιο της οδού Αιόλου, ποτέ δεν βρέθηκε.

Σήμερα τα ΜΑΤ ξαναβαίνουν στους δρόμους, η ανεργία, η ψαλίδα των αμοιβών, τα ωράρια, η ιεραρχία

στο εργοστάσιο, η εκμετάλλευση της μαύρης εργασίας είναι πάλι τα «περιθωριακά» ζητήματα της προεκλογικής περιόδου.

Εκείνο το «βάρβαρο κίνημα» της εργατικής τάξης κανείς δεν το πολυπροσέχει πια. Την πρόσφατη πρωτομαγιά όσοι δεν συνέλεξαν άνθη στους αγρούς, κουνούσαν μαχητικά τα σημαία τους μπροστά στη ΓΣΕΕ. Ενώ τα ΜΑΤ είχαν πάρει από πίσω μια χούφτα αυτόνομων νεαρών, οπαδών της «προλεταριακής επανάστασης». Αλλά αυτούς τους λένε αναρχικούς και τους «περιποιήθηκαν» λίγο αργότερα.

Δ.Τ.

Ποιός θυμάται τη Συμμαχία;

Η δυνατότητα του ΚΚΕ να παίζει μετεκλογικά ρυθμιστικό ρόλο και η ικανότητά του να προσφέρει και να εγγυηθεί εκλογικές έδρες, έπαιξε καθοριστικό ρόλο για να συσπειρώσει για πρώτη φορά εξωκομματικές προσωπικότητες προερχόμενες από το ΠΑΣΟΚ, που μπορούν μετεκλογικά να παίξουν το ρόλο γέφυρας κυβερνητικής συνεργασίας. Ίσως αυτή είναι και η πιο καθοριστική και αποφασιστική πλευρά της ικανότητας των τελευταίων ανοιγμάτων του ΚΚΕ. Καταλαβαίνουμε την πικρία που νιώθει το ΚΚΕ εσωτ... που περίμενε να είναι ο μεγάλος κερδισμένος από τις διαροές του ΠΑΣΟΚ από τα αριστερά. Άλλη μια διάψευση στις τόσες... Αυτό όμως δεν δικαιολογεί τον ελάχιστο πολιτικό τρόπο με τον οποίο

διάφοροι αρθρογράφοι της ΑΥΓΗΣ αντιμετώπισαν το θέμα των συνεργαζομένων με το ΚΚΕ... ή εκείνων των συνομιλητών με τους οποίους απέβη άκαρπη η συνεννόηση όπως ο Ζιγδής και ο Βενιζέλος... Αν μη τι άλλο δείχνει έλλειψη και δογματισμού και ανοιχτό πνεύμα... σύμφωνα με ορισμένη «ανανεωτική ιδεολογία». Ιδιαίτερα αυτά ισχύουν για την ηγεσία του ΚΚΕ εσωτ που στην αλήστου μνήμης Συμμαχία εκπροσωπούσε τους σοσιαλιστές ο... Πρωτοπαπάς... και τους Χριστιανούς ο... Ψαρουδάκης. Απ' αυτή την πλευρά είναι τουλάχιστον άστοχες οι κορώνες του Λ. Κύρκου περί «κεντροποίησης» του ΠΑΣΟΚ λόγω της συνεργασίας με τον Ζιγδή... όταν υπάρχει το προηγούμενο του Καρακίτσκου στο πλαίσιο της ΑΣΔΗΣ... και του συμμαχίτη Πρωτοπαπά...

Π. Παν.

Χαμογελαστός κομμουνισμός

Όταν είδαμε τον κύριο τίτλο της Αυγής στις 4 Μαΐου (Χαμογελαστός κομμουνισμός, ο πιο επικίνδυνος εχθρός της δεξιάς) αισθανθήκαμε μια τέλεια αμηχανία.

Γιατί, βέβαια, είναι γνωστό ότι οι κομμουνιστές είναι μια ύπουλη φάρα που πάντοτε με το χαμόγελο κάνουν τις πιο μεγάλες θηριωδίες. Προς τι λοιπόν η προεκλογική οκτάστηλη υπενθύμιση; Τη λύση την ανακαλύψαμε όταν διαβάσαμε τις επώνυμες

μαρτυρίες δύο ανένταχτων υποστηρικτών του ΚΚΕ εσ.

«Κι ωστόσο οι αριστεροί της ανανέωσης, οι οργανωμένοι και οι ανοργάνωτοι δεν έχουν άλλη εκλογή εκτός από το ΚΚΕ εσωτ. Όσο κι αν αυτό γεμίζει πολλούς με πίκρα ή κι αγανάκτηση...» (Α. Ελεφάντης, Δ.Π.)

«Αρκετοί ανένταχτοι ανταποκρίθηκαν στην καθιερωμένη προεκλογική πρόσκληση του ΚΚΕ εσ. Κατάπιαν την πικρία τους...» (Κ. Ραβάνης, ΑΝΤΙ)

Με τέτοια μούτρα δεν πάμε για εκλογές σύντροφοι.

Δ.Ψ.

Η μπαλάντα του νεκρού τρομοκράτη

Την εποχή της γενοκτονίας των Ινδιάνων έλεγαν: Καλός Ινδιάνος είναι ο νεκρός Ινδιάνος. Οι καιροί εκείνοι έχουν περάσει χωρίς επιστροφή. Τώρα πια καλός τρομοκράτης δεν υπάρχει. Ο νεκρός τρομοκράτης οφείλει κι αυτός να συνεραστεί. Να καταδώσει τους φίλους, τους συμμαθητές, τους συνενόχους του. Τους γονείς του, την κοπέλα που ενδεχομένως τον αγάπησε.

Η ποινή του μέχρι την πλήρη ομολογία είναι η δημόσια έκθεση. Σαν άλλο βιασμένο πτώμα θα κείται πρωτοεξέλιδος όσον καιρό χρειαστεί. Αλίμονό του αν ούτε μ' αυτό συνετισθεί. Στο κάτω-κάτω τι καλό μπορεί να περιμένει; Τρομοκράτης είναι.

Κι αν γράφτηκε ότι τον σκότωσε ο συντροφός του χωρίς να είναι αλήθεια τι πειράζει; Κι αν κατά λάθος δεν έχει σχέση με τα όσα εγκλήματα αναδρομικά του καταμαρτυρούν, δε χάλασε κι ο κόσμος. Τρομοκράτες είμαστε να μας ενοχλούν κάτι τέτοιες λεπτομέρειες;

Κ.Β.

ΤΙ ΘΑ ΨΗΦΙΣΕΤΕ ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ... ΠΑΣΟΚ... ΝΔ...

ΜΗΠΟΣ ΚΚΕ... ΤΟΤΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ...

ΚΑΤΑΛΑΒΑ!... Η ΨΗΦΟΣ ΣΑΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΣΑΣ ΜΥΣΤΙΚΟ!

ΑΛΛΟ ΕΝΑ ΜΥΣΤΙΚΟ ΠΡΟΣΤΙΘΕΤΑΙ ΣΤΑ 6 ΕΚΑΤΟΜΥΡΙΑ ΜΙΚΡΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΣΤΙΣ 2 ΙΟΥΝΙΟΥ...

...Θ' ΑΠΟΔΕΙΞΟΥΝ ΟΤΙ Ο ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟΣ ΜΑΣ ΔΟΥΛΕΥΕΙ ΡΟΛΟΪ!

■ Η «νικητήρια» πορεία, μια μέρα μετά τη λύση της πολιορκίας του Χημείου ήταν χωρισμένη σε τρία μπλοκ. Μπροστά πήγαιναν οι αναρχικοί. Πίσω ήταν η παλιά προτοπορεία του κινήματος και νυν απλοί συμπαραστές. Τελευταία έρχονταν τα ΚΑΠΗ, οι «παλιοί αγωνιστές» της γενιάς των καταλήψεων και του Πολυτεχνείου...

■ Ο Ντίνος Χριστιανόπουλος είπε σε συνέντευξή του στο Τέταρτο ότι η Θεσσαλονίκη στάθηκε στον Σαββόπουλο «Η ρουφιάννα του για τις ορθοδοξίες». Μιλώντας στην ίδια πόλη ο Κ. Μητσστάκης θεώρησε σκόπιμο να αναφερθεί στη σημασία της Ορθοδοξίας για τη σημερινή Ελλάδα και στην Εκκλησία που πρέπει να 'ναι «κοινωνία προσώπων». Ρουφιανιές...

■ Από επίσημη αναφορά διπλωμάτη προς τον Πρόσβη Μόνιμο Αντιπρόσωπο της Ελλάδας στην ΕΟΚ:

«Τότε ο κ. Γ. εξαγκωμένος μου είπε: «Κωλόπαιδο, έκλεισε το τηλέφωνο, θα σε πλακώσω στις μουνιές». Δεν είπα τίποτα, ακολούθως πήγαμε στη συνε-

δρίαση που εκύλησε ομαλά εκτός από δύο άστοχες παρεμβάσεις του κ. Γ.» Και καταλήγει: «Η εκπροσώπηση της χώρας είναι πολύ σοβαρή υπόθεση... για να αφιερωθεί στο μακρονοϊσμό και την αναιδεια όψιμων ταλλευράνδων. Κάτι τέτοιο θα 'ταν πολύ επικίνδυνο και με την ευθύνη που σας διακρίνει δεν μπορεί να το επιτρέψετε».

Πράγματι...

■ Ο κ. Μηλιαράκης της Χριστιανικής Δημοκρατίας ήταν ένας από τους μεσολαβητές για την ειρηνική αποχώρηση των κλεισμένων στο Χημείο, το μεσημέρι του Σαββάτου 10-5. Βγαίνοντας από το Χημείο, όμως συνελήφθη από το μπλόκο των αστυνομικών. Ακολουθεί ο εξής διάλογος:

—Γιατί πήγες στο Χημείο;

—Πήγα σαν εκπρόσωπος της Συγκλήτου.

—Ποιας Συγκλήτου; Ποια είναι η ιδιότητά σου

—Έχω πολλές. Είμαι βιβλιοπώλης, λέγομαι Μηλιαράκης.

—Καλά πέρασε στην κλούβα.

—Μισό λεπτό, είμαι αντιπρόεδρος

της Χριστιανικής Δημοκρατίας.

—Μπράβο, πέρασε στην κλούβα.

—Μα δεν είναι δυνατόν, είμαι υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ, και πήγα να διαπραγματευτώ με τα παιδιά του Χημείου, θέλω να μιλήσω στον αξιωματικό.

—Καλά περίμενε λίγο.

Σε λίγο εμφανίζεται ένα εκατό και ο αστυφύλακας του λέει:

—Πολύ ωραία όλα αυτά που μου λες, πήγαινε να τα πεις και στην Ασφάλεια...

Ο κ. Μηλιαράκης αφέθηκε τελικά ελεύθερος μετά ένα ταξιδάκι στη Μεσογείων.

■ Δεν θα το πιστεύαμε αν δεν είχαμε υπάρξει αυτόπτες μάρτυρες: Σάββατο μεσημέρι 10/5 στη διασταύρωση Ακαδημίας και Μαυρομιχάλη, ο κ. Τσίμας, Γ.Γ. του Υπουργείου Δημόσιας τάξης απευθύνεται σε συνταγματάρχη της Χωροφυλακής και του ζητάει «εντός 5 λεπτών ν' αποχωρήσουν από την περιοχή όλες οι αστυνομικές δυνάμεις» για να βγουν οι έγκλειστοι του Χημείου. Ο συνταγμα-

τάρχης: «δεν έχω εντολή από τον κ. Μποσινάκη». Ο κ. Τσίμας: «έχεις εντολή από το Υπουργείο». Ο συνταγματάρχης: «Δεν μπορώ αν δεν ενημερώσω τον κ. Μποσινάκη». Και ο κ. Τσίμας εκνευρισμένος «Είναι δικό σου θέμα να ενημερώσεις τον κ. Μποσινάκη. Σε πέντε λεπτά ν' αποχωρήσουν οι δυνάμεις».

Συμπέρασμα: Η πίστη στην ιεραρχία είναι βαθιά ριζωμένη στην ψυχή των αξιωματικών της Ελληνικής Αστυνομίας...

■ Η σκηνή στην πρεσ-κόνφερανς του Α. Κύρκου: ο Ν. Χατζηνικολάου της ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗΣ απορεί προς τον Α. Κύρκο γιατί στο κλάι του δεν κάθεται ο Θ. Γεωργακόπουλος του Γραφείου Τύπου, αλλά ο Άλκης Ρήγος. Η παρατήρηση επισείει τις δριμύτητες παρατηρήσεις του Α. Κ. προς τον «νεαρό δημοσιογράφο» γνωστό για τις παρασκηνακές επαφές του με στελέχη του Ρήγα.

Απορία: Γιατί τόσο ενδιαφέρον για τον Θ. Γεωργακόπουλο; Ο Θ. Μαργαρίτης δεν είναι αρκετός;

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΑΦΕΝΤΙΚΟ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΜΠΗΛΗ

ΜΠΗΛΗ

ΔΕΝ ΚΟΡΝΑΡΕΤΕ, ΔΕΝ
ΕΧΕΤΕ ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΣΗΜΑΙΕΣ
ΔΕΝ ΕΧΕΤΕ ΝΤΟΥΝΤΟΥΚΑ, ...
ΔΕΝ ΕΧΕΤΕ ΚΑΝ ΘΡΙΑΜΒΕΥ-
ΤΙΚΟ ΥΦΟΣ!

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΜΠΗΓΚΜΠΟΣ,
ΕΧΟΥΜΕ ΜΙΑ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ
ΑΠΟ ΓΕΙΤΟΝΟΥΣ ΣΑΣ,
ΟΤΙ ΤΟΥΣ ΕΝΟΧΛΕΙΤΕ ΜΕ
ΤΗΝ ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΣΑΣ ΓΙΑ
ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ...

ΜΑ...
ΕΜΕΙΣ
ΙΣΑ, ΙΣΑ.

ΚΑΤΑΒΑΙΝΩ
ΚΥΡΙΕ ΜΠΗΓΜΠΟ,
ΚΑΤΑΒΑΙΝΩ, ΑΛΛΑ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΕ ΝΑ
ΜΗΝ ΕΙΣΤΕ ΠΡΟ-
ΚΗΤΙΚΟΙ.

ΕΓΩ... ΤΟ ΚΑ-
ΘΗΚΟΝ ΜΟΥ ΚΑΝΩ...
ΑΛΛΑ ΓΙΑ ΝΑΜΑΙ ΕΙΛΙΚΡΙΝΗΣ
ΣΥΜΦΩΝΟ ΜΑΖΙ ΣΑΣ...
ΜΟΝΟ ΕΝΑΣ ΠΑΠΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΞΕΙ
ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΤΟΠΟ

ΜΑΚΗ
ΠΡΕΠΕΙ ΟΠΩΣΔΗ-
ΠΟΤΕ ΝΑ ΒΡΟΥΜΕ
ΚΑΤΙ ΝΑ ΦΗΜΕΣ
ΟΤΙΔΗΠΟΤΕ...

ΛΕΤΕ Ο
ΚΑΚΟΠΟΙΟΣ ΠΟΥ
ΕΚΟΤΩΣΑΤΕ ΝΑ
ΨΗΦΙΖΕ ΠΑΕΟΚ;

Ο ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΗΣ
ΠΟΥ ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΑΜΕ
ΗΤΑΝ ΤΟΥ ΠΑΕΟΚ.

ΚΥΡΙΕ ΔΙΕΥΘΥΝΤΑ
Ο ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΗΣ, ΗΤΑΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΣ ΦΙΛΟΣ
ΤΟΥ ΛΑΝΘΗ...

"ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΩΝ ΤΡΟ-
ΜΟΚΡΑΤΩΝ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΑΙΡΤΗΣ
ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ "ΠΑΕΟΚ"
ΚΡΥΒΕΤΑΙ Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ
"17" ΝΟΕΜΒΡΗ"

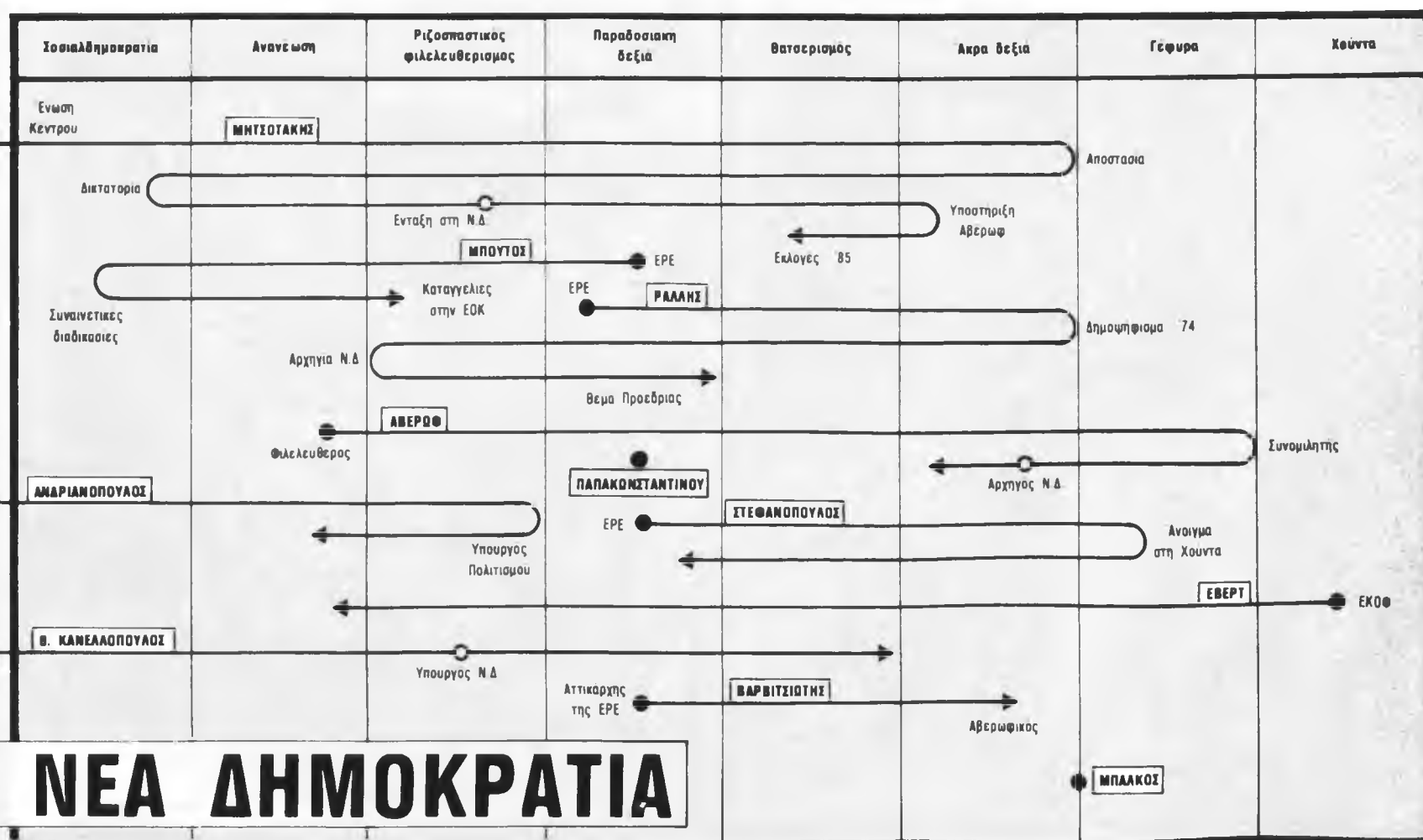
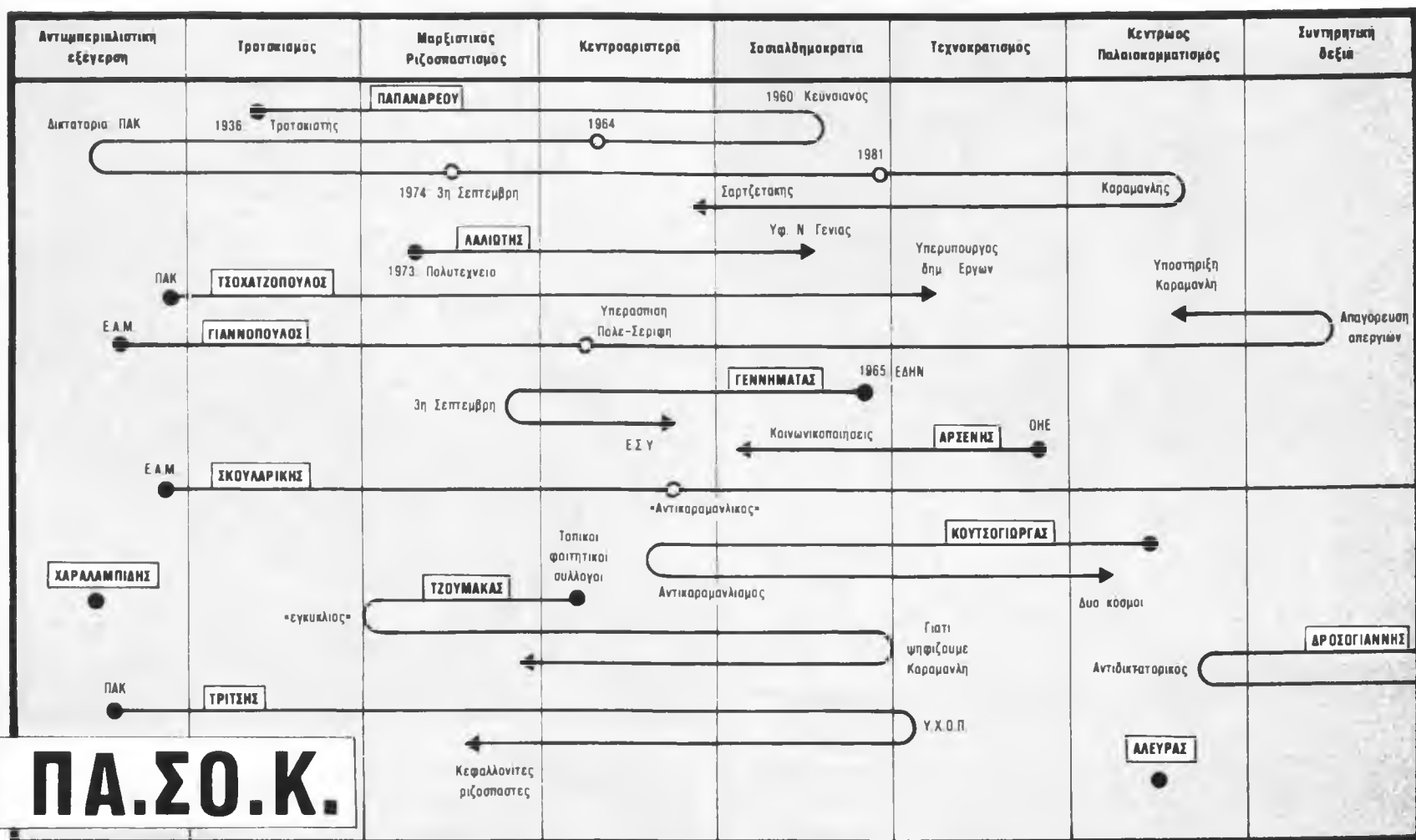

ΠΛΑΤΕΙΑ
ΕΞΑΡΧΕΙΩΝ

ΜΑ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ
ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ
ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ;

ΟΙ ΦΑΚΕΛΟΙ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

των βασικών στελεχών κάθε κόμματος η εικόνα ανατρέπεται. Μπορεί η εσωκομματική δημοκρατία να είναι ένα όνειρο, αλλά ο πλουραλισμός φαίνεται ότι έχει κατακτηθεί απ' τους έλληνες πολιτικούς. Σπάνιες οι συγκλίσεις, ακόμα σπανιότερες οι απόλυτες ταυτίσεις. Κάθε κόμμα ένας μικρός πύργος της Βαβέλ. Ή μήπως δεν είναι έτσι;

scripta manent

Για τον «Δεκαπενθήμερο Πολίτη» δεν υπήρξε ποτέ θέμα τοποθέτησης απέναντι στο ΠΑΣΟΚ.

Ο αρχηγικός χαρακτήρας του, ο αυταρχισμός, ο αντι-αριστερός λαϊκισμός και κυρίως ο κεντρώος πολιτικός λόγος ήταν από παλιά τα κύρια στοιχεία του ΠΑΣΟΚ που αξιωματικά οριοθετούσαν την Αριστερά απ' αυτό. Τουλάχιστον την εν δυνάμει «Αριστερά» που εργολαβικά και πεισματικά αναλάμβανε να υπερασπίσει ο «Δεκαπενθήμερος Πολίτης». Γιατί το πρόβλημα αυτό ήταν πάντα ανύπαρκτο για την υπαρκτή Αριστερά. Για το ΚΚΕ που σαν «ουρά» του ΠΑΣΟΚ έλυνε και έδενε τα διάφορα «μορατόριουμ», για το ΚΚΕεσ. που ζητούσε αλλαγή συσχετισμών στο μπλοκ της «Αλλαγής» και παζάρευε το μερίδιό του σ' αυτή την Αλλαγή (θυμηθείτε τη ΓΣΕΕ), για την ΕΔΑ που «συνεπής» προσχωρούσε στο ΠΑΣΟΚ, για τους διανοούμενους της Αριστεράς που σαν διανοούμενοι του Κράτους πια «επέδραμαν στις αντιφάσεις του», για τη γενιά της Εθνικής Αντίστασης που παροπλισμένη πια «δικαιωνόταν» από το ΠΑΣΟΚ... Και πόσα δεν θα μπορούσε να θυμηθεί κανείς. Ποιο μαγικό ραβδί λοιπόν κρατάει επιτέλους αυτό το «κεντρώο ΠΑΣΟΚ» ώστε να καταφέρνει να εκμαυλίζει τόσο πολύ την Αριστερά; Ο Δαμιανός Παπαδημητρώπουλος (Δεκαπενθήμερος Πολίτης τεύχος 39) κατέφυγε στην «πολιτική ψυχολογία» για να εξηγήσει το φαινόμενο: «Η πολιτική τοπογραφία ως αποκλειστική πολιτική ιδεολογία προχώραει και αποκλειστικά αγκαλιάζει βέβαια και το ΚΚΕ, αλλά και άλλες αριστεριστικές ομάδες: για όλους αυτούς το ΠΑΣΟΚ είναι ένα μικρό κομμάτι της δικής τους ταυτότητας, μόνο που για τους πολύ αριστερούς είναι τόσο μικρό, τόσο λίγο, που δεν τους αρκεί. Αυτοί είναι βιαστικοί, «επαναστάτες», θεωρούν ότι η ιστορία πρέπει να προχωρήσει πιο γρήγορα, το ΠΑΣΟΚ τους είναι «αργό», όχι όμως και ξένο: η ιστορία είναι γραμμική, η πολιτική τοπογραφία ευθύγραμμη, ο πολιτικός χώρος και ο ιστορικός χρόνος συντίθενται δημιουργικά, δικαιώνοντας την μεν πολιτική της Αριστεράς στο θεωρητικό επίπεδο του χωρόχρονου, το δε ΠΑΣΟΚ στο πεδίο της πραγματικής ιστορίας».

Είναι παρ' όλα αυτά η διάκριση Αριστεράς

και «κεντρώου ΠΑΣΟΚ» τόσο απλό πράγμα; Και αν είναι τόσο απλό γιατί δεν το είδαμε να εκφράζεται σε μια άλλη πολιτική γραμμή, αντίπαλη στη στρατηγική της εξουσίας, και στην πολιτική σκηνή αλλά και στους μαζικούς — ταξικούς αγώνες; (προπάντων εκεί).

Είναι, επιμένει ο Δ.Π. και θα κριθεί στις εκλογές με την ψήφο του καθένα: «Όσοι λοιπόν θεωρούν το σήμερα του ΠΑΣΟΚ ως στάδιο του δικού τους μέλλοντος, καλά θα κάνουν αντί να κρύβονται πίσω από το ΠΑΣΟΚ, να πάνε να γράφουν στο κόμμα αυτό, ή έστω να το ψηφίσουν. Θα ήταν η μόνη συνεπής στάση. Όσοι όμως δεν το κάνουν αυτό — και αναφέρομαι στους αριστερούς της ανανέωσης — έχουν ήδη σήμερα κάποιους λόγους για τη στάση τους αυτή, έχουν δηλαδή διαφορετικές (δεν μιλάμε εδώ για δεξιότερες ή αριστερότερες αλλά για διαφορετικές) πολιτικές αντιλήψεις και οφείλουν, αν θέλουν να είναι συνεπείς προς την ίδια τους τη στάση, να τη δικαιολογήσουν στο παρόν».

Προσοχή: δεν τον ενδιαφέρει αν οι πολιτικές αντιλήψεις των αριστερών της ανανέωσης είναι δεξιότερες ή αριστερότερες, αρκεί να είναι διαφορετικές!!! Διαφορετικές από το ΠΑΣΟΚ. Τι γίνεται όμως, αν είναι μεν αντί—ΠΑΣΟΚ αλλά παράλληλες με τη Δεξιά; Αν δηλαδή στην προσπάθειά τους να οριοθετηθούν απέναντι στο ΠΑΣΟΚ παραχωρούν στην αστική ιδεολογία όλο το ιδεολογικό και θεωρητικό οπλοστάσιο του μαρξισμού, υπερασπιζόμενοι τους θεσμούς, τους νόμους και την αστική νομιμότητα μπρος στον ηθικισμό της «άλλης αντίληψης για την εξουσία»;

Όλα αυτά βέβαια θα μπορούσαν να είναι ακαδημαϊκές συζητήσεις, αν δεν ήταν η θεωρητική βάση της συνεργασίας του Μπ. Πρωτοπαπά (παλιού αγωνιστή σοσιαλιστή και εταίρου του ΚΚΕεσ. στη Συμμαχία των «5») και του ΚΟΔΗΣΟ με τη φιλελεύθερη Ν.Δ. του Κ. Μητσοτάκη.

«Ο ένας λόγος είναι η αλαζονεία της εξουσίας από τα περισσότερα στελέχη του ΠΑΣΟΚ, ο άλλος λόγος ότι η συνεργασία αυτή είναι ο μόνος δρόμος για την κοινοβουλευτική εκπροσώπηση του ΚΟΔΗΣΟ», λέει ο Μπ. Πρωτοπαπάς. Ο ένας λόγος είναι ο οππορτουνισμός θα λέγαμε (να συζητάς με τη Ν.Δ., το ΠΑΣΟΚ, το ΚΚΕ και όποιος δώσει τα πιο πολλά), ο άλλος λόγος όμως είναι η ιδεολογία που διαπερνά και το κείμενο των 116 και ένα μέρους του ΚΚΕεσ. και του ανανεωτικού χώρου και του Δεκαπενθ. Πολίτη.

Δυστυχώς για τον τελευταίο, δεν είναι μια ιδεολογία που τη συναντάς αποκλειστικά στους χώρους της Αριστεράς και της ανανέωσης. Μπορείς να τη συναντήσεις και πολύ δεξιότερα.

Όλη αυτή όμως η φιλολογία του «κεντρώου ΠΑΣΟΚ» πήρε και μια άλλη διάσταση.

Ο Λεωνίδας Κύρκος παίρνοντας αφορμή από την συμμετοχή των Μαύρου, Ζιγδή, Ψαρουδάκη κ.ά. στις λίστες του ΠΑΣΟΚ δήλωσε «το ΠΑΣΟΚ... εξελίσσεται σε αστερισμό με κεντρώους ηγέτες.

Όλα αυτά είναι ενδιαφέροντα, αλλά ποια σχέση έχουν με μια αριστερή πολιτική; ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ δεν ήθελε να εξαρτάται το κόμμα του από «οριακές μειοψηφίες». Τώρα που τις ενσωματώνει, δεν θα εξαρτάται μόνο απ' αυτές, θα είναι αιχμάλωτο!» Ο δε ΑΝΤΗΝΩΡ (Σοφ.

Χρυσόστομίδης) στο ΑΝΤΙ τ. 288 παίρνοντας το μπαλλάκι αναρωτιέται «ποιά σχέση έχει ο σοσιαλισμός με τον Γ. Μαύρο ή τον Ι. Ζιγδή;...»

Την ίδια σχέση σύντροφοι που είχε ο σοσιαλισμός το 1977 όταν το ΚΚΕεσ. έφτιαχνε τη Συμμαχία με τον κ. Μαγκάκη (υπουργό του ΠΑΣΟΚ σήμερα και «Κεντρώο»), τον κ. Πρωτοπαπά («κεντρώο» συνεργαζόμενο με τη Ν.Δ.), τον κ. Ψαρουδάκη (συνεργαζ. του ΠΑΣΟΚ, χριστιανό Κεντρώο). Την ίδια σχέση που έχει με τ' σοσιαλισμό η προσχώρηση του

Μ. Πλωρίτη στην επιτροπή στήριξης του ΚΚΕεσ.

Και κάτι τελευταίο: κακό για την Αριστερά και την υπόθεσή της δεν είναι η παραδοχή ότι σήμερα δεν αναμετρίεται στις εκλογές μια ριζοσπαστική, αριστερή και επαναστατική πολιτική γραμμή απέναντι στο ΠΑΣΟΚ. Δεν είναι κακή για την Αριστερά η παραδοχή ότι δεν αναμετρίεται στις εκλογές η πολιτική έκφραση ενός κοινωνικού μπλοκ ενάντια στις καπιταλιστικές σχέσεις εξουσίας. Κακό είναι να συσκοτίζεις τις κοινωνικές αντιθέσεις και να τις ανάγεις στις προθέσεις του οποιουδήποτε Αρχηγού, κακό είναι να δημαγωγείς εκλογικίστικα στο όνομα της Αριστεράς, κακό είναι τέλος να υποκαθιστάς στην ανάλυσή του το μαρξισμό με το φιλελευθερισμό ή την όποια εκδοχή της αστικής ιδεολογίας.

Χ. Βερναρδάκης

Ο κομματικός πατριωτισμός δεν είναι καλός σύμβουλος ούτε για τα μέλη ενός κόμματος, ούτε, πολύ περισσότερο για τους φανατικούς οπαδούς του. Το θυμηθήκαμε διαβάζοντας άρθρο της σύνταξης του Δεκαπενθήμερου Πολίτη που κατηγορούσε την Αυγή γιατί δεν λογόκρινε άρθρο του Νίκου Καρρά για την εκλογική τακτική του ΚΚΕ εσ. Ο Ν. Καρράς πρότεινε ν' αποσυρθεί υπέρ του ΠΑΣΟΚ το ΚΚΕ εσ. στις εκλογικά άγονες περιοχές. Και βέβαια επί της ουσίας του κειμένου έχει το δικαίωμα ο Πολίτης να εκφράζει όπως και ο Ν. Καρράς όποια άποψη θέλει. Το εξωφρενικό όμως είναι ότι καταγγέλλει όχι την άποψη αλλά το γεγονός της δημοσίευσής της. Θα 'λεγε κανείς ότι πιστεύει ο Πολίτης ότι πρέπει να ανασταλούν για λίγο οι «δημοκρατικές διαδικασίες» στο ΚΚΕ εσ. γιατί πλέον έχουν παρατραβήξει. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται θυμίζουν κάθε άλλο παρά «ανανεωτική μεθοδολογία». Γίνεται προσπάθεια προσωπικής μείωσης του Ν. Καρρά με εκφράσεις όπως «ο όποιος Ν. Καρράς», «το ποιόν του αρθρογράφου» κλπ, κατηγορείται η Αυγή που τον αποκαλεί «σύντροφο», και συγκρίνεται η περίπτωση — όχι χωρίς κάποια δόση μελαγχολίας — με το ΚΚΕ όπου: «αν κάποιος εγκάθετος του ΠΑΣΟΚ υποστήριζε μια τέτοια άποψη για το ΚΚΕ, όλοι θα τον πέρναγαν για τρελό».

Στο ίδιο τεύχος του Πολίτη δημοσιεύεται επιστολή του Φώτου Λαμπρινού που δεν είχε δημοσιευθεί απ' την Αυγή γιατί κατηγορούσε τη φιλοσοβιετική της στάση και την προβολή του Γκορμπατσόφ ως νέας ελπίδας για ανανέωση στην ΕΣΣΔ. Η αιτιολόγηση της λογοκρισίας θα είναι σίγουρα αντίστοιχη μ' αυτή που προβάλλει ο Πολίτης που δεν κατηγορεί τις απόψεις του Ν. Καρρά αλλά εκείνους «που του επιτρέπουν να τις εκφράζει δημόσια και μάλιστα επίσημα, στη μέση της προεκλογικής μάχης, την ίδια ώρα που κάποιοι αριστεροί του ευρύτερου ανανεωτικού χώρου συσπειρώνονται γύρω από το ΚΚΕ εσωτερικού και συγκροτούν επιτροπές εκλογικής υποστήριξης.» Μ' άλλα λόγια, λίγο φιλότιμο δεν έχετε;

Πάντως για την ιστορία αποκαλύπτουμε στον Πολίτη ότι ο Α. Διαμαντόπουλος που απάντησε στον Ν. Καρρά εκ μέρους του Ε.Γ. του ΚΚΕ εσ. ήταν θερμός υποστηρικτής της «κοινής καθόδου» ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ εσ. στις περασμένες δημοτικές εκλογές. Κατόπιν τούτου περιμένουμε την πρόταση διαγραφής του.

Δ.Ψ.

Κάποτε, πριν 8 χρόνια, στις εκλογές του '77, εμφανίστηκε η «Συμμαχία των αριστερών και προοδευτικών δυνάμεων» η γνωστή «Συμμαχία των 5». Έλαβε μέρος στις εκλογές, εξέλεξε 2 βουλευτές και αμέσως μετά διαλύθηκε. Από τις 5 δυνάμεις, οι δύο -ΕΔΑ, Χριστιανική Δημοκρατία- συνεργάζονται σήμερα με το ΠΑΣΟΚ. Άλλες δύο -Σοσιαλιστική Πορεία, Σοσιαλιστική Πρωτοβουλία- διαλύθηκαν και στελέχη τους κατεβαίνουν σήμερα υποψήφιοι του ΠΑΣΟΚ, στο ΚΚΕ, στο ΚΚΕσ., ακόμα και στη Ν.Δ. Τέλος μία δύναμη -ΚΚΕσ.- διεκδικεί αυτόνομα την κοινοβουλευτική του εκπροσώπηση.

Είναι περίεργο και όμως πραγματικό, αυτό που δεν κατάφεραν τότε οι 5 ενωμένοι, σήμερα ηγετικές φυσιογνωμίες των τότε εταίρων να διεκδικούν τη βουλευτική έδρα μέσω άλλων κομμάτων. Στη νέα βουλή, το έτος 1985, οι 5 του 1977 θα έχουν λίγο πολύ τους «δικούς» τους εκπροσώπους. Ζητήσαμε από 5 επώνυμους και υπέρμαχους τότε της ιδέας της συμμαχίας τη γνώμη τους για τις πολιτικές εξελίξεις, τη σημερινή τους στάση, αλλά και την εκτίμησή τους για τη σημερινή διασπορά των συμμάχων τους.

Ο Μανώλης Γλέζος, ο πρόεδρος τώρα της ΕΔΑ και υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ, ο Άγγελος Διαμαντόπουλος μέλος τότε και τώρα του ΕΓ. του ΚΚΕσ. και υποψήφιος του, ο Νίκος Κωσταντόπουλος μέλος τότε του Γραφείου της Σοσιαλιστικής Πορείας, ακόμα ο Μ. Πρωτοπαπός αντιπρόεδρος τότε της Σοσιαλιστικής Πρωτοβουλίας, πρόεδρος τώρα του ΚΟΔΗΣΟ και υποψήφιος της Ν.Δ. και ο Ν. Φαρουδάκης πρόεδρος τότε και τώρα της Χριστιανικής Δημοκρατίας υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ, απαντούν, άλλοι εκφράζοντας το κόμμα τους και άλλοι τις προσωπικές τους απόψεις.

Γ. Πιτουρόπουλος

1 Μανώλης Γλέζος

Σχολιαστής: Συμπληρώθηκαν ήδη 3 1/2 χρόνια συνεργασίας της ΕΔΑ με το ΠΑΣΟΚ. Η ΕΔΑ αποφάσισε και σ' αυτές τις εκλογές να συνεργαστεί. Σημαίνει αυτό ότι η ΕΔΑ συμφωνεί με την κυβερνητική πολιτική του ΠΑΣΟΚ; *Η μήπως η συνεργασία εξαρτάται από την ανάγκη της ΕΔΑ για κοινοβουλευτική εκπροσώπηση;*

Γλέζος: Ξεκινώντας από το τελευταίο, η ΕΔΑ δεν αντιμετώπισε το θέμα ποτέ κομματικά αλλά μόνο πολιτικά. Κομματικά ίσως τη συνέφερε να κατέβει μόνη της στις εκλογές. Γιατί να έχει τη δυνατότητα να βγάλει βουλευτή το ΚΚΕσ. και όχι η ΕΔΑ; Η ΕΔΑ πιστεύω ότι έχει και περισσότερο κύρος και ευρύτητα στο λαό από το ΚΚΕσ., σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις και καλύτερες οργανώσεις. Τελικά αν κατεβαίναμε μόνοι μας ίσως βγάzaμε περισσότερους βουλευτές από το ΚΚΕσ. Το πρόβλημα όμως είναι πολιτικό.

Το 1981 οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι κανένας δεν περίμενε να χάσει η δεξιά και να κερδίσει το ΠΑΣΟΚ. Επιμένω σ' αυτή τη διαπίστωση, όσο και αν συνθηματολογούσαν και οι δυο ότι θα κερδίσουν. Ακριβώς γι' αυτό το ΠΑΣΟΚ ήταν απροετοίμαστο για ανάληψη κυβερνητικών ευθυνών. Έτσι είχαμε το χάος των πρώτων ημερών της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ. Από εκεί και πέρα, εκτός από τις παραλήψεις και τα λάθη το πρόβλημα της εξουσίας παρέμεινε και παραμένει. Δηλαδή το ΠΑΣΟΚ πήρε την κυβέρνηση αλλά δεν κατόρθωσε να παραλάβει την εξουσία. Ενώ ότι υπάρχει ένας κρατικός μηχανισμός δομημένος συγκεντρωτικά για να υπηρετεί μια δεξιά που είναι με τη σειρά της υπηρέτης του ξένου και ντόπιου κεφάλαιου. Αυτός ο μηχανισμός, παρά τις προσπάθειες, δεν έγινε κατορθωτό να εξαρθρωθεί. Και από άποψη νοοτροπίας και

αντιλήψεων όχι μόνο δεν άλλαξαν οι δομές του κρατικού μηχανισμού αλλά και αυτοί από το ΠΑΣΟΚ που μπήκαν στον μηχανισμό ενσωματώθηκαν απ' αυτόν. Γιατί η ίδια η δομή είναι εκείνη που δημιουργεί τη νοοτροπία και τις αντιλήψεις. Και παρ' ό,τι το ΠΑΣΟΚ το είδε αυτό και το ονόμασε «η αλαζονεία της εξουσίας» δεν είναι απλά κάτι τέτοιο. Είναι δυστυχώς η προσχώρηση, η ταύτιση με τον κρατικό μηχανισμό, του δομημένου να υπηρετεί μια δεξιά που ανήκει στους ξένους.

Το πολιτικό πρόβλημα λοιπόν σήμερα δεν είναι ποιος θα κερδίσει την κυβέρνηση όπως το 81 αλλά ποιος θα πάρει την εξουσία. Αυτό έχει γίνει συνείδηση και στο ΠΑΣΟΚ και στη Ν.Δ. Εκείνοι που δεν έχουν καταλάβει τίποτα είναι τα δύο Κ.Κ. Δεν έχουν καταλάβει δηλαδή ότι παίζεται το παιχνίδι της εξουσίας αυτή τη φορά. Πράγμα που το έχει συνειδητοποιήσει όμως ο λαός. Και γι' αυτό θα δώσει τη νίκη στο ΠΑΣΟΚ. Άσχετα αν διαφωνεί μαζί του πολιτικά. Γιατί η επόμενη τετραετία θα είναι η διαδικασία ανάληψης της εξουσίας από το λαό.

Σχολιαστής: Δηλαδή το όραμα της ΕΔΑ για ένα «Σοσιαλισμό μ' ανθρώπινο πρόσωπο» ταυτίζεται με τον «σοσιαλισμό» που οικοδομεί ή θέλει να οικοδομήσει το ΠΑΣΟΚ;

Γλέζος: Αναγνωρίζουμε ότι το ΠΑΣΟΚ συνάντησε αντικειμενικές δυσκολίες. Οπωσδήποτε έκανε και λάθη που οφείλονται σε υποκειμενικούς λόγους. Όμως, στις σημερινές συνθήκες εξακολουθεί να παραμένει η μοναδική δυνατότητα. Άλλη δυνατότητα όχι μόνο δεν δημιουργήθηκε όλο αυτόν τον καιρό αλλά ούτε ελπίδα έχει φανεί για τη δημιουργία της. Η δυνατότητα να μην ξανάρθει η δεξιά στην κυβέρνηση και να δοθεί η εξουσία στο λαό περνάει μόνο μέσα απ' το ΠΑΣΟΚ σήμερα. Πιστεύω ότι στη νέα τετραετία το ΠΑΣΟΚ θα δώσει την εξουσία στο λαό γι' αυτό και συνεργαζόμαστε. Και σ' αυτή την κατεύθυνση δουλεύει η ΕΔΑ που

έχει ασκήσει πολύ πιο σκληρή και αυστηρή κριτική στην κυβέρνηση αν και συνεργαζόμενη, από τα ΚΚ και έχει προβάλει πολύ πιο προχωρημένες θέσεις απ' αυτά.

Σχολιαστής: Πώς εξηγείται το γεγονός ότι οι εταίροι της «Συμμαχίας των 5» του 1977 βρίσκονται σήμερα σε αντιμαχόμενα πολιτικά στρατόπεδα; (ΠΑΣΟΚ, Ν.Δ., ΚΚΕσ.);

Γλέζος: Δεν είναι ακριβώς έτσι. Δύο δυνάμεις της συμμαχίας διαλύθηκαν αμέσως μετά τις εκλογές. Η Σοσιαλιστική Πορεία και η Σοσιαλιστική Πρωτοβουλία. Η πρώτη σκόρπισε στα άλλα κόμματα. Από τη δεύτερη ένα κομμάτι υπό τον Μαγκάκη προσχώρησε στο ΠΑΣΟΚ. Ένα άλλο μέρος προσχώρησε στο ΚΟΔΗΣΟ που δεν ήταν στη συμμαχία. Και απ' αυτό πάλι μόνο ένα μέρος προσχώρησε στη Ν.Δ. Πρόκειται για άτομα. Δεν τα λογαριάζω καθόλου γιατί τα άτομα δεν αποτελούν πολιτική δύναμη. Δύο άλλες δυνάμεις (ΕΔΑ, Χριστιανική Δημοκρατία) συνεργάζονται με το ΠΑΣΟΚ και τέλος μία άλλη δύναμη (ΚΚΕσ.) είναι εκτός συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ ακολουθώντας δικό του δρόμο.

Πιστεύω ότι η σημερινή διάταξη των δυνάμεων της Συμμαχίας δείχνει και το πρόβλημα που απ' αρχής είχε η Συμμαχία. Όταν ο αξέχαστος Ηλίας Ηλιού έλεγε ότι τρεις δυνάμεις διεκδικούν την κυβέρνηση, η Ν.Δ., το ΠΑΣΟΚ και η Συμμαχία δεν είχε άδικο. Χάσαμε όμως εξαιτίας του ΚΚΕσ. που στα εγκαίνια του εκλογικού κέντρου διακήρυξε ότι η συμμαχία είναι εκλογικού χαρακτήρα. Απ' εκείνη την ημέρα άρχισε η διαρροή και τελικά χάσαμε από το ΠΑΣΟΚ. Η ίδια του η στάση από τότε χαρακτηρίζει και τη σημερινή του τακτική απέναντι στις δυνάμεις της αλλαγής. Μια στάση ομφαλοσκοπική πώς να κυριαρχήσει στο χώρο των κομμουνιστικών ιδεών σ' αντίθεση με το ΚΚΕ. Γι' αυτό μόνο ενδιαφερόταν τότε, γι' αυτό και σήμερα. Γι' αυτό παραμένει σ' αυτά τα επίπεδα.

Άγγελος Διαμαντόπουλος

Σχολιαστής: Πώς συνδέεται η πρότασή σας για σχηματισμό του συνασπισμού πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων που εξαγγείλατε στις θέσεις για το συνέδριο με την όξυνση τελευταία της κριτικής σας προς το ΠΑΣΟΚ;

Διαμαντόπουλος: Μια προοπτική συνασπισμού που στον πολιτικό τομέα εκφράζεται και στη συνεργασία ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕσσ. δεν σημαίνει καθόλου ότι μπορεί να γίνει μέσα απ' ένα δρόμο στρωμένο με λουλούδια. Θα υπάρχουν συγκρούσεις, και οξύνσεις, μέσα από τις οποίες θα προσπαθήσουμε να οδηγηθούμε σε συγκλίσεις, μπορεί όμως αυτές να οδηγήσουν και σε αλλαγή συσχετισμού δυνάμεων αν οι συγκλίσεις απορρίπτονται απ' την άλλη πλευρά, ή και μπορεί να οδηγήσουν και στα δυο συγχρόνως και στη σύγκλιση δηλαδή και στην αλλαγή συσχετισμού. Σημαίνει αυτή η προοπτική σοβαρές συγκρούσεις για να διαμορφωθεί από τα μέσα αργά ή γρήγορα αυτός ο συνασπισμός.

Έτσι αυτή τη στιγμή συγκρουόμαστε αρκετά σοβαρά με το ΠΑΣΟΚ. Απορρίπτουμε συνολικά το πολιτικό σύστημα διακυβέρνησης που πήγε να εδραιώσει την πρώτη 4ετία. Το πολιτικό αυτό σύστημα έχει δύο πλευρές. Η μια πλευρά, το πώς αντιμετώπισε τα προβλήματα. Έχουμε πει γι' αυτό επιγραμματικά ότι το σχήμα ήταν βήματα — αναστολές — αφυδάτωση — υποχώρηση. Από την άλλη πλευρά η αντιμετώπιση των θεσμών και οι δημοκρατικές λειτουργίες. Σχηματικά και εδώ δημοκρατία — ψευδοεπίγραφες «πραγματοποιήσεις» — βιασμοί και στραπατσάρια στα όνομα της αλλαγής — ένταση του αυταρχισμού και του μονοκομματισμού — χρησιμοποίηση των εργαζομένων στην ίδια θέση γωνίας που είχαν πάντα.

Αν ρωτήσεις οποιονδήποτε τι είναι εκείνο που ανέβηκε σταθερά την τετραετία, η απάντηση θα 'ναι μόνο μία: Η δεξιά, η δεξιά ξανασήκωσε κεφάλι. Αυτό είναι η κύρια «επιτυχία» της τετραετίας. Τι έφταιξε γι' αυτό. Έφταιξε η αυτοδυναμία. Και αυτοδυναμία σημαίνει έλλειψη ελέγχου απ' τ' αριστερά. Έλλειψη ελέγχου απ' τ' αριστερά σημαίνει στόμωμα ακόμα και όποιος καλοθέλητης προσπαθεί. Εδώ βρίσκεται ο ρόλος του κόμματός μας. Στη νέα βουλή η ύπαρξη της δυναμικής σύγχρονης αριστερής ομάδας θα απελευθερώσει δυνάμεις και από το ΚΚΕ. Δεν λέω ότι θα 'χουμε αμέσως προσχωρήσεις, αλλά άνθρωποι βουβόι, σκέψεις βουβές γιατί δεν είχαν σημείο αναφοράς θα δυναμώσουν σε πρώτη φάση μέσα στο ίδιο τους το κόμμα.

Σχολιαστής: Σε ενδεχόμενη οριακή πλειοψηφία του ΠΑΣΟΚ ποια θα είναι η στάση του ΚΚΕ εσ. μέσα και έξω απ' τη Βουλή;

Διαμαντόπουλος: Πολύ σοβαρό ζήτημα. Πρώτα απ' όλα θα υπάρχει ο αριστερός αντίλογος όπως είπαμε πιο πάνω. Δεύτερο, υπάρχει η στήριξη χωρίς προϋποθέσεις θα έλεγα, σε κυβερνήσεις που θα είναι πέρα από το χώρο της Ν.Δ. Αυτή η θέση πρέπει να θεωρείται δεδομένη.

Αν όμως πάμε για κυβερνήσεις προοδευτικής συνεργασίας τότε το πράγμα είναι τελείως διαφορετικό. Αυτό δεν μπορεί να γίνει παρά μέσα από μια προγραμματική διαδικασία, από μια διαδικασία ξεκαθαρίσματος μερικών βασικών πραγμάτων. Όχι κάποιου μίνιμουμ (είμαστε κατά του ιμπεριαλισμού και θέλουμε το σοσιαλισμό) αλλά σε συγκεκριμένα ζητήματα που θα αφορούν και τη φυσιογνωμία αυτής της συνεργασίας και τους συγκεκριμένους στόχους της. Αυτό βέβαια είναι πιο δύσκολο, όχι όμως για κάποιο άδηλο μέλλον. Και το ξαναλέω περνάει μέσα από σκληρές συγκρούσεις.

Σχολιαστής: Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι οι εταίροι της «Συμμαχίας των 5» του '77 βρίσκονται σήμερα σε αντιμαχόμενα πολιτικά στρατόπεδα; (ΠΑΣΟΚ, Ν.Δ., ΚΚΕσσ.);

Διαμαντόπουλος: Η συμμαχία των 5; Ήταν αυτός συνασπισμός; Δεν ήταν. Ήταν μια ευκαιριακή σύμπραξη που επιθυμούσε να σηματοδοτήσει κάποιον συνασπισμό αλλά που δεν υπήρχε καμιά αντιπαράθεση, καμιά σύγκρουση στο εσωτερικό αυτών των δυνάμεων. Αποτέλεσμα να μην πείσει κανένα και να γίνει μια απομόρφωση μεγάλων δυνάμεων ανεξάρτητα αν εκπροσωπούσαν τίποτα στην ελληνική κοινωνία. Το γεγονός είναι ότι απορροφήθηκαν από δω και από κει γιατί δεν είχε γίνει μια επεξεργασία και δεύτερο γιατί ήταν μια συμπόρευση πιθανότατα ανύπαρκτων πολιτικοκοινωνικών δυνάμεων. Δηλαδή πολλές από αυτές τις δυνάμεις δεν εκφράζανε ουσιαστικά πράγματα στην Ελληνική κοινωνία. Ήταν κυρίως ταμπέλες, πήγε να δημιουργηθεί μια εντύπωση, όμως χρεωκόπησε και γύρισε εναντίον μας σαν μπούμεραγκ απ' το γεγονός και μόνο ότι έγινε με τον τρόπο που έγινε.

3 Νίκος Κωνσταντόπουλος

Σχολιαστής: Από το 1977 απέχεις από την ενεργό πολιτική και κομματική δράση. Και ενώ ενδιαφέρεσαι για την πολιτική πώς και δεν εκδηλώνεις την πολιτική σου ταυτότητα τώρα πριν από τις εκλογές;

Κωνσταντόπουλος: Πολλοί λένε ότι όταν δεν ανήκεις σε κανένα κόμμα έχεις την άνεση να κάνεις κριτική για όλα. Άλλοι όμως θεωρούν αυτή την ανένταχτη στάση οδυνηρό βίωμα, όταν μάλιστα η πολιτική τους ενδιαφέρει σαν κατάσταση ζωής και όχι σαν διαδικασία επιβεβαίωσης, επαγγελματική ενασχόληση ή δραστηριότητα του ελεύθερου χρόνου: κάτι περισσότερο από οδυνηρό βίωμα, τη θεωρούν πολιτική επιλογή σκληρή, αλλά καθόλου αλλοτριωτική στο όνομα εκείνων των ατημάτων που διαρκούν περισσότερο από κάθε κομματική ή εκλογική φέεστα. Από το 1974 και μετά τα κόμματα που ενδιαφέρουν τον αριστερό χώρο δεν μπόρεσαν να επιβάλλουν μιαν άλλη ποιότητα και δυναμική στη θεωρία και την πρακτική τους, αλλά σταθερά και όχι ανεπαίσθητα καταρρέαν στην αναβίωση παλαιών δοσμένων τρόπων σκέψης και δράσης. Το καταστροφικό αποτέλεσμα ήταν διαρκώς να τροφοδοτείται η τάση αποδέσμευσης δυνάμεων, που δεν ήθελαν με κανέναν τρόπο να εγκλωβισθούν σε εσωκομματικές αντιπαλότητες για την ιστορικότητα της κρίσης της αριστεράς ή για το μοίρασμα των νεκρών, καθώς επίσης και δυνάμεων που κατηγορηματικά αντιστέκονταν στη χρήση των μεθόδων παραπλάνησης του λαού, με όλα τα κλασικά τερτίπια της δημαγωγικής συνθηματολογίας. Έτσι οι δυνατότητες για την ανάδειξη και επιβολή στο οργανωτικό και θεωρητικό επίπεδο, νέων όρων άσκησης της πολιτικής και έκφρασης των κοινωνικών αιτημάτων υποχωρούσαν, και δέσποσε η αναβιωμένη παλαιοκομματική νοοτροπία, που αναζητούσε δραστηρότερες μεθόδους εκκαθάρισης στο εσωκομματικό πεδίο. Και ψηφοθηρικής διαφήμισης στο επίπεδο της σχέσης με το λαό.

Το φαινόμενο αποκτάει διαστάσεις νοσηρού συμπτώματος αν εκτιμηθεί το γεγονός, πως όσο βρίσκομαστε μακριά από εκλογές ή συνεδριακές εντάσεις, ο χώρος εκείνων που διαφωνούν με την τρέχουσα αγοραία λογική της μικροπολιτικής κινητικότητας και μένουν ανένταχτοι, ελεεινολογείται, σαν ο χώρος των αφελών ιδεολογούντων ή των ιδιόρρυθμων αντιρρησιών.

Όσο, όμως, κυριεύομαστε από τη λογική της εκλογικής αναμέτρησης, ο ίδιος χώρος γίνεται περιούσιος και όλοι πασχίζουν να τον κορφολογίσουν, για να τον παρουσιάσουν στις προθήκες των κομματικών μαγαζιών, σαν έκθεμα, που θα επηρεά-

σει τον αφελή ψηφοφόρο.

Την αγωνία και τη δυσκολία του να είσαι έξω από τα σχήματα, αλλά μέσα στην προσπάθεια για την ανανέωση της πολιτικής ζωής και την ανάδειξη της άλλης αριστεράς, που επιβάλλουν και απαιτούν τα κοινωνικοπολιτικά δεδομένα του λαού σε τούτη την ιστορική συγκυρία, δεν τη λυτρώνεις με τις ευκαιριακές αποδοχές προεκλογικών σκοπιμοτήτων ούτε με τις διαδοχικές προσχωρήσεις σε περιστασιακά σχήματα. Δεν μπορείς να παίζεις ασταμάτητα με τη λαχτάρα του κόσμου ούτε να τσαλαπατάς συστηματικά στα λασπόνερα της αποτυχίας σου. Με δική μου, λοιπόν, συνειδητή επιλογή δεν είμαι, στη λίστα κάποιου κόμματος της αριστεράς ούτε ανάμεσα στα ονόματα διαφόρων καταλόγων με τις υπογραφές προσωπικοτήτων και «παραγόντων», που τη σεβαστή προσωπική τους άποψη οι κομματικοί μηχανισμοί τη χρησιμοποιούν σαν διαφημιστικό υλικό και στοιχείο επηρεασμού. Το δικαίωμα της ψήφου μου θα το ασκήσω, όπως μου επιβάλλει ο ιδεολογικός και πολιτικός προβληματισμός μου. Και πιστεύω πως όταν κατακάσει η σκόνη κι από αυτό το προεκλογικό ποδοβολητό, ίσως θα μπορέσουν οι δυνάμεις που πιστεύουν και θέλουν την ανανέωση της αριστεράς και την Κοινωνική αλλαγή, να βρουν το δρόμο που θα τους επιτρέψει να αυτοπροσδιοριστούν πολιτικά και οργανωτικά, ώστε να αναδειχθούν σε οργανικό στοιχείο της πολιτικής ζωής.

Σχολιαστής: Πώς εξηγείς το γεγονός ότι οι εταίροι της «Συμμαχίας των 5» του '77 βρίσκονται σήμερα σε αντιμαχόμενα πολιτικά στρατόπεδα; (ΠΑΣΟΚ, Ν.Δ., ΚΚΕσσ.);

Κωνσταντόπουλος: Επειδή, ακριβώς, λίγοι πίστεψαν τη «Συμμαχία» του 1977 σαν προσπάθεια με πολιτική προοπτική και συνείδηση του ρόλου, που διακήρυτε ότι επιτελεί, ενώ οι περισσότεροι την αντιμετώπισαν σαν ευκαιριακό σχήμα περιστασιακής εκλογικής παρουσίας, γι' αυτό ακολούθησε η εκφυλιστική πορεία της. Ακόμα, επειδή όλοι θέλησαν μέσα από σπασμωδικές προεκλογικές συσπειρώσεις να περισώσουν κάποια πολιτική παρουσία, γι' αυτό συνέβη το φυλλορρόφημα και η αυτοδιάλυσή της. Άλλωστε τα στοιχεία ιδεολογικής και πολιτικής ταυτότητας των συμμάχων ήταν ασύμπτωτα και αντιθετικά, κατεργασμένα μέσα σε διαφορετικές εμπειρίες και κάτω από ποικίλες φορτίσεις. Έτσι, όσο και αν είναι ενοχλητικό να επισημαίνεις αυτό το παιχνίδι του «ατομικώς άρξασθαι προς όλες τις κατευθύνσεις» πρέπει να τονί-

σθεί ότι ήταν φυσικό και κάτι περισσότερο πως είναι καλύτερα που συνέβη. Για να πάσουν οι θεωρητικοποιήσεις της στιγμής, οι βαρύγδουπες επενδύσεις με επικλήσεις αρχών των γυνών υπολογιστικών εκτιμήσεων, οι συγκαλύψεις του προσωπικού παραγοντισμού με κουρέλια πολιτικών αναλύσεων. Η κάθε κομματική και εκλογική ένταξη αποτελεί πολιτική επιλογή, που προσδιορίζει και τοποθετεί διαρκώς τον καθένα, ώστε να μη μπορεί κανείς να χρησιμοποιεί αυτό που υπήρξε κάποτε σαν άλλοθι αυτού που είναι τώρα.

4 Μπάμπης Πρωτοπαπιάς

Σχολιαστής: Ποιοι είναι οι λόγοι που σ' αυτές τις εκλογές δεν ακολουθήσατε την πρακτική της «αυτόνομης καθόδου»; Μήπως τα εκλογικά σας ποσοστά των Ευρωεκλογών που δεν επιτρέπουν την κοινοβουλευτική σας εκπροσώπηση;

Πρωτοπαπιάς: Το ΚΟΔΗΣΟ κατέβηκε αυτόνομα στις εκλογές του '81 το ίδιο στις δημοτικές εκλογές του '82 στην Αθήνα και Θεσ/νίκη και βέβαια στις Ευρωεκλογές του '84. Σαν κόμμα έχει μικρή ηλικία, όμως έχει μία δική του ταυτότητα που μας επιτρέπει να πιστεύουμε ότι οι εκλογικές συνεργασίες δεν μπορούν ν' αλλοιώσουν τη φυσιογνωμία του.

Οι ασφυκτικές συνθήκες που δημιούργησε στην πράξη η λογική του δικομματισμού, το καινούργιο εκλογικό σύστημα της «υπερενισχυμένης αναλογικής» ιδιαίτερα στη Γ' κατανομή, ο νόμος για τη χρηματοδότηση των κομμάτων από την οποία το ΚΟΔΗΣΟ αποκλείστηκε με σκανδαλώδη τρόπο και η ουσιαστική αποστέρωση των «μικρών κομμάτων» από τη χρησιμοποίηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης, είναι μερικοί από τους λόγους που μας επέβαλλαν την οδό της εκλογικής συνεργασίας.

Σχολιαστής: Πώς αντιμετωπίζετε την επικείμενη εκλογική αναμέτρηση σε σχέση με το όραμα του «Δημοκρατικού σοσιαλισμού» που επαγγέλεσθε; Πραγματώνεται αυτό το όραμα στα πλαίσια του προγράμματος της Ν.Δ.;

Πρωτοπαπιάς: Βεβαίως και το πρόγραμμα της ΝΔ δεν έχει σχέση με το «όραμα» του Δημοκρατικού

Σοσιαλισμού. Όμως η συνεργασία μας μαζί της γίνεται πάνω στη βάση της διατήρησης και διεύρυνσης της δημοκρατίας που έχουμε, και καθέναν διατηρεί τις απόψεις του και το πρόγραμμά του. Το ΚΟΔΗΣΟ είναι κόμμα του εξελικτικού σοσιαλισμού. Δεν έχει «οράματα» που να τα συνδέει με κάποιο καινούργιο τρίτο ή τέταρτο δρόμο για το Σοσιαλισμό.

Πιστεύουμε ότι Σοσιαλισμός χωρίς Δημοκρατία δεν μπορεί να υπάρξει και η Δημοκρατία χωρίς σοσιαλιστική κατεύθυνση θα βρίσκεται σε μια επισφαλή ισορροπία που κινδυνεύει να ανατρέψει και την ίδια. Πιστεύουμε ότι οι σταδιακές μεταβολές είναι σταθερές και μη ανατρέψιμες, όταν βασίζονται πάντα στη λαϊκή πλειοψηφία, που μετριέται με ελεύθερες, τίμιες και αδιάβλητες εκλογές. Μια τέτοια διαδικασία αποτρέπει να γίνονται περιττές συγκρούσεις και επιτρέπει να εξελιχθεί η κοινωνία μας πιο ελεύθερα, πιο δίκαια, πιο ανθρώπινα, με τη λιγότερη δυνατή εκμετάλλευση.

Σχολιαστής: Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι οι εταίροι της «Συμμαχίας των 5» του 1977 βρίσκονται σήμερα σε αντιμαχόμενα πολιτικά στρατόπεδα (ΠΑΣΟΚ, Ν.Δ., ΚΚΕεσ.);

Πρωτοπαπιάς: Το εκλογικό αποτέλεσμα της «Συμμαχίας των 5» το '77 έφερε από τη νύχτα των εκλογών εκείνων τη διάλυσή της. Από και πέρα οι συγκυρίες, οι μεθοδεύσεις των εκλογικών νόμων, η πίεση των μεγάλων κομμάτων έφερε το αποτέλεσμα για το οποίο ρωτάτε, και του οποίου η ανάλυση, δεν προσφέρεται τουλάχιστον για μένα, σε μια περίοδο σαν τη σημερινή προεκλογική. Πάντως θα μπορούσε να πει κανείς ότι η εξέλιξη των εταίρων της «Συμμαχίας» του '77 δεν είναι τόσο παράγοντας, όσο προϊόν των εσωτερικών αντιφάσεων της ελληνικής πολιτικής ζωής και εξέλιξης, αντιφάσεων που επιτάθηκαν, αντί να υπερνικηθούν στα τέσσερα περίπου χρόνια της σημερινής διακυβέρνησης.

5 Νίκος Φαρουδάκης

Σχολιαστής: Ποιοί είναι οι λόγοι που σ' αυτές τις εκλογές δεν ακολουθήσατε την πρακτική της «αυτόνομης καθόδου»; Μήπως τα εκλογικά σας ποσοστά των Ευρωεκλογών που δεν επιτρέπουν την κοινοβουλευτική σας εκπροσώπηση;

Φαρουδάκης: Η τακτική της «αυτόνομης καθόδου» δεν είναι για το Κίνημά μας αυτοσκοπός. Εκείνο που δεν συζητούμε είναι η ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική αυτοτέλειά μας. Και στο παρελθόν η ΧΔ είχε συνεργαστεί εκλογικά με άλλα κόμματα. Στη σημερινή συγκυρία που:

—Ο δικομματισμός είναι γεγονός.

—Η απλή αναλογική δεν έχει ακόμα καθιερωθεί.

—Η Δεξιά εκμεταλλεύεται λάθη και παραλείψεις της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, και δίνει συντονισμένη μάχη για την επάνοδό της στην κυβέρνηση.

—Το ΠΑΣΟΚ, με τη σωστή απόφασή του να μην υποστηρίξει τον Κ. Καραμανλή, έβαλε τέλος στην πολιτική της συναίνεσης, με συνέπεια να μην έχουν βάση τα περί «τεχνητής πόλωσης».

Ο λαός ψηφίζει αυτή τη φορά αποκλειστικά για κυβέρνηση και νιώθει ότι κρίνεται το μέλλον του τόπου απ' αυτές τις εκλογές και το πολιτικό κλίμα δεν ευνοεί τα κόμματα γνώμης να περάσουν το πολιτικό τους μήνυμα. Η αυτόνομη κάθοδος της ΧΔ στις εκλογές με τις συνθήκες αυτές θα ικανοποιούσε ίσως ένα κομματικό πατριωτισμό, αλλά δεν θα προσέφερε κάτι το ουσιαστικό στον πολιτικό προβληματισμό και στη συνειδητοποίηση του Λαού. Ταυτόχρονα, δεν θα ήταν σύμφωνη με το αίσθημα του δημοκρατικού λαϊκού κινήματος που απαιτεί συσπείρωση και συνεργασία των δυνάμεων που θέλουν να φράξουν το δρόμο στη Δεξιά και να

αγωνιστούν για ουσιαστικές δομικές αλλαγές του συστήματος.

Η μέχρι τώρα πρακτική της ΧΔ δείχνει ότι τα κριτήρια της εκλογικής τακτικής της είναι πολιτικά και όχι στενοκομματικά. Δεν εξαρτάται η τακτική μας από ποσοστά και προσδοκία βουλευτικών εδρών. Τριάντα χρόνια το Κίνημά μας αγωνίζεται με αντίξοες συνθήκες έξω από τη Βουλή και έχει ριζώσει στην ψυχή του Λαού μας, ώστε να μην εξαρτά την ύπαρξή του από κάποια έδρα στο Κοινοβούλιο.

Σχολιαστής: Πώς αντιμετωπίζετε την επικείμενη εκλογική αναμέτρηση σε σχέση με το όραμα του «Χριστιανικού Σοσιαλισμού»; Πραγματώνεται αυτό το όραμα στα πλαίσια του προγράμματος του ΠΑΣΟΚ;

Φαρουδάκης: Αν το όραμα του χριστιανικού σοσιαλισμού πραγματωνόταν στα πλαίσια του προγράμματος του ΠΑΣΟΚ, τότε θα έπρεπε να γινόμασταν μέλη του ΠΑΣΟΚ. Αλλά, όπως είπαμε, η συνεργασία μας είναι αποκλειστικά εκλογική και γίνεται στη βάση της ιδεολογικής, πολιτικής και οργανωτικής αυτοτέλειας. Τόσο στη διάρκεια του προεκλογικού αγώνα, όσο και μετά, δεν υπάρχουν δεσμεύσεις. Στους μαζικούς χώρους, η δράση των Χριστιανοσοσιαλιστών δεν θα επηρεάζεται από την εκλογική συνεργασία.

Η επιλογή της συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ έχει πολιτική βάση και στηρίζεται στο γεγονός ότι διακηρυγμένες θέσεις της ΧΔ, όπως ο αγώνας για σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας, εθνική ανεξαρτησία, λαϊκή κυριαρχία, έξοδος από το ΝΑΤΟ και ΕΟΚ, καλύπτονται από αντίστοιχες προγραμματικές θέσεις του ΠΑΣΟΚ. Για το λόγο αυτό, εκτιμούμε ότι μια νίκη του ΠΑΣΟΚ στην κρίσιμη αυτή εκλογική αναμέτρηση, βοηθά να διασθούν ορισμένες κατακτήσεις του λαϊκού κινήματος και να μείνει ανοιχτός ο δρόμος για μια παραπέρα θετικότερη εξέλιξη. Αντίθετα, η επικράτηση της Νέας Δημοκρατίας με την αδιάστατη ηγεσία της θα σημάνει ολοκληρωτικό ξεπούλημα στους δυτικούς συμμάχους στην εξωτερική πολιτική και επικράτηση του νόμου της ζούγκλας και της ασυδοσίας του κεφαλαίου στην εσωτερική. Οι ζημιές που μπορεί να πάθει ο τόπος αν μας ξανακάτσει στο σβέρκο η Δεξιά μπορεί ν' αποδειχθούν μοιραίες.

Σχολιαστής: Πώς εξηγείτε το γεγονός ότι οι εταίροι της «Συμμαχίας των 5» του '77 βρίσκονται σήμερα σε αντιμαχόμενα πολιτικά στρατόπεδα; (ΠΑΣΟΚ, ΝΔ, ΚΚΕεσ.)

Φαρουδάκης: Θα ήταν υπερβολή να μιλήσουμε για τριχοτόμηση της «συμμαχίας». Η πραγματικότητα είναι ότι δύο από τα μέλη της, Σοσιαλιστική Πορεία και Σοσιαλιστική Πρωτοβουλία διαλύθηκαν ουσιαστικά την επομένη των εκλογών του '77 και στη συνέχεια τα στελέχη τους εντάχθηκαν κυρίως στο ΠΑΣΟΚ και στο ΚΚΕεσ. Άλλα παρέμειναν μέχρι και τώρα πολιτικά «άστεγα».

Η ΕΔΑ και η ΧΔ συνεργάζονται επίσης με το ΠΑΣΟΚ.

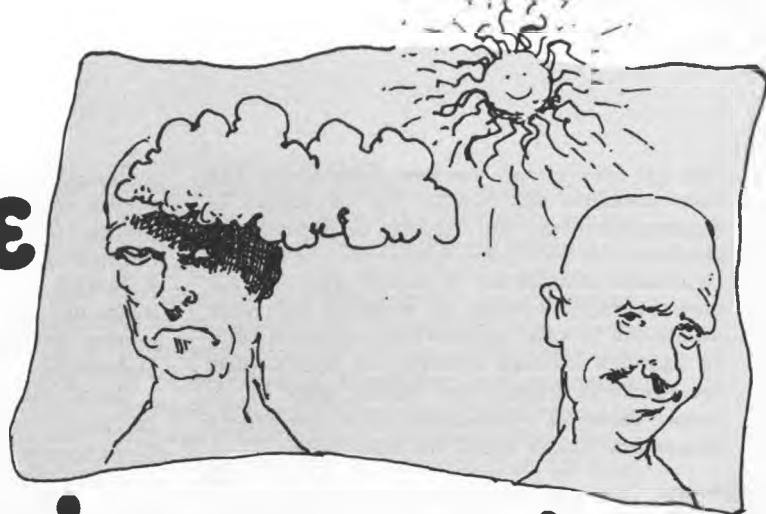
Μόνον ο Μπάμπης Πρωτοπαπιάς από τα επώνυμα στελέχη της «Συμμαχίας» βρίσκεται συνεργαζόμενος με τη ΝΔ.

Ανεξάρτητα πάντως από την παραπάνω πραγματικότητα, ένα είναι το γεγονός: Ότι στη «Συμμαχία» υπήρχαν τάσεις «Δεξιάς» και «Αριστερής» πολιτικής. Οι υποστηρικτές της ΕΑΔΕ ήταν πολύ κοντά στις τοποθετήσεις τους με τους σοσιαλδημοκράτες και τους «ευρωπαϊστές» της «Συμμαχίας». Όπως επίσης πολύ κοντά στις πολιτικές θέσεις τους ήταν η ΧΔ και η Σοσιαλιστική Πορεία, που προωθούσαν ένα ριζοσπαστικο-σοσιαλιστικό χαρακτήρα στο συνασπισμό και έβλεπαν με προσεκτική την όλη υπόθεση. Επόμενο ήταν, λοιπόν, από τη στιγμή που διαλύθηκε η «Συμμαχία» — παρά την αντίθετη θέση της ΧΔ και της Σ. Πορείας — ο κάθε φορέας να ακολουθήσει τον προσανατολισμό που του ταίριαζε περισσότερο.

Γιά να μιλήσουμε

μιά
μικρή
προεκλογική
θεωρητική
συζήτηση

...επί της ουσίας

ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ, σε καιρούς εκλογών, φαίνεται εκτός τόπου μια συζήτηση που να μοιάζει θεωρητική. Ετούτες όμως οι εκλογές συνοδεύονται από έναν άνεμο «αλλαγής» που απειλεί να σαρώσει μεταξύ άλλων εκείνους τους ελάχιστους φορείς αριστερών ιδεών που επιμένουν να πιστεύουν ότι ο Μαρξισμός δεν έχει ταφεί οριστικά στο Χάιγκεντ, ούτε στους λαβύρινθους των κάθε είδους υπαρκτών καπιταλισμών. Αποκτούν λοιπόν επικαιρότητα κάποια θεωρητικά ζητήματα, εκείνα ιδίως που καταδείχνουν τις ταξικές επιλογές του κάθε κόμματος σε συσχετισμό με τις διαθέσεις και την ιδεολογία αντίστοιχων κοινωνικών τάξεων ή στρωμάτων. Ο τρόπος, για παράδειγμα, που διαλέγει κάποιος να χαρακτηρίσει ταξικά το ΠΑΣΟΚ, σε μεγάλο βαθμό επικαθορίζει την εκλογική του στάση, ενίοτε μάλιστα και την πολιτική του στράτευση ή αποστράτευση.

Έτσι δεν είναι βυζαντινολογία να εντυφώσει κανείς σε κάποιες διατυπώσεις σχετικές με την ταξική φύση του ΠΑΣΟΚ και της Αλλαγής που εκφράστηκαν και στο προηγούμενο τεύχος του *Σχολιαστή*.

Στρεβλή και ίσια εκπροσώπηση

Κατά κανόνα δύο είναι τα κόμματα που αντιπροσωπεύουν αυτόνομα τα πραγματικά συμφέροντα αντίστοιχων κοινωνικών τάξεων. Το κόμμα της εργατικής τάξης (όταν δεν κυριαρχείται από την αστική ιδεολογία) και το «κόμμα» της αστικής τάξης που, πράγματι, δεν είναι άλλο από το αστικό κράτος.

Κατ' εξαίρεσιν έχουν υπάρξει και κόμματα που σε μια χρονική συγκυρία έχουν εκπροσωπήσει αυτοτελώς τα μικροαστικά στρώματα¹. Όλα τα άλλα κόμματα άλλους «εκπροσωπούν» και άλλων τα συμφέροντα και την ιδεολογία προάγουν. Αν εξαιρέσουμε λοιπόν το ιδανικό κομμουνιστικό κόμμα, κάθε άλλη «εκπροσώπηση» λαϊκής τάξης ή στρώματος από ένα κόμμα θα είναι, σχεδόν εξ ορισμού, «στρεβλή».

Είναι όμως εκπροσώπηση; Στην περίπτωση του ΠΑΣΟΚ τα πράγματα δεν είναι προφανή. Η καθίζηση του στα αστικά κέντρα κατά τις περσινές Ευρωεκλογές θέτει σε αμφισβήτηση τη θέση ότι οι μικροαστοί των πόλεων αναγνωρίζονται μαζικά στο ΠΑΣΟΚ. Η ψήφος τους το 1981 φαίνεται ότι εξέφραζε απλώς μια συγκυριακή ελπίδα που, πιεζόμενοι από τη Ν.Δ., εναπόθεσαν αναγκαστικά στο «μικρομεσαίο» ΠΑΣΟΚ για να την αποσύρουν διαφυσμένοι αργότερα. Οι επιτυχίες του ΠΑΣΟΚ σε ορισμένα συνδικάτα (πολύ μικρότερες από αυτές του ΚΚΕ σε χώρους με συνειδητή εργατική) θα μπορούσαν εύκολα να αποδοθούν στο δόσο που εξακολουθούν να εμπνέουν σε ορισμένα στρώματα όσοι κατέχουν την εξουσία. Μην ξεχνάμε ότι τη ΓΣΕΕ την έλεγχε πάντα με τον ένα ή τον άλλο τρόπο η εκάστοτε κυβέρνηση.

Η μόνη κοινωνική κατηγορία, για την οποία θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι πράγματι αναγνωρίζεται στο ΠΑΣΟΚ και εκπροσωπείται απ' αυτό είναι οι αγρότες. Είναι όμως τόσα λίγα τα

δεδομένα που υπάρχουν για τις διαστρωματώσεις στην ύπαιθρο, για τα πραγματικά συμφέροντα κάθε αγροτικού στρώματος και για το πώς αυτά διαπλέκονται με τις παρεμβάσεις της ΕΟΚ, ώστε καθίστούν τουλάχιστον πρόωρη τη διαπίστωση μιας σαφούς σχέσης εκπροσώπησης μεταξύ αγροτιάς και ΠΑΣΟΚ.

Είναι λοιπόν θεωρητικά παρακινδυνευμένο να διατυπώνουμε τη θέση ότι το ΠΑΣΟΚ εκπροσωπεί (στρεβλά οπωσδήποτε) τα λαϊκά στρώματα. Εξάλλου μια στρεβλή εκπροσώπηση μπορεί άνετα να νοηθεί και προς την αντίθετη πλευρά: Σαν ιδιόμορφη εκπροσώπηση των πραγματικών συμφερόντων της αστικής τάξης.

Σημαίνει μήπως αυτό πως παραγνωρίζουμε το προφανές γεγονός ότι η σημερινή κυβέρνηση συναντά στην άσκηση της εξουσίας της πολύ μεγαλύτερη λαϊκή συναίνεση απ' ό,τι η Ν.Δ.;

Καταστολή και συναίνεση

Η Δεξιά στην Ελλάδα βρέθηκε μετά το '74 μπροστά σ' ένα τραγικό δίλημμα. Είχε πλήρη συνείδηση ότι για να εμπεδώσει τη στρατηγική του εκσυγχρονισμού, στρατηγική επιθετική της αστικής τάξης, έπρεπε να 'ρθει σε αντίθεση με το παρελθόν της. Να ξηλώσει δηλαδή μόνη της τις δομές του δικού της αντικομμουνιστικού κράτους που, στηριγμένο εν πολλοίς στην καταστολή, την εμπόδιζε να καταχτήσει τη λαϊκή συναίνεση. Και αυτό έκανε, εξασφαλίζοντας για κάποια χρόνια την ψήφο και την ανοχή των λαϊκών μαζών. Βαθμιαία όμως βρέθηκε αναγκασμένη να απογοητεύσει τα παραδοσιακά της στηρίγματα, ενώ συγχρόνως αντιμετώπιζε από τ' αριστερά μια συνεχή πολεμική, όχι για τη στρατηγική, αλλά για το παρελθόν της. Εδώ έχουμε μια ιστορική ιδιομορφία:

Για λόγους που ανάγονται στην κρίση της Αριστεράς η στρατηγική του αστικού εκσυγχρονισμού δεν αμφισβητήθηκε από κανένα αριστερό κόμμα. Αντίθετα, η πολεμική της Αριστεράς επικεντρώθηκε στο ιστορικό παρελθόν της Δεξιάς, σε θέματα σε τελευταία ανάλυση ιδεολογικού χαρακτήρα. Ανάμεσα στις πραγματικές αντιφάσεις της Δεξιάς και στην αδυναμία της Αριστεράς να εκφέρει πολιτικό λόγο που να ξεπερνά την ιστορία των θυσιών της ξεπετάχτηκε το ΠΑΣΟΚ.

Το ΠΑΣΟΚ δεν είχε από την αρχή κανέναν ενδοιασμό να ενστερνιστεί όλα τα παραδοσιακά ιδεολογήματα της Αριστεράς. Μπορούσε όμως και κάτι άλλο: Να εγγυηθεί τη συνέχεια της διαχείρισης του καπιταλιστικού κράτους.

Η κυβερνητική του πολιτική εμπέδωσε αυτόν ακριβώς το διχοτομικό του χαρακτήρα. Πέρασε νόμους που η Δεξιά δεν θα τολμούσε να ονειρευτεί κάτω από τις πιο αντιδεξιές ετικέτες: Η απαγόρευση των απεργιών στο δημόσιο τομέα βαφτίστηκε κοινωνικοποίηση. Η ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης της Ν.Δ. ονομάστηκε «αντι»-309. Το πάγωμα των αυξήσεων στον ιδιωτικό τομέα εντάχθηκε σαν τροπολογία στον «αντι»-330.

Αν το ΠΑΣΟΚ κατάφερε να προχωρήσει την

αστική στρατηγική του εκσυγχρονισμού χωρίς να συναντά σοβαρές αντιστάσεις από το λαϊκό κίνημα, αυτό δεν οφείλεται σε μια προνομιακή σχέση του με το τελευταίο. Αντιστροφή, είναι η εσωμάτωση των οραμάτων της αριστεράς στον κρατικό λόγο που άφησε συγκυριακά τη λαϊκή δυναμική χωρίς πολιτική εκπροσώπηση.

Αριστερή και δεξιά διαχείριση

Αν υπάρχει σήμερα κάποιο κόμμα που επαγγέλλεται μια διαχείριση του καπιταλισμού διαφορετική απ' αυτήν που επί χρόνια εφαρμόζε η Ν.Δ., αυτό δεν είναι το ΠΑΣΟΚ. Είναι η ίδια η Ν.Δ. που, επωφελούμενη από την αναπόφευκτη φθορά που επέφερε στην αντιδεξιά συνθηματολογία η ενσωμάτωσή της στον κρατικό λόγο, βρίσκει την ευκαιρία να επανέλθει δρυνύτερη. Ευαγγελίζεται λοιπόν ο κ. Μητσοτάκης μια ακραία νεοφιλελεύθερη πολιτική, μια διέξοδο από την καπιταλιστική κρίση που δεν θα καταστρέψει μόνο κάποιες παραγωγικές δυνάμεις, αλλά θα σημαίνει μια πραγματική συντριβή του εργατικού κινήματος που ήδη πιέζεται ασφυκτικά από την ανερχόμενη ανεργία. Η δεξιά στροφή του κ. Μητσοτάκη, που είναι κι αυτή εν μέρει δημαγωγικού χαρακτήρα, είναι η φυσική συνέπεια της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ². Λογικό είναι η Δεξιά ως αντιπολίτευση να πιέζει για μέτρα που ενδεχομένως δεν θα είχε ούτε αυτή την τόλμη να πραγματοποιήσει, αν το ΠΑΣΟΚ δεν είχε τόσο δημιουργικά αφομοιώσει την δικιά της προηγούμενη στρατηγική.

Έτσι όμως τον κίνδυνο της Δεξιάς δεν τον αναστέλλει ούτε μία ούτε δύο τετραετίες «Αλλαγής». Γιατί αυτός που ανανεώνεται και ισχυροποιείται από τον εκσυγχρονισμό του καπιταλισμού είναι φυσικά η αστική τάξη και το κόμμα της.

Ο Πλαστήρας κι ο Παπάγος

Είναι λοιπόν το ΠΑΣΟΚ και η Ν.Δ. το ίδιο; Όχι, καθόλου! Η Ν.Δ. ήταν και παραμένει ο κατεξοχήν εκφραστής της μονοπωλιακής μερίδας της αστικής τάξης. Το ΠΑΣΟΚ, παρόλο που είναι αστικό κόμμα, ενσωματώνει την ιδεολογία που χρόνια καλλιεργούσε η Αριστερά. Μην έχοντας εναλλακτική στρατηγική απ' αυτήν του αστικού εκσυγχρονισμού, το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση διαχειρίζεται το κράτος με τον ίδιο πάνω-κάτω τρόπο που θα έκανε και η Ν.Δ. Παράλληλα όμως η ανάγκη που έχει το ΠΑΣΟΚ να αναπαράγει μίαν αντιδεξιά συσπείρωση δημιουργεί ευαισθησίες, αντιφάσεις και ρήγματα στο εσωτερικό του που μια αριστερή αντιπολίτευση μπορεί να εκμεταλλευτεί. Με έναν αυτονόητο όρο: Εφόσον παραμένει αντιπολίτευση.

Κώστας Βournάς

1. Ν. Πουλαντζά: «Γύρω από το θέμα των συμμαχιών», Αγώνας 7, αναδημοσίευση από τον Αγώνα 1 του Παρισίου.

2. Δες και το σχόλιο «Νεοφιλελεύθερες κόντρες» του Π. Γεωργίου στον προηγούμενο Σχολιαστή.

ΤΟ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ ΝΤΕΝΚΤΑΣ

ΕΝΤΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ μετά την «επιχείρηση ειρήνης» —όπως αγαπά ν' αποκαλεί η Άγκυρα την εισβολή των τουρκικών στρατευμάτων στην Κύπρο και την κατοχή 40% των εδαφών της— 92.000 τουρκοκύπριοι ψηφοφόροι κλήθηκαν να ψηφίσουν ένα νέο σύνταγμα «προσαρμοσμένο στις σημερινές συνθήκες και ανάγκες του νησιού». Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι ο τουρκοκύπριος ηγέτης και επινοητής του δημοψηφίσματος, Ράουφ Ντενκτάς, είχε σαν πρότυπο του το αντίστοιχο δημοψήφισμα στην Τουρκία, το Νοέμβριο του 1982, όταν οι τούρκοι πολίτες, κάτω από μια αστυνόμευση όπως αρμόζει σε κάθε δικτατορία, σύρθηκαν στις κάλπες για να αντικαταστήσουν ένα από τα δημοκρατικότερα συντάγματα στον κόσμο μ' ένα αυταρχικότατο φασιστικό. 92% του τουρκικού εκλογικού σώματος είχε ψηφίσει τότε υπέρ της εβρενικής συνταγματικής αναπροσαρμογής — και αυτά περίπου τα αποτελέσματα περίμενε ο Ντενκτάς και στην «Τουρκική Δημοκρατία Βορείου Κύπρου». Χαρακτηριστικό είναι, πως μέχρι και την ημέρα των εκλογών (5 του Μάη) ο Ντενκτάς επανειλημμένα εξέφρασε την πεποίθησή του για την υποστήριξη τουλάχιστον του 85% των τουρκοκυπρίων.

Τα αποτελέσματα των εκλογών τον διέψευσαν. Σύμφωνα με τις επίσημες ανακοινώσεις μόνο το 70% ενέκρινε το σύνταγμα του, ενώ 30% τάχτηκαν ανοικτά εναντίον του. Το ένα τέταρτο του εκλογικού σώματος δεν πήρε μέρος στις εκλογές. Μέσα στο 70% μετρήθηκαν και οι ψήφοι των 30.000 περίπου εποίκων από την Τουρκία, οι οποίοι γίναν κάτοχοι της τουρκοκυπριακής υπηκοότητας αφού δεσμεύτηκαν «εθελοντικά» να υπερψηφίσουν το κάθε βίτσιο του «Προέδρου» Ντενκτάς.

Η απογοήτευση, ο θυμός και μια κάποια αμηχανία για την απρόσμενη αποτυχία του δημοψηφίσματος, για την «γκάφα» όπως ομολογούν κυβερνητικά στελέχη στην κατεχόμενη Κύπρο και στην Τουρκία, αντικατοπτρίζονται τώρα στην απόλυτη σιγή της Άγκυρας και του Ντενκτάς γύρω απ' τις εκλογές. Στις 6 του Μάη το αγγλόφωνο τουρκικό εβδομαδιαίο περιοδικό Briefing, μέχρι σήμερα ένθερμος υποστηρικτής των τουρκοκυπριακών αιτημάτων και ο πιο φανατικός σχολιαστής των γεγονότων στο νησί, βγήκε χωρίς καμιά αναφορά στα αποτελέσματα, χωρίς καν λέξη για την Κύπρο.

Και όμως το νέο σύνταγμα εξαρτά την τύχη των τουρκοκυπρίων απ' την Τουρκία περισσότερο παρά ποτέ στο παρελθόν. Έτσι ο τουρκικός στρατός των 25.000 ανδρών, εγκατεστημένος μετά το '74 μόνιμα στο βορειο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου, καθιερώνεται σαν «ο εγγυητής» του τουρκοκυπριακού πληθυσμού — η παραμονή του στο νησί νομιμοποιείται πλέον και συνταγματικά. Κατ' αυτόν τον τρόπο αποδυναμώνεται η διαπραγματευτική θέση των ελληνοκυπρίων, κύριο αίτημα των οποίων ήταν και είναι η άμεση αποχώρηση των κατοχικών στρατευμάτων.

Αν στο προηγούμενο σύνταγμα του '75 αναφερόταν, ότι κύριος στόχος του είναι η «ίδρυση μιας συνομοσπονδίας», στο νέο δεν γίνεται προς αυτή την κατεύθυνση ούτε καν μνεία. Είναι τα δυο αυτά άρθρα, που οι ελληνικές εφημερίδες ονόμασαν «αποσχισματική ενέργεια του Ντενκτάς».

Πολιτικά το νέο σύνταγμα είναι αντιγραφή αυτού της «μητέρας — πατρίδας» μόνο λίγο χειρότερο. Έτσι τώρα στην «Τουρκική Δημοκρατία Βορείου Κύπρου» ο πρόεδρος αναδεικνύεται σε «δικτάτορα με απεριόριστες εξουσίες». Είναι ο ανώτατος άρχοντας της πολιτείας και ο κύριος εκφραστής της εκτελεστικής και διοικητικής εξουσίας. Εκπροσωπεί διεθνώς το

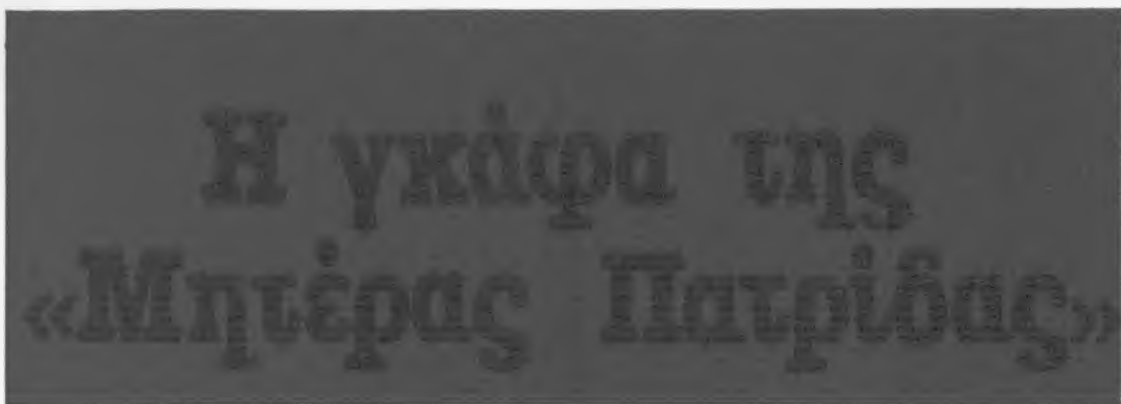
κράτος, κηρύσσει τον πόλεμο, συνομολογεί συνθήκες ειρήνης, συμμαχίας, και οικονομικής συνεργασίας, κυρώνει, εκδίδει και δημοσιεύει τους νόμους, παύει την κυβέρνηση, έχει το δικαίωμα να περιορίσει τον τύπο, να απαγορεύσει κάθε στιγμή οποιοδήποτε έντυπο, να αναστείλει τις συνδικαλιστικές ελευθερίες, να περιορίσει το δικαίωμα κίνησης των πολιτών και ιδιαίτερα να θέσει σε εφαρμογή το νόμο περί καταστάσεως πολιορκίας — χωρίς βεβαίως τη γνώμη της βουλής.

Το δημοσίωμα του Ντενκτάς περιέχει και ένα άρθρο, που τον ενδιαφέρει προσωπικά. Ενώ το σύνταγμα του '75 προέβλεπε, ότι το ίδιο πρόσωπο δεν μπορεί να εκλεγεί πρόεδρος περισσότερο από δυο φορές, το νέο δεν βάζει στην εκλογή για το ανώτατο αξίωμα της πολι-

Τα έσοδα από τη γεωργία στέρεψαν — όπως και τα κτήματα με τα εσπεριδοειδή. Η βόρειος Κύπρος υποφέρει από την έλλειψη νερού. Χρόνια τώρα η Άγκυρα και ο Ντενκτάς συζητούν, σχεδιάζουν και αναγγέλλουν την κατασκευή ενός υποθαλάσσιου αγωγού, που θα μεταφέρει το ποθητό νερό απ' τη Μητέρα—Πατρίδα. Χρόνια τώρα δεν γίνεται τίποτε.

γ) Απομόνωση.

Εκτός απ' την Τουρκία κανείς άλλος δεν έχει αναγνωρίσει το καθεστώς και κράτος του Ντενκτάς. «Ακόμη και το Πακιστάν και το Μπαγκλαντές, δυο από τους στενούς φίλους της Τουρκίας δεν κάνουν τίποτε άλλο απ' το να παίζουν το παιχνίδι των λέξεων» διαπίστωνε το Briefing της 29 του Απρίλη. Ο Ντενκτάς, όταν

τειας κανένα περιορισμό — ο Ντενκτάς θα μπορούσε θεωρητικά να είναι πρόεδρος εφ' όρου ζωής. Στις 9 Ιούνη πρόκειται να γίνουν οι προεδρικές εκλογές που σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις θα ξανακερδίσει — με την υποστήριξη των εποίκων και τη γνωστή κατασταλτική αλλά αποτελεσματική μέθοδο της τρομοκρατικής του οργάνωσης (TMT) πάλι ο Ντενκτάς.

Και όμως τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος ήταν ξεκάθαρο σημάδι πως η δημοτικότητα του χάνει συνεχώς έδαφος. Η χρόνια «απελευθέρωσης» από τους ελληνοκύπριους είχαν σαν επακόλουθο στη βόρεια Κύπρο:

α) Καταστραμμένες πόλεις — φαντάσματα.

Όπως π.χ. τα Βαρόσσα. Πόλη των 100.000 κατοίκων και 100.000 τουριστών ετησίως μετατράπηκε μετά το '74 σε βάση ανεφοδιασμού του τουρκικού ναυτικού. 15.000 τουρκοκύπριοι ζουν ακόμη στα χαμηλά σπιτάκια της παλιάς πόλης και έχουν το δικαίωμα να υπηρετούν τον τουρκικό στρατό, που κατέχει βέβαια τις μοντέρνες πολυκατοικίες. Για τον πληθυσμό η νέα πόλη παραμένει 11 χρόνια μετά την επιβολή «απαγορευμένη ζώνη» — ούτε καν οι τουρκοκύπριοι στρατιώτες επιτρέπεται να πλησιάσουν την περιοχή.

β) Μια καταστροφική οικονομία.

Όπου η ανεργία σήμερα έχει ξεπεράσει το όριο των 10%. Ο πληθωρισμός, όπως και στην Τουρκία, σκαρφάλωσε στο 70% ετησίως. Τα ξενοδοχεία της κατεχόμενης τουριστικής περιοχής της Κυρηνείας μένουν κλειστά. Κανείς δεν ενδιαφέρεται για τα παλιά ναυάγια του μουσείου που ιδρύθηκε στην παραθαλάσσια αυτή πόλη.

Πριν λίγα χρόνια έρχονταν στη βόρεια Κύπρο περίπου 100.000 Τούρκοι το χρόνο. Έρχονταν για ν' αγοράσουν εκείνα τα προϊόντα που δεν έβρισκαν στη χώρα τους. Σήμερα στην Τουρκία δεν υπάρχει έλλειψη προϊόντων. Λείπουν τα χρήματα. Το 1984 επισκέφτηκαν τα κατεχόμενα εδάφη μόλις 20.000 τουρίστες. Φέτος τον Ιανουάριο ο Ντενκτάς θα μπορούσε να τους υποδεχτεί όλους προσωπικά: ήταν μόνο 907 άτομα.

ανακήρυξε την τουρκική του δημοκρατία, ήλπιζε ότι θα είχε την υποστήριξη των αραβικών μουσουλμανικών κρατών. Πρακτικά τα αποτελέσματα ήταν ισχνά. Η Σαουδική Αραβία είχε ανακοινώσει την ίδρυση μιας οικονομικής σχολής στα κατεχόμενα εδάφη, ο βασιλιάς Φαχντ, όμως, ακύρωσε το κονδύλι λίγο αργότερα. Η μόνη εμφανής επένδυση ενός αραβικού κράτους ήταν αυτή του Καντάφι της Λιβύης, ο οποίος χρηματοδότησε το χτίσιμο ενός μοντέρνου τουριστικού τζαμιού. Ήταν λάθος επένδυση, οι τουρκοκύπριοι δεν είναι ιδιαίτερα θρησκόι.

Και τέλος η τουρκική κατοχή.

Ο τουρκικός στρατός κυριαρχεί στους δρόμους, τα κτίρια, τα πάντα. Σε κάθε 4 πολίτες αντιστοιχεί και ένας τούρκος στρατιώτης — η τουρκική παρουσία είναι για τον πληθυσμό «αποπνιχτική». Ο αρχηγός του αριστερού «Τουρκικού Δημοκρατικού Κόμματος», Οζγκέρ Οζγκούρ δήλωσε σχετικά: «Ο κόσμος γνωρίζει ότι η αστυνομία δεν ελέγχεται από την εκτελεστική λειτουργία, ότι το υπουργείο εθνικής αμύνης δεν ελέγχει το στρατό, ότι το ραδιόφωνο και η τηλεόραση δεν είναι ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης και ότι σε κάθε υπουργικό συμβούλιο παίρνει μέρος πάντα και ένας τούρκος σύμβουλος».

Ότι ο Ντενκτάς εξαρτιόταν άμεσα απ' την Τουρκία ήταν γνωστό. Τα τελευταία όμως χρόνια ο «Σουλτάνος της Κύπρου» είχε αναπτύξει μια δυναμική που δεν ήταν καθόλου αρεστή στην Άγκυρα. Έτσι αρνήθηκε πριν 3 εβδομάδες την πρόσκληση των στρατηγών να μεταβεί στην τουρκική πρωτεύουσα για μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με το στεγνό σχόλιο: «Δεν έχω να συζητήσω τίποτα». Η ουσιαστική αποδυναμωσή του μέσα στην Κύπρο μετά το δημοψήφισμα του αφαιρεί τώρα την ελευθερία κινήσεων. Από δω και πέρα ο Ντενκτάς θα είναι υποχρεωμένος να εκτελεί με η χωρίς τη θέλησή του τις εντολές της Άγκυρας. Και η Άγκυρα δεν θα μπορεί πια να δικαιολογηθεί όπως έκανε μέχρι σήμερα στους διεθνείς κύκλους με την ανυποταξία του ανθρώπου της.

Χ. Ανδρέου

Ο πληθωρισμός του προγράμματος

(Οι οικονομικοί στόχοι του ΠΑΣΟΚ)

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ να εξεταστεί η προεκλογική συζήτηση γύρω από τα προβλήματα οικονομικής πολιτικής, χωρίς να αμφισβητηθεί η απλοϊκή εικόνα που έχει δημιουργηθεί σε σχέση με την τοποθέτηση του κεφαλαίου, δηλαδή των μεγάλων επιχειρηματικών οργανώσεων, και των μεγάλων επιχειρηματικών συγκροτημάτων. Το «μεγάλο κεφάλαιο» δεν «ψηφίζει» αναγκαστικά Νέα Δημοκρατία, παρόλο που το νεο-φιλελεύθερο πρόγραμμά της εκφράζει απόλυτα τα συμφέροντά του, και προσφέρει μάλιστα μία στρατηγική για την υπεράσπισή τους. Αντίθετα, οι ισχυρότερες μερίδες της άρχουσας τάξης φαίνεται να προσανατολίζονται σε ένα σενάριο που είναι και το πιο πιθανό: Το ΠΑΣΟΚ κερδίζει —πιθανώς— τις εκλογές της 2 Ιουνίου, και η εναλλαγή στην εξουσία αναβάλλεται για όταν θα έχει μεταβληθεί σε ουσιαστικό βαθμό ο συσχετισμός δυνάμεων, και θα έχει εγκαινιάσει το ΠΑΣΟΚ μία σκληρότερη πολιτική λιτότητας, ή θα έχουν φθάσει σε κρίσιμότερο σημείο τα οικονομικά μεγέθη. Όλα αυτά είναι βέβαια πολύ φυσιολογικά: η στρατηγική ολοκληρωτικής διάλυσης του εργατικού κινήματος που προτείνει η Ν.Δ., δεν είναι αναγκαστικά εφαρμόσιμη σ' αυτή τη φάση, διότι οι μηχανισμοί ελέγχου των μαζικών χώρων που έχει δημιουργήσει το ΠΑΣΟΚ, παρουσιάζουν ακόμα μία χρησιμότητα για τη διατήρηση της αστικής κυριαρχίας.

Δεν υπάρχει σήμερα σοβαρός άνθρωπος που να μην διαπιστώνει ότι η ενδεχόμενη κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ της δεύτερης τετραετίας θα αναγκαστεί να εφαρμόσει μία σκληρότερη πολιτική σε θέματα απασχόλησης (προβληματικές), δημοσίων δαπανών και εισοδημάτων. Εξάλλου η φετινή έκθεση του Διοικητή της Τραπεζής της Ελλάδος Δημήτρη Χαλικιά, προτείνει ένα τέτοιο προσανατολισμό συμφωνώντας σ' αυτά τα θέματα και με τους εμπειρογνώμονες του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Η αναμονή μιας τέτοιας προοπτικής από κάποιους επιχειρηματικούς κύκλους δεν είναι επομένως παράλογη.

Είναι όμως εντυπωσιακό το γεγονός ότι παρά τις διαπιστώσεις των «νομισματικών αρχών», το προεκλογικό οικονομικό πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ συνεχίζει να παρουσιάζει σαν βασικό άξονά του το «πενταετές», δηλαδή ένα πλαίσιο εξέλιξης της οικονομίας και εφαρμογής της οικονομικής πολιτικής που κανείς δεν θεωρεί επικτό, κανείς δεν πιστεύει, και κανείς δεν λαμβάνει υπόψιν. Το πενταετές είναι ένα ιδεο-

λογικό κατά βάση κείμενο το οποίο έχει ντύσει με αριθμούς και ποσοστά, όχι μόνο το «αναπτυξιακό όραμα», αλλά και το μύθο της επέκτασης και γενίκευσης των συμμετοχικών διαδικασιών που συνθέτουν τον «δημοκρατικό προγραμματισμό». Αυτή η ιδεολογική λειτουργία του «προγράμματος» φθάνει σε διατυπώσεις οριακές, όπως όταν αναφέρεται ότι «το Ελληνικό πενταετές διαφέρει ριζικά από τα ενδεικτικά προγράμματα των δυτικών χωρών που βασίζονται στη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για τον πλουτισμό της άρχουσας τάξης προκειμένου να παρακινηθεί για επενδύσεις». Δεν χρειάζονται εκτεταμένες αναλύσεις: στο «ελληνικό πενταετές», τα ποσοστά αύξησης των βασικών μεγεθών δεν είναι μόνο ενδεικτικά, αλλά έχουν υπολογιστεί με βάση κάποια ποσοστά ανάπτυξης που έχουν επιλεγεί χωρίς καμία αιτιολόγηση και που επιπλέον δεν έχουν πραγματοποιηθεί κατά τα πρώτα τρία χρόνια του προγράμματος (1983-85). Επίσης, η πολιτική κινήτρων δεν χρησιμεύει απ' ό,τι γνωρίζουμε για την αύξηση του εισοδήματος της εργατικής τάξης.

Με την ευκαιρία του προεκλογικού προγράμματος επανέρχονται μέσα από τις «βασικές προτεραιότητες της δεύτερης τετραετίας» όλες οι μισές αλήθειες που συνθέτουν τον Πασοκικό λόγο στον τομέα της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής:

—Σχετικά με τον πληθωρισμό προβλέπεται ότι στα τέλη της τετραετίας θα φτάσει κάτω του 10%.

Διευκρινίζεται ότι «η μείωση του πληθωρισμού πραγματοποιείται μέσα από διαρθρωτικές αλλαγές στο χώρο της προσφοράς, γιατί μία απότομη μείωση του πληθωρισμού μέσα από την προσαρμογή της ζήτησης, θα είχε ως αποτέλεσμα σημαντική αύξηση της ανεργίας». Ας σημειωθεί ότι η ανεργία αυξήθηκε παρόλ' αυτά, και ότι η επιβράδυνση του πληθωρισμού δεν οφείλεται τόσο σε «διαρθρωτικές αλλαγές», όσο στη συγκράτηση της ζήτησης και τον εντονότερο διεθνή ανταγωνισμό.

—Για την ανεργία αναφέρεται ότι «η δημιουργία συνθηκών πλήρους απασχόλησης στηρίζεται στο επενδυτικό πρόγραμμα — δημοσίου και ιδιωτικού τομέα — που ξεκίνησε το 1982 και συνεχίζεται με ταχείς ρυθμούς».

Το «επενδυτικό πρόγραμμα του ιδιωτικού τομέα» δεν υπάρχει φυσικά, κι ούτε προβλέπονται συνθήκες πλήρους απασχόλησης για το ορατό μέλλον.

—Για τις συνολικές οικονομικές εξελίξεις προβλέπεται ότι «η ταχύρρυθμη αύξηση των επενδύσεων, συνδυάζεται με τη μείωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών, που αποτελεί βασικό επίσης στόχο του προγράμματός μας». Αυτή η «ελαφράδα» στην αντιμετώπιση του ζητήματος των επενδύσεων, αλλά κυρίως του εξωτερικού ελλείμματος, για το οποίο έχουν εκδηλωθεί σοβαρές ανησυχίες — σε συνδυασμό με την αύξηση του εξωτερικού χρέους — δείχνει ότι το εν λόγω πρόγραμμα έχει μικρή σχέση με τους μελλοντικούς χειρισμούς της

οικονομικής πολιτικής.

—Σχετικά με τα εισοδήματα των εργαζομένων, αναφέρεται ότι «οι αυξήσεις των μισθών ακολουθούν το σύστημα της Α.Τ.Α.», και διαψεύδεται έτσι η φήμη για αναθεώρηση του συστήματος, και διευκρινίζεται επίσης ότι «η αύξηση της παραγωγικότητας μπορεί ν' αποτελέσει πηγή για παραπέρα αύξηση του εισοδήματος των εργαζομένων»: πάντως το 1984 η παραγωγικότητα στη μεταποίηση αυξήθηκε ανά άτομο κατά 1,9% και ανά ώρα εργασίας κατά 2,8%, και δεν έγινε λόγος για «παραπέρα αύξηση».

—Η αναφορά στο ζήτημα της παραγωγικότητας, γίνεται με πιο σαφή τρόπο, αλλά μετά τις απαραίτητες «αντικαπιταλιστικές» διαβεβαιώσεις: «οι εργαζόμενοι συμμετέχουν σ' ένα πρότυπο ανάπτυξης που διαμορφώνεται και με τη δική τους συμμετοχή, και στόχο του έχει την απελευθέρωσή τους από την αλλοτρίωση που τους επέβαλε η κεφαλαιοκρατική διάρθρωση ολόκληρης της οικονομίας». Και μέσα σ' αυτό το νέο «πρότυπο ανάπτυξης» συνειδητοποιούμε μεταξύ άλλων ότι «η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης για τους νέους και τους νέους εξαρτάται από τη συμμετοχή όλων μας (!) στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας». Το μήνυμα είναι καθαρότατο.

—Η προοπτική της «κοινωνικοποίησης του πιστωτικού συστήματος» είναι από τις πιο φορτισμένες ιδεολογικά κατευθύνσεις της πολιτικής για τη «νέα τετραετία», που αγνοεί όμως το μεγαλύτερο μέρος των πραγματικών δεδομένων. Κοινωνικοποίηση θα είναι «η συμμετοχή εκπροσώπων των εργαζομένων και κοινωνικών φορέων στον προγραμματισμό και διοίκηση των πιστωτικών ιδρυμάτων, που θα διασφαλίζει τον αναπτυξιακό προσανατολισμό τους, τη διαφάνεια στη λειτουργία τους και τον κοινωνικό έλεγχο των πιστώσεων». Όπως έχουμε ξαναγράψει η φιλολογία γύρω από την κοινωνικοποίηση επιδιώκει να εγκλωβίσει τους εργαζόμενους στη λογική της «αύξησης της παραγωγικότητας» δηλαδή της αύξησης των κερδών, ενώ αφήνει να εννοηθεί ότι βασικός στόχος είναι η διοχέτευση των κεφαλαίων προς κοινωνικά επιθυμητές κατευθύνσεις: ένας στόχος που επιπλέον συγχέεται με τη γενική προοπτική του «εκσυγχρονισμού». Πρέπει όμως να αγνοεί κανείς τους στοιχειώδεις κανόνες λειτουργίας ενός καπιταλιστικού τραπεζικού συστήματος, για να πέφτει σ' αυτή την παγίδα. Σήμερα το βασικό πρόβλημα εκσυγχρονισμού που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές τράπεζες, έχει σχέση με την ικανότητά τους να χρηματοδοτούν κερδοφόρες επιχειρήσεις, χωρίς να κυριαρχεί το κριτήριο των «εμπράγματων» εγγυήσεων, ή του μεγέθους των επιχειρήσεων. Πρόκειται προφανώς για μια μετεξέλιξη που θα αυξήσει, και όχι θα μειώσει, τη σημασία της λογικής του κέρδους, και που θα συνοδεύεται αναγκαστικά από μία γενική αύξηση της «παραγωγικότητας».

Πέρα από τους ιδεολογικούς ισχυρισμούς του προγράμματος του ΠΑΣΟΚ, βρίσκονται οι επιλογές που θα χρειαστεί να κάνει σαν κυβέρνηση μετά τις εκλογές. Κατά την «έκθεση Χαλκιά» που αποτελεί σήμερα (με την ανοχή της κυβέρνησης προφανώς) το μόνο πραγματικό πρόγραμμα οικονομικής πολιτικής, απαιτείται «εφαρμογή αποτελεσματικότερης πολιτικής ελέγχου της συνολικής δαπάνης», ενώ σημειώνεται ότι «ένα ορθολογικό πλέγμα μέτρων δημοσιονομικής, νομισματικής και εισοδηματικής πολιτικής που θα επιτύχει επιτάχυνση της αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού αναμένεται να οδηγήσει τελικά σε αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων και της απασχόλησης». Επισημαίνεται επίσης ότι «κατά τη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής και ειδικότερα κατά το

σχεδιασμό των δαπανών των δημοσίων φορέων, είναι σκόπιμο να βαρύνει περισσότερο το κριτήριο του ισοζυγίου πληρωμών». Πρόκειται φυσικά για ένα πρόγραμμα λιτότητας το οποίο θα αποτελέσει απάντηση στην ως τώρα επιδείνωση του εξωτερικού χρέους και στην προοπτική της συνεχιζόμενης επιδείνωσής του.

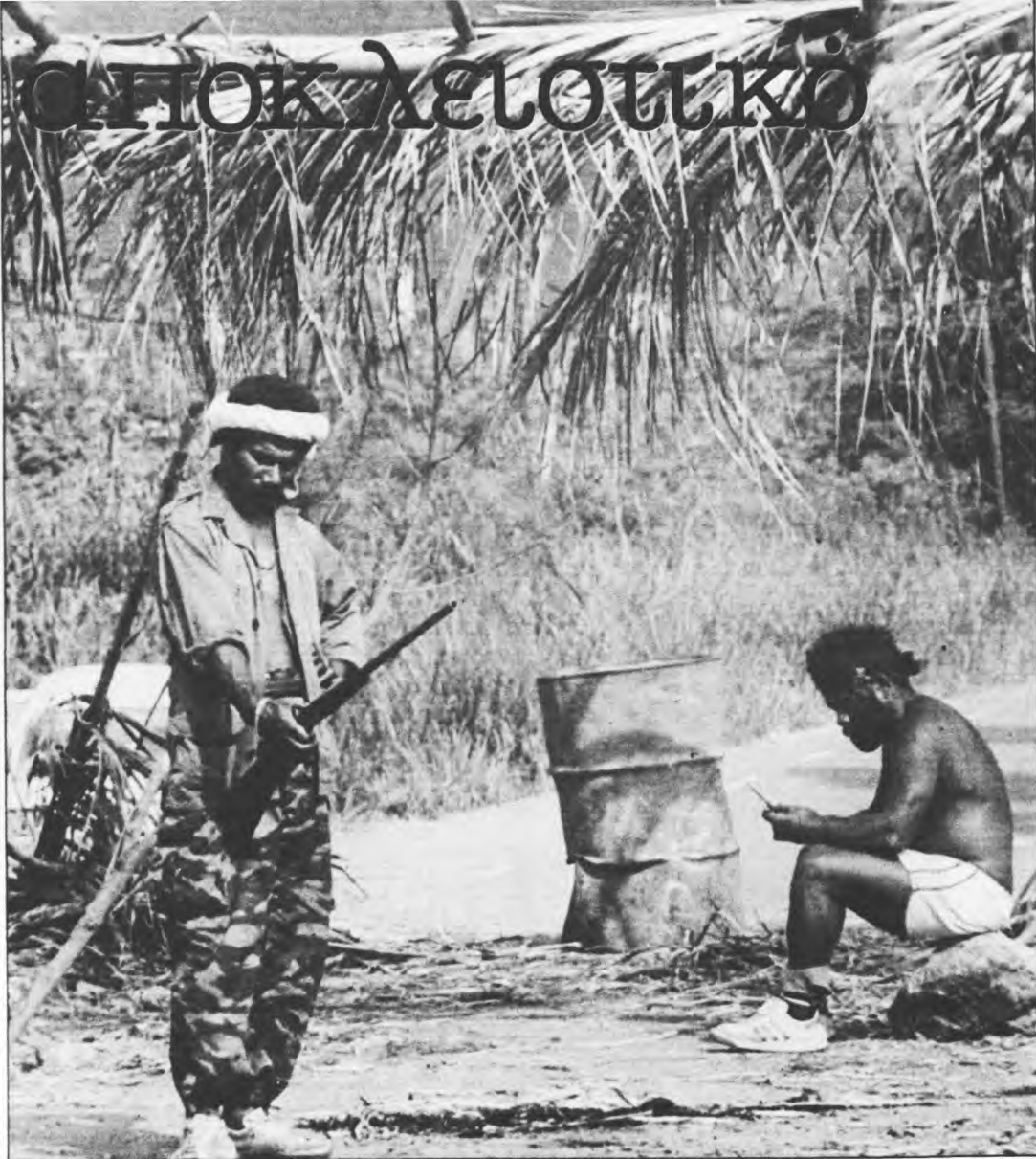
Η σύγκριση της Πασοκικής «αφασίας» με τον ρεαλισμό της Τραπεζής της Ελλάδος, δεν σημαίνει ότι πρέπει, στο όνομα της εθνικής οικονομίας, να χειροκροτηθεί μία «σωτήρια» πολιτική λιτότητας.

Η ελληνική οικονομία περνάει μια περίοδο κρίσης που συνδυάζει τα κοινά χαρακτηριστικά της κρίσης των δυτικών οικονομιών, με μία σχετική επιδείνωση της ελληνικής θέσης στην παγκόσμια οικονομία. Η αντιμετώπιση της κρίσης αυτής με βασικό κριτήριο την κατάσταση του ισοζυγίου πληρωμών και του εξωτερικού

χρέους είναι στις σημερινές συνθήκες αναπόφευκτη, αλλά δεν μπορεί να ανατρέψει τη βασική δυναμική των εξελίξεων.

Ως τώρα το ΠΑΣΟΚ προσπάθησε να πείσει τους εργαζόμενους ότι η συγκράτηση των αυξήσεων στα επίπεδα του τιμαριθμού, θα επιτρέψει μία σταδιακή τόνωση της παραγωγής και της διεθνούς ανταγωνιστικότητας, και επιπλέον μία απορρόφηση της ανεργίας. Αλλά αυτή η αυστηρή πολιτική δεν μπόρεσε να αποτρέψει την επιδείνωση των «εξωτερικών ισορροπιών». Μία αυστηρότερη πολιτική θα κατόρθωνε ίσως να εξισορροπήσει τις εξωτερικές οικονομικές σχέσεις, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι θα μπορούσαν έτσι να δημιουργηθούν οι συνθήκες για μια «αυτοδύναμη ανάπτυξη». Η ελληνική οικονομία είναι περισσότερο παρά ποτέ εγκλωβισμένη στη διεθνή καπιταλιστική κρίση.

Πάνος Γεωργίου

Τα αιματηρά επεισόδια που συνεχίζονται στη Νέα Καληδονία δείχνουν με δραματικό τρόπο ότι οι επανειλημμένες προσπάθειες της γαλλικής κυβέρνησης να αντιμετωπίσει την κρίση που συνεχίζεται επί μήνες στο νησί έχουν οδηγηθεί σε νέο αδιέξοδο. Είναι άλλωστε φυσικό. Όσο η πολυπληθέστερη φυλετική ομάδα, οι Κανάκ, παραμένουν κάτω απ' τον αποικιακό ζυγό, θα συνεχίζουν να μάχονται για τα δικαιώματά τους. Απ' την άλλη μεριά, οι γάλλοι έποικοι δεν είναι διατεθειμένοι να χάσουν τα προνόμιά τους με κανένα αντίτιμο.

Ποια όμως είναι ακριβώς η άποψη των ιδίων των Κανάκ για το πρόβλημα της Νέας Καληδονίας; Σε αποκλειστικό κείμενο που έγραψε ειδικά για το «Σχολιαστή» η «Ομάδα Κανάκ» στη Γαλλία αναπτύσσει τους στόχους του αγώνα τους και αναλύει την κοινωνία που οραματίζεται.

αφορά την κοινωνία Κανάκ για να γίνει καταληπτή η σπουδαιότητα των διεκδικήσεων ενός ολόκληρου λαού.

Η κοινωνία Κανάκ είναι μια κοινωνία χωρίς τάξεις. Οι σχέσεις παραγωγής και οι σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους είναι συνδεδεμένες με μια φιλοσοφία που αποκλείει κάθε μορφή εξουσίας, εκμετάλλευσης και καταπίεσης. Η κοινωνική οργάνωση, η παραγωγή και η ανταλλαγή, η κατανομή της δουλειάς και του προϊόντος, οι ανθρώπινες σχέσεις, όλα αυτά γίνονται σύμφωνα με κοινοτικούς κανόνες που όχι μόνο είναι ανάλογοι με τις ανάγκες του καθένα αλλά επιπλέον δίνουν στη ζωή την πληρότητα της ευφορίας.

Σ' αυτούς που θεώρησαν την κοινωνία Κανάκ σαν μία φεουδαλική κοινωνία που έπρεπε να δυτικοποιηθεί, απαντάμε, ότι δεν κάνουν παρά να νομιμοποιούν στο όνομα της βαρβαρότητας την αποικιοκρατία και την εξόντωση του λαού Κανάκ. Είναι καιρός λοιπόν να ξεκόψουμε απ' τις μεθόδους ολοκληρωτικού τύπου, και να μπούμε επιτέλους σ' ένα δρόμο που εγγυάται τα συνολικά και ατομικά δικαιώματα, και οδηγεί σε περισσότερη αδελφότητα ανάμεσα στους ανθρώπους. Αυτό δεν μπορεί να γίνει χωρίς ν' αναγνωριστεί στο λαό Κανάκ το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, της ανεξαρτησίας, το δικαίωμα να αποφασίζει ελεύθερα για το μέλλον του.

Αν μας αρνηθούν αυτά τα δικαιώματα, η κατάσταση στη Ν.Κ. κινδυνεύει να εξελιχθεί σε μία σύγκρουση επιζήμια στο σύνολο των κοινοτήτων που ζουν σήμερα στη χώρα των Κανάκ. Και περισσότερο από οποιονδήποτε μια τέτοια σύγκρουση ενοχλεί εμάς γιατί είμαστε ένας λαός ειρηνικός.

Η άρνηση του δικαιώματός μας στην υπαρξη και στην κυριαρχία στη χώρα, αναπτύσσει το μίσος και βάζει εμπόδια στην ειρήνη ανάμεσα στους λαούς. Είναι λοιπόν καιρός να δοθεί ένα τέλος σε πάνω από ενάμισι αιώνες βαρβαρότητας. Και γι' αυτό οι μεταρρυθμίσεις που ανακοινώθηκαν απ' τη γαλλική κυβέρνηση μπορούν να εμφανιστούν σαν μια καλώς εννοούμενη προϋπόθεση ότι εγγράφονται στη λογική του λόγου του F. Mitterand στο Cancun, δηλαδή ότι απαντούν ευμενώς στις προσδοκίες του λαού

Οι Κανάκ γράφουν στο Σχολιαστή

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ των γάλλων η Νέα Καληδονία, είναι ένας κόσμος σχεδόν άγνωστος. Στην καλύτερη περίπτωση αυτό το όνομα θυμίζει το νικέλιο, τις αμμουδιές και τα windsurf, μια εκλογική περιφέρεια της οποίας τα αποτελέσματα φτάνουν την επομένη των εκλογών.

Είναι αλήθεια ότι η πραγματικότητα για την Ν.Κ. είναι καλά κρυμμένη. Ο τουρίστας που περνάει 3 βδομάδες στο Club Mediterranee στη Νουμέα ούτε καν θα την υποπτευτεί. Ο γάλλος δημόσιος υπάλληλος μετά από 3 χρόνια παραμονής αγνοεί τα κυριότερα. Ο ευρωπαίος άποικος, εγκατεστημένος εδώ και τέσσερις γενιές αρνείται πεισματικά ν' αναρωτηθεί πάνω στα προβλήματα του τόπου και της κοινωνίας που ζει, να επιχειρήσει να δει την ιστορία και την εξέλιξη του.

Ένας τοίχος σιωπής περιβάλλει τη Ν.Κ. Όμως εδώ και μερικά χρόνια, φωνές μέχρι τώρα καλά φιωμένες κατάφεραν ν' ακουστούν απ' τις μακρινές τους κοιλάδες και τα περίχωρα της Νουμέα. Αυτές οι φωνές προσπαθούν να ξετινάξουν όλα τα φίμωτρα που τις συγκρατούν ακόμα.

«Μια μέρα, ο χωροφύλακας ο άποικος και ο ιεραπόστολος έφθασαν μέσα σε μεγάλα καράβια...» κι έπειτα όλος ο λαός μας, σιγά σιγά στερήθηκε τη γη του, την ελευθερία του, ακόμα και την ταυτότητά του. Σήμερα οι Κανάκ παλεύουν για την ανάκτηση των δικαιωμάτων τους και πρώτα πρώτα γι' αυτό το δικαίωμα που η γαλλική αποικιοκρατία πολέμησε και πολέμα ακόμα πιο σκληρά, το δικαίωμα στην υπαρξη.

Η πραγματικότητα για τη Ν.Κ. είναι τόσο καλά κρυμμένη: η γη της Ν.Κ. είναι πριν

απ' όλα, εδώ και 4.000 χρόνια, η γη ενός λαού πιστού στις παραδόσεις του, την ιστορία και την κουλτούρα του. Ο λαός μας αποδεκατισμένος και αποκλεισμένος από τον καιρό της αποίκησης, έχοντας μόλις ξεφύγει απ' την απλή και καθολική εξαφάνιση, συνεχίζει να ζει σήμερα. Αρνούμαστε ν' αφομοιωθούμε στη δυτική κοινωνία και πρέπει πάντα να παλεύουμε για την υπαρξη μας.

Η Ν.Κ. απέχει 20.000 Km απ' την Μητροπολιτική Γαλλία, 1.700 Km απ' την Αυστραλία και 1.500 Km απ' την Ν. Ζηλανδία.

Η κατοχή της το 1853, εγγράφεται στην αποικιοκρατική και ιμπεριαλιστική γαλλική πολιτική του περασμένου αιώνα.

Ο αποικισμός γίνεται με την εγκατάσταση κατέργων στην Iles des Pins και στο κέντρο της Ν.Κ. Ανάμεσα στους κατάδικους βρίσκονται ορισμένοι του ποινικού δικαίου αλλά επίσης και μέλη της Κομμουνίας καθώς και Καβύλοι. Ακολουθεί ο αποικισμός πληθυσμών που προκαλεί μια συρροή αποίκων και θα μεταφραστεί με την απογύμνωση της γης, τις σφαγές των Κανάκ και το κλείσιμο του λαού σε στρατόπεδα πάνω σε μη καλλιεργήσιμα εδάφη, κυρίως σε πλαγιές βουνών. Οι Κανάκ, όλο και πιο στερημένοι, επαναστατούν πολλές φορές. Οι εξεγέρσεις πνίγονται στο αίμα.

Να μιλήσει κανείς για τον λαό Κανάκ είναι μια δύσκολη αποστολή, δεδομένου ότι η ιστορία του είναι πολύ παλιά και δεν υπάρχουν αξιόπιστα κείμενα. Επίσης υπάρχουν πολλές παραποιήσεις στις ερμηνείες των ανθρωπολόγων και των εθνολόγων που ασχολούνται με τις υποθέσεις των Κανάκ. Έτσι είναι απαραίτητο να αποκαταστήσουμε την πραγματικότητα που

«Είμαστε ένας λαός ειρηνικός»...

Κανάκ. Όταν ο λαός μας έχει ανακτήσει την ελευθερία του, θα ξέρει να υποδεχτεί, όπως στο παρελθόν, όλους εκείνους που θα έχουν διαλέξει να ζήσουν μαζί μας χωρίς να απαρνηθούν τη δική τους ταυτότητα.

Τα δεδομένα του προβλήματος Κανάκ έχουν αλλάξει σημαντικά από την αρχή του αποικισμού. Πολλοί φαντάζονται ότι η ανεξαρτησία των Κανάκ ισοδυναμεί με την επιστροφή στην «άγρια κατάσταση». Ας ηρεμήσουν: ο Nidoishe Hnaisseline έλεγε το 1969: «Η κοινωνία Κανάκ είναι μια κοινωνία χωρίς φυλακή, χωρίς άσυλο και χωρίς ορφανοτροφείο». Μπορούμε να προσθέσουμε ότι είναι αταξική και βαθιά δημοκρατική, και ότι θα ξέρει να απαντήσει αποτελεσματικά σε κάθε γραφειοκρατική, νεοαποικιοκρατική ή φεουδαλική απόπειρα.

Γιατί, για ένα λαό που έζησε 4000 χρόνια χωρίς κράτος, αυτό δεν είναι ένα σημάδι υγείας; Το νομίζουμε, ακόμα κι αν είμαστε υποχρεωμένοι να περάσουμε από ένα κράτος γιατί τέτοια είναι η θέληση της Διεθνούς Κοινότητας σήμερα.

Αλλά κάνοντας αυτό, έχουμε συνείδηση των κινδύνων που εμπεριέχει η εγκαθίδρυση ενός κράτους. Πράγματι στην Ανατολή όπως και στη Δύση, κανένα κράτος δεν μπόρεσε να απονεκρωθεί παρά την προφητεία του Λένιν. Το αντίθετο, τα λεγόμενα σοσιαλιστικά κράτη δυναμώθηκαν σημαντικά, παραμερίζοντας έτσι και για πολύ καιρό κάθε απόπειρα δημοκρατικής αλλαγής. Ο λαός Κανάκ δεν θέλει να χτίσει το μέλλον του πάνω στη βία. Το κράτος που θα εγκαθιδρυθεί με την Ανεξαρτησία θα πρέπει να βάζει τέλος στον ημιφεουδαλισμό που εισάχθηκε στην κοινωνία μας από την αποικιοκρατία, και να ξαναβρεί αυτό το κοινοτικό πνεύμα που υπερίσχυσε για 4.000 χρόνια και πρέπει να χρησιμεύσει σαν βάση στην κοινωνική οργάνωση, στη λύση του προβλήματος της γης, και στον καθορισμό του συνόλου των πολιτικών, οικονομικών και πολιτιστικών κατευθύνσεων για ένα καλύτερο μέλλον.

Ως προς τις ανθρώπινες αξίες στις οποίες οι Κανάκ δίνουν μεγάλη σημασία, επιμένουμε ιδιαίτερα στην αλληλεγγύη, το μοίρασμα, τη φιλοξενία και την αδελφότητα. Αυτές οι έννοιες διαμόρφωσαν για πολύ καιρό τα κοινωνικά σχήματα της πατρίδας μας και επέτρεψαν σε διάφορες τοπικές κοινότητες να συνεταιριστούν μέσω της συμβίωσης για να δώσουν κοινωνικά σύνολα με εξαιρετικές ανθρώπινες ιδιότητες.

Αν κυρίως κοινοτικού χαρακτήρα, η κοινωνία Κανάκ δεν είναι υπέρ της άρνησης του ατόμου, όπως ορισμένοι υποστήριξαν. Η θέση του καθένα είναι συνάρτηση των κοινωνικών και πολιτικών απονομών του «Iap» (κοινότητα στην οποία ανήκει), και των ικανοτήτων του να αναλάβει κάποια ευθύνη. Επιπλέον η ανάδειξη στα πιο υψηλά κοινοτικά καθήκοντα λαμβάνει υπ' όψη πάνω απ' όλα την ακεραιότητα και τις ανθρώπινες ιδιότητες του ατόμου. Αυτό είναι που παίζει τον μεγαλύτερο ρόλο στην ανάδειξη του αρχηγού, η οποία γίνεται από το σύνολο των «dits» (αντιπρόσωποι της κοινότητας), και ο οποίος δεν εξυψώνεται απ' τα συγκεκριμένα καθήκοντα πάνω από την κοινωνία και τους νόμους της, αλλά τοποθετείται απ' αυτά ανάμεσα στα μέλη της κοινότητας.

Αυτά τα λίγα δεδομένα αρκούν για να απορρίψουμε κατηγορηματικά τον φεουδαλικό χαρακτήρα που έδωσαν οι εθνολόγοι στην κοινωνία Κανάκ, και που ο υπουργός των DOM-TOM² χρησιμοποιεί αδέξια για λογαριασμό του όταν δημαγωγεί στην Ακαδημία των 'Αποικιακών Υποθέσεων. Λέμε λοιπόν, ότι αν αυτός ο ημιφεουδαλικός χαρακτήρας υπάρχει πράγματι σήμερα στις εσωτερικές σχέσεις της κοινωνίας Κανάκ, εισάχθηκε απ' την αποικιοκρατία, την εμπορική της οικονομία και τις εκκλησίες της.

Είναι λοιπόν καιρός να δώσουμε τέλος σ' ό,τι συμβάλλει στον εκφυλισμό της κοινωνίας Κανάκ και να αρχίσουμε επιτέλους να της αποδίδουμε την πραγματική της ταυτότητα.

Με λίγα λόγια, μιλήσαμε παραπάνω περιληπτικά για μερικές πλευρές της κοινωνίας και του πολιτισμού Κανάκ. Θα θέλαμε κυρίως να βεβαιώσουμε ότι ο πολιτισμός μας έχει τα απαραίτητα εφόδια χάρη σε μια πολυδιάστατη κουλτούρα, για να ασχοληθεί ήρεμα με το χτίσιμο του Σοσιαλισμού στη χώρα μας με την εγγύηση των ελευθεριών και όλων των βασικών αρχών του Ανθρώπου.

Ομάδα Κανάκ στη Γαλλία

1. Οι Καβύλοι είναι Βερβέροι, που κατοικούν στην Αλγερία και αντιστάθηκαν στον αποικισμό απ' τους Γάλλους. Όσοι όμως απ' αυτούς εξορίστηκαν στην Ν.Κ., δεν δίστασαν να εκμεταλλευτούν τους Κανάκ και να τους κάνουν ό,τι αυτοί δεν ήθελαν να πάθουν απ' τους Γάλλους. (Σ.τ.Μ.).

2. DOM-TOM: DOM: Departements Outre-Mer. TOM: Teritoires Outre-Mer (υπερπόντια εδάφη).

Οι Κανάκ είναι Μελανήσιοι, δηλαδή ανήκουν στη Μαύρη φυλή. Όταν ο Κουκ έφτασε στη Ν. Καληδονία, οι Κανάκ ανέβηκαν στο πλοίο του, απ' όπου έφυγαν έντρομοι όταν τον είδαν να τρώει τη βοδινή μπριζόλα του. Ίσως, επειδή μεγάλα ζώα δεν υπήρχαν στην Ν. Καληδονία, να σκέφτηκαν ότι έτρωγε κάποιον άνθρωπο. Την επομένη του πρόσφεραν ένα δηλητηριασμένο ψάρι.

Πάντως τα βόδια και τα γουρούνια έπαιξαν σημαντικό ρόλο στον εκπολιτισμό του νησιού. Οι άποικοι τα αμολάγανε και οι ιθαγενείς έτρεχαν έντρομοι μπροστά τους, παίρνοντας τα βουνά. Οι ιεραπόστολοι συμπλήρωσαν τον εκπολιτισμό κουρεύοντας και ντύνοντας τους Κανάκ, και κτυπώντας τους όταν τους έπιαναν σε «πονηριά» ραντεβού στην παραλία να ανταλλάσσουν δώρα με τις κοπέλες που αγαπούσαν.

Σήμερα οι Κανάκ είναι μια μειοψηφία στην χώρα τους, καθώς οι άλλες μειοψηφίες (κυρίως Πολυνήσιοι) έχουν μεν συνειδητοποιήσει ότι εκμεταλλεύονται απ' τους λευκούς, αλλά δεν τολμάνε να μιλήσουν για να μη χάσουν τις δουλειές τους.

Τα όνομα Κανάκ, οι ιθαγενείς της Ν. Καληδονίας, το χρωστάνε στους Πολυνήσιους. Ήταν μια βρισιά που τους απεύθυναν οι Πολυνήσιοι και που υιοθέτησαν κι οι Ευρωπαίοι. Αργότερα οι ιθαγενείς διεκδίκησαν αυτό το όνομα και σχεδιάζουν να ονομάσουν την ανεξάρτητη χώρα τους «Κανάκι».

«Είμαι βασανιστής»

Το προηγούμενο καλοκαίρι, ένας χιλιανός ασφαλίτης - βασανιστής αποφάσισε μόνος του να αναζητήσει τη δημοσιογράφο Μόνικα Γκονζάλες, του απαγορευμένου σήμερα σοσιαλδημοκρατικού περιοδικού CAUCE, και να εξιστορήσει στο μαγνητόφωνο τη δεκαετή του δράση στη μυστική υπηρεσία της Χιλιανής Πολεμικής Αεροπορίας. Μετά τη συνέντευξη αυτή, ο βασανιστής που είχε σπάσει, «πέρασε στην παρανομία» και κατά πληροφορίες βρίσκεται στη Γαλλία, ενώ η δημοσιογράφος παρέμεινε στη Χιλή.

Θέλοντας πάση θυσία να αποφύγει την πολιτική έκρηξη από τις αποκαλύψεις του μυστικού πράκτορα, η χούντα - αφού παρά τις έρευνες δεν μπόρεσε να βρει το κείμενο και τις κασέτες - έκλεισε πέντε αντιπολιτευόμενα περιοδικά και μία εφημερίδα για να εμποδίσει τη δημοσίευση της συνέντευξης.

Στην ομολογία του ο βασανιστής θυμάται τα ονόματα δεκάδων ατόμων από τις εκατοντάδες που έπεσαν στα χέρια του. Πολλοί απ' αυτούς, που δεν έσπασαν, δολοφονήθηκαν. Άλλοι, απογυμνωμένοι από κάθε αξιοπρέπεια και αποτρελαμένοι απ' τα βασανιστήρια, έχοντας διαβεί τα σωματικά και ψυχικά όρια αντίστασής τους, αναγκάστηκαν να γίνουν καταδότες φίλων και συντρόφων τους.

Η εκτενέστατη αυτή ομολογία ρίχνει φως και σε αρκετές περιπτώσεις «αγνωσμένων», για τους οποίους η χούντα διαδίδει (πληρώνοντας αδρά διάφορες φυλλάδες στη Χιλή και την Λατ. Αμερική - π.χ. «Ο Día» Βραζιλία, «Lea» Αργεντινή) πως είναι θύματα εκκαθάρισης λογαριασμών ανάμεσα σε αυτοεξόριστους αριστερούς.

Οι μυστικές υπηρεσίες της Χιλής αναπτύχθηκαν από τις αντίστοιχες των ΗΠΑ στις αρχές της δεκαετίας του '60, βάσει του «δόγματος εθνικής ασφάλειας». Υπό την αρχηγία του μετέπειτα «απαλλαγμένου των καθηκόντων του» στρατηγού Λη. φίλου του Πινοσέτ, ιδρύθηκε το «τμήμα αντικατασκοπείας» της Πολεμικής Αεροπορίας, στο οποίο εργάστηκε ο λιποτάκτης βασανιστής.

Το προσωπικό του τμήματος αυτού εκπαιδεύτηκε σύμφωνα με πρόγραμμα του αμερικανού καθηγητή Milgram, που σκοπό του είχε την ολοκληρωτική υποταγή του ατόμου στην εξουσία. Ένα πρόσθετο πρόγραμμα ψυχιατρικής παρακολούθησης επέτρεπε στο σύστημα να «προφυλάσσεται» από πιθανή κακή λειτουργία ατόμων, εντοπίζοντας και εξουδετερώνοντάς τα. Το σύστημα αυτό αφενός και η αντιδικία με τις μυστικές οργανώσεις του στρατού ξηράς, οδήγησε ακόμα και σε εκτελέσεις «δικών τους» πρακτόρων, όπως περιγράφει ο ασφαλίτης.

Η κρίση της χιλιανής κοινωνίας που εκφράζεται σήμερα πολιτικά με την πλήρη απώλεια λαϊκής βάσης στη χούντα, εντείνει αντίρροπες τάσεις στο εσωτερικό της. Έτσι, πέρυσι την άνοιξη σημειώθηκε μια αυτόνομη κινητοποίηση της Αεροπορίας σε εθνικό επίπεδο για να αποφύγει πιθανές εκκαθαριστικές κινήσεις από μέρους του Πινοσέτ, που κυβερνάει και πάλι με τον στρατιωτικό νόμο και το κίνημα διαμαρτυρίας αμείωτο.

Αν και παλιοί, νομιμόφρονες αξιωματικοί της Αλλιέντε είναι καχύποπτοι ως προς τη συγκυρία δημοσίευσης της συνέντευξης, που μέσα στην κρίση της χούντας μπορεί να εξωραϊσει τον ρόλο της Αεροπορίας (ο βασανιστής, λένε, έχει πολύ εκλεκτικό μνημονικό αναφέροντας ονομαστικά μόνο τους εξωυπηρεσιακούς - «παρακρατικούς» - προϊσταμένους του), δεν αρνούνται ότι πρόκειται για την εκτενέστερη μέχρι σήμερα ομολογία «από τα μέσα» των μεθόδων και των πράξεων μιας βάρβαρης εξουσίας.

Η συνέντευξη και τα στοιχεία δημοσιεύθηκαν στην εφημερίδα «El Diario» του Κάρakas, από 7-10 Δεκεμβρίου '84. Τμήματά της αναδημοσίευσε η ελβετική Wochenzeitung τον προηγούμενο μήνα.

—Ανήκω στην SIFA, μυστική υπηρεσία της αεροπορίας. Τον καιρό εκείνο είχαμε σοβαρά προβλήματα με την DINA (ΚΥΠ), πιστεύαμε πως δεν ήταν αποτελεσματική. Τουλάχιστον αυτό πίστευαν οι αρχηγοί μας. Εμείς δουλεύαμε πολύ αποτελεσματικότερα, αν και λιγότεροι. Η ομάδα μας, λ.χ., έχει συλλάβει ολόκληρη την ηγεσία του MIR.

—Υπέγραψα, όταν άρχισα να εργάζομαι, ένα ντοκουμέντο που βρίσκεται στη διοίκηση των μυστικών υπηρεσιών της αεροπορίας. Λέει μέσα πως δεν επιτρέπεται να σχολιάζουμε τίποτα. Και πως αν αύριο με απολύσουν, οφείλω να ζω μια κανονική ζωή, και να μην ανακατέψω κανέναν. Λέει μάλιστα πως όποιος συλλαμβάνεται παραμένει μόνος του, όλες τις πράξεις τις έχει κάνει μόνος του, και δεν λογαριάζει με κανένα τρόπο τη βοήθεια της υπηρεσίας.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ...

—Είχατε ποτέ ψυχολογικά προβλήματα;

—Ναι, ήμουν σε θεραπεία, αρκετοί από μας είναι στην κλινική Nourida με την οποία έχουμε σύμβαση. Ζήτησα από τον ψυχίατρο ιατρική βοήθεια επειδή είχα τεταμένα νεύρα. Μ' έστειλε για εγκεφαλογράφημα και μου έκλεισε μερικά ραντεβού όπου με έβαζε να κατασκευάζω κύβους. Μετά αποφάσισαν πως τα προβλήματά μου ήταν οικονομικής φύσης. Η θεραπεία ήταν επιφανειακή.

—Πώς αισθανθήκατε μετά;

—Τα προβλήματα υπάρχουν, αλλά αισθάνομαι καλά. Αυτά τα προβλήματα τα 'χω με τον εαυτό μου, μ' αυτά που κάνω.

—Γιατί δεν τα είπατε στον Ψυχίατρο;

—Δεν μπορούσα. Να τον πω πως έχω μπουχτίσει; Πως θέλω να φύγω, πως με αηδιάζει η δουλειά αυτή; Φανταστείτε, στον ψυχίατρο της υπηρεσίας; Η ζωή μου δε θα κρατούσε πολύ.

ΤΟ ΧΑΦΙΕΔΩΜΑ

—Δεν ξέρω από πού προέρχονται οι συγκεκριμένες πληροφορίες, ξέρω όμως ότι το MIR και το ΚΚ είναι διαβρωμένα από την ΚΥΠ.

—Ακόμα και τώρα;

—Ναι, μου το 'πε ένας πράκτορας της ΚΥΠ. Εκτελούν επιχειρήσεις, σκοτώνουν κόσμο, όποτε θελήσουν, ξέρουν πού είναι ο ένας ή ο άλλος. Παρακολουθούν ακόμα κι αυτούς που ζήτησαν άσυλο στον αποστολικό νούντιο.

(...)

—Στην πίσω αυλή του αστυνομικού τμήματος του Santo Domingo είχανε συγκεντρώσει πάνω από 100 συλληφθέντες από την Παδαχουέλ και τη Ρένκα. Στέκονταν με την πλάτη στον τοίχο με δεμένα μάτια και κουκούλες. Μετά μπήκε στην αυλή ένα αυτοκίνητο με τζάμια — καθρέφτες. Φέρνανε έναν-έναν τους κρατούμενους μπροστά στα φώτα του αυτοκινήτου και του βγάζανε την κουκούλα. Μέσα στο αυτοκίνητο τους αναγνώριζε ένας, ως αθώους ή ένοχους. Αυτόν τον ίδιο τον είχανε συλλάβει τρεις μέρες πιο πριν.

(...)

ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΧΑΦΙΕΔΩΝ

—Ο Μπράτι Κορνέχο, πρώτος στρατιώτης της Αεροπορίας, ήταν συνάδελφος στην υπηρεσία.

Τον ήξερα από το '74. Δούλευε σε όλο τον τομέα Λα Γκράνχα. Τον σκοτώσανε στο Καχόν ντελ Μάιπο μαζί με τον κομμουνιστή πληροφοριοδότη Κάρολ Φλόρες το καλοκαίρι του '76.

—Γιατί;

—Επειδή προσπάθησαν ν' αλλάξουν υπηρεσία και να περάσουν στην ΚΥΠ, που τότε πρόσφερε ψηλότερους μισθούς, σπίτι και αυτοκίνητο. Οι αρχηγοί μας αποφάσισαν πως αυτό είναι προδοσία, γιατί μεταφέρονταν οι πληροφορίες μας στην ΚΥΠ, που μας προλάβαινε στις επιχειρήσεις. Έγινε δίκη των υπόπτων στην υπηρεσία μας και ο διευθυντής της μυστικής υπηρεσίας τους χαρακτήρισε ως καθαρισμένους. Δυο μήνες μετά μας δώσαν τη διαταγή, αρχίσαμε να τους ψάχνουμε και τους σκοτώσαμε.

Μια μέρα μου είπαν να πάω στο «μαγαζί» (τα παλιά γραφεία της εφημερίδας Κλαρίν) για μια επιχείρηση. Εκεί ήταν ήδη αξιωματικοί Αστυνομίας και Ναυτικού και οι αρχηγοί των επιχειρήσεων. Στο τραπέζι βρισκόταν πίσω, ένα κοκτέιλ, και μου έκανε εντύπωση. Μου έδωσαν να πω ένα χάπι. Μόλις τέλειωσε το αλκοόλ είπαν σ' ένα σκοπό να φέρει το «πακέτο». Ήταν ο Μπράτι, αλυσσοδεμένος και με δεμένα μάτια. Φαινόταν πολύ χτυπημένος και ντρογκαρισμένος. Μπήκαμε σε δυο αυτοκίνητα και πήγαμε στο φαράγγι. Την ώρα της δολοφονίας έσπασα, παρόλο ότι είχα πάρει ναρκωτικά. Του ρίχνανε μια ριπή. Μετά μου είπαν να δέσω το πτώμα του μαζί με πέτρες. Τον έριξα απ' το φαράγγι μέσα στον ποταμό. Αργότερα μας είπαν πως έπρεπε να τον είχαμε τυλίξει και με σύρμα γιατί το πτώμα ανέβηκε στην επιφάνεια στο κανάλι Σαν Κάρλος μετά λίγες μέρες.

—Πώς αισθανθήκατε που σκοτώσατε τον συνάδελφό σας;

—Μέχρι τότε πίστευα, όπως μου είχαν πει, ότι διοχέτευε πληροφορίες στο MIR και το ΚΚ, καθώς και κατάλογο με τα ονόματα, τις διευθύνσεις μας και τα στέκια μας. Λυπήθηκα, αλλά είχα θυμώσει πολύ. Αργότερα έμαθα την αλήθεια. Το '79 ένας από τους αρχηγούς με έβαλε να του φυλάω το σπίτι όσο θα έλειπε. Ακούγοντας τις κασέτες του άκουσα και δηλώσεις και ομολογίες κρατούμενων, μεταξύ τους και του Μπράτι που τον κατηγορούσαν για συνεργασία με την ΚΥΠ.

ΗΛΕΚΤΡΟΣΟΚ

—Στη βάση Κολίνα θυμάμαι κάποιον άλλο που πέθανε μετά από μιαν ανάκριση από τον στρατό. Τους φωνάξαμε πάλι και τον βάλαμε στο πορτ μπαγκάζ του αυτοκινήτου και φύγαμε. Ο νεκρός ήταν χτυπημένος με μπλε κηλίδες σ' όλο το σώμα, που είχε ήδη ακαμψία. Νομίζω πως τον συνδέσανε στο ρεύμα των 220 V. Από την πρίζα βγαίνανε δυο καλώδια. Δεν χρησιμοποίησαν την ειδική μηχανή για ηλεκτροσόκ.

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΜΕ ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΟ

—Το 1976, όταν κυνηγούσαμε την Κομμ. Νεολαία, δουλεύαμε στην αεροπορική βάση Κολίνα μαζί με τις μυστικές υπηρεσίες του Ναυτικού, της Αστυνομίας και του Στρατού.

Μια ημέρα βγάλαμε 10-15 κρατούμενους, ντρογκαρισμένους, και τους βάλαμε σε ένα ελικόπτερο της αεροπορίας. Κάποιος ξύπνησε στη διάρκεια της πτήσης και τον βάρεσαν μ' ένα λαστό. Μετά τους έριξαν στη θάλασσα, νομίζω απέναντι απ' το Σαν Αντόνιο.

της χιλιανής χούντας»

ΤΟ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΕΝΟΣ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗ

Αντρές Αντόνιο Βαλενσουέλα Μοράλες, υπάλληλος της μυστικής υπηρεσίας της Χιλιανής Αεροπορίας, στρατ. ταυτότητα αρ. 66.650, 28χρονος οικογενειάρχης, δύο παιδιά.

Το 1974, μετά το Γυμνάσιο, θητεία στην αεροπορία. Εκεί επιλέγεται μαζί με άλλους 60 για την Ακαδημία Πολέμου, του ανατίθεται όμως εργασία στην ομάδα «αντίδραση», συνοδεύει στις κατ'οίκον έρευνες και «δουλειά» απευθείας με τους κρατούμενους στα υπόγεια της Ακαδημίας Πολέμου.

Στη δουλειά αυτή συνεργασία με «εφένδρους», κρατικοποιημένους παρακρατικούς, δηλαδή. Από-ναντί τους πολίτες, άντρες και γυναίκες, και νομιμόφρονες αξιωματικοί. Αρχικά, καθήκοντα «προστασίας», «να εμποδίζουμε τους κρατούμενους να μιλάνε μεταξύ τους». Ταυτόχρονα εθισμός του ματιού και του χαρακτήρα σ' αυτή τη «ρουτίνα».

Η μύηση περνάει από την αντίδραση σε ευκαιριακή παρακολούθηση βασανιστηρίων. Οι βασανισμός

μιας γυναίκας ισχύει ως είδος δοκιμής για την παραμονή στην υπηρεσία. Στο μεταξύ η σκοπιά στα υπόγεια εμπλουτίζεται με συμμετοχή σε έρευνες σπιτιών, παρακολουθήσεις, μπλόκα, συλλήψεις κλπ. Στις ιδιωτικές φυλακές της υπηρεσίας του αρχίζει σιγά-σιγά και η «ενεργοποίηση»: «Αλλάξα χωρίς να το θελήσω, είπε. Το μόνο που θέλω είναι να ξαναγίνω άνθρωπος». Η ρουτίνα του επαγγελματία βασανιστή περιπιπτει σιγά-σιγά στη ρουτίνα ενός συνηθισμένου υπαλλήλου γραφείου μυστικής υπηρεσίας.

Δέκα χρόνια μετά την πρώτη επαφή με το αντικείμενό του, οι κραδασμοί που διατρέχουν την χιλιανή κοινωνία είναι αρκετοί ώστε να εξωθήσουν έναν μέχρι πρότινος βασανιστή, ανιδιοτελώς ή όχι, να σπάσει και να θελήσει να ομολογήσει: «Ν' αποκαλύψει, για πρώτη φορά από τη δική του πλευρά, την καθημερινή τρομοκρατία ετών ενός πλήρως αξιοποιημένου φασιστικού κράτους».

—Τι συνέβη προτού τους πετάζουν έξω;

—Λένε πως τους είχαν ανοίξει.

—Τι είχαν ανοίξει;

—Τους έσκισαν την κοιλιά για να μην ανέβουν στην επιφάνεια. Νομίζω πως τους άνοιξαν αξιωματικοί ασφαλείας του στρατού με ένα γάντζο, προτού τους ρίξουν στη θάλασσα. Ονόματα των θυμάτων δεν θυμάμαι, ούτε καν τα ψευδώνυμά τους.

—Ονόματα των πρακτόρων ασφαλείας;

—Ρομπέρτο Φουέντες Μόρισον και Πάλμα, αυτοί ήταν οι αρχηγοί μας. Ελάχιστοι στρατιωτικοί εκάναν τέτοια πράγματα τότε. Οι περισσότεροι ήταν εκτός στρατού. Δεξιοί εξτρεμιστές που στον καιρό του Αλιέντε εκάναν ληστείες τραπεζών και πολιτικές δολοφονίες, άνθρωποι της «patria y libertad».

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΝΤΡΕΡΑΣ

—Δουλεύαμε τότε μόνο με το ναυτικό και την αστυνομία. Είχαμε συλλάβει σχεδόν όλη την ηγεσία της Κομμουνιστικής Νεολαίας και έλειπε ο Κάρλος Κοντρέρας Μαλούχε. Μας δόθηκε η ευκαιρία μέσω ενός άλλου κρατούμενου που έσπασε και αποκάλυψε ένα ραντεβού μαζί του. Δυσκολευτήκαμε να τον συλλάβουμε, γιατί ήταν χειροδύναμος. Στο αρχηγείο δεν αποκάλυψε πρόσωπα κατά την ανάκριση. Του δείξαμε μετά αυτούς που είχαμε συλλάβει, για τους οποίους τον ρωτούσαμε πριν. Κατάλαβε ποιος τον είχε καρφώσει. Μας είπε πως είχε ραντεβού μ' έναν άλλο ηγέτη. Οι αρχηγοί μας διστάσανε αρχικά, αλλά μετά δέχτηκαν να τον πάμε στο ραντεβού. Στην οδό Νατάνιελ τον αφήσαμε και κατευθυνθήκαμε προς την Αβενίδα Μάτα. Ξαφνικά ακούμε απ' τον ασύρματο: «Ο Κοντρέρας ρίχτηκε μπροστά σ' ένα λεωφορείο». Τον είχαμε βασανίσει την προηγούμενη νύχτα και είχε τραυματισμένους καρπούς. Είμασταν εφτά δρόμους μακρύτερα κι όταν φτάσαμε είχε ήδη μαζευτεί πολύς κόσμος. Μόλις μας είδε ο Κοντρέρας άρχισε να φωνάζει πως είμαστε της ΚΥΠ, θέλουμε να τον σκοτώσουμε, να ειδοποιήσουν το φαρμακείο Μαλούχε στην Κονσετισιόν. Είμαι κομμουνιστής κι αυτό δεν είναι αμαρτία έλεγε και κουνούσε τα χέρια του, μισοαναίσθητος.

Τότε ήρθαν και τα άλλα αυτοκίνητα της επιχείρησης καθώς κι ένα περιπολικό της αστυνομίας. Οι αστυνομικοί δεν ήξεραν τι να κάνουν: Κοίταζαν μόνο τους δικούς μας με αυτόματα, ασύρματος και πιστόλια. Όταν τραβήξαμε τον Κοντρέρας στο αμάξι ξανάρχισε να φωνάζει πως δεν θέλει να τον πλησιάσει η ΚΥΠ. Ζήτησε μάλιστα βοήθεια απ' την αστυνομία λέγοντας πως τον είχαν βασανίσει. Τους έδειξε τα χέρια του. Τελικά τον καταφέραμε. Τον πήγαμε στο κρησφύγετο της 18ης οδού, χτυπημένο στο κεφάλι και με σπασμένο χέρι. Εκεί άρχισαν να τον κλωτσάνε και να τον βαράνε λέγοντας πως τους πρόδωσε.

—Πότε τον σκοτώσατε;

—Τη νύχτα. Όλη τη μέρα τον βαράγαμε, χωρίς λόγο. Κανείς δεν τον ρώταγε πια τίποτα. Ένας υπαξιωματικός της αστυνομίας του έσπασε τη μύτη με μια κλωτσιά. Την άλλη μέρα τον σκοτώσανε και τον θάψανε επιτόπου σ' ένα γκρεμό στο δρόμο της Μελιπίγια.

Στο σημείο αυτό είχα πάει εγώ με δυο που εκτελέσανε, αλλά ξέρω για άλλους οκτώ που είχαν σκοτώσει νωρίτερα. Υπήρχε ήδη η τυπική μυρωδιά του νεκροταφείου.

ΟΥΔΕΠΟΤΕ ο καθημερινός περιοδικός τύπος αφιέρωσε τόσες πολλές σελίδες σε αριστερούς διανοούμενους για να γράψουν, να εκτοξεύσουν κατηγορίες κατά αλλήλων, να αφορίσουν, να υπαινιχθούν την ηθική και τα προσωπικά τους κίνητρα ή να επιστρατεύσουν τίτλους σπουδών για να υποστηρίξουν πολιτικές απόψεις και πολεμικές. Επίορκοι και εφιάλτες οι μεν, πρόσδωσαν την αριστερά γοητευμένοι από την εξουσία, δεξιοί και σνομπ οι υπόλοιποι ξαναγυρίζουν στην αγκαλιά της τάξης που τους γέννησε. Κάτι φαίνεται να μην πάει καλά.

Μυθολογία

Ας περιγράψουμε καταρχήν το χώρο που αναφερόμαστε. Πρόκειται για το χώρο των διανοομένων της ευρύτερης αριστεράς, έξω από το ΚΚΕ, χωρίς συγκεκριμένη πάντα πολιτική αναφορά, αν και μεγάλο μέρος του αυτοαναγνωρίζεται στο χώρο των «ανέντακτων» ή της ανανεωτικής αριστεράς. Ιδεολογικά ο χώρος δύσκολα περιγράφεται, καθώς είναι προϊόν διαφορετικών ιστορικών εμπειριών και ποικίλλει ως προς την κομματική προέλευση. Κοινός τόπος, πολλές φορές μέσα από αντιφατικές λογικές, η πάλι και στο θεσμικό επίπεδο, η πρακτική της διεύρυνσης της δημοκρατίας, ο σεβασμός του κοινοβουλευτισμού, το όραμα του εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης της ελληνικής κοινωνίας, ο δημοκρατικός δρόμος στο σοσιαλισμό και η άρνηση των μοντέλων του υπαρκτού σοσιαλισμού.

Αν όμως η ιδεολογία και πρακτική του χώρου ορίζεται κύρια από την άρνηση του υπαρκτού σοσιαλισμού και του σταλινικού παρελθόντος, η κοινωνική του πρακτική εγγράφεται μέσα στα πλαίσια που η μεταδιδακτορική ελληνική κοινωνία επεφύλαξε για το στρώμα των διανοομένων. Στην περίοδο μετά τον εμφύλιο και στα χρόνια της δικτατορίας η ιδιότητα του αριστερού διανοομένου σήμαινε για τους φορείς της τη διώξη και την περιθωριοποίηση από το επίσημο κράτος. Οι αριστεροί διανοούμενοι βρέθηκαν τότε στην πρωτοπορία των λαϊκών αγώνων, εκφέροντας όμως έναν άμεσα πολιτικό λόγο που διεκδικούσε τη δημοκρατία και την αποδοχή, σε όλα τα μέτωπα της πολιτικής και πολιτιστικής ζωής.

Προϊστορική εποχή

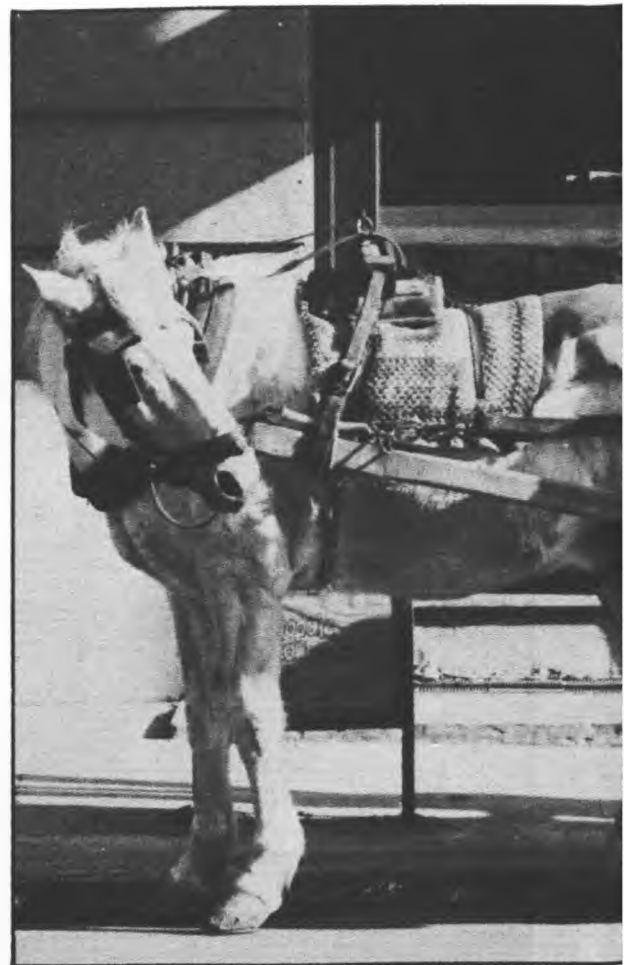
Με την πτώση της δικτατορίας, στο κενό που δημιουργείται από την κατάρρευση του αντικομμουνισμού και του ψυχροπολεμικού κλίματος, οικοδομείται μέσα από αντιστάσεις και πιστωρίσματα η νέα άρχουσα ιδεολογία εμπνευσμένη από τα ευρωπαϊκά πρότυπα, τον τεχνοκρατισμό και τα εκσυγχρονιστικά και αναπτυξιακά οράματα. Στα πλαίσια αυτά επαναπροσδιορίζεται και η σχέση των αριστερών διανοομένων με την εξουσία. Το κράτος δεν τους αποκλείει πια, αλλά αντίθετα συνδιαλέγεται μαζί τους σαν ειδικούς, με βάση δηλαδή την επαγγελματική τους ιδιαιτερότητα (Πανεπιστημιακοί, οικονομολόγοι, μηχανικοί, καλλιτέχνες κ.ά.). Καλούνται δηλαδή για πρώτη φορά από την εξουσία να παίξουν τον κοινωνικό τους ρόλο, που το προηγούμενο πολιτικό κλίμα τους αποστερούσε. Σε αυτή τη διαδικασία η ιδιαίτερη σχέση του καθενός με το κράτος δεν έχει

Απο το μύθο των αριστερών στον εφιάλτη των διανοομένων

ιδιαιτερη σημασία (δημόσια θέση, ή ιδιωτικός επαγγελματικός χώρος) ούτε ακόμα αν βρίσκεται σε συμφωνία ή αντίθεση με την ιδιαίτερη πολιτική της εξουσίας στον επαγγελματικό χώρο. Η κυρίαρχη λειτουργία δεν είναι πλέον η ενσωμάτωση στην πολιτική γραμμή της εκάστοτε κυβέρνησης αλλά ο διαχωρισμός της πολιτικής ιδεολογίας από την συγκεκριμένη πρακτική του φορέα της στον ιδιαίτερο χώρο του. Οι διανοούμενοι κάτοχοι κάποιων γνώσεων και πνευματικών δεξιοτήτων, αναγορεύονται σε ειδικούς, και στη βάση αυτών των ιδιαιτέρων γνώσεων τους δικαιούνται να συμφωνούν ή διαφωνούν ακόμα και να αντιστέκονται, «μέσα» ή «έξω» από τους κρατικούς μηχανισμούς.

Για το χώρο των αριστερών διανοομένων η διαδικασία αυτή υπήρξε μια ανοιχτή πρόκληση. Η αποκλεισμένη μέχρι τότε αριστερά μπορούσε επιτέλους να παρέμβει και να παλέψει τις απόψεις της στον ίδιο τον κρατικό μηχανισμό. Το σισσύφειο έργο των θεσμικών αλλαγών άλλοτε πετυχημένο άλλοτε όχι κατέληγε κάθε φορά να ενσωματώνεται, έστω και με αντιφάσεις, στο αστικό μοντέλο. Οι ίδιοι οι διανοούμενοι κρίθηκαν και διακρίθηκαν πια σαν ειδικοί και σαν τέτοιους τους εκχωρήθηκε εξουσία. Το αδιέξοδο αυτής της πρακτικής, ακόμα και σε τομείς που υπήρξαν ευνοϊκοί συσχετισμοί (Πανεπιστήμιο), δεν μπορεί να χρεωθεί ούτε στην ηθική των φορέων της (κούραση, ενσωμάτωση, καριερισμός) ούτε στην ανικανότητά τους, αλλά στον ίδιο το χαρακτήρα αυτής της παρέμβασης στους θεσμούς και στο αναπτυξιακό όραμα που απέβλεπε. Είναι προϊόν της ίδια της κρίσης της αριστεράς και της παραδοσιακής της πολιτικής σύλληψης, που αφήνει έξω από τον πυρήνα της πολιτικής της πρακτικής τον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας και το ρόλο που κατανέμει αυτός στους διανοούμενους.

Η ολοκλήρωση της διαδικασίας άφησε σημαντικά αποτυπώματα στο ίδιο το «σώμα» και την πολιτική ιδεολογία των αριστερών διανοομένων. Με την αποδοχή και το κύρος του «ειδικού», εκφέρει πια με τη σειρά του τον δικό του εξουσιαστικό λόγο. Σαν οικονομολόγος, νομικός, μηχανικός, αρχιτέκτονας ή καλλιτέχνης μπορεί να εισηγείται με «επιστημονικά» κριτήρια, λύσεις για την αύξηση της παραγωγικότητας, άρθρα του ποινικού κώδικα και συνταγματικές διατάξεις, τον βιομηχανικό και χωροταξικό σχεδιασμό κλπ., ανεξάρτητα από τον εκάστοτε κάτοχο της εξουσίας και άρα και διαχειριστή της λύσης. Ταυτόχρονα με το κύρος του γνώστη και ειδικού, ενισχυμένο ακόμη περισσότερο αν δε βαρύνεται με κομματική ένταξη και άρα υποψία ιδιοτέλειας, παρεμβαίνει πια στο γενικό πολιτικό επίπεδο δηλώνοντας την πολιτική του ιδεολογία. Δήλωση που εκτός από εξουσιαστικά για τους υπόλοιπους, τους

«αδαείς», λειτουργεί και εξαγνιστικά για τις αριστερές συνειδήσεις που δύσκολα βρίσκουν πια έκφραση στην καθημερινή επαγγελματική πρακτική.

Ιστορική περίοδος

Η άνοδος του ΠΑΣΟΚ, εμβαπτισμένου στα παραδοσιακά αριστερά οράματα του κρατισμού και της ανάπτυξης ενισχύει αυτή τη διαδικασία. Η αριστερά ανίκανη να αυτοαναιρέσει τις στρατηγικές της συλλήψεις αναδεικνύεται σε θεματοφύλακά τους. Η κριτική προς το ΠΑΣΟΚ δε στρέφεται στον πυρήνα των ιδίων των οραμάτων της Αλλαγής αλλά στην ικανότητά του να τα πραγματοποιήσει. Η αντιφατικότητα της πολιτικής του ερμηνεύεται σαν έλλειψη στρατηγικής ή υπαναχώρηση και όχι σαν αποτέλεσμα των κοινωνικών αντιθέσεων που το ανέδειξαν και της συνολικής πολιτικής του σύλληψης που επέβαλε από τη μια τη διαχείριση της καπιταλιστικής κρίσης στα πλαίσια του παραδοσιακού αναπτυξιακού μοντέλου και από την άλλη την ανάγκη να ανανεώνει συνεχώς τον

παρκτη η στο όνομα της πόλωσης), χάνοντας έτσι τα κοινωνικά της ερείσματα και αυτοπεριορίστηκε στο ρόλο του θεματοφύλακα. Τραγικό δείγμα το ίδιο το ΚΚΕ εσωτ. που κατάφερε αυτοχειριαζόμενο να κάνει και τα δύο.

Ο εφιάλτης

Οι διανοούμενοι αυτής της αριστεράς, ανεξάρτητα από τη θέση τους απέναντι στο ΠΑΣΟΚ και την ένταξή τους ή μη στο κράτος, αναδείχθηκαν πλέον στη θέση των επώνυμων «ειδικών» της εξουσίας. Έτσι επώνυμες γραφίδες του χώρου βρέθηκαν να αντιτάσσουν τους δείκτες παραγωγικότητας στα εκσυγχρονιστικά πωγυρίσματα του ΠΑΣΟΚ (προτείνοντας ακόμη και μαζικές απολύσεις) να πλειοδοτούν στην ενίσχυση της πολεμικής βιομηχανίας σαν κύριου εξαγωγικού κλάδου, να αποδέχονται τη λογική των εξοπλισμών συμβάλλοντας με τις τεχνικές τους γνώσεις στις σωστές επιλογές, να αντιπροτείνουν την «αξιοπρέπεια» των πτυχίων στα «κοινωνικά» μόρια του Κουτσόγιωργα, να προβάλλουν «νομικές» αντιρρήσεις σε πολιτικές επιλογές, να οργανώνουν τους τρόπους ενσωμάτωσης νέων κοινωνικών πρακτικών και πολιτικών φαινομένων κ.ά. Αν σε αυτά προστεθεί και το γεγονός ότι σε κρίσιμα εθνικά θέματα το σύνολο της ευρύτερης αριστεράς βρέθηκε να υπερθεματίζει ή να συναινεί με μικρές αποκλίσεις (ΕΟΚ, ΝΑΤΟ, Τουρκία, Κυπριακό), γίνεται πλέον δυσδιάκριτη κάποια διαφορετική (σοσιαλιστική) πολιτική πρόταση. Ακόμη και στην ίδια τη διεύρυνση της κατασταλτικής δράσης του ΠΑΣΟΚ, κύρια σε χώρους νεολαίας και περιθωριακών ομάδων, η αριστερά με τη σιωπή της ουσιαστικά συντέλεσε στη νομιμοποίησή της. Στο κλίμα αυτό, η προσπάθεια του ΠΑΣΟΚ να ενσωματώσει μαζικά επώνυμους αριστερούς διανοούμενους στο κράτος, για να προβάλλει έτσι και το «αριστερό» πρόσωπο της πολιτικής του, λειτούργησε καταλυτικά στη διάλυση των συνεκτικών δεσμών στο χώρο της ευρύτερης, εκτός ΚΚΕ, αριστεράς.

Ένα μέρος από αυτούς, με αφετηρία την κοινή εκτίμηση του χώρου ότι το ΠΑΣΟΚ δεν έχει στρατηγική αλλά παραπαίει ή υπαναχωρεί από τους στόχους της Αλλαγής, επιλέγουν το ρόλο της κριτικής υποστήριξης προς αυτό. Είναι μια επιλογή που υπαγορεύεται ακριβώς από την αδυναμία της αριστεράς να ορίσει το δικό της ριζικά διαφορετικό όραμα για το σοσιαλισμό και να απεμπλακεί από το αδιέξοδο της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Η ηθική ερμηνεία του φαινομένου και οι προσωπικές φιλοδοξίες που τους αποδίδονται, εκτός από το να ανάγει τη συζήτηση σε προσωπικές αλληλοκατηγορίες, απαλλάσσει τους εκφραστές της από την υποχρέωση να αναζητήσουν στον πυρήνα των δικών τους (μέχρι τότε άλλωστε κοινών) απόψεων τα αίτια του φαινομένου.

Για ένα άλλο τμήμα το κεντρικό πρόβλημα τίθεται στην ίδια τη φύση του ΠΑΣΟΚ. Σαν κόμμα αρχηγικό, λαϊκιστικό, ολοκληρωτικό κ.λ.π. δεν μπορεί να ανοίξει το δρόμο για το σοσιαλισμό. Δεν είναι τα οράματα της Αλλαγής, που το ΠΑΣΟΚ δανείστηκε από την ίδια την παραδοσιακή αριστερά, αυτά που αμφισβητούνται αλλά η δυνατότητά του να τα πραγματοποιήσει. Το μέτωπο της κριτικής, όσο και οξύ αν είναι, υποβιβάζεται στις αντιδημοκρατικές μεθοδεύσεις και τη διαδικασιολογία. Χωρίς να σημαίνει ότι το μέτωπο των θεσμών δεν πρέπει να αποτελεί πεδίο παρέμβασης της αριστεράς, ενδεχόμενα και κυρίαρχο σε ορισμένες συγκυρίες, ο περιορισμός σε αυτό και παράλληλα η αποδοχή των υπόλοιπων στρατηγικών επιλογών

αποδίδει στην αριστερά το ρόλο του φιλελεύθερου εταίρου. Για το ΠΑΣΟΚ η κριτική αυτή δεν αμφισβητεί την ηγεμονία του και ταυτόχρονα η ίδια η κριτική μπορεί να ηγεμονεύεται από τις φιλελεύθερες αστικές δυνάμεις. Δεν πρόκειται ούτε για επιστροφή κάποιων διανοούμενων στους κόλπους της τάξης τους, όπως τους απαγγέλθηκε, ούτε για συνοδοιπορία με τη Δεξιά όπως από το ΠΑΣΟΚ παρουσιάζεται. Είναι η αδυναμία αυτού του αριστερού χώρου να δώσει στη θεσμική του παρέμβαση μια ανατρεπτική επαναστατική διέξοδο, που επιτρέπει στη Δεξιά να επικαλείται και να ενσωματώνει στη δική της πολιτική αυτή την κριτική.

Ο φιλελευθερισμός που διακρίνει το χώρο αυτό των αριστερών διανοούμενων ακυρώνει και τη δυνατότητα συγκρότησής του, καθώς στο όνομά του έχει αφαιρέσει την κριτική του παρέμβαση. Τα φαινόμενα των αριστερών που συνεργάζονται στο δεξιό τύπο (τελευταίο δείγμα το Τέταρτο) αδιαφορώντας για την πολιτική ιδεολογία που τον ηγεμονεύει, το αίτημα του πλουραλισμού στα μέσα μαζικής ενημέρωσης χωρίς να θίγεται ο ρόλος τους, η στο όνομα του πλουραλισμού και με το βάρος της ενοχής του σταλινικού παρελθόντος αποδοχή κάθε πολιτιστικού προϊόντος, εκμηδενίζουν τη δυναμική αυτού του χώρου. Όμως ακόμα και ο αριστερός φιλελευθερισμός έχει τα όριά του, φτάνοντας μέχρι εκεί που δεν προσβάλλονται τα ταμπού της αριστεράς. Νέες κοινωνικές συμπεριφορές, αυθόρμητες αντιστάσεις σε παρεμβάσεις στον τρόπο και χώρο ζωής, αντιστάσεις στο στρατό, νέα πολιτικά κινήματα, φαινόμενα που καθημερινά γεννάει η καπιταλιστική κρίση και η εξουσία ενσωματώνει ή καταστέλλει, δε φαίνεται να αγγίζουν την ευαισθησία της φιλελεύθερης αριστεράς. Ακόμα και όταν προβάλλονται βάνουσα τα στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα από την κρατική καταστολή, λιγοστοί είναι αυτοί που θα διαμαρτυρηθούν κατά της βίας, για να προτείνουν συνήθως άλλους ανθρώπινους τρόπους ενσωμάτωσης.

Οράματα και Διαστροφές

Το αίτημα για την οικοδόμηση μιας εναλλακτικής επαναστατικής πολιτικής της αριστεράς προβάλλει σήμερα δραματικά επίκαιρο. Η αριστερά δεν εξαφανίζεται ούτε γιατί το ΠΑΣΟΚ τη συνθλίβει με αποκλεισμούς, ούτε γιατί αναδεικνύει ψευτοδιλήμματα επισείοντας τον κίνδυνο της Δεξιάς. Εξαφανίζεται μαζί με την έκπτωση των οραμάτων της. Αν οι αριστεροί πρέπει να φυλάνε κακία στο ΠΑΣΟΚ είναι γιατί φανέρωσε τη γύμνια των οραμάτων τους και τα αδιέξοδα της πολιτικής τους. Όσο και αν η αριστερά υπόσχεται το μυστικό φάρμακο για την ανεργία και τον πληθωρισμό, όσο και αν προβάλλει αναπτυξιακά μοντέλα και καταναλωτικούς παράδεισους, όσο και αν αναζητά στην ιστορία μια πετυχημένη επανάσταση που να επιβίωσε στη Σοβιετική πατρίδα, τη Ρουμανία, την Κίνα, την Κούβα ή το Βιετνάμ, έχει πάψει να εμπνέει και να πείθει. Ο δρόμος φαίνεται δύσκολος και ενίοτε μοναχικός. Άντε να βρεις αυτή την εποχή οράματα, όταν σε λίγο ακόμη και τα βραδινά μας τελευταία εναπομείναντα όνειρα θα εγγράφονται σε κασσέτα για να τα απολαμβάνουμε το πρωί. Η μόνη μας ελπίδα είναι η πίστη μας στον Μαρξ ότι οι ταξικές αντιθέσεις θα σβήσουν μαζί με την ιστορία του ανθρώπινου είδους. Το κακό με αυτόν είναι ότι μας είπε επιπλέον ότι ο καπιταλισμός ξεπερνάει τις κρίσεις του μέσα από αυτές τις αντιθέσεις. Εκτός εάν...

Δημήτρης Κέκος

αντιδεξιό και λαϊκό χαρακτήρα της πολιτικής του. Μάλιστα, η δυνατότητα να ξεπερνά τις αντιστάσεις που η πολιτική διαχείριση της κρίσης γεννάει, κρίνεται ακριβώς από την ικανότητά του να εμφανίζει διαφοροποιημένη την πολιτική του από τη Δεξιά (κύρια στον τομέα των κοινωνικών παροχών, έστω και συμβολικών) και συγχρόνως να διατηρεί ανοιχτή τη ρήξη του με αυτή (εντοπισμένη κύρια στην προσπάθεια ελέγχου των παραδοσιακών μηχανισμών νομής των κρατικών παροχών και πρόσβασης στο κράτος ή συμβολικές πράξεις όπως η εκλογή προέδρου). Είναι τελικά η δυναμική αυτής της ανανεούμενης ρήξης με τη Δεξιά που το στηρίζει στην εξουσία εξασφαλίζοντας τη λαϊκή συναίνεση η ανοχή.

Η ευρύτερη αριστερά εγκλωβισμένη και αυτή στα αδιέξοδα της καπιταλιστικής διαχείρισης στάθηκε ανήμπορη να στηριχτεί στη δυναμική αυτή και να την οδηγήσει σε βαθύτερη κοινωνική ρήξη και επαναστατική διέξοδο. Έτσι είτε υποτάχθηκε σε αυτή, στο αντιδεξιό μέτωπο υπό την ηγεμονία του ΠΑΣΟΚ, επιφυλάσσοντας για τον εαυτό της το ρόλο του συνεπούς στηρίγματος της Αλλαγής είτε την αγνόησε (σαν ανύ-

ΤΟ ΡΗΓΜΑ που δημιουργήθηκε μέσα στην ανανεωτική αριστερά κατά την εκλογή του προέδρου της Δημοκρατίας μπαλώθηκε όπως όπως μπροστά στην προεκλογική περίοδο. Φαίνεται μάλιστα ότι η ξαφνική ύφεση που ακολούθησε τους αλληλοεκτοξευόμενους λίβελλους προκλήθηκε από πρωτοβουλία της ηγεσίας του ΚΚΕ εσ. που εκτίμησε ότι δεν είναι δυνατόν να πάει για εκλογές με ανοιχτό στις γραμμές του κόμματος και των οπαδών του ένα διάλογο που είχε πάρει πια εκρηκτικό χαρακτήρα. Οι αντιθέσεις όμως που εκφράστηκαν την τελευταία περίοδο, όσο κι αν πήραν έντονο προσωπικό χαρακτήρα, αφορούσαν την καρδιά της ταυτότητας της ελληνικής αριστεράς: την ύπαρξη της στην πολιτική σκηνή δίπλα στο ΠΑΣΟΚ και τη Νέα Δημοκρατία.

Το «Τέταρτο» και οι «116»

Στο προηγούμενο τεύχος του «Σχολιαστή», στα άρθρα του Γ. Πιτουρόπουλου και της Α. Λαζαρίδου δόθηκε η πολιτική ερμηνεία των αντιθέσεων αυτών και η σημασία πρωτοβουλιών όπως αυτή των «116 ανησυχούντων». Στο μεταξύ όμως μια νέα πρωτοβουλία ήρθε να προστεθεί στην αλυσίδα των εξελίξεων στο χώρο της ανανεωτικής διάνοησης: Η έκδοση του περιοδικού *Το Τέταρτο*. Δε μας απασχολεί εδώ η σκοπιμότητα έκδοσης του περιοδικού ούτε οι συγκλίνουσες ή αποκλίνουσες προθέσεις του ιδιοκτήτη κ. Κοσκωτά με κείνες του εκδότη Μ. Χατζιδάκι. Όποιος ενδιαφέρεται μπορεί να ανατρέξει στη σχετική φιλολογία στον τύπο και ιδιαίτερα στο *Αντί* (τ. 285). Εκείνο που θέλουμε να επισημάνουμε είναι μια εντυπωσιακή συνύπαρξη δημοσιογράφων και διανοουμένων του ανανεωτικού χώρου (στελέχη της *Αυγής* και του *Δεκαπενθήμερου Πολίτη*) με συναδέλφους τους της Ν.Δ. Αυτό που ξαφνιάζει δεν είναι βέβαια η επαγγελματική σχέση κάποιων αριστερών δημοσιογράφων μ' ένα περιοδικό της δεξιάς, γεγονός αυτονόητο για όλο το φάσμα του τύπου, αλλά η «οργανική σύνθεση» των επίσημων απόψεων της δεξιάς με τον κριτικό λόγο επώνυμων αριστερών αρθρογράφων.

Δεν συμφωνούμε λοιπόν ότι ισχύει για τους συνεργάτες του *Τέταρτου* αυτό που σε συνέντευξή του στο ίδιο τεύχος περιγράφει τόσο έντονα ο Ντίνος Χριστιανόπουλος: «(η δημοσιογραφία είναι) το χειρότερο και αηδιστικότερο επάγγελμα. Σαν μια πουτάνα. Η πουτάνα πουλάει το κορμί της, ο δημοσιογράφος το πνεύμα τους».

Κανείς δε φαίνεται να κάνει «έκπτωση» στις ιδέες του και όμως η σύμπτωση είναι εκπληκτική. Το *Τέταρτο* είναι ένα περιοδικό με «άποψη», κι αυτή βγαίνει αβίαστα απ' τα κείμενά του: Στην πολιτική επικαιρότητα δεσπόζει η άποψη της Ν.Δ. για τα Μεσογειακά Προγράμματα, διατυπωμένη κατά τον πιο υπεύθυνο τρόπο (άρθρο του ευρωβουλευτή της Ν.Δ. Τάκη Λαμπρία). Η κριτική προς το ΠΑΣΟΚ επικεντρώνεται στο θέμα του αυταρχισμού και τον τρόπο αποπομπής του Καραμανλή (σχόλια Μ. Χατζιδάκι, άρθρα Θεοδωρόπουλου, συνέντευξη Κύρκου). Παρόντα και τα γνωστά περί «φασιστικής τηλεόρασης» που άλλους εμπνέουν σαν συνθήματα και άλλοι τα χρησιμοποιούν σαν οδηγούς στις θεωρητικές αναλύσεις. Οι θέσεις αυτές θα έστεκαν, σχεδόν αυτούσιες, σε οποιοδήποτε περιοδικό της ανανεωτικής αριστεράς. Άλλωστε ομοειδείς έχουν ήδη δει το φως της δημοσιότητας σε έντυπα όπως το *Αντί*, η *Αυγή*, ή ο *Πολίτης*. Είναι εξάλλου εντελώς καθαρός ο τρόπος που υποδέχτηκε το

...και με τον διάβολο!

Τέταρτο ο Δεκαπενθήμερος Πολίτης: «Ίσως η εν λόγω ταύτιση (ενν. του *Τέταρτου* με τον Μ. Χατζιδάκι) αποδειχθεί, κατ' αρχήν, κερδωά. Το ζήτημα όμως είναι πως θα υπάρξουν οι ανάσες εκείνες που θα κάνουν το περιοδικό «δυναμικό, πολυφωνικό, πολύπλευρο...» όπως υπόσχεται ο διευθυντής του».

Όποιοι λοιπόν βιάστηκαν να κατατάξουν το φαινόμενο των συνεργατών του *Τέταρτου* ή των «116» στην κατηγορία της «νεοαποστασίας» νομίζουμε ότι γελιούνται. Γιατί δεν πρόκειται «για επιστροφή των ασώτων στην τάξη που τους γέννησε», αλλά διεκδίκηση του χώρου της Αριστεράς από μια συγκεκριμένη πολιτική οπτική. Μόνο που πρόκειται εδώ για μια οπτική με άμεση συνάφεια προς τα κυρίαρχα πολιτικά θέματα της παράταξης της δεξιάς.

Ας εξηγηθούμε. Το κεντρικό νήμα που διαπερνά τις αναλύσεις των διανοουμένων που μας απασχολούν περιστρέφεται γύρω από το θέμα του «ολοκληρωτισμού». Οι εξελίξεις του τελευταίου διμηνου αποτελούν σύμφωνα μ' αυτές τις αναλύσεις την επιβεβαίωση ότι βαδίζουμε προς ένα ολοκληρωτισμό τριτοκοσμικού ή ανατολικού τύπου. Η συνεργασία με τη δεξιά είναι επομένως απόλυτα θεμιτή προκειμένου να αντιμετωπιστεί αυτός ο κίνδυνος. Όπως παλιότερα η «φωτισμένη δεξιά» έτσι κι αυτή η «φωτισμένη

αριστερά» δεν διστάζει να παραμερίσει τα βραχυπρόθεσμα παραταξιακά της συμφέροντα για το καλό του τόπου.

Το ιδεολόγημα του ολοκληρωτισμού

Τα αίτια του ολοκληρωτισμού βρίσκονται στην ίδια την αρχηγική δομή και τη λαϊκιστική ιδεολογία του ΠΑΣΟΚ. Οι αναλύσεις και οι αναφορές πάμπολλες. Ο εκ των «116» Δ. Ραυτόπουλος εξηγεί:

«Με το κλασικό κριτήριο του δεσποτισμού, είτε με το σύγχρονο του ολοκληρωτισμού, η πολιτεία του ΠΑΣΟΚ και προπαντός η προοπτική της όπως διαγράφεται καθαρά πια το τελευταίο δίμηνο, είναι αντιδημοκρατική και απειλεί της δημοκρατικές ελευθερίες... Πιο κοντά μας πάλι το κοινό πολιτικό χαρακτηριστικό των σύγχρονων ολοκληρωτισμών (φασισμού, ναζισμού, σοβιετικού και κινεζικού κομμουνισμού)» (*Αντί*, τ. 287). Για να καταλήξει κάπως υπερβολικά: «Πρέπει να είναι σπάνιες οι περιπτώσεις στην ιστορία των δύο τελευταίων αιώνων όπου σε κοινοβουλευτικό καθεστώς ένας άνθρωπος συγκεντρώνει τόση εξουσία» (στο ίδιο).

Η διακυβέρνηση της χώρας απ' το ΠΑΣΟΚ οδηγεί σε «τριτοκοσμικού» τύπου δικτατορία. «Η θρασυδείλη απομάκρυνση του Κωνσταντίνου Καραμανλή από την προεδρία, με το απόρροπο

υπόγειο και θεατρικό χτύπημα του αρχηγού της κυβερνητικής παρατάξεως υποβιβάζει τα πολιτικά μας ήθη στην προπολεμική βαλκανική τακτική ή στην κοντά στις μέρες μας λατινοαμερικάνικη δύσοσμη ασυδοσία». (Μ. Χατζιδάκις, Τέταρτο τ. 1). Ο Κ. Κυριαζής στον Δ. Πολίτη, πάλι, φαίνεται ότι έχει διαφορετικούς γεωγραφικούς προσανατολισμούς: «Ο κ. Γιαννόπουλος κι άλλοι όμοιοι κάποτε αντιπαράτεθηκαν σ' ένα καθεστώς καταπιεστικό, αντιλαϊκό. Μήπως ο Στάλιν δεν έλαβε μέρος στον Οκτώβρη; Μήπως ο Χομεϊνί κι οι Αγιατολάχ δεν συνέβαλαν καθοριστικά στην πτώση του Στάλιν;» (ΔΠ., τ. 39).

Υπάρχει βέβαια και η κοινή εκτίμηση ότι ούτως ή άλλως εδώ είναι Βαλκάνια, ότι απέχουμε πολύ απ' την Ευρώπη, κι όλα εδώ είναι λογικά κι αναμενόμενα: «Να κάτι που η αγγλική Βουλή ποτέ της δεν θα ζήσει» γράφει ο Μ. Χατζιδάκις για την «εξαισία» αρπαγή της κάλπης απ' τον Καλογιάννη. Και συμπληρώνει ο Γ. Βότσης λίγες σελίδες παρακάτω: «Σε χώρες με στέρεη και μακρόχρονη κοινοβουλευτική παράδοση αυτά τα γραφικά και παράδοξα είναι όντως αδιανόητα».

Βλέπουμε λοιπόν ότι το θέμα του ολοκληρωτισμού ενοποιεί πολιτικές σκοπιές που προέρχονται από δεξιούς και αριστερούς αρθρογράφους. Μπορούμε να προσθέσουμε και ορισμένα άλλα κοινά χαρακτηριστικά αυτής της σύμπτωσης.

α) Η αριστοκρατική αντίληψη που ενοποιεί πέραν πολιτικών διαφορών «ανθρώπους του πνεύματος» και τους διακρίνει απ' τον «απλό λαό». «Καμαρώστε τους τους συμπολίτες μας, τους συμπατριώτες μας, αυτούς που οφείλουμε να νιώθουμε «δικούς μας», των οποίων την πολιτική γνώμη κι απόφαση οφείλουμε να σεβαστούμε στο όνομα της δημοκρατίας» (Χατζιδάκις).

β) Η κλειστή αυτή αντίληψη οδηγεί σε ενός τύπου αντικρατισμό. Εκεί είναι που οι αριστεροί βρίσκουν και το καλύτερο άλλοθι τους στην ιδιότυπη αυτή συνεργασία. Όμως ο αντικρατισμός αυτός δεν έχει καμιά σχέση με σοσιαλιστική συνείδηση. Κατευθύνεται στα «όργανα» και τις ενέργειες του κράτους προσωποποιώντας και εξειδικεύοντας, ή στη γενική «ιδέα» του κράτους. «Θαυμάστε υπανάπτυκτες φυσιогγνωμίες, του μάγκα αστυφύλακα στο μέσον...» «Τι απέγινε ο λαμπρός αυτός φρουρός του νόμου και της τάξης; Εξακολουθεί να προσφέρει προστασία δια βασανισμού εξυπηρετώντας το έθνος μας;» (Τέταρτο).

γ) Η νοοτροπία κάστας επεκτείνεται μέχρι τον λανθάνοντα ή και ανοιχτό ρατσισμό. «Ουδείς αφρικανός ηγέτης είναι άξιος της αχανούς ηπείρου του αν δεν ανατρέψει τον φίλον του...» ή ακόμα «Με τη φωτογραφία αυτή νιώσαμε ολίγον Τούρκοι» (Χατζιδάκις).

δ) Αυτό που έχει σημασία στην πολιτική είναι η διαδικασία, ο τρόπος, το ήθος. Είναι ενδεικτικό ότι ο Μ. Χατζιδάκις παραμερίζει τη φιλία του προς τον αποπεμφθέντα Καραμανλή για να δηλώσει: «Και μ' όλο το σεβασμό, το θαυμασμό και την αληθινή φιλία προς τον αποχωρήσαντα πρόεδρο, θέλω να τονίσω ότι κείνο που μετράει είναι η χωρίς ήθος διαδικασία της απομακρύνσεως περισσότερο κι από την απομάκρυνση». Εξίσου εκπληκτική είναι και η αντίστροφη εξομολόγηση που κάνει στον Μ. Χατζιδάκι ο Α. Κύρκος. «Δεν συμφωνούμε να εκλεγεί ξανά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Αυτό όχι διότι έχουμε κάτι συγκεκριμένο με το πρόσωπο αλλά διότι πιστεύουμε σε μίαν ορισμένη λογική.» (;)

Το θέμα του ολοκληρωτισμού είναι φυσικά άνιστο παρόν στις αναλύσεις που εξετάζουμε. Σε άλλες ρητά επισημαίνεται ο άμεσος κίνδυνος «πράσινου φασισμού», σε άλλες απλώς εντοπι-

ζονται αντιδημοκρατικές εκτροπές. Επειδή όμως τα ίδια έντυπα (Τέταρτο, Δεκ. Πολίτης, Αντί) φιλοξενούν όλη αυτή την ανακυκλώνόμενη φιλολογία το τελικό αιτούμενο παραμένει το ίδιο. Η αριστερά να απαντήσει στον ολοκληρωτισμό.

Χούντα είναι θα περάσει!

Τι είδους όμως αριστερά δημιουργεί αυτό το μέτωπο κατά του ολοκληρωτισμού; Φαίνεται ότι κι ο ίδιος ο Δεκαεπenthήμερος καταλαβαίνει το πρόβλημα και ενώ μόνη του έννοια τους τελευταίους δυο μήνες ήταν η καταγγελία του «αντικαραμανλικού πραξικοπήματος», η διεκδίκηση χρόνου στα μέσα ενημέρωσης για το ΚΚΕ εσ. και η συλλογή υπογραφών για τη σωτηρία του Συντάγματος, καταλήγει αμήχανα: «Τα θεμέλια της μελλοντικής ηγεμονίας δε χτίζονται ούτε με τις διαμαρτυρίες για την τηλεόραση, ούτε με τις γενικές επικλήσεις περί δημοκρατίας, ούτε με το να λέμε στις μάζες ότι αυτές πρέπει να αποφασίσουν» (Δ. Παπαδημητρόπουλος).

Πράγματι! Το μέτωπο κατά του «πράσινου ολοκληρωτισμού» δε συγκροτεί σήμερα κανενός είδους αριστερά. Υποταγμένο όπως είναι στη λογική του αβερωφικού συνθήματος «Χούντα είναι θα περάσει» μπορεί να παρέχει στους υποστηρικτές του την αίσθηση της αταλάντευτης αντιπολίτευσης, στην πραγματικότητα όμως αφαιρεί απ' την αριστερά κάθε δυνατότητα να κατανοήσει κι επομένως να κρίνει και ν' αντιμετωπίσει το ΠΑΣΟΚ.

Γιατί βέβαια:

■ Όταν έχεις στο μυαλό σου το ΠΑΣΟΚ σαν ένα ελληνικό Μπάαθ και τον Αντρέα σαν τον έλληνα Καντάφι πώς είναι δυνατό να αντιμετωπίσεις την κοινοτική πολιτική της κυβέρνησης;

■ Όταν επιμένεις ότι η απομάκρυνση του Καραμανλή έχει σημασία μόνο σαν μια διαδικασία, μια «μεθόδευση», πώς μπορείς να μεταστρέψεις τη λαϊκή ευφορία σε κριτική προς την κυβέρνηση;

■ Όταν ανάγεις όλα τα σημερινά μας δεινά στον αρχηγισμό και το λαϊκισμό του ΠΑΣΟΚ πώς ν' αναφερθείς στην παράδοση της Ελληνικής αριστεράς και στη δομή των σύγχρονων αριστερών μορφωμάτων;

Μ' άλλα λόγια, το ιδεολόγημα του ολοκληρωτισμού δε βοηθάει ούτε τον αντιφατικό χαρακτήρα του ΠΑΣΟΚ να ανιχνεύσουμε ούτε να χαράξουμε μια άλλη στρατηγική για την ελληνική αριστερά. Είναι ενδεικτικό ότι απ' τις ίδιες πλευρές που απευθύνεται η κατηγορία του ολοκληρωτισμού προς το ΠΑΣΟΚ, με την ίδια βεβαιότητα, άλλοτε κατηγορείται η κυβέρνηση ως κλασικά «κεντρώα» και άλλοτε ως ανοιχτά «σταλινική». Εδώ βέβαια η αμηχανία της ανάλυσης υποκαθίσταται απ' τον πολιτικό τσαρλατανισμό.

Το χειρότερο όμως είναι ότι μπροστά στον κίνδυνο του «πράσινου φασισμού» το μέτωπο προς τη δεξιά υποστέλλεται. Από τη στιγμή μάλιστα που ο Κ. Μητσοτάκης διαδέχθηκε τον Ε. Αβέρωφ στην ηγεσία της Νέας Δημοκρατίας και την ονόμασε πλέον «φιλελεύθερη», έχει ξεκινήσει μια διαδικασία που φαίνεται να ανατρέπει την παραδοσιακή εχθρότητα της Αριστεράς προς τη Δεξιά. Λόγοι «παράδοσης» (θα συμμαχήσουμε και με το διάολο), ή απλώς «εκλογικοί» (το ΠΑΣΟΚ θέλει να μας γυρίσει στο '65 και να μας σβύσει) επιστρατεύονται για να στηρίξουν μια νέα σχέση που αποκαθίσταται ανάμεσα στα κόμματα και τις ομάδες που απέναντι στο ΠΑΣΟΚ έχουν την κοινή ιδιότητα του

αντιπολιτευόμενου. Προκειται βέβαια για την αποθέωση του κοινοβουλευτισμού.

Οι πρώτοι διδάξαντες

Πρέπει να σημειώσουμε ότι το θέμα του ολοκληρωτισμού ως εγγενές στη σοσιαλιστική διαχείριση δεν είναι ελληνική εφεύρεση. Οι «νέοι φιλόσοφοι», μια ομάδα γάλλων διανοουμένων που προέρχονταν απ' την άκρα αριστερά του Μάη του '68, οδηγήθηκαν σε παρόμοιες αναλύσεις φτάνοντας βέβαια το συλλογισμό μέχρι το τέρμα: Ο ολοκληρωτισμός και τα γκουλάγκ ενυπάρχουν εν σπέρματι στο μαρξισμό. Βέβαια στη χώρα μας η προβληματική δεν είναι τόσο «προχωρημένη» είναι όμως ενδεικτικό ότι μεταξύ άλλων και τον νέο φιλόσοφο Γκλυξμάν επικαλείται ο Δ. Ραυτόπουλος για να στηρίξει τις θέσεις του. Θυμίζουμε λοιπόν ότι οι νέοι φιλόσοφοι εμφανίστηκαν σαν ένα αιφνίδιο κίνημα της μόδας στο χώρο της παρισινής διανόησης πριν απ' τις κρίσιμες εκλογές του '77 και ενίσχυσαν με το «κήρυγμά» τους το συνασπισμό της δεξιάς μπροστά στον κίνδυνο επικράτησης της Ενωμένης Αριστεράς.

Μπορεί οι εγχώριοι θαυμαστές των «νέων φιλοσόφων» να είναι σήμερα λίγοι ή και ανύπαρκτοι, όμως ορισμένα χαρακτηριστικά της «φωτισμένης αριστεράς» είναι αυτούσιες μεταφορές του κηρύγματός τους. Ο Ντ. Λεκούρ στο βιβλίο του «Ετεροδοξία ή Επανάσταση» σημειώνει: «Η κρίσιμη λέξη για τους φιλόσοφους μας είναι το κράτος. Είναι η μοναδική λέξη που βγαίνει από το στόμα τους και την οποία επαναλαμβάνουν όλοι σαν ένας άνθρωπος: είμαστε εναντίον του κράτους, εναντίον της ιδέας του κράτους. Η «ριζική» κριτική του κράτους έγινε δική τους δουλειά». Δεν χρειάζεται να ψάξει κανείς πολύ στα γραφτά της «φωτισμένης αριστεράς» για να βρει παρόμοιες διατυπώσεις για το κράτος και μάλιστα ως «το αντίθετο της ιδιωτικής κοινωνίας». Όμως εκεί που τα πράγματα δυσκολεύουν είναι όταν εξετάσουμε τη βάση αυτού του «αντικρατισμού».

Όταν πριν από δυο περίπου χρόνια είχαμε παρουσιάσει στο Σχολιαστή (τ.7) την έρευνα για τους «Αριστερούς στην υπηρεσία της Αλλαγής», είχαμε εντοπίσει το γεγονός ότι μια ιδιαίτερη ανάλυση της ελληνικής κοινωνίας και του ιδιού του ΠΑΣΟΚ, κυρίαρχη σε ολόκληρα τμήματα της ελληνικής αριστεράς, είχε δημιουργήσει τη δυνατότητα να μεταπηδήσουν ορισμένοι αριστεροί διανοούμενοι στη θέση του κρατικού λειτουργού, διατηρώντας την ιδιότητα του πολιτικού στελέχους. Πρόκειται για την ίδια ανάλυση που υποθέτουν οι σημερινόι ακραιφνείς «αντιολοκληρωτικοί». Δεν πρέπει λοιπόν να ξεχνιόμαστε κανένας που απ' τους ίδιους χώρους ξεπήδησαν τόσο οι υπέρμαχοι της κριτικής υποστήριξης του ΠΑΣΟΚ όσο και οι φανατικοί πολέμιοι του ολοκληρωτισμού του. Οι συντακτικές ομάδες αριστερών περιοδικών όπως ο Πολίτης, οι Αντιθέσεις, τα Τετράδια, το Αντί, χωρίστηκαν στα δύο. Οι μεν εντάχθηκαν ως σύμβουλοι σε κάποιο υπουργείο, οι δε καταγγέλλουν το ΠΑΣΟΚ ότι δεν έχει καμιά σχέση με το σοσιαλισμό και οικτίζουν τους μέχρι πρότινος στενούς συνεργάτες τους. Δεν είναι δύσκολο λοιπόν κανείς να καταλάβει γιατί τα προβλήματα προσωποποιούνται, εφόσον απ' την ίδια λογική προκύπτουν εντελώς αντίθετες προσωπικές στάσεις. Ο κόσμος της «φωτισμένης Αριστεράς» δε βρίσκεται, δυστυχώς, τόσο μακριά απ' τον κόσμο του κ. Κουτσόγιωργα.

Δημήτρης Ψαρράς

ΟΤΑΝ ΣΗΚΩΣΕ το τηλέφωνο άκουσε τη βραχνή φωνή, που γινόταν ακόμα πιο βαριά από το πούρο Αβάνας που μπουκωνε πάντα το στόμα του, να γρυλλίζει «Μόντυ, αγόρι μου, τι κάνεις... πάει πολύς καιρός από τότε...!» Ναι... άκουγε καλά... ήταν το μεγάλο αφεντικό, ο Τζιμ... ο Τζιμ Σώγιερ...!!... της Σώγιερ Company... Ο πρεσβευτής των ΗΠΑ στην Ελλάδα ένωσε τη συγκίνηση να εμποδίζει να βγει η φωνή του... η καρδιά του χτύπαγε σαν να 'ταν κανένα μαθητούδι... Ο Στερνς πήρε βαθιά ανάσα... «Τι έκπληξη, μίστερ Σώγιερ...!» ψέλλισε με δυσκολία. Το μυαλό του είχε γεμίσει αναμνήσεις... Την εποχή που φοιτητής ακόμα στο Κολούμπια με υποτροφία της CIA δούλευε τις ελεύθερες ώρες του στη Σώγιερ Co... Ο Τζιμ ήταν από τότε το Αφεντικό... Τα πολύ τρελά χρόνια της νεότητας... Τι του θύμιζε αλήθεια απόψε αυτή η βραχνή ένρινη φωνή... «Μόντυ, εσύ είσαι πάντα ένας δικός μας άνθρωπος... πρέπει να μας βοηθήσεις... Ο Χάρμαν παίζει βρόμικα... δεν τηρεί τους κανόνες... και πρέπει να πληρώσει...» Μίλαγαν πάνω από μια ώρα. Ο Τζιμ Σώγιερ ήταν εξαγριωμένος. Είπε βαριές κουβέντες εκείνο το βράδυ. Ο Στερνς άκουγε με προσοχή. Το ελληνικό γραφείο του Στέητ Ντηπάρτμεντ είχε δώσει πράσινο φως για τη συνεργασία της Χάμιλτον Corporation με το ΠΑΣΟΚ και της Σώγιερ Company με τη ΝΔ... Με έναν απαράβατο όρο. Να μην αναμειχθεί το όνομα των ΗΠΑ στις βουλευτικές εκλογές της Ελλάδας. Η Χάμιλτον όμως τον παραβίασε... Κάρφωσε στον Ελληνικό Τύπο την είδηση ότι η ΝΔ συνεργάζεται με τη Σώγιερ Co... Ο Τζιμ Σώγιερ επέμενε ότι ήταν ένα «πισώπλατο χτύπημα» και το παιχνίδι από δω και πέρα θα γινόταν χωρίς κανόνες...

ΠΟΛΛΕΣ ΦΟΡΕΣ η τύχη είχε παίξει παράξενα παιχνίδια στην τρικυμιά ζωή του Γιώργου Αρατζαφέρη... Έτσι και εκείνο το μοιραίο βράδυ... Όταν οι κρανοφόροι των ΜΑΤ με τους ντοπαρισμένους ΜΕΑ-τζήδες μπήκαν στο DADA εκείνος ήταν κλειδωμένος από πολλή ώρα με τη Στέλλα στο WC γυναικών... Παραδομένος στις ανελέητες επιδεδίες κινησίες του υπέρροχου νεανικού κορμιού της εικοσάχρονης φοιτήτριας με τους ξέφρενους ρυθμούς είχε χάσει την επαφή του με το περιβάλλον... Η κατακερματισμένη σκέψη του μέσα στη σφιχτή πάνλευκη σάρκα του κατάξανθου κοριτσιού ήταν αδύνατο, εκείνη τη στιγμή, να συλλάβει την περιρρέουσα ένταση και τον ασυγκράτητο πανικό που είχε αρχίσει να σκεπάζει την Πλατεία Εξαρχείων εκείνο το βράδυ... Όταν άνοιξε την κλειδωμένη πόρτα του WC η γερή μύτη του έμπειρου δημοσιογράφου δεν άργησε να συλλάβει την εκρηκτική ατμόσφαιρα που βασιλευσε... τα μηνύματα της θύελλας που ερχόταν... Το DADA ήταν ένα άδαιο ρημαγμένο μαγαζί... Το κυνηγητό των σαρκοφάγων δυνάμεων της τάξης είχε αρχίσει... Όλα ήταν τουλάχιστον παράλογα... και περίεργα... Στους χαρούμενους δρόμους των μποέμικων Εξαρχείων κυριαρχούσε ο τρόμος... λίγες μέρες πριν τις εκλογές... Ο Γιώργος

Το πισώπλατο χτύπημα

Αρατζαφέρης αόρατος χάθηκε μέσα στους σκοτεινούς δρόμους, αναζητώντας για μια ακόμα φορά τη λύση ενός μυστηρίου...

ΓΥΡΩ από τη μαύρη κυβερνητική Μερσεντές, τα ΜΑΤ είχαν σχηματίσει προστατευτικό κλοιό. Στο πίσω κάθισμα χωμένος βαθιά στο αναπαυτικό κάθισμα ένας μυστηριώδης τύπος έδινε συνεχώς οδηγίες από τον ασύρματο... Λίγοι μόνο μπορούσαν να αναγνωρίσουν τον υπεύθυνο κάποτε του στρατιωτικού σκέλους του ΠΑΚ και έμπιστο του Αντρέα... Ένα από τα πιο σκοτεινά πρόσωπα του καιρού μας... Τον Κ. Τσίμα, γενικό γραμματέα του υπουργείου Δημόσιας Τάξης...

Όμως η αθόρυβη Μερσεντές δεν άργησε να απομακρυνθεί από τα Εξάρχεια... Μπήκε Σκουφά και αθέατη μέσα στη νύχτα ανηφόρισε προς το Κολωνάκι. Κατευθύνθηκε προς το επάνω μέρος της Δεξαμενής και σταμάτησε μπροστά στο Saint George Lycabetus... Ο Λάρυ Χικμαν τον περίμενε στο ρεστοράν του έκτου ορόφου με τη μαγευτική θέα της Αθήνας...

Στο διάδρομο πέμπτου ορόφου ο ψηλόλιγνος σερβιτόρος με το γατίσιο περπάτημα και τα γερακίσια μάτια κοντοστάθηκε μπροστά στο δωμάτιο 506... Η πόρτα της σουίτας του ξενοδοχείου δεν μπόρεσε να του αντισταθεί για πολύ... Με γρήγορες σχεδόν ταχυδακτυλουργικές κινήσεις άρχισε να ερευνά τις αποσκευές του μίστερ Χικμαν... Ξαφνικά τα μάτια του άστραψαν... «Αυτό είναι...!!» μουρμούρισε πνιχτά, μέσα από τα σφιγμένα δόντια του ενώ τα μάτια του πήραν μια απόκοσμη λάμψη εκδίκησης μέσα στο σκοτάδι...

Στον έκτο όροφο ο Τσίμας με τον Χικμαν καθώς είχαν απορροφηθεί στη συζήτηση δεν πρόσεξαν τον παράξενο σερβιτόρο που από ώρα σχεδόν βρισκόταν δίπλα τους... Ο Λάρυ

επέμενε «Πρέπει να εκκαθαρίσετε τα Εξάρχεια... θα είναι μια επιχείρηση που θα εκτιμηθεί από τους φιλήσυχους πολίτες... και το 'χετε μεγάλη ανάγκη μετά την απομάκρυνση του Καραμανλή... Οι δημοσκοπήσεις της Χάμιλτον Κορπορέισον δεν έχουν διαψευστεί ποτέ... πρέπει να συνεχίσετε... και μάλιστα πιο σκληρά... πιο αποφασιστικά...!!...» Ο παράξενος σερβιτόρος απομακρύνθηκε διακριτικά και μπήκε στο ασανσέρ. Πάτησε το stop μεταξύ τρίτου και τέταρτου ορόφου και αμέσως άρχισε να βγάζει τη στολή του... Ποιος θα μπορούσε να το φανταστεί!... Ναι... ήταν ο Αρατζαφέρης...!!... Ο Γιώργος Αρατζαφέρης... Το μεγάλο λαγωνικό της ελληνικής δημοσιογραφίας...!!... Τώρα όλα είχαν αρχίσει να συναρμολογούνται στο μυαλό του. Του έλειπε μόνο μια μικρή σατανική λεπτομέρεια...

ΤΟ ΤΑΞΙ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕ στην είσοδο του Caravel. Ο σαραντάρης τύπος που βγήκε με το κοντό μαλλί και το ευρωπαϊκό ντύσιμο δεν ήταν άλλος από τον Αμερικάνο Λάρυ Χικμαν... Διευθυντικό στέλεχος της Χάμιλτον Corporation... υπεύθυνος πολιτικού μάρκετινγκ και σύμβουλος του ΠΑΣΟΚ για τις βουλευτικές εκλογές...

Τα γερακίσια μάτια του αόρατου Έλληνα δημοσιογράφου συνοφρύνθηκαν... Ο Αμερικάνος κατευθύνθηκε γρήγορα στον τέταρτο όροφο... «Τι ήθελε ο Χικμαν στο μυστικό επιτελείο της Σώγιερ...!!...» αναρωτήθηκε ο Αρατζαφέρης. Άνοιξε γρήγορα το δέκτη και χαμογέλασε σατανικά καθώς σκέφτηκε ότι το μυστήριο θα το έλυνε αμέσως ο μικροπομπός που είχε τοποθετήσει στη φόδρα του κοστουμιού του Χικμαν εκείνο το βράδυ στη σουίτα του Saint George Lycabetus...!! Δεν άργησε να πάρει ήχο... «Λάρυ, έκανες πολύ καλή δουλειά... το αφεντικό είναι πολύ ευχαριστημέ-

νο...» «Μην ξεχνάς, Μπόμπυ, ότι το σχέδιο ήταν δικό σου...» «Κι όμως, Λάρυ, δεν ήταν δικό μου... μια και όλα πήγαν καλά θα σου αποκαλύψω και κάτι που δεν ξέρεις... Σ' αυτή τη δουλειά μας βοήθησε και ο Στερνς... δικό του ήταν το σχέδιο...!!...» «Βρε... το παλιόπαιδο τι σκαρφίστηκε...» είπε ο Λάρυ χαμογελώντας. «Αφού η Χάμιλτον ήθελε βρόμικο πόλεμο... δεν υπήρχε άλλη επιλογή...» συμπλήρωσε ο Μπόμπυ...

ΣΤΟΝ ΕΚΤΟ ΟΡΟΦΟ των κεντρικών γραφείων του ΠΑΣΟΚ, στη μεγάλη αίθουσα του εκτελεστικού υπήρχε ένταση και ταραχή. Το Χημείο είχε καταληφθεί από αναρχικούς... Τα ΜΑΤ και τα ΜΕΑ είχαν αποκλείσει όλη την περιοχή... Ο Κώστας Λαλιώτης βουβός καθόταν κάτω από τη μεγάλη φωτογραφία του Αντρέα που δέσποζε στην αίθουσα. Απέναντί του ο Γιώργος Αρατζαφέρης του αποκάλυπτε το πιο ύπουλο σχέδιο που είχε ποτέ ακούσει... «Ο Χικμαν, ο άνθρωπος της Χάμιλτον στην Ελλάδα, συμβούλευε τον Τσίμα να κάνει εκκαθάριση των αναρχικών από τα Εξάρχεια για να κερδίσει το ΠΑΣΟΚ την εκτίμηση των φιλήσυχων πολιτών... Όμως ο Χικμαν έπαιζε διπλό ρόλο... Τον είχε εξαγοράσει η Σώγιερ... για να παγιδέψουν με αυτή την ιστορία το ΠΑΣΟΚ και να κερδίσει η ΝΔ από τις ταραχές...!!...»

Ο Λαλιώτης έβουξε αμήχανα για μια ακόμα φορά το κεφάλι του... «Πίσω απ' όλα η διαβολική Σώγιερ...!!...» σκέφτηκε. Είχε χάσει τον ύπνο του... μ' αυτή την αμερικάνικη εταιρία... Τα παραδοσιακά θεωρητικά σχήματα της πάλης των τάξεων στάθηκαν για μια ακόμη φορά ανίκανα να τον βοηθήσουν να εξηγήσει την αβυσσαλέα πάλη των δύο μεγάλων εταιριών... Για μια ακόμη φορά του 'πεφτε ο κλήρος στο βάθεμα της θεωρίας... Έπρεπε να συγκαλέσει γρήγορα την Επιτροπή Νεολαίας του ΠΑΣΟΚ...

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗΣ έβαλε τα πόδια του πάνω στο γραφείο και τεντώθηκε προς τα πίσω... Όταν άνοιξε την εφημερίδα, το μάτι του έπεσε στην ανακοίνωση της Νεολαίας του ΠΑΣΟΚ που κατάγγελλε «τις προβοκατορικές ενέργειες μερικών νεόκοπων αναρχικών στην περιοχή Χημείου με υποκινούμενες πρακτικές που θυμίζουν καθοδηγητικά πλαίσια ξένων διαφημιστικών πρακτορείων...» Αγανακτισμένος πέταξε την εφημερίδα... Αυτή η απλοϊκή ερμηνεία της ιστορίας με βάση την πάλη των διαφημιστικών γραφείων του έσπαγε τα νεύρα... οδηγούσε το μαρξισμό πολλά χρόνια πίσω... Εκείνη τη στιγμή χτύπησε το τηλέφωνο. Όταν το σήκωσε, άκουσε μια απόκοσμη μεταλλική φωνή να επαναλαμβάνει μηχανικά... «Η Χάμιλτον δεν ξεχνά, οργανώνεται νικά... Η Χάμιλτον δεν ξεχνά, οργανώνεται νικά...»

Παν. Παν

ΕΙΜΑΙ ΚΑΛΑ

«Κάνε ότι αισθάνεσαι γιατί Γιάννη... χάνεσαι»

Γιάννη Κ. Μην πάρεις τηλέφωνο για να ρωτήσεις αν είμαι καλά. ΕΙΜΑΙ ΚΑΛΑ!

Μην στείλεις κάρτα έτσι από υποχρέωση μια και η Ελεντίσα έβαλε το χεράκι της. ΕΙΜΑΙ ΚΑΛΑ!

Έπαψα να σηκώνω το τηλέφωνο, όσο για τον ταχυδρόμο, από χθες του λέει «καλήμέρα» η μαμά μου.

Δεν κρίνω κάτι όταν δεν το καταλαβαίνω απλώς το αφήνω να περάσει, ή προσπαθώ να το καταλάβω.

Και το χαμόγελό σου Γιάννη Κ. ποτέ δεν το κατάλαβα. Το ενδιαφέρον σου για το τηλέφωνό μου ποτέ δεν το κατάλαβα. Μα ούτε και θέλω. (Προς αποφυγή παρεξηγήσεως).

T.K. ομπρέλα στη βροχή

ANTI-ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Αφού όλοι εσείς οι «Σχολιαστικοί» όλο και κάτι γράφετε (ποίηση, πρόζα και κουφά), που έτσι κι αλλιώς ποτέ δεν πρόκειται να καταχωρηθούν σε κάποια επίσημη ανθολογία, ΠΡΟΤΕΙΝΩ την πρόχειρη έκδοση ANTI-ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ ANTIΠΟΙΗΜΑΤΩΝ με τίτλο: ένα στο δεξί δύο στ' αριστερό! Να κάποιος πρώτος όροι: 1ος) δικαίωμα συμμετοχής έχουν όλοι όσοι γράφουν αντιποιήματα (χωρίς περιορισμούς) — πρόχειρο δείγμα «πιδέσαι και ονειρεύομαι τη μαύρη θάλασσα παρθένα στο κρεβάτι μου... μαύρο προφυλακτικό κόκκινα διεγείρει την ψυχρή μοναξιά», 2ος) θα σταλούν 4-7 κομμάτια από τα οποία θα επιλεγούν 1-3,3ος) κριτική επιτροπή (ντεμέκ) για την επιλογή των κομματιών 20 άτομα από αυτούς που συμμετέχουν (μικλήρωση), 4ος) κριτήρια επιλογής εντελώς υποκειμενικά (στο τέλος η πλειοψηφία κερδίζει...), 5ος) για να προχωρήσει η δουλειά ελάχιστο όριο συμμετοχών 50 άτομα, 6ος) τα έξοδα που αναλογούν θα βγουν με μια απλή διαιρέση. Προσφέρω (αφιλοκερδώς) το συντονισμό. ΣΤΟΙΧΕΙΑ για πρώτη επαφή:

ΚΑΡΤΑΣΟΣ

τ.θ. 11074, 54110 Θεσ/νίκη
Τηλ. 815373

Coco

Σε βρήκα μεθυσμένο

—Θυμάσαι;—

σκοπός 6-8, βόρεια πύλη.

Φυγή απ' τον κόσμο

του «κωλόφαρου» ή

επιβεβαίωση της μιζέριας μας;

—Εκτός από τις αναμνήσεις,

«σαν βγω απ' αυτή τη φυλακή

κάνεις δεν θα με περιμένει».

—Κώστα περιμένω νέα σου.

Πατ

ΜΟΝΑΞΙΑ

Στεκόμουν εκεί μπροστά και σκεφτόμουν αν αυτά που βλέπω πράγματι είναι έτσι. Ίσως και να 'ταν φαντασίωσή μου. Πάντως το άντεχα. Είχε καμιά σημασία; Υπήρχαν, λένε τρεις διαστάσεις. Εγώ έβλεπα πολλές. Απειρες. Ξαν να ονειρευόμουν. Κάποτε όλα χάθηκαν όμως. Αντικαταστάθηκαν με απόλυτο σκοτάδι. Ξερετε, αυτή η μαυρίλα που πλακώνει όταν ζαλίζεσαι απ' τη μοναξιά. Η ασύλληπτη απέλπισια που υλοποιείται από κάθε σκέψη για το τώρα ή το μετά. Ήταν άραγε αναγκαίο; Κάθε άνθρωπος έχει δυο μάτια για να βλέπει τη δυστυχία του, δυο αυτιά για να ακούει τα δάκρια και τους θρήνους του, δυο χέρια για να γκρεμίζει τα όνειρά του, ένα στόμα για να ζητάει βοήθεια ή να λέει ψέματα και δυο πόδια για να τρέχει και να κρύβεται. Και μέσα στο κρανίο έχει ένα πολτοποιημένο σίχαμα που τον κάνει τόσο δυστυχισμένο, τον ευφυή άνθρωπο. Πάντως, ήταν μια καλή προσπάθεια. Ξαν κι αυτή που τα πλάθει με την προσδοκία για την τελειότητα και σου βγαίνουν τέρατα. Κάποτε, κάποτε όμως είχαν δυο μεγάλα όμορφα μάτια και σε κοιτούν ικετευτικά. Απ' αυτά τα μάτια που κλαίνε εύκολα.

Νεκτάριος Παπανορέας

Σεβαστουπόλεως 123

11526 Αθήνα

Υ.Γ. Αγαπητέ φίλε Α.Γ. περίμενε Ο-Π-Ω-Σ-Δ-Η-Π-Ο-Τ-Ε γράμμα σου. Γεια και καλό κουράγιο.

Ελπίζω το γράμμα να δημοσιευτεί.

• ΑΙΩΡΑ

Πελεκανάκι,

Κατέβα απ' την αιώρα, βγάλε τα σκούρα γυαλιά — που ξανακούστηκε πελεκάνος - ζενπρεμιέ, — και πήμε επιτέλους μια βόλτα με τα ποδήλατα!

«η απέναντι»

ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ...

Προς Α.Γ.

Φ. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Λίγο πριν τη «σιγουριά της αποτυχίας», υπάρχει κάτι...

Υπάρχει ένας φίλος — όχι από τους παλιούς που για πάντα φύγαν — μα από τους καινούργιους που δεν περιμένεις να έρθουν!

κατερίνα

κορίνθου 189

26223 πάτρα

• HABLEMOS ESPANOL

Από ξένες γλώσσες μονάχα αγγλικά βλέπω σ' αυτές τις σελίδες. Καμιά άλλη γλώσσα, βρε παιδιά;

Aprendo el español. Si hay muchacha (solamente muchacha) que aprende también el idioma quiero que me escriba.

Juan Farmakidis

Banco Nacional

38333 Volos

• ΓΙΑ ΤΗ ΤΖΕΝΗ ΑΠ' ΤΗ ΘΕΣ/ΝΙΚΗ

Δεν είμαι μόνο αυτή που είδες,

αυτή που ίσως μάθεις...

Κάθε επιφάνεια της σάρκας μου

κάπου τη χρωστώ,

θα βρεις τις πατημασιές μου

μες σε χιλιάδες χνάρια

κι οι πεθαμένες σκέψεις γυρνάνε

τη νύχτα να ξεδιψάσουν με

το αίμα μου!

Σε συνάντησα στο Ornella's μια

Τετάρτη του Μάρτη. Την

επομένη μέρα έφευγες για Θεσ/νίκη

και... χάθηκες. Κι είχαμε να πούμε

ακόμα τόσα για πλάνες-όνειρα

νυχτοπερππατήματα... Πώς αγνοείς

έτσι αφιερώματα ψυχής και νύχτας;

Περιμένω απάντησή έστω κι αν

είναι ένα «δεν γουστάρω».

Παλλήνη Ρούλα

Τ.Θ. 76178

171 10 Ν. Σμύρνη

Αθήνα

• ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ

Εγώ σε παίρνω παραλία

και συ ξηγιέσαι φύκια

λίγο άσμα, πιάσε και μια

καρέκλα λίγο ρηλάς, και ονειρευτείτε

ότι γίνεσθε υπουργός, Υγείας και Πρό-

νοιας

στις ερχόμενες εκλογές.

Όμως το κοριτσάκι θέλει τηλέφωνο

το κοριτσάκι θέλει να φιλήσει

τα λάδια

Το κοριτσάκι θέλει βόλτα με το

κόκκινο αυτοκινητάκι.

Σας αγαπώ

A.A.

Μάνη

• ΑΡΝΗΣΗ

Στο στάδιο μιας αλλοπρόσαλλης

κατηγορίας

στο στάδιο μιας ημιλήσμονημένης

απάρνησης

η παράδοση αναπαυτήριο μιας έντα-

σης

αιτιολογία ενός εξαρτημένου

βραδινού εξαναγκασμού

η λευτεριά της Αρνήσης

άγκυρα ορατή

του ακατόρθωτου

Χωρίς αφιέρωση

Πάνος

Θεσ/νίκη

• ΤΟ ΒΕΛΟΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ (ΤΗΝ) Α.Γ. ΑΠ' ΤΗ ΜΕΣΣΗ-ΝΙΑ

Φίλε-φίλη (δεν γράφεις και φύλο πανά-θεμά σε!)

Όπως πονάς, πονάω κι εγώ

Όπως πεθαίνεις, πεθαίνω κι εγώ.

Γράψε λοιπόν σ' ετούτη τη διεύθυνση μπας και μπορέσουμε να βγάλουμε κανένα βέλος ο ένας απ' τον άλλο...

Γιώργος Δημόπουλος

Ηρώνα & Κατσαντώνη 1

69100 ΚΟΜΟΤΗΝΗ

ΕΙΜΑΙ ΕΤΟΙΜΟΣ

Αν ελπίζει ο αοερφός απ' την Μεσση-νία ότι μπορώ να τον βοηθήσω — επειδή και γω τα πέρασα — είμαι έτοιμος.

Νίκος Πολυκρέτης:

1. Μεταξά 13

Αγ. Ανάργυροι

ΑΘΗΝΑ

• ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Β.Κ., όντας «ανέστιος και πένης», μένω αυτή την περίοδο εδώ κι εκεί σε φίλους και δεν έχω σταθερή διεύθυνση γι' αυτό, αν σκοπός σου δεν ήταν μόνο να εκφραστείς αλλά να έχεις μια προσωπική επικοινωνία μαζί μου, γράψε μου στο Poste Restante Κ.Τ. Θεσσαλονίκης. Με την αγάπη μου.

Γιάννης Υφαντής

• ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΝΗ

Ελένη σ' ευχαριστώ, γιατί κάποτε έ-κλαιγα ενώ τώρα όχι πια.

Να ξέρεις ότι πάντα θα σε αγαπάω,

γιατί είσαι για μένα, ο ήλιος, η θάλασ-

σα, τα πουλιά, ΟΛΑ.

Κοίταζε ψηλά τον ήλιο που ανατέλλει

και προχώρα. Εγώ θα είμαι πάντα μαζί

σου.

Δημήτρης Α.

Αγρίνιο

• Σ' ΑΥΤΟΝ ΠΟΥ «ΕΜΕΙΝΕ»

Κι αφού έμεινες από όλ' αυτά

που είχες ανάγκη

φίλε Γιάννη Ρούπα

έκατρες κι έγγραφες στο «Σχολιαστή».

Και τι νομίζεις πως πέτυχες;

Όχι πες μου.

Απλά ικανοποίησες τη ματαιοδοξία

σου

ν' αντικρίσεις το γραπτό σου δημοσιευ-

μένο.

Ξέχνα τα όλα.

Κοίταζε απλά τον ήλιο, μπας και πά-

ρεις τα επάνω

WAITING FOR THE SUN

Σε χαίρω

Gypsy Woman

• ΟΠΟΥ ΠΛΗΓΗ ΚΑΙ ΠΟΙΗΜΑ

Τότε ήταν μόνος του και ήθελε κάτι να κάνει.

Η φωνή του ήταν αδύναμη κι έβαζε την

ψυχή του

να κρύψει τη φτώχεια της. Αβόλετος κι

απόμακρος χάραζε ένα μονοπάτι.

Δεν άφηνε να το ποδοπατήσουν.

Ήταν το καμάρι του κι ήταν δικό του.

Τώρα δεν είναι μόνος του και θέλει

κάτι να κάνει

Η φωνή του είναι άσφογη αλλά η ψυχή

του δεν είναι μαζί της.

Σα γρια πόρνη πάει με όλους

και το μονοπάτι έχει γίνει το πιο ακρι-

βοπληρωμένο εξώφυλλο «φτηνών» πε-

ριοδικών.

Έλα μαζί μου σ' ένα μικρό δωματάκι

Στους τοίχους θα υπάρχουν τριαντά-

φυλλα,

ποιήματα και ζωγραφιές. Έλα και τρα-

γουόησε

για μένα και τους 21 καλεσμένους μας.

Άφησε την ψυχή σου να κάνει έρωτα

με τη φωνή σου

και όταν φύγεις θα δεις που θα πας στο

μονοπάτι

να του βγάλεις τα αγκάθια και να

κλάψεις ήσυχα.

Οι 21 καλεσμένοι

ΑΠΟΓΝΩΣΗ

Είμαι σε κατάσταση απερίσκεψιας

μόνος στο κρεβάτι προσπαθώ να αυτοί-

κανοποιηθώ

με φαντασιώσεις

Χθες μου πέθανε το περιστέρι μου ο

Τσιφτης

σπάρανε και γω έβλεπα και έκλαιγα

την ιστορία κράτησε δυο ώρες

και μετά εκσπερμάτωσα

χωρίς φόβο και πάθος

έμεινα χωρίς φίλο

μήπως είναι η ένδειξη του τέλους

με χαπάκια ή με ρεύμα

σκέφτομαι...

Μανώλης

(8839678)

ΜΟΥΧΛΑ

Έβρεχε για δυο χρόνια

κανείς δεν κατάλαβε

πως είχες μουχλιάσει.

Πήρες το πριόνι

και έκοψες

όλες τις άκριες της μουχλιάς.

Τώρα στο πρώτο φύσημα

θα γίνει καπνός

το αηδιστικό ρούχο.

Για τον Χρήστο στη

Νάξο

Αννιώ-Σύρα

ΕΡΩΤΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Όνειρο αισθησιακής ζωής... ένα ταξίδι μέσα στα μάτια σου... πολιορκώ το ζεστό σου αιδίο... αλκοολική διέγερση... ροζ ερεθισμός... λάμψη λαγνείας... τα δόντια σου να με πονάνε παντού... η γλύκα των ιδρωμένων σου μαλλιών... κρίσεις ηδονικού πάθους... κυριαρχείς στο κορμί μου... ενέδρα του πόθου... ρίγη θριάμβου... μισάνοιχτη σάρκα... καινούργιες ηδονές της μήτρας σου... πανικός των αισθήσεων... ερωτικό κορμί... αγωνιωδώς ερωτευμένος... βασανιστικά ποθητή... σαρκική αναιδεια... η διάφανη επιδερμίδα σου... άχραντη μυσταγωγία... χυδαία αγάπη... οι ερωτικοί λαβύρινθοι του κορμιού σου... ανώνυμες επιθυμίες... η μεθυστική αίσθηση της γύμνιας σου...

Ο σκιζμούλης σου
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

ΕΛΑ ΣΤΟ ΜΠΑΡΑΚΙ

Στην Κοπελιά απ' το Ηράκλειο που έγραψε το «Πάρε Δύναμη» στο τεύχος του Απρίλη.
Είμαι μέσα στο φως που προχωράει
Τα μάτια μου είναι πλημμυρισμένα από πόθους
είναι ωραίος ο κόσμος, είναι ωραίος ο κόσμος!!
τα μάτια μου δεν κουράζονται να βλέπουν τα δέντρα
Τα δέντρα τα τόσο γεμάτα από ελπίδα
Τα δέντρα τα τόσο πράσινα
Ένα μονοπάτι ηλιόλουστο τραβάει μες' απ' τις μουριές
Είμαι στο παράθυρο του νοσοκομείου
δεν νιώθω τη μυρουδιά των γιατρικών κάπου πρέπει ν' ανθίζουν τα γαρύφαλα
δεν νιώθω τη μυρουδιά των γιατρικών.
Το ζήτημα δεν είναι να είσαι αιχμάλωτος
το να μην παραδίνεσαι, αυτό είναι!!!
Αν θέλεις γράψε μου ή πάρε το λεωφορείο και πετάξου μέχρι το Ρέθυμνο να γνωρίσεις το Γιάννη, που έχει γράψει το «Πριν φύγω» στο τεύχος του Απρίλη, θα τον βρεις στο μπαράκι Φλου, Κουράγιο

Γιώργος Εξανίδης
Ευκαρπία-Θεσ/νίκη

● ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟΥΣ 115

Συμμερίζομαι τις απόψεις των 115 επανύμων διανοουμένων της Αριστεράς για το θέμα Προέδρου της Δημοκρατίας (εφημερίδες 11-4-1985) και δεν πολύ πιστεύω τις διάφορες «αυθόρμητες» δηλώσεις μερικών δημάρχων και άλλων για στήριξη της αλλαγής (εφημερίδες 11 και 12-4-85) που μυρίζουν αντιπαρασπασμό στην πιο πάνω πρωτοβουλία και αηδιάζω με τίτλους «Κινδυνεύει η ζωή τυχόν νέου προδότη», «Εκλογές, τώρα για να τους λιώσουμε», που, όπως λέγεται, αντιπροσωπεύουν μερικά ηγετικά στελέχη.

Πολίτης
με δυο διαγραφές στην πλάτη (τόσο από το ΚΚΕ όσο και από το ΚΚΕ εσωτ.)

● ΤΟ ΛΑΘΟΣ ΜΑΣ

Βαδίζαμε με δυο μάτια κλειστά στο δρόμο που τον λέγανε επιτυχία
Βαδίζαμε και σιγοψιθυρίζαμε όνειρα μ' επαναστάσεις κι αγάπη.
Πιανόμασταν χέρι χέρι και σιγοτραγουδούσαμε
Σαββόπουλο
Κι είχαμε σιγουρευτεί ότι η τρύπα της καρδιάς μας έκλεισε κι ότι το μέλλον θα μπορούσε να 'ναι και δικό μας.
Όσπου σε κάποια στιγμή — ΜΠΑΜ!!! — χτυπήσαμε
πάνω σε ένα διάφανο υλικό.
μέχρι να καταλάβουμε τι συνέβαινε η καρδιά μας
γέμισε χιλιάδες τρύπες, τα χέρια μας πάγωσαν,
ο δρόμος φράχτηκε κι ο Σαββόπουλος μαστάρδωσε αδιόρθωτα
Είχαμε χάσει πριν προλάβουμε να κάνουμε λάθος
Κι ο θάνατος έμεινε η μοναδική μας προκλητική επίτευξη

Αλέκα

● ΓΑΛΑΖΙΟ ΠΟΥΛΙ

Να λοιπόν που το γαλάζιο πουλί μ' άφησε στη δική σου σοφία.
Δεν μετάνιωσα που του χάρισα σ' αυτό το μαγικό ταξίδι ό,τι φύλαξα, ευλαβικά για σένα. Στενοχωριέμαι μονάχα, γιατί στέρεψα προσπαθώντας να βρω χρώμα ταπεινά στις αλλαγές σου και ξόδεψα τις ιδέες μου σε μελωδίες που θα σου δίναν ρυθμό.
Τώρα πια δυσκολεύομαι να φτιάξω ένα φουλάρι για το λαιμό μου και μελωδίες για τη δική μου ζωή.
Γέμισε όμως πάλι τα ποτήρια, πίες μια ακόμη φορά για τους ανοιχτάκτους έρωτες, πριν μπούμε στον Ιούνη.
Ξέχνα γρήγορα ότι τρέχω τα βράδια κυνηγημένος απ' την μπάνα της μεραρχίας, που συνεχίζει να παίζει τις τέσσερις εποχές προσπαθώντας μάταια να συναρμολογήσω σχισμένες φωτογραφίες.

ΣΤΡ.(Π.Β.)

● ΜΥΩΠΙΑ

Ευαίσθητος χαρντκορίστας (ανάξιος του ονόματος του) με φρικτή μυωπία αναζητά θηλυκή συντροφιά με ίδια μυωπία για να μελετήσουν μαζί τις επιδράσεις της τέχνης πάνω στα κορμιά των ανθρώπων (ίσια μωρή κουλούρα).
Ηρακλής
(7663024)

● ΣΕ ΠΕΡΙΜΕΝΩ

Ξέρεις να εσένα περιμένω κορίτσι μου που έχεις βαρεθεί τα καθιερωμένα, και έχεις μια άλλη αντίληψη για τη ζωή, που προβληματίζεσαι και την «ψάχνεις» για να βρούμε από αυτά τα αδιέξοδα. Εσένα μωρό μου που πιστεύεις ότι ο αυθορμητισμός, η φαντασία και το χιούμορ είναι απαραίτητα στοιχεία στη ζωή μας τότε περιμένω γράμμα σου και αν θέλεις γράψε μου και το τηλέφωνό σου.
Πρέπει να βρεθούμε γρήγορα. Τα περιθώρια συνεχώς στενεύουν. Γράψε στον Σχολιαστή για τον Νίκο Τ.

● ΚΑΠΟΤΕ ΠΙΣΤΕΥΑ

Θανατηφόρες σκέψεις σαν ακλόνητα απολιθωμένα δάση με ριζές βαθιές,
μου κλείνουν κάθε είδους διάβαση.
Δεν έχω τη δύναμη να βρω μια μυστική διέξοδο
Ίσως να μην βρω ποτέ μια μικρή κρύπτη για να ξεποστάσω
Κι όμως κάποτε μες τις ατέλειωτες λεηλασίες σηκώνονται τα πρωινά και κάπου μέσα μου πιστεύω ότι η ζωή είναι όμορφη

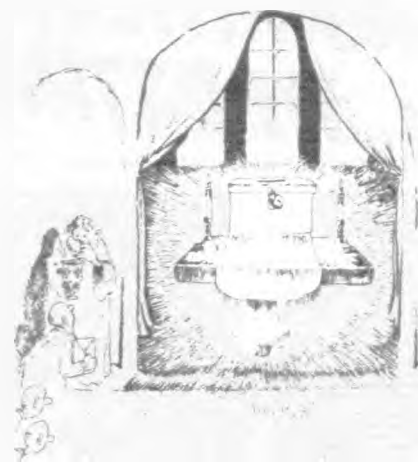
Α.Κ.

ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΕΣ

Για το μικρούλι φίλο

Κάνοντας μοναχικές βόλτες στις μελαγχολικά ερημικές παραλίες της Άνδρου, σου φωνάζω:
Φίλε, έλα, όσο πιο γρήγορα μπορείς, να σου δείξω τις όμορφες ακρογιαλίες. Πνίγομαι.

Ρ.

Προς αναποφάσιστους ψηφοφόρους:

Τέσσερις οδηγίες
και μία παράκληση

ΚΑΤΙ ΤΕΤΟΙΕΣ μέρες, με αφίσες, αεροπανώ και ντουντούκες, μια ιδιόρρυθμη κοινωνική κατηγορία, θέλοντας και μη, βγαίνει στο προσκήνιο. Μιλάω βέβαια για όλους εκείνους που έχουν βιβλιάρκο αλλά δεν έχουνε κόμμα και που ψηφίζουν κάπου εδώ, ένα γύρω, χωρίς το άλλοθι των «200 χιλιομέτρων...» Και δώστου γκάλοπ, και δώστου «ειδήσεις», και δώστου Φίλιας, Μπουσμπουρέλλης, Μηλιός ή Ευθυμίου, μήπως και βρούμε τι κάνουμε. Για μας, τέτοιες μέρες, τα πάντα. Για μας και το σημερινό χρονογράφημα. Οι άλλοι παίρνουν τη σιγουριά τους υπό μάλλης και γυρνάνε σελίδα...

Οδηγία πρώτη λοιπόν! Αν υπάρχει κάποιος φίλος, γνωστός, μπάρμπας ή ξάδελφος, που τον εμπιστεύεστε και το παίζει σίγουρος, ακολουθήστε τον. Όπως και να το κάνουμε, καλύτερα «Έχει δίκιο ο Αλέκος» ή «Μπράβο ρε Μαρία, ωραία τα λες» παρά να ψαχνόμαστε. Άλλωστε, κάπως έτσι δεν λειτουργούν και τα κόμματα;

Αν πάλι, παρά τις προσπάθειες, οι συγγενείς δεν σας πείθουν, στραφέστε στις εφημερίδες. Τόσες υπογραφές δημοσιεύονται, καμιά δεν σας κάνει; Βέβαια, εδώ, τα πράγματα είναι πιο δύσκολα. Οι πανεπιστημιακοί, όπως πάντα, είναι με το Εσωτερικό, οι καλλιτέχνες με τη σοσιαλιστική μας κυβέρνηση και οι αντιστασιακοί, αυτό δα έλειπε, με το ΚΚΕ. Χρειάζεται δηλαδή επιστημονική διερεύνηση. Πρέπει πχ. να αναρωτηθείτε γιατί οι ψιλικατζήδες είναι με τον Κύρκο, τα καμάκια με τον Αντρέα και ο Θεοδωράκης με τον Χαρίλαο. Στο τέλος όμως κάπου θα καταλήξετε. Είμαι βέβαιος.

Σε όλες τις περιπτώσεις πάντως, αυτό που απαιτείται είναι αποχή από τις προεκλογικές δραστηριότητες. Καλύτερα, με το κασετόφωνο διαπασών, να εξαντλήσετε όλο το πιθανόν ρεπερτόριο, από το «Μια αγάπη για το καλοκαίρι» μέχρι το «Ένας φίλος ήρθε απόψε απ' τα καλιά», παρά να το παίξετε ψυχραιμώς θεατής μεγαλειώδινων συγκεντρώσεων. Ως κι η τηλεόραση ακόμα αντενδείκνυται, καλύτερα κινηματογράφος και μεταμεσονύκτια τζιν. Αλλιώς εγώ, τουλάχιστον, δεν σας εγγυώμαι τίποτα. Θα βρεθείτε, ξανά-μανά, αναποφάσιστος κι άντε μετά να βρείτε διέξοδο...

Ποια διέξοδος; Έτσι κι αλλιώς στους νικητές της μεθαιριανής αναμέτρησης δεν θα ανήκετε. Γι' αυτό εκτός από την παρέα, που πρέπει να είναι ευχάριστη, και τα κάθε λογής σημειωματάρια και περιοδικά, που ίσως θεωρείτε απαραίτητα, φροντίστε τη βραδιά των εκλογών να υπάρχουν επαρκείς προμήθειες αλκοολούχων ποτών και μεζεδών, κατά πώς θέλει και το έθιμο. Θα βοηθήσουν, είναι σίγουρο, στη χώνεψη ενός ακόμα εκλογικού αποτελέσματος.

Εγώ μόνο μια χάρη ζητώ από σας. Άλλη φορά να αποφασίζετε μόνοι ποιον θα ψηφίσετε κι εγκαίρως. Στο κάτω-κάτω της γραφής δεν είναι δική μου δουλειά οι οδηγίες προς αναποφάσιστους. Άλλωστε, μέρες που είναι, έχω κι εγώ ένα σωρό πράγματα να κάνω. Και πρώτα απ' όλα να αποφασίσω πού επιτέλους θα ρίξω την ψήφο μου...

Κ.Σ.Σβέικος

αναπαύω ΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ και ΠΡΟΣΠΑΘΩ

Ολυμπ. Στάδιο (ΠΑΟ-Ηρακλής):
—Βγάλετε γρήγορα τα αποτελέσματα για να τα ανακοινώσουν τα
μεγάφωνα στο ημίχρονο.

Φίλαθλος του Ολυμπιακού:
—Ρε φίλε, τον Νταϊφά που θέλω να ψηφίσω δεν τον έχει επάνω
το χαρτί που μου 'δωσες.

ΣΕ ΠΕΙΣΜΑ ΑΥΤΩΝ που σκού-
ζουν και κραυγάζουν για τη φιλα-
θλοποίηση των οπαδών των πολιτι-
κών κομμάτων και η αγωνία τους
έχει κορυφωθεί καθώς ψάχνουν για
τρόπους να τους «αποφιλαθλοποιή-
σουν» και να λυθεί έτσι η πολιτική
ζωή αυτού του τόπου σε άλλη,
επιτέλους, βάση, ο Σχολιαστής α-
ποφάσισε να κάνει ντου στα γήπεδα
για να δει τι γίνεται από την άλλη
πάντα του νομίσματος, δηλ. ποιο το
επίπεδο της πολιτικοποίησης των
φιλάθλων. Μία πρωτοβουλία που
ίσως «αποαγωνιοποιήσει» τους α-
γωνιούντες για τα πολιτικά μας
ήθη, (αν όχι όλους, τουλάχιστον
τους πολλούς), και βρούμε τέλος
πάντων και μεις την ηρεμία μας.

Επιλέγοντας λοιπόν 4 μεγάλες
ομάδες του ποδοσφαίρου μας, ΑΕΚ,
Ολυμπιακό, Παναθηναϊκό και ΠΑ-
ΟΚ, (η σειρά των ομάδων δεν απο-
τελεί άποψή μας για το ποια η πιο
μεγάλη ομάδα, ακολουθούμε αλφα-
βητική σειρά για λόγους ευνόη-
τους), ήρθαμε σε επαφή με τους
φιλάθλους της κάθε μιας για ένα
γκάλοπ ενόψει των εκλογών της
2ας Ιουνίου. Το γκάλοπ προτιμήσα-
με να το κάνουμε στον αυθεντικό
χώρο των φιλάθλων, στο γήπεδο,
παρόλο που μας ήταν πολύ πιο
εύκολο και εντελώς ανέξοδο να
τους βρούμε στα εγκαίνια ενός ε-
κλογικού κέντρου ή κάποιας προε-
κλογικής συγκέντρωσης.

Έτσι στις 5 Μαΐου ψήφισαν οι
φιλάθλοι του Ολυμπιακού στην Κα-
λογρέζα (Ολυμπιακός — Δόξα Δρά-
μας), στις 8 οι Πασοκτζήδες στην
Τούμπα (ΠΑΟΚ — Ολυμπιακός
Βόλου) και στις 12 οι Παναθηναϊ-
κοί στην Καλογρέζα (ΠΑΟ — Ηρα-
κλής) και οι Αεκτζήδες στη Ν.
Φιλαδέλφεια (ΑΕΚ — Ολυμπια-
κός). Χρησιμοποιήσαμε ειδικά τυ-
πωμένα ψηφοδέλτια και ξεχωριστή
κάλη για τους φιλάθλους της κάθε
ομάδας. Αν εξαιρέσουμε τους Πασο-
κτζήδες, απ' τους οποίους το δείγμα
είναι κάπως μικρό, ο μέσος όρος
των φιλάθλων που ψήφισαν απ' την
κάθε ομάδα είναι 350.

Θα πρέπει να πούμε ακόμα πως τα
αποτελέσματα του γκάλοπ δεν αντι-
στοιχούν σε μια συγκεκριμένη «θύ-
ρα» της κάθε ομάδας. Αντίθετα,
εκφράζουν την κομματική τοποθέ-
τηση μιας γκάμας από Χούλιγκανς
μέχρι φιλάθλο κυριλέ, ηλικιακά δε
εκφράζονται δεκαοχτάρηδες (με δι-
καιώμα ψήφου) μέχρι εξηντάρηδες
και...

Αν τώρα περιμένετε κάποιες εκτι-
μήσεις δικές μας ή κάποια σχόλια
γύρω από τ' αποτελέσματα αυτού
του γκάλοπ, δυστυχώς ή ευτυχώς δε
θα βρείτε τίποτα. Σας αφήνουμε
μόνους να παίξετε το ΠΡΟΠΟ σας.
Επειδή όμως δεν είμαστε τόσο σα-
διστές και δε θέλουμε να παίξουμε
με την αγωνία σας μέχρι τις 3
Ιουνίου, σας δίνουμε ένα στοιχείο
που αν θέτε το παίρνετε υπόψη: Το
γκάλοπ διεξήχθη μέσα σε ηλεκτρι-
σμένη ατμόσφαιρα και με τη συνο-
δεία συνθημάτων όπως «Τούρκοι-
Τούρκοι τον παίρνετε τσιμπούκι»,
«γαμιέται ο θρύλος κι ο Πειραιάς»
και τα συναφή. Μήπως άραγε η
ερμημία του εκλογικού παραβάν, πό-
ρω απέχουσα από σεξουαλικές πα-
ροτρύνσεις επηρεάσει το χέρι στο
ποια λίστα θα πιάσει;

ΤΟ ΠΡΟ-

Φίλαθλος του Ολυμπιακού:

—Φίλε μου παρ' το πίσω το ψηφοδέλτιο.

—Γιατί;

—Δεν έχει πάνω το κόμμα μου.

—Ποιο είναι το κόμμα σας;

—Το ΚΟΔΗΣΟ.

(Μετά την ενημέρωση πήρε και ψήφισε).

Χούλιγκανς Ολυμπιακοί της Ν.Δ.:

—Από ποιο περιοδικό είστε;

—Απ' το Σχολιαστή.

—Τι λε ρε φίλε, δεν ψηφίζουμε.

—Γιατί;

—Να ψηφίσουμε Ν.Δ. και να βγάλουμε Κ.Κ.Ε.;

ΠΟ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

Στο γήπεδο του ΠΑΟΚ οι φανατικοί του:
—Παιδιά μην ψηφίζετε, θα χαρακτηριστεί η ομάδα.

Δύο Ολυμπιακοί της Ν.Δ.:

—Στυλό δώσε μου να σταυρώσω.
—Το ίδιο είναι κύριέ μου και με μολύβι.
—Μπα, να σταυρώσω Ν.Δ. και να το σβήσεις για να βάλεις
αλλού το σταυρό;

Φίλαθλος του Ολυμπιακού από το Πέραμα:

—Παιδιά, γράψτε σας παρακαλώ κάτι στο περιοδικό αν θέλετε.
—Ποιο είναι αυτό;
—Να σέβεται η Ν.Δ. τους οπαδούς των άλλων κομμάτων.

Δύο κολλητοί Αεκτζήδες ανεβαίνοντας τις σκάλες για την
κερκίδα, ο ένας σταματά, ο άλλος προχωρεί μερικά σκαλιά και
περιμένει. Ψηφίζοντας ο πρώτος ζητά και δεύτερο ψηφοδέλτιο
να ψηφίσει για το φίλο του.
—Κυριέ μου αυτό δε γίνεται.
—Έλα ρε φίλε, αφού το ίδιο θα ψηφίσουμε. Εδώ τον έκανα
από Ολυμπιακό Αεκτζή και δε θα τον κάνω ΠΑΣΟΚ από Ν.
Δημοκρατία;

	ΑΕΚ	ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ	ΠΑΟ	ΠΑΟΚ	ΣΥΝΟΛΟ	
	%				ΨΗΦΟΙ	%
ΠΑΣΟΚ	51.28	40.95	44.80	42.86	379	40.02
ΝΔ	21.77	27.50	21.80	39.29	258	27.24
ΚΚΕ	16.33	14.38	13.03	10.71	152	16.05
ΚΚΕ (εσ)	3.15	4.07	8.18	-	51	5.38
ΕΠΕΝ	1.14	0.62	1.21	-	10	1.06
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΙ	-	0.31	-	-	1	0.10
ΕΚΚΕ	0.28	0.31	-	-	2	0.20
ΚΟΜΜ. ΑΡΙΣΤΕΡΑ	0.28	0.62	-	-	3	0.31
ΕΔΕ (τροτα)	0.28	0.94	0.60	-	6	0.63
ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ	-	-	0.30	-	1	0.10
ΕΝΑΛΛ. ΛΙΣΤΑ	0.28	0.31	0.30	-	3	0.31
ΑΚΥΡΑ	2.29	1.56	1.52	1.78	19	2.00
ΛΕΥΚΑ	0.85	3.44	5.15	5.36	36	3.80
ΑΠΟΧΗ	-	1.56	0.30	-	5	0.52
ΑΝΑΠΟΦΑΣΙΣΤΟΙ	2.00	3.13	1.21	-	21	2.28
ΣΥΝΟΛΟ					947	100.00

ΙΣΑΥΡΩΝ 10 — ΔΑΦΝΟΜΗΛΗ
114 71 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 3630781 — 3643635 — 3643695
κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα
τ. 27, Ιούνιος 1985, Δρχ. 130

Ιδιοκτησία:
«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.
Διαφήμιση:
Τ. Υπέρμαχος.
Φωτοσύνθεση:
«Γ. Λεοντακιανάκος και Υιοί» Ο.Ε.
Δουκίσσης Πλακεντίας 31
Φωτολιθογραφική αναπαραγωγή:
Λ. Μαστραντώνης
Βουκουρεστίου 13
Εκτύπωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάρνηθος 51-53

Εκδότης:
Γ. Πιτουρόπουλος
Διεύθυνση:
Κ. Βουρνάς
Π. Παναγιώτου
Δ. Ψαρράς
Πολιτική:
Χ. Βερναρδάκης
Π. Γεωργίου
Α. Λαζαρίδου
Γ. Μήλιος.
Διεθνή:
Α. Αρζιμάνογλου
Μ. Δελιπέτρος
Δ. Δελιολάνης
Τ. Κυπριανίδης
Κ. Πίττας
Κοινωνία:
Ε. Αρανίτσης
Α. Θεοδωρίδου
Γ. Κάλλας
Λ. Καστανάς
Γ. Καραζάνος
Δ. Κούρτοβικ
Γ. Μαυρίης
Α. Μαυρομάτη
Χ. Μαχαίρας
Μ. Παπαδάκη
Δ. Τρίμης
Μ. Τσιριμάνης
Τ. Υπέρμαχος
Τ. Χριστοδουλοπούλου
Α. Ψαρρά
Πολιτισμός:
Θ. Γιάτσιος
Χ. Δασκαλόπουλος
Μ. Θεοδωρίδης
Ε. Καλαφάτη
Τ. Καραϊσκάκη
Α. Κελπέκης
Γ. Μακρής
Γ. Μαργαρίτης
Ν. Μαυρουδής
Μ. Μεϊμάρης
Β. Ντάκουρη
Δ. Οικονομάκης
Σ. Παπασπύρου
Α. Περδίκης
Δ. Πουλικάκος
Α. Τύρος
Β. Χατζηβασιλείου
Σ. Χρυσουλάκη
Αθλητικά:
Κ. Βερνίκος
Καλλιτεχνική επιμέλεια:
Α. Αηδόνης
Α. Θεοδωρίδου
Μ. Καλογεράκου
Σκίτσο:
Β. Ελευθερίου
Π. Ζερβός
Γ. Κουρούδης
Γ. Χατζάκος
Κόμικς:
Αρκάς
Γελοιογραφία:
Γ. Ιωάννου
Φωτογραφία:
Κ. Ελευθεράκης

Συνδρομές:
Εσωτερικού: 12 τεύχη δρχ. 1.500
Ευρώπη: 12 τεύχη δρχ. 2.000
Αμερική: 12 τεύχη δρχ. 2.600
Δημ. Οργ.: 12 τεύχη δρχ. 5.000

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ — ΕΠΙΤΑΓΕΣ
Γιώργος Πιτουρόπουλος
Ισαύρων 10 — Δαφνομήλη
114 71 ΑΘΗΝΑ

Για τη ροκ σκηνή

Αγαπητοί Σχολιαστές (και ειδικότερα αγαπητή σχολιάστρια Ε. Καλαφάτη). Τι εμπνεύσεις είναι αλήθεια αυτές που κατεβάζετε κάπου-κάπου. Ειλικρινά δεν αγνοώ ότι οι 3 Teens Kill 4 είναι αξιοθαύμαστο και σύγχρονο σύνολο. Απλώς με προβληματίζει το γεγονός ότι τόσο και τόσο συγκροτήματα με πλούσια ιστορία αγνοούνται και προβάλλονται άλλα ελπιδοφόρα μεν, μη καθοριστικά δε για κάποια κίνηση. Και μιλάω για κάποια κίνηση γιατί φρονώ-ότι σε ένα περιοδικό ποικιλής ύλης δεν μπορεί να υπάρξει τέτοιας μορφής ειδικευση ή πιο απλά:

Δεν μπορούν να προβάλλονται οι Gun Club και να αγνοούνται οι Cramps (είναι περίπου σαν να προβάλλονται οι Red Lorry Yellow Lorry και να αγνοούνται οι Sisters of Mercy, σαν να προβάλλονται οι Specimen και να αγνοούνται οι Christian Death ή σε χοντρές γραμμές να προβάλλονται οι Exploited και οι Alien Sexfiend ενώ αγνοούνται οι Sex Pistols ή οι Bauhaus).

Η Invitation au Suicide —της οποίας τυγχάνω φανατικός οπαδός (με μέτρο πάντα)— έχει στη διάθεσή της γκρουπς περισσότερα άξια αναφοράς σαν τους Christian Death, τους No Trend ή τους Virgin Prunes, οπότε:

Αν είναι αλήθεια ότι θέλετε να απευθύνεστε σε ένα μέσο τύπο αριστερού αναγνώστη τότε για τη μουσική του επιμόρφωση φροντίστε για:

1) Άρθρα — αφιερώματα σε εταιρίες (Rough Trade — 4AD — Factory — Ralph — Y — Invitation au Suicide κλπ.) με αναφορές στο κάθε γκρουπ και στο τέλος **ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ**.

2) Άρθρα για τις διάφορες αισθητικές προτάσεις του νέου ροκ (Rockabilly — Psycho — Trash — Death — Post punk — hardcore (RULES O.K.!) — νεοπροδευτικούς και άλλα πολλά).

Ακόμα:

α) Rhythm-machine: ακούγεται λίγο παράξενα, προτιμώ τους όρους Drum-machine ή rhythm-box.

β) Οι περισσότεροι avant-guard-ιστες τηρούν πολύ ψυχρές απόψεις και ο avant-guard-ισμός τους είναι ένα στάδιο μετά τις περφεξιονιστικές τους τάσεις, ενώ γκρουπς σαν τους Einstürzende Neubauten, Throbbing Gristle, Nurse with wound και άλλους ξεκινούν από την φύσει αντίθεσή τους με κατεστημένες φόρμες μουσικής (χωρίς ο οικονομικλαστικισμός τους να γίνεται ενοχλητικός και ανασταλτικός).

Υ.Γ. Μου αρέσετε

Ηρακλής Ρενιέρης

Κύπρου 17-21

Βύρωνα

Ανοιχτή επιστολή

ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ
ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ

Προς
Τον Πρωθυπουργό κ. Α. Παπανδρέου

Κύριε Πρωθυπουργέ

Εκατοντάδες επιστήμονες από διάφορα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα του εξωτερικού καταγγέλλουμε την πρωτοφανή αδικία και τον εμπαιγμό, που χρόνια τώρα γίνονται σε βάρος μας από το Διαπανεπιστημιακό Κέντρο Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών Αλλοδαπής (ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α.) και το εποπτεύον Υπουργείο Παιδείας.

Το Διαπανεπιστημιακό αυτό Κέντρο όχι μόνο δεν έχει επιτελέσει τον κοινω-

ΠΡΟΣΟΧΗ:

Ο Μήτσος απουσιάζει σ' αυτό το τεύχος απ' την απέναντι σελίδα γιατί πήγε στο χωριό του ώστε να μην ψηφίσει.

νικό του σκοπό αλλά έχει επιφέρει σε μεγάλο τμήμα του πνευματικού κόσμου της χώρας μας, ανυπολόγιστη ζημία, που δύσκολα συναντιέται ανάλογη περίπτωση σ' όλο το μήκος της Ελληνικής Ιστορίας.

Προχωρώντας με τρόπο αντιεπιστημονικό και αυθαίρετο στην κρίση και αξιολόγηση του πνευματικού δυναμικού της χώρας μας που προέρχεται από τα Α.Ε.Ι. του εξωτερικού, το ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α. έχει θέσει τροχοπέδη στην επανένταξη στον Ελληνικό επιστημονικό χώρο όλων αυτών που αφού αγωνίστηκαν σκληρά, με στερήσεις δικές τους και των γονιών τους, για την επιστημονική τους κατάρτιση, επέστρεψαν στην πατρίδα, μετά από πολύχρονη ξενιτειά, με τη θέληση και φιλοδοξία να δουλέψουν και να συμβάλλουν στην πρόοδο και προκοπή αυτού εδώ του τόπου.

Θα σας είναι γνωστές οι άδικες κρίσεις του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α. αναφορικά με την ισοτιμία και αντιστοιχία των πτυχίων του εξωτερικού. Θα σας είναι επίσης γνωστές οι ταλαιπωρίες των αποφοίτων του εξωτερικού, που ενώ επιστρέφουν πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών αναγκάζονται να παρακολουθήσουν και πάλι σπουδές στις εδώ Ανώτατες Σχολές για να αναγνωρίσουν τα πτυχία τους.

Έτσι, μετά τόσα χρόνια ακάρπων προσπαθειών, ταλαιπωρίας και ταπεινώσεων, μπροστά στην αδράνεια των αρμοδίων και την αδιαφορία τους στα

διαβήματά μας, αναγκαστήκαμε να υποσχεθούμε για να προστατεύσουμε τα αναφαίρετα δικαιώματά μας, επιστημονικά και επαγγελματικά που καταπατούνται κατάφωρα με αντιφατικές, ανεύθυνες και αυθαίρετες αποφάσεις του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α. και να πάψουμε πια να είμαστε παραμερισμένοι στο κοινωνικό περιθώριο της χώρας μας.

Για να αλλάξει αυτή η κατάσταση και να τεθεί ένα τέρμα στις τόσο άδικες αποφάσεις που έχουν παρθεί σε βάρος μας, ζητάμε την προσωπική σας παρέμβαση σε ένα τόσο ζωτικής σημασίας για μας, την οικογένειά μας και τη χώρα μας πρόβλημα.

Πιστεύουμε ότι σε μια συνάντηση — συζήτηση μπορούμε να σας εκθέσουμε εκτενώς τα προβλήματά μας, που προέρχονται από την «πείρα» μας με το ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α. και να σας πείσουμε για το πόσο κακή είναι η λειτουργία του.

Ελπίζουμε ότι θα δεχτείτε να ακούσετε τα αιτήματά μας που και δίκαια και νόμιμα είναι, πιστεύοντας ότι με την ιδιότητά σας ως Προέδρου της Κυβέρνησης, μπορείτε να δώσετε την πρόταση λύση δεδομένου ότι η «αυτονομία» του ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α. δεν μπορεί να οδηγήσει στην εξόντωσή μας.

Με την οφειλόμενη τιμή
Για την Διοικούσα Επιτροπή

Χατζηθεοδωρίδης Γιώργος
Μπαλαμώτη Φανή
Θεοδωράκη Μαρία
Κωνσταντίνου Αθανασία

Εξώδικη διαμαρτυρία ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ — ΑΠΑΝΤΗΣΗ

του
Βασίλη Κ. Δωροβίνη, Δικηγόρου, Πολι-
τικού Επιστήμονα, Ιστορικού, οδός Ξε-
νίας 28, Αθήνα (Τ.Τ. 11528)

κατά
του περιοδικού «Σχολιαστής» (δια του
ιδιοκτήτη-εκδότη του Γ. Πιτουρόπου-
λου), οδός Ισαύρων 10 — Δαφνομήλη,
Αθήνα

Μετά το υβριστικό, συκοφαντικό και
ηθικά κατάπτυστο άρθρο ενός κάποιου
Γιάννη Κρίσπη, που δημοσιεύσατε στη
σελίδα 41 του τεύχους σας αρ. 26
(Μαΐου 1985), με τον τίτλο «Άργος,
ΥΧΟΠ και τρωκτικά», και όπου με
ψευδολογίες και χυδαίότητες γίνεται
προσπάθεια να σπλωθεί το πρόσωπο
και η δουλειά μου, διαμαρτύρομαι έντονα
και σας καλώ να δημοσιεύσετε στο
επόμενο τεύχος σας (του Ιουνίου) την
παρακάτω απάντησή μου με τον τίτλο
της, για αποκατάσταση της αλήθειας,
επιφυλασσόμενος σε περίπτωση μη δη-
μοσίευσής της ή περικοπών ή του τίτ-
λου για κάθε άλλη νόμιμη ενέργεια.

ΑΡΙΘΜΟΣ, ΥΧΟΠ και ΔΑΣΠΟΛΟΓΙΑ
Η «μέθοδος κατά Χριστοδουλίδη»
φαίνεται πως δημιούργησε «σχολή»
στις μέρες μας. Το άρθρο ενός κάποιου
Γιάννη Κρίσπη, στη σελίδα 41 του
τεύχους Μαΐου 1985 του «Σχολιαστή»,
αποτελεί «λαμπρή» απόδειξη αυτής της
διαπίστωσης. Με τη διαφορά ενός εί-
δους αντιστροφής: εδώ τραβαστή έγινε ο
υποτιθέμενος αρθρογράφος, άγνωστος
στους δημοσιογραφικούς κύκλους αλλά
και στον κύκλο του ίδιου του περιοδι-
κού σας, άγνωστος στις οικογένειες
γνωστές με το επώνυμο αυτό, άγνωστος,
καθώς φαίνεται, και... σε σας τους ι-
δίους αφού στην επιμονή μου να μου
δώσετε τα πλήρη στοιχεία του, για να
υποβάλλω μήνυση εναντίον του, υπεκ-
φεύγετε συστηματικά...

Πέρα από την εφαρμογή της παραπά-
νω μεθόδου στην πράξη, φαίνεται, επί-
σης, ότι η άτυπη πλην όμως υπαρκτό-
τατη στην πραγματικότητα «Πανελλα-
δική των εργολάβων (και εργολαβίζο-
μένων)» δρα με πολλές συνενοχές,
ακόμα και μεταξύ των ταμπελλοφόρων
«προοδευτικών», ενώ και από το προ-
κείμενο άρθρο σας γίνεται σαφής η
ύπαρξη μιας άλλης εξίσου άτυπης, αλ-
λά και εξίσου υπαρκτής «Πανελλαδι-
κής των κομπλεξικών».

Σε ό,τι με αφορά το συκοφαντικό και
υβριστικό άρθρο του «Γιάννη Κρίσπη»,
έχω να δηλώσω τα εξής. Δεν πρόκειται
να θεωρήσω τον εαυτό μου «κατηγο-
ρούμενο» (μετά τις σταλινικές δίκες του

1936-37 και τις αναλύσεις που έχουν
γίνει, έγινα σοφότερος...) και δεν έχω
να δώσω λόγο σε κανένα υβριστή και
συκοφάντη για τις αντιλήψεις και τις
πράξεις μου. Έχω να πω μόνο ότι σας
θεωρώ κι εσάς συκοφάντες και υβρι-
στές που, δίχως διασταύρωση πληρο-
φοριών και δίχως την παραμικρή επα-
φή μαζί μου, παρόλο που σας είναι
πολύ γνωστό για τι γράφω και για τι
αγωνίζομαι εδώ και οκτώ χρόνια (με
πρόσφατες συνεργασίες μου στα περιο-
δικά «Οικολογία και Περιβάλλον» και
«Αρχαιολογία»), δεχθήκατε να δημο-
σιεύσετε ανεξέταστα τέτοιο κείμενο.
Εκτός κι αν σας «καπέλλωσαν» κά-
ποιοι, εσάς τους κοπτόμενους για μια
πούρα και ανεξάρτητη από τα βάρη του
παρελθόντος Αριστερά! Οπότε και πάλι
ελαφρυντικό δεν έχετε...

Και οι μεν αντιλήψεις μου είναι ξε-
κάθαρες στα κείμενά μου, ιδιαίτερα για
τα θέματα του Άργους στον τοπικό
τύπο, όπου συνεχίζω να γράφω θεωρώ-
ντας ότι οι πολίτες της επαρχίας δεν
είναι κάφροι. Ενώ οι πράξεις μου δεν
νομίζω ότι χαρακτηρίζονται από ασυνέ-
πεια, σε σχέση με τις αρχές που πι-
στεύω.

Σύμφωνα με αυτά, λοιπόν, είναι φυσι-
κό (και γνωστό) ότι δεν υπήρξα πολιτι-
κός σύμβουλος κανενός (και δεν έχω
καμιά φιλοδοξία να γίνω), ότι ουδέποτε
«περιέφερα καταλόγους», κι ότι το τι
πιστεύω και για ποιους στόχους αγωνι-
ζομαι πολιτικά το δείχνουν ακριβώς τα
κείμενα (που γράφω και υπογράφω με
το όνομά μου, εξ ου και κάποιοι μύδροι
εναντίον μου) και οι πράξεις μου. Δη-
λώσεις, λοιπόν, ταμπελλοφορίας (και,
πολύ λιγότερο, μετανοίας) δεν κάνω.

Όσο αφορά τα θέματα του Άργους
στο ΥΧΟΠ (για τα θέματα του Πειραιά
αφήνω το νοήμον αναγνωστικό κοινό
να κρίνει τις αμπελοφιλοσοφίες του
«Γ.Κ.» και να καταλάβει τι κρύβεται
κάτω από αυτές...), η προσωποποίηση
τους και η ταύτισή τους μ' εμένα είναι
προφανές που αποβλέπει (και πασιγνω-
στο πράγμα στο Άργος): «τρώγοντας»
το πρόσωπο, «τρώμε» τα κτίρια. Αλλά
τα θέματα, στην πράξη, δυστυχώς για
τον αρθρογράφο σας, δεν είναι προσω-
ποποιημένα — ανάμεσά τους εκείνο του
Άργους.

Είναι γνωστό, βέβαια, ότι ως ιστορι-
κός έχω ασχοληθεί ιδιαίτερα με την
περιοχή και επιστημονικές μελέτες μου
έχουν δημοσιευθεί σε έγκυρα περιοδι-
κά. Είναι γνωστό ότι για την σωτηρία
της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του
αγωνίστηκαν εκατοντάδες πολίτες του,
μέσα από συλλογικούς φορείς. Είναι
γνωστό ότι για την περίπτωση των

Στρατώνων Καποδίστρια έγινε πανελ-
λήνια κινητοποίηση, όπου σημαντικό
μέρος πήρε ο σημερινός υπουργός
Χ.Ο.Π. κ. Ευαγγ. Κουλουμπής, ως πρό-
εδρος τότε του Τ.Ε.Ε., το οποίο κινητο-
ποιήθηκε δραστηρικά για τον σκοπό αυ-
τό. Είναι γνωστό, επίσης, ότι ένα πρώ-
το προεδρικό διάταγμα για την προστα-
σία του Άργους (όπως πολλά άλλα
διατάγματα εκδόθηκαν για άλλες πό-
λεις), δημοσιεύθηκε τον Αύγουστο του
1982, ότι εναντίον του έγιναν πέντε
αιτήσεις ακυρώσεως στο Συμβούλιο
της Επικρατείας κι ότι μετά από τη
σχετική συζήτηση και προσαγωγή κά-
θε στοιχείου, απορρίφθηκαν και οι πέν-
τε. Είναι γνωστό ότι μεταξύ αυτών
ήταν και του ιδιοκτήτη του σπιτιού του
Μακρυγιάννη, που βρίσκεται ακριβώς
απέναντι από την ιστορική εκκλησία
του Αη-Γιάννη και λίγα μέτρα νοτιότε-
ρα από την πλατεία της Εθνοσυνέλε-
σης στο Άργος (διατηρητέα μνημεία
και οι δύο): η αίτησή του απορρίφθηκε
με την απόφαση αρ. 298/1984 του Δ'
Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρα-
τείας, όπου ρητά γράφεται ότι «δεν
αποδεικνύεται πλάνη της Διοικήσεως
περί τα πράγματα» (για το πρόσωπο
που έχει κάποια σχέση με το κτίριο
αυτό και τη «δράση» του βλέπε αποκα-
λύψεις στο «Βήμα» της 1-1-1981 και
άρθρο μου στην «Οικολογία και Περι-
βάλλον» του Φεβρουαρίου 1984).

Τελειώνω με το ότι πράγματι, όχι
μόνον εγώ, αλλά κάθε επιστήμονας που
σέβεται τον εαυτό του και τη δουλειά
του, «δεν θέλει να το παίζει υπαλληλά-
κος!» Δηλαδή, άμορφος και δίχως προ-
σωπικότητα σκλάβος, μουτζουρωτής
χαρτιών, εμπαικτής των πολιτών και,
τελικά, της ίδιας της Διοίκησης. Αν
πράγματι, καταπώς, γράφετε, κάποια
υπαρκτά πρόσωπα στο ΥΧΟΠ έχουν
αυτή την αντίληψη, είναι καιρός η
πολιτική ηγεσία (ή οποιαδήποτε πολι-
τική ηγεσία που δεν θεωρεί τη σχέση
εργαζομένων-Δημοσίου ως σχέση βα-

σάλων-φρουδάρχη) να πάρει τα μέτρα
της. Και να καταλάβει ποια είναι τα
πραγματικά τρωκτικά του δημόσιου
προϋπολογισμού, ατάλанта, κομπλεξι-
κά και με σαδομαζοχιστικά προβλήμα-
τα...

Αθήνα, 1 Μαΐου 1985
Ο διαμαρτυρόμενος, αιτών και απαντών
ΒΑΣΙΛΗΣ Κ. ΔΩΡΟΒΙΝΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΞΕΝΙΑΣ 28 — ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛ. 7700.362

Δικαστικός επιμελητής να επιδώσει,
με κάθε νόμιμο τύπο, το παρόν, αντι-
γράφοντάς το στην έκθεση επιδόσεως.

ΒΑΣΙΛΗΣ Κ. ΔΩΡΟΒΙΝΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΞΕΝΙΑΣ 28 — ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛ. 7700.362

εφημερη πολη

Απρίλης '85

5-6

■ Συντάξεις σε όλες τις νοικοκυρές, εξαγγέλλει η Νέα Δημοκρατία, ως «ελάχιστη αντιπαροχή για τις ανεκτίμητες υπηρεσίες που προσφέρει η Ελληνίδα στο κοινωνικό σύνολο και που τόσο λειδωρήθηκαν από τις πράσινες «κυρίες» της αλλαγής» (Ακρόπολις, 3 Μαΐου).

■ Συντάξεις στις νοικοκυρές, αντεπιτίθεται ο Ανδρέας Παπανδρέου εν μέσω εβδομήντα λιποθυμιών (Ελευθεροτυπία, 9 Μαΐου).

■ «45 σφυριές από γυναίκες», δημοσιεύει η Μεσημβρινή κάτω από το γενικό τίτλο «Γιατί θα τους μαυρίσω» και υπότιτλους του τύπου «Ανησυχώ για τα παιδιά μου» ή «Ο πρωθυπουργός δεν έχει μπέσα».

■ «Η κάλη της νίκης από γυναικεία χέρια στην καρδιά της Θεσσαλονίκης», ανακοινώνει ο Ελευθέρος Τύπος (10 Μαΐου).

■ «ΝΑΙ στο ΠΑΣΟΚ από 641 γυναίκες», πληροφορεί η Ελευθεροτυπία (2 Μαΐου). Ακολουθούν οι υπογραφές, για πρώτη φορά στα χρονικά χωρίς την απαραίτητη ιδιότητα.

■ «Σήμερα, αγαπητοί φίλοι, ας μιλήσουμε λίγο για τις φίλες μας, τις γυναίκες», ξεκινά το άρθρο του ο Θόδωρος Καρζής. Και συμβουλεύει τους άνδρες να εξηγήσουν στις γυναίκες, τις «αδελφές και μάνες, συζύγους και θυγατέρες, αρραβωνιαστικές και συναδέλφισσες, γνωστές και άγνωστες, επώνυμες και ανώνυμες, συμπαθείς ή αγαπητές ή αγαπημένες, που τις γνωρίσαμε και τις ζούμε, αλλ' ακόμα και όσες προσμένουμε να διαβούν το κατώφλι των ονείρων μας, γιατί οφείλουν να ψηφίσουν την αλλαγή που τις απελευθερώνει και όχι τη Δεξιά που τις εξευτελίζει». (Ελευθεροτυπία 29 Απριλίου).

■ «Ισότητες - στην πραγματικότητα - και οι γυναίκες πολιτίσες, παράλληλα όμως και ευχάριστες παρουσίες, με ζωγραφισμένη την ικανοποίηση παρακολουθούν την πολιτική συγκέντρωση του Πρωθυπουργού στις Σέρρες»: Λεζάντα της Ελευθεροτυπίας (6 Μαΐου).

■ Συνέντευξη με μια αναποφάσιστη δημοσιεύει το Αντί με τίτλο «Είμαι μια γυναίκα που ακούει». Ανώνυμη η γυναίκα που δίνει τη συνέντευξη, θεωρήθηκε από τον Χρήστο Βακαλόπουλο κατάλληλη για να αποκαλυφθεί η «σοφία του αναποφάσιστου» που, αν και αντιφατική, «έχει σχέση με την καθημερινότητα και όχι με αφηρημένες έννοιες» (τεύχος 288).

Οι λιπόθυμες

Το ΠΑΣΟΚ έχει να επιδείξει έργο στο επίπεδο των θεσμών. Μέσα στο προεκλογικό όμως κλίμα, οι πολυδιαφημισμένοι νόμοι της ισότητας χάνουν τη φεμινιστική τους μεταμφίεση και αποκαλύπτουν το πραγματικό, το εκσυγχρονιστικό τους, περιεχόμενο. Η ΕΓΕ περνά σε δεύτερη μοίρα, γιατί όσο εξαρτημένη κι αν είναι, παραμένει μια οργάνωση καθαρά γυναικεία, αναγκασμένη να παρακολουθεί τις εξελίξεις στο χώρο του αυτόνομου γυναικείου κινήματος.

Τη θέση της ΕΓΕ τείνουν να καταλάβουν το Συμβούλιο της Ισότητας και η Επιτροπή Ισότητας των δύο φύλων. Το μήνυμα είναι σαφές: Οι όποιες αλλαγές αποφασίστηκαν και πραγματοποιήθηκαν από τον ίδιο τον πρωθυπουργό και δεν σχετίζονται με τις διεκδικήσεις των γυναικών. Απ' ό,τι φαίνεται, το ανώτερο στάδιο του κρατικού φεμινισμού είναι η πρωθυπουργική θέληση που αποφασίζει τότε και πώς θα εκχωρήσει στις γυναίκες την ισοτιμία τους.

Στο παιχνίδι αυτό, ο Ανδρέας Παπανδρέου έχει κατά τα φαινόμενα τη συναίνεση των γυναικών οπαδών του. Οι χιλιάδες γυναίκες που παρακολούθησαν την ομιλία του στο στάδιο του Φαλήρου έδειξαν ότι δεν σκοτίζονται και πολύ για αιτήματα και διεκδικήσεις. Και ο πρωθυπουργός βρέθηκε πιο μπροστά από το ακροατήριό του, καθώς εκείνος μιλούσε για απελευθέρωση και για γυναικείο πολιτικό λόγο και η απάντηση που έπαιρνε από το γήπεδο ήταν συνθήματα του τύπου «Στο ΠΑΣΟΚ η πρωτιά στη γυναίκα η σιγουριά», ή «ακόμα και τον άντρα μου αν χρειαστεί θα τον χωρίσω, μα δεξιά ποτέ δε θα ψηφίσω».

Κορίτσια, οι κάλπες!

Από εκεί και πέρα, τα δημοσιεύματα του φιλοκυβερνητικού τύπου της επομένης περί λιποθυμιών, «ερωτικής ατμόσφαιρας», «έκστασης και πάθους», «ήρεμου Ανδρέα που αφέθηκε πανευτυχής στην αγκαλιά των γυναικών», αποτελούν μια άλλη ιστορία...

Οι χρυσοχέρες

Ενώ το ΠΑΣΟΚ αρκείται στις «υστερικές» εκδηλώσεις των γυναικών του, η Ν.Δ. ποντάρει περισσότερο από κάθε άλλη φορά στην καταποσίνη τους. Και όπως φαίνεται, είναι ιδιαίτερα αγαστή η συνεργασία της ηγεσίας με το Τμήμα Γυναικείων θεμάτων του κόμματος, που κατά την άποψη της προέδρου του Άννας Συνοδινού «δεν οργανώνει τις γυναίκες για να διαλύσει τα σπίτια, οργανώνει τις γυναίκες για να κρατήσει τα σπίτια» (Οι Γυναίκες της Ν.Δ., τεύχος 2ο, σ. 32).

Οι αριθμοί που δίνονται είναι εντυπωσιακοί: 220.000 γυναίκες είναι οργανωμένες στα γυναικεία τμήματα της Ν.Δ. Ξεπερνούν τις 1.200 οι γυναικείες επιτροπές σε όλη τη χώρα. 2.000 γυναίκες οργάνωνουν την επαρχία. 419 γυναίκες ετοιμάζουν τους φακέλους με το κομματικό υλικό.

Με μοναδικό όνειρο την «απαλλαγή», οι γυναίκες της Ν.Δ. δεν ζητούν κανένα αντάλλαγμα για τον κόπο τους. Ζουν την αποθέωση των γυναικείων τους χαρισμάτων και δηλώνουν χωρίς πρόβλημα ότι προσωρινά η οικογένειά τους είναι τα κατά τόπους εκλογικά κέντρα. Μετά τη νίκη, θα επιστρέψει η καθεμιά στο σπίτι της, ακολουθώντας την επιθυμία του αρχηγού για πολύτεκνες, ειρηνικές οικογένειες. Η συντηρητική στροφή επικροτείται από το δεξιό τύπο και η ΕΓΕ αποτελεί το κύριο πρότυπο προς αποφυγήν.

Οι χαροκαμένες

«Σαράντα χιλιάδες γαζώτριες, κοπτοραπτούδες, ποικαμισούδες, παντελονούδες, σ' ολόκληρη την Ελλάδα κι άλλες ογδόντα χιλιάδες φασονίστριες, βγαλμένες κι αυτές από το καμίνι του ιματισμού. Ζητάνε εξηγήσεις από την κυβέρνηση της «αλλαγής»: από πού βγάζουμε το συμπέρασμα πως ο αγώνας μας δικαιώθηκε;» Μαζί τους και ο γνωστή από τις φεμινιστικές της εμφανίσεις Άννα Φόνσου που από τις στήλες του Ριζοσπάστη κατακεραυνώνει τις «περιθωριακές των Εξαρχειών» και μας διαβεβαιώνει ότι «το γυναικείο κίνημα δεν περνάει κρίση, αλλά είναι ρωμαλέο, γιατί δουλεύουν σ' αυτό γυναίκες του ΚΚΕ»

(5 Μαΐου). Μαζί τους κι η γνωστή σειρά από παλιές αγωνίστριες, χήρες, μάνες κι αδελφές.

Με το σύνθημα «Τίποτα δεν άλλαζε» οι γυναίκες του ΚΚΕ, πάντα απόλυτα εχθρικές προς κάθε κίνηση που δεν πατρωνάζεται από τις ιδιες, έχουν χάσει το παιχνίδι των εντυπώσεων, μια και στο ζήτημα των γυναικών στο ΚΚΕ έχει να αλλάξει το παραμικρό εδώ και δεκαετίες...

Οι ανύπαρκτες

Σιωπηλό είναι μέχρι σήμερα το ΚΚΕ εσωτερικού για το τόσο προσφιλές του θέμα. Καμιά νύξη στην Αυγή, καμιά σχετική συζήτηση. Το κλίμα μοιάζει αντίθετο απ' ό,τι συνέβαινε στις εκλογές του 1981, κατά τις οποίες το ΚΚΕ εσωτ. κατέβασε (ανέξοδα, βέβαια) μια φεμινίστρια υποψήφια.

Ταγμένο στον υπέρ πάντων αγώνα, επηρεασμένο ίσως και από τους ανελαστικούς στα ελάσσονα θέματα ανέντακτους υποστηρικτές του, το ΚΚΕ εσωτ. ασχολείται από καιρό με τα μείζονα θέματα της πολιτικής συγκυρίας, το Ήθος, το Σύνταγμα, τους Θεσμούς. Και, ως γνωστόν, οι γυναίκες υφίστανται τις συνέπειες των θεσμών, δεν τους διαμορφώνουν. Όσο για το φυλλαδάκι των γυναικών του ΚΚΕ εσωτερικού, παρά την καθαρά φεμινιστική του έμπνευση, μοιάζει με εκτόνωση που δεν αφορά κανέναν πέρα από τις συντάκτριές του.

Οι λίστες απέδειξαν πόσο προωθούν ή υπολογίζουν όλα ανεξαιρέτως τα κόμματα τις γυναίκες. Υπάρχουν βέβαια και χειρότερα. Πριν από λίγες μέρες, ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας έδωσε στη δημοσιότητα μια έκκληση για να περιληφθούν περισσότερες γυναίκες στα ψηφοδέλτια: «με την ευκαιρία των εκλογών καλούμε όλα τα κόμματα να βάλουν πολλές άξιες γυναίκες υποψήφιες και μάλιστα σε σειρά που να μπορούν να εκλεγούν. Τονίζουμε το «άξιες», γιατί οι αρχικά χρησιμοποιούμενες σε δημόσια αξιώματα γυναίκες, αν είναι ικανές, ανοίγουν την πόρτα στις επόμενες, αν δεν είναι, την κλείνουν. Ευτυχώς άξιες και αξιοπρεπείς Ελληνίδες υπάρχουν πολλές». Ακολουθούν 176 υπογραφές — τι άλλο; — από όλο το πολιτικό φάσμα. Όταν πρόκειται για υποβάθμιση των γυναικών, άνθρωποι που κατά τα άλλα δεν θα έλεγαν ούτε καλημέρα, δεν διστάζουν να βάλουν την τζιφρα τους δίπλα.

Αγγέλικα Ψαρρά

ΜΑ ΤΙ ΜΑΛΑΚΙΣΜΕΝΑ ΕΙΝΑΙ!
...ΑΛΛΑ ΣΑΜΠΩΣ ΚΑΤΑΝΟΟΥΝ ΤΙΣ
ΒΑΡΕΙΕΣ ΕΥΘΥΝΕΣ
ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ...

Όποιος απεργεί... απορρίπτεται

Οι καταλήψεις των Τεχνικών Λυκείων του προηγούμενου Μάρτη έχουν ήδη ίσως ξεχαστεί, παρά το ότι υπήρξαν σχεδόν η μόνη αντίσταση στο νέο νόμο για την Παιδεία. Στάθηκαν όμως ικανές να δείξουν πώς αντιμετωπίζουν τις διαφορετικές απόψεις και πρακτικές και στο μαθητικό χώρο. Διαμαρτυρίες και διεκδικήσεις που επειδή ήχησαν παράφωνα στη γενική συναίνεση και ενσωμάτωση του μαθητικού κινήματος, βγαίνουν αναγκαστικά έξω από τα παραδεκτά για την κυβέρνηση όρια κοινωνικών πρακτικών.

Ό,τι δεν μπορούν να κάνουν τα ακινητοποιημένα μαθητικά συμβούλια, ό,τι δεν προλαβαίνει να ενσωματώσει στο κράτος και την ιδεολογία του το Υφυπουργείο Νέας Γενιάς, τα συμπληρώνουν υπουργικές αποφάσεις και ερμηνευτικές εγκύκλιοι. Με κατασταλτικά μέτρα, όπως οι απουσίες. Το προεδρικό διάταγμα «περί απουσιών» συμπληρώθηκε από το ΠΑΣΟΚ όχι μόνο με μείωση του ορίου τους, αλλά και με σχετική αναφορά στις ομαδικές αποχές. Η πράξη όμως για άλλη μια φορά ξεπέ-

ρασε το νομοθέτη. Νομικό κενό βρέθηκε κι εδώ. Δεν είχε προβλέψει τίποτα για τις καταλήψεις...

Έτσι, την παραμονή των εξετάσεων των Λυκείων κι ενώ συνεδρίαζε ο σύλλογος καθηγητών του 3ου ΚΕΤΕ για την καθιερωμένη, τυπική, δικαιολόγηση των απουσιών, έφτασε επειγόντως η Ε/3 υπουργική απόφαση (9/5/85) του Υπουργείου Παιδείας με την οποία: «δεν επιτρέπεται να δικαιολογηθούν απουσίες που γίνονται σε κάθε περίπτωση βίαιας ομαδικής κινητοποίησης». Συγχρόνως έδινε τη δυνατότητα στο σύλλογο καθηγητών να σβήσουν τις απουσίες εκείνων των μαθητών που «με οποιοδήποτε τρόπο έδειξαν την αντίθεσή τους στις κινητοποιήσεις». Έτσι ο σύλλογος καθηγητών, μόνος αρμόδιος για τις απουσίες, μετατρέπεται σε άβουλο όργανο, οι δε καθηγητές σε χαφιέδες των μαθητών τους, αφού οι μαρτυρίες τους ήταν ικανές να απορρίψουν ή να προβιάσουν τους μαθητές.

Μαζί με την υπουργική απόφαση κινητοποιήθηκε και γνωμοδότηση του νομικού συμβούλου του Υπ. Παιδείας για όποιον δεν κατάλαβε. «Η έννοια του νομοθέτη είναι να αποκλείσει τις δυναμικές συνδικαλιστικές κινητοποιήσεις στο μαθητικό χώρο, εντελώς άσχετες με την ιδιότητα των μαθητών, ασυμβίβαστες με τον επιδιωκόμενο σκοπό μεταδόσεως γνώσεων, της διεύρυνσης του συστήματος των πάσης φύσεως αξιών (ηθικών, θρησκευτικών, εθνικών κ.λπ.) ο οποίος αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση και αποστολή του κράτους (άρθρο 16, συντ)». Και παρακάτω: «Αδιάφορο πού οφείλεται αυτή η αποχώ-

ρηση και τι σκοπούς επιδιώκει (νόμιμους ή όχι). Αρκεί ότι οφείλεται σε κοινή απόφαση των μαθητών να απομακρυνθούν». Έπρεπε βλέπετε να καλύψει και αποχή για ηπατίτιδα στο ΚΕΤΕ Βόλου.

Η απόρριψη της προέδρου του μαθητικού συμβουλίου του Επαγγελματικού Λυκείου με 54 ωριαίες απουσίες (4 πάνω από το όριο) σχολιάζει με τον καλύτερο τρόπο την πιο πάνω απόφαση. Όμως δεν ξέρουμε αν θα 'ναι αρκετή να καταστείλει τέτοιες μαθητικές κινητοποιήσεις...

Μ.Π.

ΑΕΙ: Το τέλος του Ενιαίου Φορέα;

Το αίτημα του Ενιαίου Φορέα Διδασκόντων που υποστηρίχτηκε επί χρόνια από το δημοκρατικό πανεπιστημιακό κίνημα εξέφραζε μια πραγματικότητα, ιδιαίτερα εμφανή μετά τη μεταπολίτευση: Το σεβαστό σώμα των Καθηγητών είχε αφενός εκπέσει στη συνείδηση ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων λόγω της απουσίας του από τον αντιδικτατορικό αγώνα. Αφετέρου ήταν κοινή συνείδηση μέσα στα Πανεπιστήμια ότι μεγάλο μέρος των Καθηγητών ήταν και επιστημονικά ανεπαρκείς, άνθρωποι ετερόφωτοι, που στήριζαν το κύρος τους στην

εξουσία της Έδρας και στις πλάτες των βοηθών τους.

Η ένταξη όλων των διδασκόντων που είχαν διδακτορικό σε Ενιαίο Φορέα κατορθώθηκε καταρχήν με το Νόμο Πλαίσιο του 1982. Μια λεπτομέρεια όμως απ' το παρασκήνιο εκείνου του κειμένου έχει ενδιαφέρον. Το αρχικό σχέδιο προέβλεπε 4 βαθμίδες διδασκόντων αρχίζοντας από αυτή του Δόκιμου Καθηγητή. Ο ίδιος ο Α. Παπανδρέου παρενέβη ζητώντας οι βαθμίδες να γίνουν 3 όπως στην Αμερική. Τελικά όμως ο τότε Γ.Γ. του Υπουργείου Παιδείας Δ. Ρόκος, έχοντας στενές σχέσεις με τους συνδικαλιστές του ΠΑΣΟΚ στο ΕΔΠ, έπεισε τον Πρωθυπουργό ότι το θέμα ήταν ιδιαίτερα κρίσιμο. Συμβιβάστηκαν τότε τα πράγματα και οι Δόκιμοι Καθηγητές ονομάστηκαν Λέκτορες.

Λίγο καιρό όμως μετά την ψήφιση του νόμου, άρχισαν οι πρώτες βολές του Υπουργείου Παιδείας εναντίον της 4ης βαθμίδας: Τροπολογίες Παπαθεμελή, παραίτηση Ρόκου, απόσυρση τροπολογιών, επαναφορά τους με εγκυκλίους που «ερμήνευαν» το νόμο προς την ίδια πάντα κατεύθυνση: του περιορισμού της ισοτιμίας των λεκτόρων.

Την κυβερνητική στροφή ήρθε με παράδοξο τρόπο να ολοκληρώσει η... απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας που τώρα πια επικυρώθηκε από το ΑΕΔ. Οι Λέκτορες δεν είναι καθηγητές. Απαιτείται άρα μειωμένη συμμετοχή τους στα εκλεκτορικά σώματα. Η κατάργηση του Ενιαίου Φορέα μέσω δικαστικής απόφασης είναι πια γεγονός.

Ο ελιγμός του ΠΑΣΟΚ να αποσείσει τις ευθύνες του αναθέτοντας στην ουσία νομοθετικές αρμοδιότητες στα δικαστήρια είναι διπλά απαράδεκτος:

Αν πράγματι πίστευε ότι ο Ενιαίος Φορέας έρχεται σε αντίθεση με το ισχύον Σύνταγμα είχε όλη τη δυνατότητα να προτείνει την κατάλληλη τροποποίηση για την ερχόμενη Αναθεωρητική Βουλή. Δεν το έπραξε όμως.

Αν πιστεύει, όπως διακηρύσσει, ότι συνταγματικό θέμα στην ουσία δεν υπάρχει, μπορεί ακόμα, με πράξη νομοθετικού περιεχομένου αφού δεν υπάρχει Βουλή, να επαναφέρει τον αρχικό Νόμο-Πλαίσιο με τους Δόκιμους Καθηγητές ξεπερνώντας το επιχείρημα περί μειωμένων προσόντων των λεκτόρων. Κι όμως το αποφεύγει.

Φανερά λοιπόν το πανεπιστημιακό κίνημα έχει να αντιταχτεί όχι σε μια δικαστική απόφαση, αλλά σε μια κυβερνητική υπαναχώρηση. Οι συνεχείς μέχρι τώρα απεργίες του ΕΔΠ έδειξαν ότι τουλάχιστον αυτός ο κλάδος έχει συνειδητοποιήσει τι του επιφυλάσσεται. Το πώς και το αν θα καταφέρει στο τέλος να αντιδράσει αποτελεσματικά με το ΠΑΣΟΚ εναντίον του και το ΚΚΕ να αδιαφορεί, είναι μια άλλη, δύσκολη, ιστορία.

Κ.Α.

Δίωξη καθηγητριών

Ενώ το ΠΑΣΟΚ —εκλογές έρχονται— προπαγανδίζει τα φιλολαϊκά, δημοκρατικά, ή όπως αλλιώς θέλετε, μέτρα του, τρεις καθηγήτριες στο Γυμνάσιο Ερυθρών διώκονται:

■ γιατί παράσταν τους μαθητές τους στη διοργάνωση της σχολικής γιορτής της 25ης του Μάρτη

■ γιατί κάνουν παρέα με τους μαθητές τους.

Ακόμα χρησιμοποιούνται εναντίον τους στοιχεία της ιδιωτικής τους ζωής.

Ο Δημοσιούπαλληλικός κώδικας της δεκαετίας του '50 αλλάζει από το 1981. Μέχρι ν' αποφασίσουν όμως οι επιτροπές των ειδικών ποια απ' όλα τα άρθρα θα τροποποιηθούν, ισχύει σ' όλη του τη μεγαλοπρέπεια. Και τελευταία ανασύρεται πολύ-πολύ συχνά.

Δεν ξέρουμε αν διώξεις σαν κι αυτές οφείλονται στους απαρχαιωμένους νόμους της Δεξιάς. Το βέβαιο είναι όμως ότι οι εκσυγχρονισμένοι τώρα πλέον αστικοί και ποινικοί κώδικες του ΠΑΣΟΚ είναι νομίζουμε αρκετοί και για τους δημόσιους υπάλληλους.

Όσο τέλος πάντων επιμένουν να υπάρχουν μερικοί που να ξεφεύγουν, παρά την προσπάθεια της εκάστοτε εξουσίας...

Μ.Π.

Ως το τέλος

«Δηλώνουμε με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο, προς όλους όσους επιμένουν να σκέφτονται ελεύθερα, πως θα ενεργήσουμε προς κάθε κατεύθυνση, για να πάψει πια να αναγορεύεται η αστυνομική βαρβαρότητα σαν παράγοντας της καθημερινής μας ζωής, για να πάψει πια ο εκάστοτε αστυνομικός διευθυντής να δηλώνει "ισοπεδωτής" των ανθρωπίνων προσωπικοτήτων.

Δηλώνουμε πως σαν μέσο επίτευξης αυτού του στόχου επιλέγουμε να εισέλθουμε στο πολιορκημένο κτίριο του Χημείου, και να ακολουθήσουμε ως το τέλος τη μοίρα των εγκλείστων του».

Απόσπασμα κειμένου που υπέγραψαν το Σάββατο 11 Μαΐου μεταξύ άλλων: ο Δημήτρης Πουλικάκος, ο Κώστας Φέρρης, ο Τάσος Φαληρέας, ο Νίκος Βεργίτης, ο Νίκος Ζερβός, ο Θόδωρος Σταυρόπουλος, ο Λεωνίδας Χριστάκης, ο Δημήτρης Παπαχρήστος, ο Γιώργος Βότσης, ο Χρήστος Καρανίκας. Για την ιστορία.

Σ.

Αφίσες και αφίσες...

Έκθεση πολωνικής αφίσας διοργανώνει από 15 Μαΐου το Υπουργείο Νέας Γενιάς. Γιατί πολωνικής; Η ελεύθερη έκφραση των νέων δεν ανθεί μήπως στην Ελλάδα και χρειάζονται οι κρατικές σχολές του Γιαουζέλσκι για να παραχθούν αφίσες εκθέσιμες; Λίγο να έφαχναν γύρω τους οι σύμβουλοι του Υπουργού θα 'βλεπαν, δίπλα στις χαζοχαρούμενες γιγαντοαφίσες «αισιόδοξοι αυξάνουμε την παραγωγικότητα», μια σημαντική παραγωγή από πολιτικές, πολιτιστικές κ.ά. αφίσες που θα άξιζαν καλύτερη τύχη από την κρατική καταδίωξη και τη συκοφαντία της «ρύπανσης». Θυμίζουμε πρόχειρα την καταδίκη του Διαβάζω για την αφίσα με τον Καβάφη, την καταδίκη (!) του Σχολιαστή, την αφίσα της Εφημερής Πόλης για τα Εξάρχεια που δεν έγινε βέβαια αντικείμενο δίωξης, ούτε όμως και βράβευσης όπως θα το άξιζε.

Καλές λοιπόν οι εκθέσεις, πάντα έχει κάτι να μάθει κανείς, όμως το θέμα είναι ν' αφήσουμε κάποτε και κανένα λουλουδάκι ν' ανθίσει έξω από κρατικούς φορείς. Αλλιώς στου αφισοκτόνου το σπίτι ας μην μιλάμε για «ζωντάνια, δημιουργικότητα και φιλοδοξία της πολωνικής αφίσας».

Κ.Β.

Φαντάροι στις κάλπες...

■ Οι 20.000 ανυπότακτοι του εξωτερικού, αυτή την εποχή και μέχρι τέλος Αυγούστου, «ευγνωμονούν» τον εύσπλαχνο κ. Δροσογιάννη, αυριανό σοσιαλιστή βουλευτή Φθιώτιδας, για τη γενναία του απόφαση να τους επιτρέψει ψηφίζοντας να κάνουν διακοπές...

Άλλη μια αθέτηση υπόσχεσης του ΠΑΣΟΚ. Ως τώρα ο αναπληρωτής υπουργός δήλωνε περίπου, πως θα τους συλλάβει όπου κι αν βρίσκονται...

Τα καλά του κοινοβουλευτισμού.

■ Στις 12 Μαΐου, Κυριακή του Χημείου, στη Χίο αυτοπυροβολήθηκε στο στόμα ο φαντάρος Εμ. Δουρουντάκης απ' τα Σφακιά της Κρήτης. Η «ομάδα στρατιωτών Χίου» σε ανακρίνωσή της αναφέρει ότι: «αν και σε εμφανώς άσχημη ψυχολογική κατάσταση ο Δουρουντάκης εκρήξη απολύτως ικανός για την υπηρεσία του...»

■ Μια άποψη απ' τους «αγανακτισμένους πολίτες», που αργότερα οι περισσότεροι αναγνωρίστηκαν ως ΕΠΕΝίτες ή ΜΕΑτζήδες, ήταν ότι οι αναρχικοί είναι έτσι... διότι δεν έχουν περάσει ακόμα απ' το στρατό!!

■ Μια πρόταση. Να ξαναγίνουν εκλογές σύντομα, ώστε οι εξαγγελίες να φτάσουν στη 12μηνη θητεία. Όπως το ζητούν οι επιτροπές στρατιωτών.

■ Η προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας προχωρά. Ήδη ο νομικός μας σύμβουλος συγκεντρώνει ατομικές και ομαδικές περιπτώσεις παράνομων κατασχέσεων αδειών οδήγησης πολιτών με βάση εκείνη την εκδικητική απόφαση του υφυπουργού Κ. Ασλάνη. Τηλέφωνο επαφής: 3612620, ώρες γραφείου, ή στο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ.

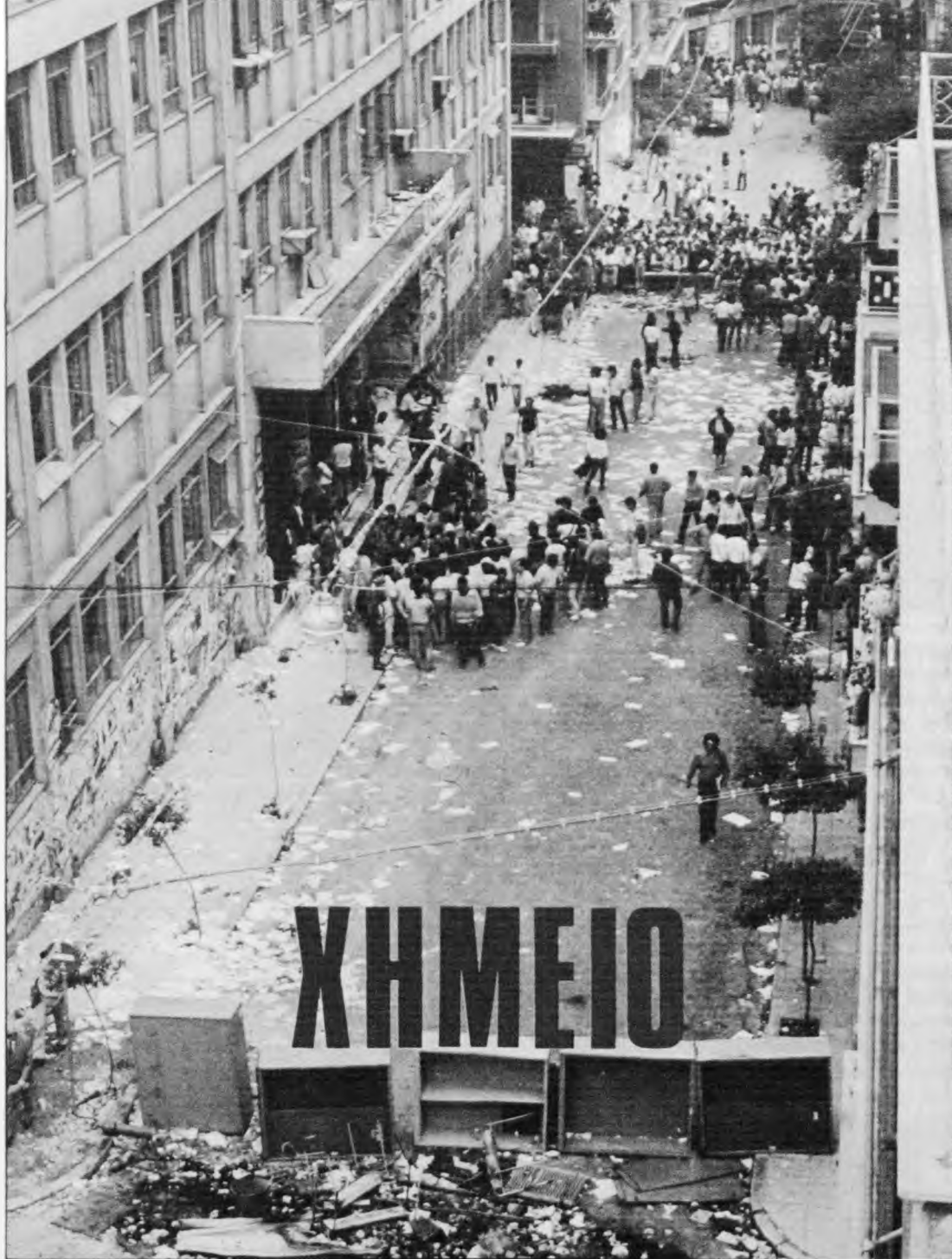
■ Τα μέτρα των ιδιαίτερων διευκολύνσεων στους φοιτητές στρατεύσιμους που υποσχέθηκε το ΠΑΣΟΚ είναι όντως ριζοσπαστικά μόνο στην περίπτωση που θα αφορούν ΟΛΟΚΛΗΡΗ τη νεολαία. Διαφορετικά είναι μέσο μιας ακόμα διάκρισης σε βάρος των «αμόρφωτων». Κάτι που άτυπα συμβαίνει σωρηδόν στο στρατό.

■ Στις 15 Μαΐου στο Ελληνικό Προξενείο του Βερολίνου Γερμανοί αντιμιλιταριστές διαμαρτυρήθηκαν για το καθεστώς «άρνησης στρατεύσεως» στην Ελλάδα. Ήταν η παγκόσμια μέρα των αντιρρησιών. Δεν έχει και πολύ σημασία όμως.

■ Σε πολλές μονάδες της Αεροπορίας, γνωστό «Πράσινο» σώμα, τώρα που 'ναι εκλογές... μέχρι μπίρες κερνάνε τους φαντάρους οι αξιωματικοί τους. Σε καλό να μας βγει.

Α.Τ.

ΠΑΣΟΚ: Ηρεμη δύναμη

ΟΛΑ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ λίγους μήνες πριν, όταν οι νεολαίες, η Ε.Φ.Ε.Ε., η Ε.Σ.Ε.Ε., ο δήμος αλλά και οι πυρήνες λαϊκής αυτοοργάνωσης, οι επιτροπές αγανακτισμένων και ήρεμων κατοίκων, η μαχόμενη δικηγορία, οι παραστάτες των τιμημένων λαβάρων του Πολυτεχνείου, σύμπας ο λαός τέλος πάντων έδινε τη συγκατάθεσή του για τη διακριτική αστυνόμευση των Εξαρχειών, θορυβημένος μπροστά στο ανατριχιαστικό κοινωνικό φαινόμενο που λεγόταν πανκ.

Όποιος έχει ζήσει αυτή την πόλη, έχει καταλάβει την ιδιαιτερότητα των Εξαρχειών. Ακριβώς στο κέντρο της, στο αμαρτωλό της τρίγωνο, σε επαφή με το Πολυτεχνείο σαν μια προέκταση της αυλής του, στα γύρω στενά, στις ανηφόρες του Στρέφη, υπάρχει τώρα και πάντα μια ξεχωριστή ζωντάνια. Δίπλα στους ανθρώπους που συνωθούνται στα λεωφορεία και τις υπηρεσίες υπάρχουν άλλοι που απλώς χαζεύουν, πλάι στην «αφωνία και φοβία» της πολιτικής και κοινωνικής μας ζωής υπάρχει μια κοινωνικότητα, μια ανοιγμένη κουβέντα, υπάρχει η νύχτα με τα μισοφωτισμένα δωμάτια, τα λόγια και τις σιωπές της, τη μουσική της, υπάρχει το χιούμορ, υπάρχει η διαμαρτυρία γιατί το νέφος το φέρανε οι βλάχοι στην Αθήνα.

Αυτός ο χώρος, ακριβώς λόγω της ζωντάνιας του, έπρεπε να τεθεί υπό διακριτική αστυνόμευση και σ' αυτό κυβέρνηση και αστυνομία είχαν πλέρια την κοινωνική συναίνεση όπως είθισται εξάλλου στο σοσιαλισμό.

Διακριτική αστυνόμευση που σημαίνει: Εδώ και ένα μήνα οι κλούβες να μη φεύγουν από την πλατεία παρά για να παρκάρουν στα γύρω στενά. Να γίνονται κάθε νύχτα αναίτιες και αθρόες συλλήψεις για εξακρίβωση στοιχείων. Ο αστυνομικός διευθυντής Αρκουδέας να έχει στήσει το αρχηγείο του απέναντι από το Dada, έχοντας βάλει σκοπό της ζωής του την εξαφάνιση από προσώπου γης του εν λόγω μπαρ. Ο Γιάννης Φελέκης ενώ πίνει τον καφέ του να συλλαμβάνεται και καταδικάζεται πέντε μήνες για ιδιόζουσα θρασύτητα με βάση ένα (ένα μόνο) μάρτυρα αστυνομικό που κατέθεσε ότι τον συνέλαβε Καλλιδρομίου και Μπενάκη, δηλαδή ένα χιλιόμετρο παρακάτω.

Ως εδώ τα πράγματα έχουν τη λογική τους, λογική στυγνή και αποτρόπαιη, πάντως λογική. Τα Εξάρχεια πρέπει να αδειάσουν από τον κόσμο τους, ή επί το φιλολογικότερο να εξαφανιστούν από τα στενά του οι αντικοινωνικές συμπεριφορές.

Δυστυχώς όμως τα γεγονότα παραμένουν πει-

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

16 Μαρτίου 1985

Μετά τη λήξη μαθητικής συναυλίας, κατά τη διάρκεια επεισοδίων στο Χαλάνδρι πυροβολήθηκε στο πόδι ο 18χρονος μαθητής Γιώργος Κορρές.

5 Απριλίου

Οπαδοί της Ν.Δ. περιφέρονταν με αυτοκίνητα στην Πλ. Εξαρχείων προκλητικά. Τα μικροεπισόδια έδωσαν την αφορμή για την επίθεση ΜΑΤ και ΜΕΑ. Εκτεταμένες συλλήψεις και ξυλοδαρμοί σ' ολόκληρη την περιοχή. Επίθεσεις ΜΕΑ σε καφενεία, μπαρ, ουζερί.

6 Απριλίου

Οι Ι. Φελέκης, Α. Βουνουρέλης, Γ. Μακρυγιάννης οδηγούνται στον εισαγγελέα. Ο Φελέκης συνελήφθη σ' ένα καφενείο. Κατηγορίες: «αντίσταση, διατάραξη, φθορές». Δεκάδες επώνυμες καταγγελίες κακοποιημένων πολιτών.

7 Απριλίου

Βόμβα μολότωφ στην ΕΤΕ Εξαρχείων. Μολότωφ στην Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. στο Παπάγου. Τέταρτη αυτοσχέδια βόμβα στα γραφεία της Ν.Δ. στο Γαλάτσι. Την ευθύνη αναλαμβάνει η ΟΜΑΔΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ως απάντηση στην κρατική τρομοκρατία.

8 Απριλίου

Αναβολή της δικής των 3 συλληφθέντων στις 6.4. Στις χωματερές συγκρούσεις ΜΑΤ με απεργούς οδηγούς απορριμματοφόρων. Συνελήφθησαν 55 απεργοί και 3 τραυματίστηκαν. Οι δεξιές εφημερίδες καταγγέλλουν τα «σοσιαλιστικά» ΜΑΤ.

10 Απριλίου

Πριν τις εκλογές θα προσληφθούν 1000 αστυφύλακες απ' τους 5.000 υποψηφίους.

12 Απριλίου

Εμπρησμοί των συσσωρευμένων, λόγω της απεργίας, σκουπιδιών στην Θεσ/κη, από ομάδα «ενάντια στην κρατική καταστολή».

13 Απριλίου

Επίθεση με αυτοσχέδιο μηχανισμό εναντίον της Αστυνομίας Σύμης.

18 Απριλίου

Αναλαμβάνουν καθήκοντα 500 νέοι φρουροί τραπεζών από τα ΛΟΚ. Είναι ειδικά εκπαιδευμένοι και θα εκτελούν «αόρατη» υπηρεσία.

20-21 Απριλίου

Επιθέσεις εναντίον φασιστικών βιβλιοπωλείων. Διπλή επίθεση με μολότωφ στην ΕΝΕΚ (ΝΕΑ ΘΕΣΣΙΣ) και πέτρες από ομάδες αναρχικών. Εγιναν συλλήψεις.

23 Απριλίου

Ο 24χρονος οικοδόμος Κ. Φραγκεδάκης καταγγέλλει τον ξυλοδαρμό του στο Μεταξουργείο από αστυνομικούς, όταν επενέβη να τους εμποδίσει τη στιγμή που χτυπούσαν έναν νεαρό.

24 Απριλίου

5 μήνες καταδικάστηκε ο Γ. Φελέκης για «διατάραξη οικιακής ειρήνης». Μάρτυρας κατηγορίας ένας άντρας των ΜΑΤ.

28 Απριλίου

Απ' τις 12 έως τις 3 τα ξημερώματα η περιοχή Εξαρχείων μετεβλήθη σε χώρο άσκησης διμοιριών ΜΑΤ. Εισβολές σε ταβέρνες, ουζάδικα, καφενεία, μπαρ. Αναφέρονται: «DADA», «Ρυζαλία», «Εφήμερο», «Πήλασος» κλπ.

Γενίκευση των επιθέσεων με τα ΜΕΑ, αντίσταση με μολότωφ! Δεκάδες συλλήψεις.

14 νεαροί στο αυτοφάρο. Τραυματίες πολίτες και 4 αστυνομικοί.

29 Απριλίου

Μονιμοποιείται η ασφυκτική παρουσία της Αστυνομίας στην περιοχή Εξαρχείων. Στις 12.45 επίθεση με

σματάρικα. Είναι πράγματι δύσκολο ν' ανακαλύψει κανείς στη διεθνή βιβλιογραφία, στα άπαντα του μαρξισμού-λενινισμού — σκέψη Μάο-Τσέ Τουγκ, ένα γεγονός αντίστοιχο μ' αυτό που εξελίχθηκε μπροστά στα εμβρόντητα μάτια μας, δηλαδή μια πόλη σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης για να αντιμετωπίσει τη φοβερή απειλή που αντιπροσώπευαν 30 παιδιά.

Ποτέ, τουλάχιστον στο πρόσφατο παρελθόν συμπεριλαμβανομένης και της δικτατορίας, η Αθήνα δεν γνώρισε μια τόσο εκτεταμένη αστυνομείωση. Ποτέ μια τόσο πλατιά περιοχή όσο αυτή από την πλατεία Κολωνακίου μέχρι τη λεωφόρο Αλεξάνδρας δεν εκκαθαριζόταν συστηματικά από περαστικούς, περιεργούς ή εθελοντές μάρτυρες ενός ενδεχόμενου μακελειού. Ποτέ άλλοτε το κατά κεφαλήν εισόδημα κάθε διαδηλωτή δεν ήταν 30 κρανοφόροι, χωρία το επίσημο σώμα των προβοκατόρων και των φασιστών.

Αλλά τότε γιατί έγιναν όλα αυτά; Όλα τα πιθανά σενάρια κατέρρεαν μπροστά στο θέατρο του παράλογου που διαδραματιζόταν μπροστά στα μάτια μας.

Μήπως ήταν προβοκάτσια της αστυνομίας; Αυτό όμως δεν ήταν πια προβοκάτσια και έπαιρνε διαστάσεις πραξικοπήματος σε εξέλιξη. Και αν ήταν πραξικόπημα δεν θα υπήρχε κυβέρνηση. Όμως κυβέρνηση υπήρχε. Τι έλεγε. Αμφιταλαντευόταν κατά τον πιο ανεγκέφαλο και μικρονοϊκό τρόπο μεταξύ της άποψης να τους λιανίσουμε ή να τους αφήσουμε να εκτονωθούν. Και επειδή δεν είχε άποψη πώς πρέπει να αντιμετωπισθεί το μείζον θέμα της παρουσίας 30 παιδιών στο Χημείο, άφησε το χειρισμό στην αστυνομία που είναι η μόνη που είχε, έχει και θα έχει άποψη για το πώς πρέπει να αντιμετωπίζονται αντίστοιχες καταστάσεις. Τι άλλο έκανε η κυβέρνηση; Αστυνομικά σενάρια

για να εντοπίσει το πολιτικό στίγμα των παιδιών αυτών στο χώρο πέραν της Ν.Δ. Ολόκληρη κυβέρνηση αγνοεί ότι υπάρχουν και υπήρχαν εξάλλου πάντα νέοι που δε θέλουν να κάνουν ούτε οργανωμένο τουρισμό, ούτε γυμνισμό, ούτε να εκφραστούν ελεύθερα και δημιουργικά, ούτε ν' αγαπήσουν τον αθλητισμό, ούτε να προσπαθούν, ούτε να βρουν καταφύγιο στην τέχνη, ούτε να προπονούνται για αγωνιστικά γερατεία στα Κ.Α.Π.Η. Ότι είναι μεν γούστο και καπέλο κάθε κυβέρνησης και κάθε πρύτανη των προβλημάτων νέας γενιάς να φτιάχνει προγράμματα για το πώς δέον να οργανώνεται η ζωή των νέων, αλλά εξίσου είναι δικαίωμα των νέων να αρνούνται να τους τζαζαλίζουν με όλα αυτά και άλλα τόσα.

Μέσα σε ολόκληρο και Πανελλήνιο, και Σοσιαλιστικό και Κίνημα, δεν βρέθηκε ένας, να καταλάβει ότι δεν υπήρχε άλλη λύση έξω από το να αποσυρθεί η αστυνομία, να μην μείνει ρουθούνι αστυνομικού, ώστε να βαρεθούν και να φύγουν. Η μήπως προσπαθούσαν έτσι να κερδίσουν τους φιλήσυχους πολίτες αγνοώντας ότι αυτοί ήταν, είναι και θα είναι εκλογική πελατεία της δεξιάς;

Δυο λόγια μόνο σαν επίλογος για τη στάση του Μανώλη Γλέζου. Μέσα σ' αυτό το κενό εξουσίας που άφησε ελεύθερη την αστυνομία ν' αλωνίζει ασύδοτα, μέσα σ' αυτό τον άθλιο χειρισμό που τον χρεώθηκε ολόκληρο το ΠΑΣΟΚ, μέσα σ' αυτές τις ύπουλες νυχτερινές ώρες όπου μπορούσε να συμβεί το στιγίον, ο Μανώλης Γλέζος, έβγαλε το φίδι απ' την τρύπα, στάθηκε μάρτυρας, μάτι πάνω στα γεγονότα, όπως παλιότερα στην κηδεία του Ανδρέα Μπάαντερ, όπως στην υπεράσπιση του Πόλε, εγγυητής του αναίμακτου τέλους, μια τρελή φλόγα μέσα στη σύμβαση της πολιτικής.

Α. Λαζαρίδου

Μολότωφ σε κλούβα κοντά στα Γραφεία του ΠΑΣΟΚ (Χ. Τρικούπη). Συμπλοκές, τραυματισμοί, 50 συλλήψεις.

30 Απριλίου

Καταδικάζονται 8 νεαροί σε 10 μήνες φυλάκιση για «περιύβριση αρχής». Ο υπαστυνόμος των ΜΑΤ κατέθεσε πως συνέλαβε πολίτες σε ουζερί γιατί ενώ επέλαυναν τους έβρισαν.

Άλλες 72 συλλήψεις και άγριος ξυλοδαρμός, πυροβολισμοί αστυνομικών στην περιοχή. Δημοσιογράφοι, φωτορεπόρτερς και φυσικά νέοι ξυλοκοπούνται. Διαμαρτυρία καταστηματαρχών για τις παρελάσεις των ΜΕΑ. Καταγγελία των Αριστερών Συσπειρώσεων Φοιτητών. Παράλληλα εν όψει των εκλογών λαμβάνονται σκληρά μέτρα και κατά των «ραδιο-πειρατών».

Επίθεση ΜΑΤ κατά αφισκοκολλητών. Πολιορκία της «ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ»

1 Μαΐου

Πορεία αυτόνομων-αναρχικών απ' τα Προπύλαια στη ΓΣΕΕ και μετά στην Πλ. Εξαρχείων. Ασφυκτικός αστυνομικός κλοιός. Μεταξύ των τραυματιών απ' τα ΜΕΑ υπάρχει και ο Σ. Παπαπολυμέρου. Πρόκειται για αυτόν που τον Νοέμβριο του 80 σώθηκε «παρά τρίχα» με μια σφαίρα αστυνομικού στο πνευμόνι! Το βράδυ νέα μπλόκα. Μολότωφ σε «κλούβα». Ξανά ξυλοδαρμοί στα μπαρ και στα σουβλατζίδικα, 34 συλλήψεις. Δεκάδες επώνυμες καταγγελίες κατοίκων και καταστηματαρχών.

Επιθέσεις ομάδων κατά σταθμευμένων... διμοιριών...

2 Μαΐου

Επίθεση με μολότωφ στην Εθνική Τράπεζα Εγνατίας στην Θεσ/νίκη. Την ευθύνη ανέλαβε «Αναρχική ομάδα - Κοινωνική επανάσταση».

9 Μαΐου — Πέμπτη

Αναρχικές ομάδες καλούν σε συγκέντρωση — πορεία το απόγευμα «ενάντια στην αστυνομοκρατία» στην περιοχή Εξαρχείων. «Προκλητικά» η αστυνομία δια του Διευθυντή Κ. Χοχτούλα και ενός εισαγγελέα απαγορεύει και την παρουσία τους: «θα συλληφθείτε και θα ισπεδωθείτε...» Οι 300 περίπου συγκεντρωμένοι φεύγουν προς την Χ. Τρικούπη. Στη διαδρομή από φορτηγάκι Ι.Χ. άνδρες των ΜΕΑ (με πολιτικά) συλλαμβάνουν 3 νεαρούς. Γενικεύεται η σύρραξη. Καταλαμβάνεται το Χημείο. Πέτρες, πυροβολισμοί, άγριοι ξυλοδαρμοί. Λυντσαρίσματα από «πολίτες» φασίστες και αστυνομικούς με ή χωρίς στολές σε μικρούς μαθητές με «αντικοινωνική» εμφάνιση.

Επιθέσεις ΜΑΤ παντού κατά Δημοσιογράφων των «ΝΕΩΝ» και της «Ελευθεροτυπίας» και του φωτογράφου Σ. Καδινόπουλου. Καλυμμένα τα διακριτικά των ενστολή ΜΑΤ. Οδοφράγματα στη Ναυαρίνου. Εντολές στα ΜΑΤ να πετούν πέτρες και να δέρνουν γενικά. Εκκαθάριση της περιοχής του Χημείου. Μέχρι το πρωί επανειλημμένες προσπάθειες να εκδιωχθούν απ' το Χημείο οι νεαροί. Το «Άσυλο» παρεβιάσθη άφρονες φορές!!! Εκατοντάδες συλλήψεις και τραυματίες. «Αμείλικτα θα επιβάλλεται ο νόμος» ανακοίνωσε το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Οι προσπάθειες του υφυπουργού Τύπου κ. Σταθόπουλου να μεσολαβήσει αποτυγχάνουν.

10 Μαΐου Παρασκευή

Απ' τις 11 το πρωί οι αστυνομικές δυνάμεις υποχωρούν διακριτικά χωρίς να αποχωρούν βεβαίως. 14 νέοι οδηγούνται στον εισαγγελέα το απόγευμα με σοβαρές κατηγορίες.

Οι καταλήψεις αποφασίζουν να μείνουν με αίτημα την αποφυλάκισή τους. «...Καλούμε τον καθένα να πάρει θέση. Τα ΜΑΤ δεν δέρνουν μόνο αναρχικούς, αντιεξουσιαστές αλλά και τους απεργούς της MOBIL, τους οικοδόμους και κάθε άνθρωπο που έχει συνειδητοποιήσει τουλάχιστον μια διάσταση της σαπίλας που χαρακτηρίζει τον κρατικό μηχανισμό και εκφράζει έμπρακτα την αντίθεσή του σ' αυτό. Απαντάμε ακόμη στους φασίστες της ΕΠΕΝ και της ΕΝΕΚ ότι ο λαός δεν ξεχνά τι είναι ο Φασισμός κι ότι οι προκλήσεις και οι απειλές τους, που στράφηκαν εναντίον μας όλη τη νύχτα είναι αξιογέλαστες και δεν μας τρομάζουν. Σας καλούμε να εμποδίσετε τον φασισμό που φάνηκε πια ότι αποτελεί βασικό συστατικό του κράτους».

ΟΜΑΔΑ ΚΑΤΑΛΗΨΗΣ ΧΗΜΙΚΟΥ

Εκατοντάδες κόσμου καταφτάνουν στο χημείο και δεκάδες «πηγαδάκια» δημιουργούνται.

Οργανώνεται η άμυνα της κατάληψης. Χρησιμοποιούνται χημικά, πέτρες, μάρμαρα, μολότωφ (άφρονες). Φήμες για νεκρό και σοβαρά τραυματισμένους νεαρούς. Συνέλευση αριστερών φοιτητών και ανεξάρτητων συσπειρώσεων μαζί με αντιεξουσιαστές και άλλες αριστεριστικές ομάδες στη Νομική στις 5 το

“Μιά χούφτα αναρχικοί”

ΟΤΑΝ ΤΟΝ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟ ΟΚΤΩΒΡΙΟ ο κ. Μποσινάκης οραματιζόταν την «ισοπέδωση» των αντικοινωνικών στοιχείων της πλατείας Εξαρχείων, εφαρμόζοντας τη μεγαλειώδη «επιχείρηση αρετής» του, τότε η συζήτηση στην ευρύτερη αριστερά περιστρεφόταν ανάμεσα στην πρόληψη ή την καταστολή. Ελάχιστοι διέκριναν τότε, αλλά και αργότερα με το «Κάραβελ» και τις επιθέσεις σε οργανώσεις της Αριστεράς, πως το σχέδιο του Μποσινάκη δεν ήταν προσωπική του «βεντέτα» με τους αριστεριστές και τους αναρχικούς. Και ήταν ακόμη πιο λίγοι εκείνοι που στην προηγούμενη του Χημείου περίοδο, κατά τη δεύτερη «επιχείρηση Αρετή», κατάλαβαν ότι το Κράτος, η Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και η Αστυνομία, ενιαία και σε πλήρη ταύτιση, διεκδικούσαν την αναμέτρηση, την τελική σύγκρουση! Δεν έχει κανένα νόημα σήμερα, λίγο μετά την απελευθέρωση της περιοχής (ως τότε;) απ' τις αστυνομικές δυνάμεις, να αναρωτιέται κανείς αν και πόσο η Αστυνομία αυτονομήθηκε απ' την πολιτική ηγεσία της.

Η Αστυνομία δεν έπεσε απ' τον ουρανό και πράγματι οι νέοι άνδρες των ΜΑΤ είναι (ήταν) «προοδευτικά» παιδιά.

Οι δηλώσεις του υπηρεσιακού υπουργού Δημόσιας Τάξης Κ. Φλώρου ήταν αποκαλυπτικές:

«Οι αστυνομικές δυνάμεις έλαβαν όλα τα ενδεικνύμενα μέτρα για την αποκατάσταση της τάξης και η λήψη βιαιών μέτρων εγκυμονούσε κινδύνους»

Πού είναι λοιπόν οι διαφορές; Κυβέρνηση και αστυνομία είχαν και έχουν καθαρή θέση. Βίαιη καταστολή συλλήψεων, δίκες, φυλακίσεις, ακόμα και φονικές συγκρούσεις, πάντα εντός συναινετικού πλαισίου: Στο κράτος-δικαίον, όπως το διαχειρίζεται το ΠΑΣΟΚ, σημασία έχει κάθε κίνηση κρατικής τρομοκρατίας να απολαμβάνει της ευρύτερης αποδοχής του φιλήσυχου πολίτη, του πολίτη της «αλλαγής» αλλά και τους «απαλλαγής». Με κανένα τρόπο λοιπόν η υποχώρηση στο Χημείο ή άλλες μεταπτώσεις του ΠΑΣΟΚ σε ζητήματα καταστολής δεν είναι αποτέλεσμα μιας αόριστης αντίφασης ανάμεσα στα πολλά κέντρα και θύλακες εξουσίας μέσα του ή μέσα στους μηχανισμούς του κράτους. Είναι απλούστατα αναδιπλωση. Πολιτική κίνηση, αποτέλεσμα συσχετισμών. Γιατί όσο και αν φανεί περίεργο σε μερικούς, η σύγκρουση για τα Εξάρχεια, ο ρατσισμός κατά μερίδων νεολαίας, η εξέγερση της χούφτας των αναρχικών-νέων, οι ανιμαχίες με τους αριστεριστές για τις αφίσσες ή ο πόλεμος του «Κάραβελ» ήταν όπως και το Χημείο, εκδηλώσεις της ταξικής πάλης. Κάθε αντίθεση που δεν μπορεί να πολιτικοποιηθεί κεντρικά δε σημαίνει ότι δεν αποτελεί μέρος της συνολικής ταξικής πάλης. Αλλά να που το Χημείο, έστω και αν οι πάντες θέλουν να το ξεχάσουν, τις 5 μέρες που κράτησε, έθεσε (απ' το παράθυρο) την ιδέα της σύγκρουσης.

Έφερε δραματικά και δια μέσου του υποκειμενισμού, στην επιφάνεια, την εξέγερση και τη βίαιη αντιπαράθεση. Έδρασε τελικά διαπαιδαγωγικά σε ανυπολόγιστα μεγάλο τμήμα της νεολαίας και των λαϊκών στρωμάτων. Σε συνθήκες «προεκλογι-

κού πυρετού» όπου η τιμή του Ι.Χ. έγινε μείζον ζήτημα, ο βολονταρισμός 100 παιδιών διεκδίκησε τα πάντα, αυτά που το πολιτικό παιχνίδι αποκρύβει, αλλά υπάρχουν. Και η γοητεία ενός ανυποχώρητου κινήματος σαν του Χημείου δεν πρέπει να υποτιμηθεί. Όσοι λοιπόν προσπαθούν να δείξουν «το αδιέξοδο των εξεγέρσεων» και ταυτόχρονα κρίνουν υπερβολική την αστυνόμευση και την αυθαιρεσία της, αποφεύγουν μερικά απ' τα κρίσιμα θέματα. Η ειλικρινής υποστήριξη από πλευρά φασιστών και Ν.Δ. του έργου της αστυνομίας του ΠΑΣΟΚ είναι η απλούστερη απόδειξη πως για την Αριστερά δεν απομένει παρά να υπερασπίζεται την ιδέα της εξέγερσης.

Είναι σχεδόν βέβαιο πως αν η κατάληψη συνέβαινε εκτός προεκλογικού κλίματος, τότε η συναινεση του ΚΚΕ, ίσως και του ΚΚΕ εσ., έπρεπε να θεωρείται δεδομένη. Όλοι αυτοί που παρά τις χιλιάδες των αστυνομικών δυνάμεων και των μπλόκων, επέμεναν να ζητούν το κράτος... που «κατελύθη», είναι ακριβώς οι ανάλογες περιπτώσεις όσων στο παρελθόν προβοκατορολογούσαν.

Θυμηθείτε κάθε «εκτροπή» εργατικών σωματείων ή φοιτητών του '74, τον Ιούλιο του '75, το Μάη του '76, το φθινόπωρο του '79, το Πολυτεχνείο του '80. Ακόμα και το ενσωματωθέν εν τω μεταξύ Πολυτεχνείο του '73, τότε δεν ανήκε σ' όλο το λαό, κάθε άλλο μάλιστα.

Το Χημείο θα μεταφερθεί σε απόκεντρες εγκαταστάσεις πλέον, όπως όλα τα ΑΕΙ, είναι ένα παλιό σχέδιο, όμως η διάκριση των παιδιών από τα 15 τους κιόλας, σ' αυτούς που έχουν φόντα επιστήμης, καριέρας και στους υπόλοιπους, θα υπάρχει. Καμία εξαγγελία δεν μπορεί να συγκαλύπτει το καθεστώς διακρίσεων, κανένας εγκυρος πολιτικός άνδρας δεν γίνεται πάντα να ενσωματώνει ολόκληρη την κοινωνία στη λογική του συστήματος.

Κάποια κομμάτια της νεολαίας θα 'ναι έτοιμα και στο μέλλον να αντισταθούν στη «μοίρα τους» και σήμερα ειδικά αποδεικνύουν πως ξέρουν να το κάνουν με ηρωισμό και αυταπάρνηση.

Αυτοί που ειρωνεύτηκαν το «Κούγκι» και το «Ζάλογγο» του Χημείου, όταν εκ περιεργείας βρέθηκαν με μελανιές στην πλάτη ή στη Μεσογειών για μια εξακρίβωση αντιλήφθηκαν ότι... αλλού είναι το ζήτημα.

Ποιος απ' τους ηγέτες της Αριστεράς θα ερμηνεύσει τη σταθερή παρουσία 3.000 περίπου αθηναίων στα όρια που έθεσαν τα ΜΑΤ; Αυτό το καταδικωμένο «κοινό» των εναλλασσόμενων περιέργων όπως και οι διαδηλωτές της Τρίτης 14 Μαΐου, πέρα απ' το ότι αποτέλεσε (εκ των πραγμάτων) «το κίνημα συμπαράστασης» μήπως δεν είναι αριστερά; Πόση «αριστερά» έχει απομείνει στο ΠΑΣΟΚ για παράδειγμα, όταν εκστασιάζεται το σύνολο του Ολυμπιακού Σταδίου με την «κατάργηση των ΜΑΤ» που ο Αντρέας ανερυθρίαστα προβάλλει ως έργο της «Αλλαγής»; Πόσο «αριστερά» υπάρχει στο ΚΚΕ όταν δέρνεται ο γελοιογράφος του «Ρ» Στάθης και το κόμμα καταγγέλλει τους προβοκάτορες αναρχικούς;

Δ. Τρίμης

απόγευμα. Αποφασίζεται πορεία. 500 περίπου φωνάζοντες «Αλήτες είναι τα ΜΑΤ και οι ασφαλίτες» διαδηλώνουν στους δρόμους της Αθήνας.

Στην επιστροφή τους καταλαμβάνουν με αίτημα την αποφυλάκιση των 14, τη Νομική Σχολή. Η Νομική ζώνεται από ΜΑΤ και ασφαλίτες.

Στελέχη του ΠΑΣΟΚ βεβαιώνουν πως αυτή τη φορά δεν θα υποχωρήσουν στην προβοκάτσια των πρακτόρων της CIA (εννοούν τους καταληψίες). Ο κ. Μποσινάκης δηλώνει: «η αστυνομία θα τους συλλάβει μέχρις ενός».

Η επιτροπή Ασύλου μετά την επίσκεψη του αντιπρότανη κ. Αργυράδη στις 11.15' αποφάσισε να αφήσει τα πράγματα ως έχουν μέχρι την επόμενη στις 11.30' το πρωί. Αναζητείται ειρηνική λύση από Συγκλητικούς και ΚΚΕ εσ. Αυστηρή ανακοίνωση της ΕΔΑ, ζητά κατάργηση ΜΑΤ και ΜΕΑ. Και τη λύση της κολιόρκιας. Εκδίδονται προκηρύξεις απ' την κατάληψη της Νομικής και από εξωκοινοβουλευτικές οργανώσεις της Αριστεράς κατά της καταστολής και υπέρ της απελευθέρωσης των 14. Η ΕΦΕΕ χαρακτηρίζει προβοκάτορες τους πάντες και αγνοεί παντελώς την ύπαρξη της αστυνομίας.

Το βράδυ μετά τις 8 ξανά αποκλεισμός, διώχνονται οι περιεργοί. Νέες επιθέσεις ΜΑΤ, νέα Μολότωφ. Κάπου 5000 κόσμος βρίσκεται στα όρια που επιβάλλει η αστυνομία. Διώχνεται, δέρνεται, βρίσκεται, επιστρέφει και ούτω κάθε εξής. Νέοι τραυματισμοί.

Αργά το βράδυ καταλαμβάνεται η Θεολογική σχολή Θεσ/νίκης από 200 αναρχικούς, μετά από συμπλοκές. Σε ένδειξη διαμαρτυρίας 50 περίπου κατασκήματα παραμένουν κλειστά στην περιοχή Εξαρχείων. Αποκαλύπτεται ότι οι «αγανακτισμένοι πολίτες» στα μεσημεριανά πηγαδάκια σε διάφορα σημεία του κέντρου της Αθήνας, το ίδιο βράδυ συνελάμβαναν με γκλομπς διερχόμενους πολίτες. 3 τράπεζες χτυπήθηκαν από βόμβες, η Citibank στην Πανόρμου, η Εθνική στην Ηλιούπολη και στη Θεσ/νίκη (ΕΤΕ Συντριβανίου).

11 Μαΐου Σάββατο

Εκτός απ' την «Ελευθεροτυπία» και στα «ΝΕΑ» και στο «ΒΗΜΑ» και στην «Αυγή» αλλά και στο «Εθνος» υπάρχει μια έντονη έως άοριστη δυσπιστία για την αστυνομική και την κυβερνητική εκδοχή και το επικείμενο ολοκαύτωμα.

Το πρωί Νομική και Χημείο, δηλαδή μια τεράστια ζώνη παραμένει αποκλεισμένη. Κόσμος πολύς και κοντά στη Νομική πλέον. Στη συνεδρίαση της Συγκλήτου αποφασίζεται να μη παραβιασθεί το Άσυλο. Οι καθηγητές δεν παίρνουν ευθύνες. Όμως η ΠΑΣΠ ζήτησε την άρση του ασύλου. Τελικά μειοψήφισε 23-10. Με τίτλο: «Ψηφίστε ΠΑΣΟΚ δέρνει καλά!» μοιράζεται στην Αθήνα, προκήρυξη της επιτροπής της συμβολικής κατάληψης της Νομικής Σχολής. Το ΚΚΕ λύνει τη σιωπή του καταγγέλλοντας: «Τους προβοκάτορες που είχαν στόχο να εκτρέψουν τη συγκέντρωσή του» (Εγκαινία του Εκλογικού Κέντρου).

Στις 2.30' το μεσημέρι ο κ. Μηλιαράκης της Χρ. Δημοκρατίας και αργότερα ο κ. Μ. Γλέζος μεσολαβούν. Παράλληλα οι αστυνομικές δυνάμεις απομακρύνονται. Πλήθος κόσμου συρρέει στο Χημείο. Ο Γλέζος παίρνει μαζί του όσους ήθελαν να αποχωρήσουν (περίπου 20 άτομα). Ταυτόχρονα γίνεται γνωστό ότι ο βασικός πυρήνας των καταληψιών δεν είναι διατεθειμένος να παραδοθεί αμαχητί...

Τα εκρηκτικά και η οχύρωση τελειοποιούνται.

Σε πηγαδάκι Τρικούπη και Σόλωνος και κατά την αντιπαράθεση ζηνησυχούντων πολιτών (ΠΑΣΟΚ και άλλοι) με αριστερούς εξωκοινοβουλευτικούς και άλλους αντιταραχικούς, αναγνωρίζεται γνωστός χουντικός καταδικασμένος για τις βόμβες στο «ΕΛΛΗ» πριν 10 χρόνια. Απομακρύνεται ψύχραιμα. Οι ομοιόδετες του ΠΑΣΟΚίτες ζητούν συννόμη για το σύμμαχό τους...

4 άτομα οδηγούνται στον εισαγγελέα μετά την εκκένωση της Θεολογικής Θεσσαλονίκης· κατηγορούνται μεταξύ άλλων και για κλοπές θεολογικών βιβλίων...

7.20' ακριβώς τα ΜΑΤ αποκλείουν ξανά την περιοχή Χημείου, ενώ μετά από διαπραγματεύσεις αποχωρούν με τη συνοδεία 1000 ατόμων και αφού έφυγαν οι αστυνομικοί, οι καταληψίες της Νομικής Αθήνας. 7.30' νέες συγκρούσεις προπληκτισμοί πολιτών-δημοσιογράφων.

Τα ΜΑΤ πετούν πέτρες και δέχονται μολότωφ αλλά κυρίως εκκαθαρίζουν την περιοχή πίσω τους. Η αστυνομοκρατούμενη έκταση πολλαπλασιάζεται. Νέες συλλήψεις, πριν καν σκοτεινιάσει, περαστικών. Καταφάνουν ασφαλίτες με πολιτικά με φορητάκια «Ζαχαρώδη προϊόντα» ή με CITROEN με νούμερο ΡΑ66255 Ιταλικό, για παράδειγμα.

Μαζί τους φέρουν φοιτητικές ταυτότητες, σογιά-

Η εξέγερση του χώρου

Ο ΑΞΟΝΑΣ Σύνταγμα—Ομόνοια είναι το κέντρο της Αθήνας. Ο νεο-αποικιακός χαρακτήρας του Ξενοδοχείου — Τράπεζα — Ταχυδρομείο — Πρεσβεία που διαμορφώνεται από τις αρχές του αιώνα εξυπηρετεί και τις κρατικές λειτουργίες Υπουργεία — Πανεπιστήμια. Η εικόνα συμπληρώνεται με την προ πολλού αξιοποίηση κάθε τετραγωνικού μέτρου για το εμπόριο και τα θεάματα.

Οι πιο κοντινές συνοικίες στο κέντρο και οι πιο παλιές είναι η Πλάκα, το Κολωνάκι και τα Εξάρχεια. Μετά τον πόλεμο το Κολωνάκι παραδόθηκε στις πολυκατοικίες και στο ακριβό εμπόριο. Η Πλάκα στη διασκέδαση του τουρίστα ή επαρχιώτη και μετέπειτα στη ψευτομουσειακή καρτποστάλ εικόνα της «Παλιάς Αθήνας» που μόνο το χρώμα δεν κράτησε.

Τα Εξάρχεια ακόμα και με την πρόσφατη μερική ανοικοδόμηση (από τη χούντα και εντεύθεν) παραμένουν χώρος με δικό του χαρακτήρα όταν όλη η πόλη ήδη έχει ισοπεδωθεί από το ομοιόμορφο ντουέτο πολυκατοικία - εμπόριο.

Το διαφορετικό περιβάλλον των Εξαρχείων οφείλεται στην υποθάλπτουσα παλιά συνοικία με τους στενούς δρόμους και μικρά οικοπέδα ασύμφορα στην εκμετάλλευση της ανοικοδόμησης. Στο ότι ένας παλιός πληθυσμός παραμένει με ισχυρή σχέση κατοίκων μεταξύ τους, και με το χώρο τους. Στο ότι μαζί με τους κατοίκους (οικογένειες) συγκατοικούν στην περιοχή ένας μεγάλος αριθμός από νέους, φοιτητές και μη, εργαζόμενοι και μη, σε μεγάλη επίσης συναναστροφή μεταξύ τους και επικοινωνία με το περιβάλλον τους.

Η εικόνα των Εξαρχείων με τα παλιά σπίτια, τις μικρές πολυκατοικίες, τα φτωχομάγαζα, τις τόσες μικροβιοτεχνίες έμεινε για πολύ η τελευταία εικόνα, της πόλης των κατοίκων όπου η επιθυμία της ζωής κρατιέται στους δρόμους της.

Η ιδιόμορφη αυτή περιβαλλοντική κατάσταση, τελείως διαφορετική από τη διπλανή χοντροειδή νεοπλουτιστική εικόνα του Κολωνακίου δημιούργησε μια έντονη πολιτιστική ταυτότητα στην περιοχή. Και μαζί λειτούργησε από μόνη της σαν χώρος άμυνας ενάντια στην τερατόμορφη ανάπτυξη του καταναλωτισμού των τελευταίων χρόνων.

Η διεκδίκηση των Εξαρχείων από την κοινωνία του κέρδους έγινε πιεστική τα τελευταία 15 χρόνια και να τα πρώτα αποτελέσματα: Οι παρυφές των λόφων Στρέφη - Λυκαβητού και τα περισσότερα οικοπέδα γύρω απ' την πλατεία ή δίνονται αντιπαροχή ή γίνονται πάρκινγκ.

Η περιοχή όντας κοντά στο κέντρο προσελκύει τους πάντες. Αν και ανάμεσα στους νεοφερμένους κατοίκους, υπάρχουν ακόμα πολλοί διανοούμενοι το μεγαλύτερο ποσοστό αποτελείται από νεόπλουτους υπαλλήλους ή εμπόρους. Καταναλωτές μιας κατεστημένης ποιότητας ζωής. Το εμπόριο αναγκαστικά προσαρμόζεται απ' αυτούς και γι' αυτούς. Ακριβότερες ταβέρνες, φολκλορίστικα κουτούκια, καφετέριες, μπουτίκ και μπαρ στου Κολωνακίου.

Να όμως που τα πολιτιστικά στοιχεία του χώρου δεν αλλοτριώνονται τελείως αλλά τουναντίον ανα-

νέωνονται. Κι αυτό γιατί τα Εξάρχεια παραμένουν χώρος νεορόκοσμου και προσελκύουν νεορόκοσμο με έντονη τάση συναναστροφής και επικοινωνίας.

Από την άλλη παρ' όλο που η περιοχή είναι στόχος συσώρευσης κέρδους, όντας ακόμη παρθένα και άρα υπό «εξέλιξη», αυτή η «εξέλιξη» δεν μπορεί να γίνει μαζικά αλλάζοντας σε γρήγορο διάστημα τη φυσιογνωμία και τον πληθυσμό του τόπου όπως στις πόλεις της Ευρώπης με τις ολοκληρωτικές χωροταξικές επεμβάσεις. Η εξέλιξη εδώ όπως παντού στην Αθήνα γίνεται σταδιακά και επιπλέον λόγω κάμψης εμπορίου και οικοδομής πολύ πιο αργή απ' ότι θα περίμενε κανείς.

Ο χώρος λοιπόν εξακολουθεί να κρατά την πολυλειτουργική και περιβαλλοντική ανομοιομορφία του. Τα διάφορα στέκια έστω και φασφουντάδικα, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια αλλά και οι αφίσσες και οι επιγραφές των τοίχων — οι μικροί δρόμοι χωρίς μεγάλη κυκλοφορία, οι γωνιές της παλιάς γειτονιάς, τα φτωχά σπίτια, τα σημεία της πλατείας και του λόφου, τα μοναδικά υπαίθρια σινεμά και ταβέρνες ορίζουν ακόμα τη δυναμική μνήμη του χώρου προκαλούν ελεύθερες ιδέες και λειτουργούν σαν πεδίο δράσης μιας ζωντανής μερίδας πληθυσμού. Η φαντασία — οι καταστάσεις εδώ εκφράζονται έξω και όχι μέσα, ο δημόσιος χώρος λειτουργεί αντι-απομονωτικά.

Η ίδια η περιοχή συνδέεται με την πρωτοπορία ή τις πρωτοπορίες. Καταναλώνει αλλά και παράγει την ιδέα της πρωτοπορίας (βιβλιοπωλεία — έντυπα κλπ.) πράγμα που σημαίνει ότι δέχεται την αμφισβήτηση, τη διαφορά, τις καταπιεστικές, επαναστατικές ιδέες, τον περιθωριακό, το φτωχό ντύσιμο, την κάθε είδους εμφάνιση, εμπειρία και αυτοσχεδιασμό. Ο χώρος είναι διαφορετικός και διαδίδει τη διαφορά. Η εξομοίωση με οποιοδήποτε μοντέλο ή μόδα (που λειτουργεί π.χ. στο Κολωνάκι) εδώ καταντάει γελοία.

Ο χώρος της πόλης γίνεται επιθυμία της πόλης και προβάλλεται σ' ολοκληρή την πόλη (έξω από τα Εξάρχεια). Επιθυμία να εκφραστούν στο χώρο οι ανάγκες ενός ζωντανού πληθυσμού. Και όχι απαραίτητα οι ανάγκες της οργανωμένης μηχανικής για ύπνο, εργασία, κατανάλωση, κοινωνίας, αυτής που προσαρμόζει την πόλη στα συμφέροντα.

Οι υπερασπιστές του κατεστημένου της γενικευμένης λογικής, της προσποιητής και θλιβεράς αισθητικής των κανόνων που αποφασίζουν την κοινή συμπεριφορά μέσα σ' ένα νεκρό περιβάλλον θα λογοκρίνουν πάντα ότι πολύπλοκο και προσωπικό, πράξεις, εκφράσεις, ήχους, χρώματα, ιδέες, φαντασία.

Ο ζωντανός ή ο διαφορετικός νεανικός πληθυσμός της περιοχής θα γίνει ο πρώτος στόχος.

Η δυναμική παρουσία των επιγραφών, των αφισών, της εμφάνισης των ατόμων θα κατακριθούν περισσότερο με υπονοούμενα περί αισθητικής, θορύβου ή ασφάλειας. Η επίθεση με πρωταγωνιστή τον συντηρητικό τύπο έχει γίνει συνειδητή σ' ολοκληρή την περιοχή σαν αντίδραση του κατεστημένου της σημερινής Ελληνικής κοινωνίας. Με τη

δες, σιδερογροθιές και ο επικεφαλής τους επικοινωνεί συνεχώς με το κέντρο, μέσω του ασυρμάτου της Citroen, Ιπποκράτους και Διδότου. Αργά το βράδυ τα ΜΑΤ δέχονται επιθέσεις με μολότωφ στη Σόλωνος και φεύγουν ως την Ακαδημίας όπου ρίχνονται σε περαστικούς, ακόμα και έξω απ' το εκλογικό κέντρο του ΠΑΣΟΚ. Πασοκίτες συλλαμβάνουν και παραδίνουν στην αστυνομία πολίτες που είχαν άλλες απόψεις. ΜΕΑτζής πουλά τυρόπιτες στο εκλογικό κέντρο... Απ' τις 1.30' και μετά η κύρια προσπάθεια της Αστυνομίας είναι να διώξει τους «περιεργούς». Νέοι τραυματισμοί... Και όμως ο κόσμος προσπαθεί να προσεγγίσει στην περιοχή!

12 Μαΐου Κυριακή

Όλη μέρα αποκλεισμός. Κατά τις 10 συγκροτείται διαδήλωση αριστερών φοιτητών και αντιεξουσιαστών στα Προπύλαια.

Υπό στενή παρακολούθηση 5 διμοιριών φτάνουν κοντά στα Γραφεία της ΕΠΕΝ (Ακαδημίας και Ζ. Πηγής). Η διαδήλωση, περί τους 500, δέχεται επίθεση από 30 περίπου ΕΠΕΝΙΤΕΣ με κράνη και ασπίδες (δικής τους κατασκευής!) Απ' την ΕΠΕΝ εκτοξεύεται και μολότωφ! Υπεύθυνος της ομάδας των φασιστών φέρεται πρώην διμοιρίτης των ΜΑΤ. Κόσμος συγκεντρώνεται στην πλατεία Εξαρχείων. Κάποτε φτάνει ένα περιπολικό. Γίνεται «καλοκαιρινό», φεύγει με μια καρέκλα φυτεμένη στην οροφή του... Μολότωφ εναντίον σταθμευμένου αστυνομικού αυτοκινήτου Τρικούπη, Ναυαρίνου. Πέτρες σε ξένες τράπεζες, Ευριπίδου και Κλαυθμώνος.

Ο διευθυντής της Αστυνομίας Αττικής κ. Μποσινάκης απαγορεύει σε ασθενοφόρο του Ε.Ε.Σ. να περάσει με τρόφιμα και φάρμακα. Γύρω στις 1 μετά τα μεσάνυχτα στην πλατεία Εξαρχείων γίνεται μάχη.

Το κέντρο της σύρραξης προς στιγμή μεταφέρεται. Τελικά φτάνουν στο Χημείο 3 γιατροί και ο δημοσιογράφος Γ. Καράμπελας.

«Υπήρχαν 5 τραυματίες, ο ένας είχε χτυπηθεί με σφαίρα στην κοιλιά, ευτυχώς επιπόλαιο. Είναι διατεθειμένοι να τιναχτούν μαζί με τους διάκτες τους σε περίπτωση που η αστυνομία τολμήσει να επέμβει... θα υπάρξουν θύματα».

Δήλωσε ο Γιώργος Καράμπελας.

Νωρίτερα ο υπευργός τύπου με τον αντιπρύτανη συνόδεψαν 13 απ' τους τραυματισμένους και ταλαιπωρημένους του Χημείου.

Περισσότερα μαγαζιά (Μπαρ, Ταβέρνες κλπ.) μένουν κλειστά, είναι αδύνατο εξάλλου να δουλέψουν μόνο με τα ΜΕΑ!

Στις 2 περίπου τα ξημερώματα μαζί με άλλους 200 περίπου κοντά στα γραφεία του ΠΑΣΟΚ (Χαρ. Τρικούπη και Διδότου) αντιμετωπίσαμε επίθεση διμοιρίας, ροπαλιές και τρέξιμο μέχρι 7 τετράγωνα πιο πάνω. Η δημοσιογραφική ή δικηγόρική ή όποια άλλη ιδιότητα φυσικά δε σημαίνει τίποτα. Σημασία έχει ο κόσμος να φεύγει.

Το πρωί στις εφημερίδες μεταξύ άλλων καταγγελιών δημοσιεύτηκε και κείμενο περιοδικών:

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ, ΠΟΛΙΤΗΣ, ΘΕΣΕΙΣ, ΚΡΙΤΙΚΗ, ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ, ΤΕΤΡΑΔΙΑ, ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, ΦΥΛΛΑΔΙΟ.

13 Μαΐου Δευτέρα

Τα ξημερώματα κατελήφθη το Χημείο στη Θεσσαλονίκη, όταν έφτασαν φήμες για νεκρό στην Αθήνα. Μετά από διαπραγματεύσεις με Νομάρχη και Αντιπρύτανη απεχώρησαν χωρίς συλλήψεις. Στην Πάτρα στο Παράρτημα του Πανεπιστημίου 100 περίπου φοιτητές έκαναν με βάση την κατάληψη τους στο πανεπιστήμιο μικρές εξορμήσεις διαδηλώσεις στην πόλη. Το πολιτικό κλίμα έχει μεταβληθεί, η νεολαία ΠΑΣΟΚ «ανακαλύπτει» τις αδικαιολόγητες... ενέργειες της αστυνομίας, ο Λ. Κύρκος σπύδει στο Χημείο δηλώνοντας πως «η κατάληψη δεν είναι κανένα νόημα...»

Κατάληψη και στα Γιάννενα από ομάδες αντιεξουσιαστών φοιτητών «σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την κρατική καταστολή».

Στην επίσημη τελετή του 9ου Φεστιβάλ βιβλίου στη Θεσσαλονίκη η κ. Μ. Μερκούρη άκουγε το σύνθημα «Τα ΜΑΤ στηρίζουν την Αλλαγή» και άλλα.

Αργά το απόγευμα έφτασαν στα γραφεία της ΕΔΑ οι πρώτοι απ' τους απελευθερωμένους με εγγύηση κρατούμενους (απ' τους 14). Όταν ολοκληρώθηκε η διαδικασία και στη Θεσσαλονίκη, ο κ. Γλέζος επικεφαλής ομάδας που περιείχε τους 14 συντρόφους των καταληψιών, τον ευρωβουλευτή κ. Κολοκοτρώνη, δικηγόρους, καθηγητές κλπ., έφτασαν στο Χημείο. Παράλληλα στα αποκλεισμένα Εξάρχεια 2000 άτομα περίμεναν να διαδηλώσουν ως το Χημείο για να παραλάβουν τους αποχωρούντες. Πράγματι στις 9.30 το βράδυ ένα μπλοκ 3000 έφτασε στη γωνία Ακαδημίας και Μαιουμιζάλη. Στη συνέχεια η Αθήνα χωρίς

σειρά τους οι πιο απωθημένοι, αναρχικοί περιθωριακοί θα δείξουν άλλοτε αυθόρμητα, άλλοτε με συγκεκριμένη δράση, ξεπερνώντας τα νοητά ή νομικά όρια της «συμπεριφοράς»... την αντίθεσή τους στην απομόνωση, το δικαίωμα να υπάρχουν στο χώρο που γνωρίζουν καθημερινά. Η κατάληψη του σπιτιού στη Βαλτετσίου το '81 ήταν η πρώτη διεκδίκηση για ένα χώρο που τους εκφράζει.

Η ολοκληρωτική λογική γρήγορα θα εξομοιώσει ολόκληρη την περιοχή με την «κακή» συμπεριφορά του κόσμου της. Εξάρχεια = αναρχικοί. Κάθε φορά που ο χώρος φανερώνει την αντίθεσή του στη νεκρή ομοιόμορφη οργάνωση της υπόλοιπης πόλης θα εξομοιωθεί με την «αμαρτία» ή «αναρχία», θα κηρυχθεί προβληματικός ή υποβαθμισμένος (πρόσφατος όρος που κολλάει παντού) και παράλληλα αστυνομοέσιμος ακριβώς γιατί η πολυμορφία αυτού του χώρου δεν προσφέρεται στον εύκολο έλεγχο—αστυνόμευση.

Η παρομοίωση με τις παλιές συνοικίες στα κέντρα των ευρωπαϊκών πόλεων είναι φανερή. Και εκεί η πόλη κρατά όλες τις αναμνήσεις, και τη δυναμική παρουσία μιας φτωχότερης αλλά προσωπικότερης τάξης ανθρώπων που δεν προσβάλλονται εύκολα από τον ομοιόμορφο καταναλωτισμό. Η περιοχή αποτελεί χώρο οικείο για τον πληθυσμό της που αναγνωρίζεται, έτσι που δύσκολα εισβάλλει και ο χαφιάς. Και ακόμα αυτές οι συνοικίες λόγω περιβαλλοντικής πολυπλοκότητας (μικρά τετράγωνα) αποτελούν καταφύγιο κατατρεγμένων από τις δυνάμεις καταστολής σε μέρες διαδηλώσεων. Αυτές τις περιοχές που ελέγχονται περισσότερο από τους κατοίκους τους η εξουσία τις αντιμετωπίζει με τρεις λύσεις:

Γκετοποίηση, είσοδος ναρκωτικών — κατανάλωση πορνείας για τους υπαλλήλους του παρακείμενου κέντρου της πόλης — είσοδος πληροφοριοδότη — αστυνομική κατοχή εμφανής επί μονίμου βάσεως.

Καταστροφή ολόκληρης της συνοικίας και ισοπέδωσή της από πολεοδομική λύση μεγάλης κλίμακας με συχνή αιτία την προσαρμογή της πόλης στην καλύτερη κυκλοφορία — κατασκευή νέων κτηρίων γραφείων ή πολυκατοικιών υπαλλήλων με το εμπορικό τους κέντρο.

Αναβάθμιση: Πεζόδρομοι, αναπαλαίωση ορισμένων «αρχιτεκτονικά — ιστορικά» αξιόλογων σπιτιών. Προσαρμογή σε νέες μορφές εμπορικής κατανάλωσης π.χ. γκαλερί, αντίκες αλλά και διωξιμο όλων των προηγούμενων ενοικιαστών λόγω αναπαλαίωσης — και υπερβολικής ανύψωσης των ενοικίων. Η περιοχή μοιάζει με νεόκτιστη ή βιτρίνα αντικας και η αστυνομική παρουσία θεωρείται φυσιολογική.

Το «πρόβλημα» των Εξαρχείων πήγε να λυθεί εδώ και χρόνια με τον πρώτο τρόπο.

Η γκετοποίηση επιχειρήθηκε κυρίως με την είσοδο της ηρωίνης για τη νέα γενιά των περιθωριακών. Απέτυχε όμως σε μεγάλο βαθμό γιατί η ηρωίνη «φάρμακο» στην ανία και στο ψυχοπλάκωμα δεν μπορούσε να στεριώσει σ' ένα περιβάλλον που κάθε άλλο παρά ανία μετέδιδε αλλά και που λειτουργούσε σαν χώρος δράσης. Η ηρωίνη στεριώνει στις φυλακές και στις πόλεις με διαμερίσματα φυλακές. Στα Εξάρχεια κανένα δυναμικό στοιχείο δεν την «έκανε κέφι» και απομόνωσε και κατήγγειλε τους προμηθευτές της.

Έτσι ο μοναδικός τρόπος επιβολής ελέγχου έμελλε να γίνει με την αστυνομική παρουσία στην αναβαθμισμένη με πεζόδρομο πλατεία.

Η παρουσία της είναι εγγύηση για την ασφάλεια των κατοίκων και εμπόρων της πλατείας που τη θεωρούν πια αισθητικά και κοινωνικά δικό τους χώρο. Μόνο που η αστυνόμευση κατέληξε στην άγαρμπη εκείνη επιχείρηση αρετής, που οδήγησε στην έντονη διαμαρτυρία των περισσότερων κατοίκων — αλλά και έδειξε προς τα πού πάει η κατάσταση.

Η συνεχής κατάληψη της αστυνομίας από τότε, τα μπλόκα και οι έλεγχοι, καλόδεκτα ίσως από τους μικροαστούς, παραγεμισμένους με Απογευματινής ενημέρωση, κατάντησαν ρατσιστικά και βάνουσα γι' αυτούς που ζούσαν το δρόμο πιο συχνά και

ένιωθαν την παρουσία τους στόχο ελέγχου.

Οι πιο δυναμικοί όπως πάντα θα έδειχναν την αντίθεσή τους. Τα διάφορα μικροεπεισόδια και συλλήψεις στο τέλος του Απριλίου και αρχές του Μάη οδήγησαν στην πλήρη ρήξη. Απαγόρευση της συγκέντρωσης ενάντια στην αστυνομοκρατία — εξέγερση — κατάληψη του Χημείου απ' αυτούς που αποδέχτηκαν το ρόλο του αναρχικού. Τικέττα που σε τόσους πολλούς κόλλησαν με την παραμικρή τους αμφισβήτηση αλλά τόσο λίγοι τη δέχτηκαν.

Αυτοί που δέχτηκαν το ρόλο του αναρχικού όρισαν συνάμα και το ρόλο της κρατικής καταστολής.

Η κατάληψη του Χημείου προκάλεσε την πολιορκία μιας τεράστιας περιοχής των Εξαρχείων από στρατιά οργάνων της Τάξης και τη χρήση βίας σ' όποιον ήθελε να πλησιάσει. Η ολοκληρωτική κατοχή του χώρου, η απομόνωση του Χημείου, η συσκότιση των γεγονότων, η απαγόρευση φωτογράφισης, κινηματογράφησης, η αντιμετώπιση των δημοσιογράφων σαν μπουλούκι που το μετέφεραν όπου θέλουν, η συσκότιση της ίδιας της περιοχής ακόμα και έξω από τον κλοιό της αστυνομίας έγιναν για να κρύψουν τα γεγονότα από το μεγαλύτερο πληθυσμό της πόλης.

Αλλά συνέβη το αντίθετο. Και ο κόσμος της περιοχής και μεγάλο μέρος του πληθυσμού της πόλης ήρθε αγνοώντας το φόβο της αστυνομοκρατίας και ένωσε πόσο αυθαίρετα μπορεί να επιβληθεί η τάξη στο χώρο.

Ένας τεράστιος κλοιός κόσμου από την Παρασκευή μέχρι τη Δευτέρα το απόγευμα έζωσε την περιοχή του κλοιού της αστυνομίας.

Όρθιοι στους δρόμους, στα μπαλκόνια, στις ταράτσες. Τους απωθούσαν και ξαναπλησίαζαν άλλοτε βουβή άλλοτε διαμαρτυρόμενοι.

Η φράση της τάξης: «Φύγετε κυκλοφορείτε» (μην είστε *περιεργοί*!).

Η φράση του κόσμου: «Δεν θέλουν να ξέρουμε». Αυτό που συμβαίνει για μερικές ώρες σε κάθε διαδήλωση-ρήξη με την αστυνομία, αυτή τη φορά κράτησε μέρες. Οι *περιεργοί* είναι αυτοί που ζουν το θέατρο των δυνάμεων που συγκρούονται και θέλουν να έχουν τη δική τους άποψη. Ζουν το χώρο συνειδητά μέσα από τα γεγονότα. Οι συζητήσεις φανέρωσαν την ιστορία του χώρου και την ιστορία των δυνάμεων.

Η εξέγερση των αναρχικών έγινε εξέγερση της πόλης και ξανάδωσε όλη τη δυναμική της αντίθεση στο απολιτιστικό κατεστημένο που προσπαθεί να της επιβληθεί.

Εξέγερση — καθαρή αναγκαία για τη συνειδητοποίηση των αιτιών — αποτελεσμάτων των διαδικασιών που ορίζουν τα κοινωνικά φαινόμενα. Ο χρόνος της εξέγερσης είναι συμπυκνωμένος. Το θέαμα γίνεται αντιθέαμα. Τα πλαστικά σημαιάκια που τρέχουν με 80 την ώρα φτάνουν ακόμα πιο πολύ. Ο κόσμος αποκτά τη δική του γνώμη:

«Να που δεν υπάρχει μόνο διεκδίκηση του χώρου της βουλής». «Να που υπάρχει χώρος της δυναμικής - βίαιης αμφισβήτησης και όχι μόνο των καλοστημένων λαπάδων όπως θέλουν να μας καταντήσουν».

Η εξέγερση έδειξε ακόμα μια φορά ότι όταν γίνεται πραγματικότητα ξεπερνά κάθε θεωρητικό μοντέλο, όσο επαναστατικό και νάναι. Έτσι και σ' αυτά τα γεγονότα είδαμε ξανά τους «ανένταχτους» να συνειδητοποιούν πληρέστερα και πιο σύνθετα την κατάσταση. Αυτοί έδρασαν «σύγχρονα» με το ιστορικό παρόν. Οι υπόλοιποι πολιτικοεναγμένοι ακολούθησαν, «δυναμίει αδρανείς» ούτε προσπάθησαν να καταλάβουν τα γεγονότα μέσα από τους ρόλους και συμβολισμούς της ψυχικής και μαζί απλοϊκής ανάλυσης της «ιστορίας» τους που συμβαίνει να είναι έτοιμη πριν από τα γεγονότα. Μην μπορώντας να ξεφύγουν από το φθορά του λαβύρινθου των «υπονοιών», «σκοτεινών σεναρίων», «νημάτων», άλλο ένα ψυχόγραμμα της φαντασίας τους, ηδονιστικό κατά τ' άλλα, μέλλουν ν' ακολουθήσουν κι άλλοι και να θεωρητικοποιήσουν πάντα ΚΑΤΟΠΙΝ ΕΟΡΤΗΣ όταν το κοινό νιονό τους λέει «όταν εσύ επήγαίνες εγώ ερχόμουνα».

Άλγης Κελέκης

αστυνομικό αποκλεισμό, δέχτηκε επιτέλους την πραγματικότητα. Το σύνθημα «Μπάσοι, γουρούνια, δολοφόνοι» που ο κ. Χοχτούλας στις 9/5 το απαγόρευσε σε 200 τώρα το άκουγε από πολλαπλάσιους...

14 Μαΐου Τρίτη

Οι επίσημοι κυβερνητικοί παράγοντες ξαφνικά δέχονται ότι: «έγιναν κάποια λάθη χειρισμών» Η Ν.Δ. που με συνέπεια υποστήριζε τα σώματα ασφαλείας αλλά και τους αγανακτισμένους (οπλοφόρους σε μια τουλάχιστον περίπτωση) πολιτές, έσπευδε να κατακεραυνώσει εκ του ασφαλούς, την κυβέρνηση: «κατελύθη το κράτος, από μια χούφτα αναρχικών».

Στις 6 μ.μ. γίνεται η συγκέντρωση, που είχαν καλέσει απ' την Κυριακή οι εξωκοινοβουλευτικές οργανώσεις και η ανεξάρτητη Αριστερά με συμμετοχή των αναρχικών, φυσικά δεν απαγορεύτηκε... Αναδιπλώση εκ των πραγμάτων για το ΠΑΣΟΚ. Ανεξαρτήτως απ' το αν «ζεφυλίστηκε το κράτος και η καταστολή» όπως θριαμβολογούσε ένα κομμάτι των διαδηλωτών, τα εκλογικά κέντρα της Ν.Δ., του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ στην Αθήνα δεν πέρασαν ένα ευχάριστο απόγευμα.

15 Μαΐου Τετάρτη

Ο υπηρεσιακός κ. Φλώρος αποκατέστησε τις ισοροπίες: «καμία συμφωνία δεν έγινε μεταξύ Κράτους και αναρχικών, ούτε εδόθη καμία υπόσχεση ότι δε θα διωχθούν. Τι θα συμβεί στη συνέχεια είναι θέμα της Εισαγγελίας Αθηνών».

Ακολουθώς ομολόγησε ότι η βία (με ΛΟΚ, αλεξιπτωτιστές, αεροπορία κλπ.) επέμβαση στο Χημείο, εγκυμονούσε κινδύνους!!

Όταν τελειώσει το προεκλογικό πανηγύρι το «κράτος δικαίον» караδοκει. Η αστυνομία θα επιτεθεί εκ νέου, είναι πάνω από βέβαιο. Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές και με αφορμή την ένοπλη συμπλοκή στο Γκύζη δημιουργείται πάλι ένας κλοιός στην πόλη. Έλεγχοι, στοιχεία, προσαγωγές κλπ. Πάλι τα Εξάρχεια θα 'ναι η αιχμή της αστυνόμευσης, ούτως ή άλλως...

φωτογραφίες: Κώστας Ελευθεράκης
Τάσος Κωστόπουλος

Σε προηγούμενα τεύχη του Σχολιαστή έχουμε ασχοληθεί με το «σάλο» που προκάλεσε η διατύπωση της θεωρίας του Λαρβίνου στο σχολικό βιβλίο «Ιστορία του ανθρώπινου γένους». Ζητήσαμε απ' το συγγραφέα του βιβλίου, ιστορικό Λευτέρη Σταυριανό που βρίσκεται στις Ηνωμένες Πολιτείες να σχολιάσει τις αντιδράσεις αυτές. Ο ίδιος όμως προτιμά να μην αναμειχθεί σ' ένα θέμα που αφορά, κατά τη γνώμη του, αποκλειστικά τα ελληνικά πολιτικά πράγματα και τους Έλληνες διανοούμενους. Τη θέση του αυτή αναλύει σε συνέντευξη που παραχώρησε στην εφημερίδα της ομογένειας «Πρωινή» (30-31 Μαρτίου 1985). Τη συνέντευξη υπογράφει ο ανταποκριτής της «Πρωινής» στη δυτική ακτή Λάμπρος Παπαντωνίου.

Ο στρουθοκαμηλισμός στην εκπαίδευση

Ερώτηση: Κύριε καθηγιά, ποια είναι η γνώμη σας για τις επιθέσεις του αθηναϊκού Τύπου εναντίον του βιβλίου σας.

Απάντηση: Μπορώ να απαντήσω από δυο απόψεις. Από την άποψη του εκπαιδευτικού και από την άποψη του Ελληνοαμερικανού.

Ερ.: Τι έχετε να πείτε σαν εκπαιδευτικός;

Απ.: Σαν εκπαιδευτικός πρέπει να σημειώσω ότι έχω διδάξει στον Καναδά και στις Ηνωμένες Πολιτείες από το 1937. Σχεδόν 50 ολόκληρα χρόνια. Κατά την περίοδο αυτή, έχω κυκλοφορήσει περίπου 20 βιβλία και αρκετές δωδεκάδες από διάφορα άρθρα. Τα δημοσιεύματα αυτά, είναι πολύ γνωστά στη Β. Αμερική και στην Ευρώπη. Έτσι η κατάσταση μου σαν εκπαιδευτικού είναι σταθερή και αναγνωρισμένη. Ως εκ τούτου, θα αντιλαμβάνεστε, γιατί δεν με ενδιαφέρουν και δεν με απασχολούν οι επιθέσεις του αθηναϊκού Τύπου, ειδικά αυτή τη στιγμή, που τα πολιτικά ελατήρια αυτών των επιθέσεων είναι τόσο διαφανή.

Ερ.: Ποια είναι η θέση σας για τη δεύτερη άποψη, του Ελληνοαμερικανού;

Απ.: Η απάντησή μου στο ερώτημά σας θα απαιτήσει περισσότερο χρόνο γιατί πρέπει να εξηγήσω τους λόγους για τους οποίους δέχτηκα να γράψω αυτό το βιβλίο με θέμα την ιστορία του ανθρώπινου γένους. Πρώτα απ' όλα θα πρέπει να πω ότι εμείς οι εκπαιδευτικοί στις Ηνωμένες Πολιτείες αναγνωρίζουμε ότι ο κόσμος που μας περιβάλλει προχωρεί πολύ ραγδαία και εμείς θα πρέπει συνεχώς να αλλάζουμε, ότι διδάσκουμε στα σχολεία με σκοπό να είμαστε ενήμεροι των αλλαγών που συντελούνται έξω από αυτήν την αιθούσα.

Έχω λάβει μέρος σε προγράμματα αναθεώρησης της διδασκαλίας της ιστορίας, έχω λάβει βραβεία και οικονομικές ενισχύσεις από διάφορα ιδρύματα, όπως των Φορντ, Κάρνεγκι, Ροκφέλλερ και Γκουγκενχάιμ με σκοπό την προετοιμασία νέων τύπων μαθημάτων και βιβλίων. Στο χώρο της παγκόσμιας ιστορίας, μερικά από τα βιβλία μου τώρα χρησιμοποιούνται σε ολόκληρη την Αμερική και τον Καναδά και στα τρία επίπεδα της εκπαίδευσης. Δηλαδή, στοιχειώδη, γυμνασιακή και πανεπιστημιακή. Όταν προσκλήθηκα να κάνω το ίδιο και για τα ελληνικά σχολεία αισθάνθηκα ευτυχής για το ότι η έρευνα, που τόσο πλουσιοπάροχα επιχορηγήθηκε από τα αμερικάνικα ιδρύματα θα μπορούσε να διατεθεί και για τους Έλληνες μαθητές, όπως και για τους Αμερικανούς.

Γνωρίζω ότι συγκεκριμένοι κύκλοι έχουν επιφέρει ισχυρές αντιρρήσεις για το βιβλίο μου «Ιστορία του Ανθρώπινου Γένους». Δεν έχω πρόθεση να αναμειχθώ σ' αυτή τη διαμάχη. Στόχος μου ήταν να ετοιμάσω αυτό το βιβλίο και όχι να ηρωπαγανδίσω. Εναπόκειται στους Έλληνες να δουν τα προτερήματα και τα ελαττώματά του. Ελπίζω, όμως, ότι αυτοί που συμμετέχουν στη συζήτηση να

έχουν κατά νου ότι γράφτηκε για μαθητές που θα περάσουν τον περισσότερο χρόνο της ζωής τους στον 21ο αιώνα και ότι υπάρχει τεράστια διαφορά από την Ελλάδα του 1985 από αυτή του 1921 και όπως υπάρχει μεγάλη διαφορά από την Ελλάδα του 1921 και από αυτήν του 5ου π.χ. αιώνα.

Ερ.: Ποια είναι η απάντησή σας σ' αυτούς που επιμένουν ότι πρέπει να διατηρήσουμε τις εθνικές μας παραδόσεις ακόμη και σ' ένα κόσμο που μεταβάλλεται με τόσο ταχύτητα;

Απ.: Φυσικά οι Έλληνες της Ελλάδας, όπως όλοι οι άλλοι λαοί του κόσμου θέλουν να διατηρήσουν την ταυτότητά τους και τις παραδόσεις τους. Αλλά μπορούν να το πετύχουν μόνο με δημιουργική προσαρμογή και όχι με στείρα σταθερότητα. Το βασικό ερώτημα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι Έλληνες δεν είναι αν αυτοί θα παραμείνουν Έλληνες, αλλά αν αυτοί θα γίνουν στρουθοκαμηλοί με τα κεφάλια τους στην άμμο, ενώ ο κόσμος περνά από δίπλα τους.

Πιο συγκεκριμένα: Το ερώτημα αν η Ελλάδα θα ωφεληθεί από την σύγχρονη υψηλή τεχνολογία ή αν η Ελλάδα θα γίνει θύμα της όπως η Ελλάδα του 19ου αιώνα έγινε θύμα της βιομηχανικής επανάστασης. Επειδή η Ελλάδα του 19ου αιώνα ήταν μη προσαρμόσιμη και ως εκ τούτου ένα θύμα, οι γονείς μου αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν στον Καναδά, όπου γεννήθηκα. Πολύ ελπίζω πως οι σημερι-

νοί νέοι Έλληνες δεν θα αισθανθούν την ανάγκη να μεταναστεύσουν και ότι τα παιδιά τους δεν θα γεννηθούν, επίσης, σε υπερατλαντικές ηπείρους, μακριά από τη γη των προγόνων τους.

Ερ.: Από τις παρατηρήσεις σας φαίνεται πως σας ενδιαφέρει η ιστορία σαν κοινωνικό μέσο. Είναι σωστό;

Απ.: Φυσικά. Από τα μαθητικά μου χρόνια θυμάμαι τα λόγια του Ισπανού Φιλόσοφου, Τζωρτζ Σανταϊάνα, ότι αυτοί που δεν διδάσκονται από την ιστορία, είναι καταδικασμένοι να την επαναλάβουν. Η ελληνική ιστορία από το 1821 δεν ήταν και τόσο ευτυχής ιστορία. Κατ' αυτόν τον τρόπο, προφανώς, θα ήταν καλύτερο να διδαχθούμε απ' αυτή, παρά να την επαναλάβουμε. Ευτυχώς, η ατμόσφαιρα στην Ελλάδα σήμερα, είναι ευνοϊκή για να διδαχθούμε από την ιστορία. Η Ελλάδα είναι μια από τις λίγες χώρες στον κόσμο, όπου τα σχολεία επεκτείνονται, παρά περιορίζονται, κι όπου η διανοητική ελευθερία ενθαρρύνεται, παρά καταστέλλεται.

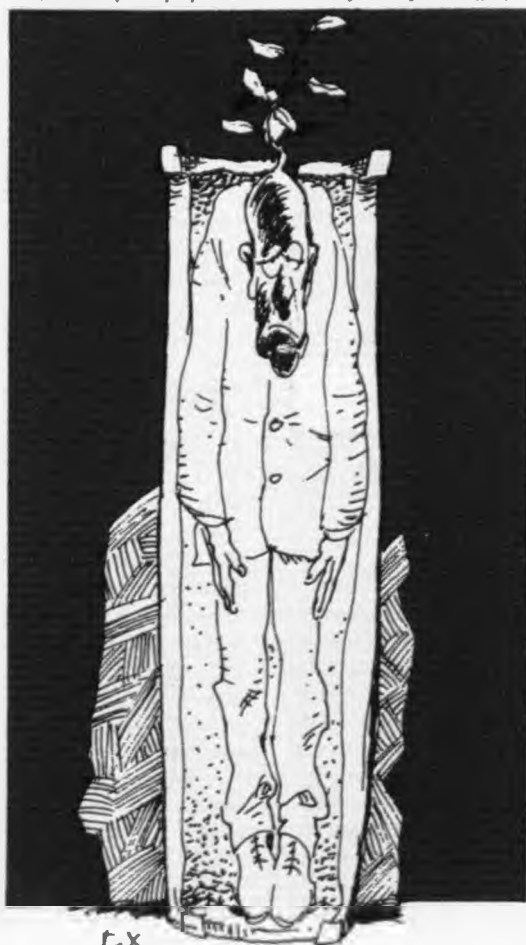
Ως εκ τούτου, είναι μια χρυσή ευκαιρία σήμερα να διδαχθούμε από την ιστορία, για την οποία έγραψα την ιστορία του ανθρώπινου γένους. Αισθάνθηκα ότι με το βιβλίο μου αυτό θα μπορούσα να κάνω την προσφορά μου στη γη των προγόνων μου σ' αυτή την κρίσιμη καμπή της ιστορίας της. Φυσικά, μένω έκπληκτος, που μερικοί προτιμούν να χρησιμοποιούν το βιβλίο αυτό, όχι σαν εκπαιδευτικό μέσο, αλλά σαν πολιτικό φούτμπωλ.

Ερ.: Κύριε καθηγιά και μια τελευταία ερώτηση. Έχετε να προσθέσετε τίποτε περισσότερο συμπερασματικά;

Απ.: Προσκαλώ τους γονείς να διαβάσουν το βιβλίο και να καταλήξουν στα δικά τους συμπεράσματα, από το να επιτρέπουν σ' άλλους να τους βάζουν λόγια στο στόμα τους. Κι όταν το διαβάσουν και καταλήξουν στα συμπεράσματά τους, ελπίζω να θυμηθούν τα λόγια του Σωκράτη. «Η ζωή που δεν ερευνάται, δεν αξίζει».

Ζούμε σε μια εποχή με τόσους κινδύνους, που εκτός εάν δεν ακολουθήσουμε τη συμβουλή, που εκτός εάν δεν αναθεωρήσουμε τον τρόπο ζωής που ζούμε και σκεπτόμαστε, μπορεί να τερματιστεί. Φέρω στη μνήμη μου τα λόγια του Άγγλου φιλόσοφου, λόρδου Μπέρναρντ Ράσελ, που είπε: «Θα προτιμούσε να πεθάνει παρά να το σκεφτεί».

Με την ανθρώπινη ράτσα δηλητηριασμένη στο χείλος της φυλετικής αυτοκτονίας ο λόρδος Ράσελ αποδείχτηκε προφήτης. Αυτό που μπορούμε να κάνουμε είναι να ενθαρρύνουμε τα παιδιά μας να χρησιμοποιούν το μυαλό τους που τους χάρισε ο Θεός για να σκέπτονται όπως είπε ο Σωκράτης πως πρέπει. Τότε μόνο θα έχουν μια λαμπρή ευκαιρία να ζήσουν τη ζωή τους όπως τη ζητήσανε.

Το όνομα του Ρόδου

Το όνομα του ρόδου του Ουμπέρτο Έκο είναι ένα από τα πιο απολαυστικά αστυνομικά μυθιστορήματα που έχουν γραφτεί ποτέ. Είναι συγχρόνως ένα βιβλίο για τα βιβλία, ένα βιβλίο για τους ανθρώπους που «ζουν με τα βιβλία, από τα βιβλία και για τα βιβλία». Είναι τέλος, όπως παρατηρεί ο Φ. Ρενάρ (Δεκαπενθήμερος Πολίτης Νο 38 19-4-85), ένα βιβλίο για τα σημεία, γραμμένο με σημεία αναγνωρίσιμα από το σύγχρονο άνθρωπο σε κάθε γωνία της γης. Ο Έκο παραμένει αθεράπευτα σημειολόγος. Το ίδιο το κλειδί του μυστηρίου είναι ένα παιχνίδι ανάμεσα στο σημαίνον και στο σημαινόμενο.

Μια παρατήρηση: Προμηθευτείτε το τεύχος 38 του Δεκαπενθήμερου Πολίτη και διαβάστε το μεγάλο, αλλά εξαιρετικά ενδιαφέρον κείμενο του Ρενάρ, αφού διαβάσετε πρώτα το βιβλίο του Έκο. Σε καμιά περίπτωση μην διαβάσετε το κείμενο του Ρενάρ πριν από το βιβλίο. Είναι σαν να πηγαίνετε σε αστυνομική ταινία και η ταξιδέτρια να σας ψιθυρίζει το δολοφόνο...

K.B.

Κλέφτες και αστυνόμοι

Δεν είναι η ποιότητα που εξοργίζει στη νέα τηλεοπτική σειρά «Κλέφτες και Αστυνόμοι». Ίσα ίσα με τη προσεγμένη σκηνοθεσία και το εύρος των πρωταγωνιστών της μπορεί και να ξεχωρίζει μέσα στην αφόρητη μετριότητα των ελληνικών σήριαλ. Το απαράδεκτο είναι να εξιδανικεύεται σε τέτοιο βαθμό ένας κατασταλτικός μηχανισμός, την ώρα που το

κέντρο της Αθήνας κολιορκεείται από τα ΜΑΤ, ενώ επώνυμοι κι ανώνυμοι πολίτες καταγγέλλουν πρωτοφανείς αστυνομικές αγριότητες και παραβιάσεις στοιχειωδών δημοκρατικών δικαιωμάτων.

Γιατί βέβαια, όσο κι αν η συμφιλίωση με τα σώματα ασφαλείας αποτελεί κυβερνητική εξαγγελία, όλοι ξέρουν από πείρα ότι οι πραγματικοί αστυνομικοί — παρόλο που κι αυτοί είναι άνθρωποι με τα προβλήματά τους — δεν είναι ούτε τόσο τρυφεροί, ούτε τόσο καλοκάγαθοι όσο στην τηλεοπτική σειρά. Και σίγουρα κανένας μας δεν γνωρίζει πολλές κοπέλες που τηλεφωνούν στο 100 για να ρωτήσουν που γίνονται εκπτώσεις στα γυναικεία εσώρουχα.

Το εξωφρενικό, η εξτραβαγκάντσα, μπορεί να ενταχτεί σε μια μορφή τέχνης που ξεπερνάει το ρεαλισμό. Στην προκειμένη όμως περίπτωση η υπερβολή χρησιμοποιείται απλά και μόνο για να συγκαλύψει τα όσα απαράδεκτα εξακολουθούν — δυστυχώς — να διαπράττονται στο όνομα της προστασίας του νόμου και της τάξης. Δεν θα προτείνουμε να αποκτήσει ξαφνικά η ελληνική τηλεόραση κοινωνική ευαισθησία. Μπορεί όμως τουλάχιστον αντί να παράγει τα δικά της απολογητικά σήριαλ να αρκείται στα εισαγόμενα. Τουλάχιστον το «Αστυνομικό Τμήμα της Χίλλ Στρητ» είναι αρκετές χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά μας.

K.B.

Ποτέ πια «τσάι» στο Χίλτον

Αυτός ο ύμνος στην ιδιαιτερότητα της γυναίκας στην ελληνική τηλεόραση που επαναλαμβάνεται κάθε Παρασκευή δεν έχει αφήσει κανένα ασυγκίνητο. Συγκεκριμένα μετά το τέλος κάθε επεισοδίου παραμένουν όλοι εντελώς κλονισμένοι. Ο γυναικείος πόνος, το Πολυτεχνείο, οι πλούσιοι θείοι, οι βιασμοί, η υστερία, το νοικοκυριό, η ζήλεια, τα κλάματα και το τηλέφωνο, όλα μαζί ανάκατα αναδεικνύουν το μεγαλείο της γυναικείας φύσης και του τηλεο-

πτικού κρετινισμού. Το έντονα «προοδευτικό» στοιχείο της συσσώρευσης ολίγων βωμολοχιών σε κάθε επεισόδιο όπως: *σκατά, χέσε, μαλακίες* και άλλα εικονογραφούν τόσο έντεχνα την τηλεοπτική αυτή θηριωδία. Οι «Συμμαθήτριες» ανά την Ελλάδα έχουν φτιάξει από τη ρεαλιστική τους αποτύπωση στην εικόνα σε σημείο που έχει σταματήσει κάθε προσπάθεια να βρεθούν μετά από χρόνια, έντρομες μπροστά στο τι μπορεί στ' αλήθεια να τις περιμένει σε μια τέτοια συνάντηση.

A.Θ.

«Μασημένη» ΧΘΕΣΙΝΗ

Πέρα από τον τέλειο συγκερασμό ελιτισμού και συντηρητισμού που αποπνέει το Τέταρτο και που αναλύονται σε άλλες σελίδες του Σχολιαστή δεν μπορεί να μη σημειωθεί και η φοβερή τάση του να «μασήσει» τα ηθικά διδάγματα, τα αστεία και τις απόψεις των συνεργατών του ούτως ώστε εκτός από τους αριστερούς διανοούμενους να μπορούν να τα χωνέψουν και οι Μιχαολιάκοι αναγνώστες. Για παράδειγμα ο σχολιασμός των ειδήσεων από τις εφημερίδες. Δεν αρκείται το Τέταρτο να αντιγράψει ορισμένα κομμάτια ή τίτλους εφημερίδων αλλά με ειδική σημείωση από κάτω εξηγεί γιατί αυτό πρέπει να μας κάνει εντύπωση ή πού πρέπει να γελάσουμε. Και δεν είναι βέβαια περίεργο αυτό μια και εξυμνείται τόσο πολύ η ελεύθερη αμερικανική τηλεόραση που βάζει και την κατάλληλη ποσότητα γέλιου όταν χρειάζεται για να καταλάβει ο κρετινός πού γελάει. Τώρα αν φυσικά παραλείπεται σκόπιμα το όνομα της εφημερίδας απ' όπου προέρχεται το κάθε απόσπασμα αυτό σίγουρα γίνεται εν ονόματι κάποιου «ήθους» τόσο «ip» στις σημερινές περιστάσεις.

A.Θ.

Ερμηνεία και δράση στην πόλη

Όσοι έχουν γίνει μάρτυρες ή θύματα της «χωροταξικής» παρέμβασης των ΜΑΤ για την «αναβάθμιση» της Πλατείας Εξαρχείων, οπωσδήποτε θα ενδιαφερθούν ν' ακούσουν έναν διαφορετικό λόγο πάνω στην πόλη και τα προβλήματά της. Ιδίως όταν αυτός προέρχεται από μια διεθνή συνάντηση φοιτητών αρχιτεκτονικής όπως η 5η ΕΑΣΑ που οργανώνεται στην Αθήνα από τις 5 μέχρι τις 7 Αυγούστου. Από την προκήρυξη της συνάντησης αντιγράφουμε:

«απέναντι:
στην απώλεια της έννοιας της πόλης σαν ένα συνεπές όλον
στην αυταρχική επιβολή ιδεολογικών μοντέλων που ορίζουν έναν «τρόπο ζωής» για τις «μάζες».
στην εκμετάλλευση των ζωντανών και ολοκληρωμένων φυσικών και ανθρώπινων περιβαλλόντων
στη διαχείριση της πόλης από τεχνοκράτες και πολιτικούς
στο ρόλο της «επιστημονικής» εκπαίδευσης για τον κατακερματισμό και τον έλεγχο της πόλης.
γίνεται μια διεθνής συνάντηση-συνέδριο φοιτητών αρχιτεκτονικής με θέμα

ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ με στόχο

■ να αναθεωρηθούν οι παραδεδομένες σχέσεις ανάμεσα στο «θέμα» και τη «μέθοδο» του αρχιτέκτονα ανοίγοντάς τον στην πόλη, μεταφέροντάς τον από το σχεδιαστήριο στο δρόμο
■ να αντικατασταθεί ο «εντοπισμός» και η «επίλυση των προβλημάτων» από μια διαρκή επικοινωνιακή δράση, από μια πολιτική στάση ΜΕΣΑ στην πόλη

■ να αμφισβητηθούν στην πράξη οι κυρίαρχες εκπαιδευτικές διαδικασίες που καθορίζουν την προσέγγιση της αρχιτεκτονικής και της πόλης.

Προκειμένου ο χώρος διεξαγωγής της συνάντησης και της δουλειάς να είναι η ίδια η πόλη, προτείνουμε ορισμένες θεματικές περιοχές-άξονες που θα αντιστοιχούν σε φυσικές περιοχές της Αθήνας.

Ο ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ

ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑΣ

—με αναφορά στην Πλάκα
ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΧΩΡΟΥ

—με αναφορά στην περιοχή ανάμεσα στην Πλάκα και την Ομόνοια

ΠΟΛΗ

ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

—με αναφορά στα Εξάρχεια

Ο ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ

ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

—με αναφορά στο λόφο του Στρέφη»
Σ.

Τεταρταίος

Η ΕΙΔΗΣΗ

ΤΟ ΣΧΟΛΙΟ

ΤΟΥ Μ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ

(Οι δυο πρώτες στήλες αναδημοσιεύονται αυτούσιες απ' το Τετάρτο)

Σάββατο, 6 Απριλίου '85

■ Ανετράπη ο Νιμέρι στο Σουδάν, τις μέρες που έλειπε ταξίδι στο εξωτερικό, από τον στρατηγό Αμπντέλ Ραχμάν Σιμπάρ Αλ Νταχάμπ, 51 χρονών, αρχηγό των ενόπλων δυνάμεων κι έμπιστο φίλο του ανατραπέντος.

■ Οι χώρες της Αφρικής, σαν απολέσαν τον ζυγόν του Ευρωπαίου προστάτη, μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, έμειναν μόνες, ολομόναχες με τα συμπλέγματά τους και με το κύριο σύνδρομο που τις κατέχει και που ολοένα φανερώνεται: το σύνδρομο των ανατροπών — θα τ'ονομάζαμε. Ουδείς Αφρικανός ηγέτης είναι άξιος της αχανούς ηπείρου του, εαν δεν ανατρέψει τον φίλον του και εαν κι αυτός με τη σειρά του δεν ανατραπεί από έναν φίλο του.

■ Οι χώρες της Αφρικής χωρίς τον Ευρωπαίο προστάτη είναι χαμένες. Γι' αυτό και στη Ν. Αφρική επιμένει η κυβέρνηση της λευκής μειοψηφίας να «καθαρίζει» κάθε μαύρο επαναστάτη. Διότι αν τους αφήσουν μόνους τους όντας ανάξιοι να κυβερνούν την αχανή τους ήπειρο θα φαγωθούνε μεταξύ τους. Διότι ο μαύρος πέρα από τα άλλα χαρακτηριστικά που έχει διακρίνεται και για την πλήρη έλλειψη του θεϊκού χαρίσματος να κάνει φίλους έμπιστους. Το σύνδρομο του ρατσιστικού ελιτισμού θα τ'ονομάζουμε.

Μ. Δευτέρα, 8 Απριλίου '85

● Στις προεδρικές εκλογές του Ιανουαρίου στη Βραζιλία νίκησε ο δημοκρατικός υποψήφιος Τανκρέντο Νέβες, 75 χρονών, με συντριπτική πλειοψηφία ύστερα από... χρόνια στρατιωτικής δικτατορίας. Αλλά σχεδόν αμέσως αρρώστησε και στις 15 Μαρτίου που θα ορκιζότανε και θα παρελάμβανε την προεδρική εξουσία, εισήλθε επειγόντως στο νοσοκομείο, ευρισκόμενος σε κρίσιμη κατάσταση. Σήμερα, πλήθος από πολίτες προσεύχεται στους δρόμους των πόλεων, για την υγεία του παρ' ολίγον προέδρου, χωρίς να υπάρχουν ελπίδες σωτηρίας του.

● Μια δημοκρατία που διστάζει να επανέλθει στη θέση της.

Ίσως γιατί γνωρίζει ότι δεν έχει ν' αντιτάξει στη δικτατορία ισχυρές αρχές δημοκρατικών ελευθεριών. Και μια κι ο λόγος, τι σημαίνουν δημοκρατικές ελευθερίες στον καιρό μας και μάλιστα στη Βραζιλία; Ίσως το να μπορείς να χορεύεις μπόσα νόβα στους δρόμους του Ρίο, χωρίς να εξαφανίζεσαι.

■ Μια δημοκρατία που χρειάστηκε πολύ αγώνα για να επανέλθει στη θέση της. Γνωρίζοντας όμως πάντοτε πολύ καλά τη δυναμική της λαϊκής κυριαρχίας και τις αρχές των δημοκρατικών ελευθεριών. Γνωρίζοντας το ανατρεπτικό, μονότονο και επίμονο λαϊκό ρυθμό της σάμπας κάτω στους βραζιλιάνικους δρόμους, στο Ρίο που καμιά δικτατορία δεν είναι σε θέση να εμποδίζει χωρίς να εξαφανιστεί!

Μ. Πέμπτη, 11 Απριλίου '85

● Τα ειδησεογραφικά πρακτορεία και οι εφημερίδες αναγγέλλουν το θάνατο του Εμβέρ Χότζα, 76 χρονών, στις 02.15 πρωινή (ώρα Τιράνων). Διακυβέρνησε την Αλβανία αδιατάρακτα σαράντα χρόνια, φανατικός θεματοφύλαξ του ορθόδοξου σταλινισμού. Γράφει το Βήμα: «...παρέδωσε το πνεύμα ήσυχος ότι έχει εξασφαλίσει τον διάδοχόν του και το μέλλον της Αλβανίας».

● Καμένη Αλβανία!

● Διάδοχος του Χότζα ο 59 χρονών Ραμίζ Αλία που τον υποστηρίζει και η γυναικα του Χότζα, η Νεχμιτζέ!

● Καμένη Αλβανία!

● Γράφει ο κ. Λεωτσάκος, θαμπωμένος, σε άρθρο του εκ 33 σελίδων, για τη Μουσική Αναγέννηση στην Αλβανία του Χότζα: «Στα Τιράνα μόνον υπάρχουν πέντε συμφωνικές ορχήστρες κι άλλες δέκα στις επαρχίες, έχει πάρα πολλές χορωδίες, σολίστες, φεστιβάλ και 300 (!) συνθέτες που γράφουν συμφωνίες, κονσέρτα και μπαλέτα». Επιπλέον, παρατηρεί ο συγγραφέας του άρθρου — κι αυτό είναι το σημαντικό! — πρώτον, ότι η... «νεότερη έντεχνη Αλβανική Μουσική σχεδόν δεν έχει νεκρούς!»

● Τι αθανασία!

...Και δεύτερον: «Ο Αλβανός συνθέτης, και μάλιστα ο νέος, είναι ο μόνος ίσως σε ολόκληρο τον σημερινό κόσμο που επεξεργάζεται τη μουσική του γλώσσα και λειαιίνει την τεχνική του σε συνάρτηση με την όλο και μεγαλύτερη δεκτικότητα του σταδιακά εκπαιδευμένου κοινού, στο οποίο απευθύνεται».

• Τρεις φορές, καμένη Αλβανία!

■ Καμένη μικροαστέ τρομοκρατημένη μπροστά σ' ένα όνειρο που δεν είναι ατομική σου υπόθεση.

■ Καμένη Καραμανλή!

■ Τι θράσος για τους συνθέτες που τολμούν να είναι νέοι στην ηλικία.

■ Τι φρίκη να μπορεί όλη η «πλεμπάγια» να καταλαβαίνει τη μουσική σου και συ να τολμάς να αγωνίζεσαι γι' αυτό!

Α.Θ.

ΤΑΨΑΘΕΙΣ ΧΛΕΜΠΟΥΡΑ; Η ΘΕΚΛΑ
ΑΝΕΒΑΖΕΙ ΜΙΟΥΖΙΚΑΛ! ΕΧΕΙ ΦΤΙΑΞΕΙ
ΗΙΑ ΠΟΥ ΣΡΑΙΑ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΠΝΕΥΣΤΩΝ..

ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΝ;
ΚΙ ΕΜΕΙΣ ΕΧΟΥΜΕ
ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΡΟΥΣΤΟΝ

ΟΤΑΝ ΛΕΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΡΟΥΣΤΟΝ,
ΕΝΝΟΕΙΣ ΤΟ ΝΤΕΦΙ;...

ΝΑΙ, ΓΙΑΤΙ;
ΤΙ ΕΧΕΙ ΤΟ ΜΤΕΦΙ;

ХАХАХАХАХА!

...ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΡΟΥΣΤΟΝ!

XAXAXA
XAXA!!

ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΡΟΥΣΤΩΝ!!

ХАХААХАА!

ΤΙ ΘΑ'ΛΕΓΕΣ ΝΑ
ΠΡΟΣΘΕΤΑΜΕ ΚΑΙ
ΕΝΑ ΤΥΜΠΑΝΟ ΑΠΟ
ΑΡΚΟΥΔΟΤΗΛΑΡΟΥ;

...ΥΠΑΡΧΕΙ ΜΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΜΙΑ ΑΥΤΑΡΚΕΙΑ Σ'ΑΥΤΟΝ
ΤΟΝ ΗΧΟ...

Apkäs

ТАРАА ТАРИТАРА
ПА-ПАПА-ТА

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΣΧΗΜΟ
ΑΛΛΑ ΕΙΝΑΙ ΛΙΓΟ ΦΤΟΧΟ
ΜΑΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ
ΑΛΛΟ ΕΝΑ ΟΡΓΑΝΟ!

ΝΟΜΙΖΩ ΟΤΙ, ΤΟ ΦΙΔΙ,
ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΕΚΤΟΣ ΑΠ' ΤΟ
ΤΡΟΜΠΟΝΙ ΝΑ ΠΑΙΖΕΙ ΗΕ
ΤΟ ΣΤΟΝΑ ΚΑΙ ΦΥΣΑΡΜΟΝΙΚΑ!

ΜΙΑ ΓΝΟΜΗ
ΕΙΠΑ!..

Aokias

«blue light»

ΟΙ BLUE LIGHT δώσανε την πρώτη τους συναυλία στις 3 Γενάρη στον Πήγασο. Από τότε, το μόνο που 'χουν μαζέψει είναι εγκωμιαστικές γνώμες και σχόλια, όχι μόνο για την ποιότητα των εκτελέσεών τους πάνω στη σκηνή αλλά κυρίως για το επίπεδο των συνθέσεων του Σωκράτη, ενός από τους ελάχιστους σήμερα Έλληνες μουσικούς στο χώρο του ροκ εντ ρολλ, που ξέρει πραγματικά να γράφει τραγούδια. Στα μουσικά έντυπα έχουν γραφτεί αρκετά τώρα τελευταία για τη μουσική των Blue Light και δεν υπάρχει λόγος να επαναλαμβάνει κανείς τα ίδια, με τα οποία ούτως ή άλλως συμφωνεί και επαυξάνει σε μερικά σημεία. Ο ίδιος ο Σωκράτης δεν αισθάνεται την ανάγκη να μιλήσει για τη μουσική του, να αναλύσει τη συγκεκριμένη θεματολογία της, να περάσει (αυτό έλειπε!) κάποιο μήνυμα. Κάνει αυτό που κάνει, έχοντας απόλυτη εμπιστοσύνη στον εαυτό του και πιστεύοντας ότι υπάρχουν άνθρωποι που εκτιμούν τη δουλειά του.

Το ότι μόλις φέτος έφτιαξε το γκρουπ, ενώ γράφει τραγούδια απ' ό,τι ξέρω εδώ και πάνω από έξι-εφτά χρόνια, το δέχεται ο ίδιος σαν ένα απλό συμβάν. Όπως το ότι στο παρελθόν, οι προσπάθειες που έκανε για να ακουστεί το υλικό του ήταν αδύναμες και όχι σοβαρές. «Πριν από πέντε χρόνια η C.B.S. και πριν από τρία περίπου, η EMI-Columbia αδιαφόρησαν για τα κομμάτια μου όπως αργότερα και η Creep». Ο Σωκράτης ομολογεί ότι απογοητεύτηκε από την έλλειψη ανταπόκρισης. Συνέχισε να συνθέτει και να κάνει πρόχειρες ατομικές ηχογραφήσεις με αρμόνιο και κιθάρα. Μέχρι που πήρε την απόφαση να φτιάξει τους Blue Light μαζί με δύο μέλη των Last Drive στην κιθάρα και το μπάσο και με ένα ντράμμερ που τους τελευταίους μήνες παραχώρησε τη θέση του στον πρώην ντράμμερ των Metro Decay...

«Πιστεύω ότι αυτό που κάνουμε είναι καλό και είμαι αρκετά αισιόδοξος για να πιστεύω επίσης ότι υπάρχει

κόσμος - αν και κάπου είναι κρυμμένος - που να έχει την ίδια άποψη με μένα, όσον αφορά τη μουσική μου. Από την άλλη, τη στιγμή που υπάρχουν άνθρωποι που δεν τους αρέσουν οι Beatles για παράδειγμα, άντε βγάλει άκρη». Τυπική Σωκρατική θέση, κάτι που έχει κάνει πολλούς να παίρνουν την υπερβολική αυτοπεποίθηση και την έλλειψη μετριοφροσύνης εντελώς λάθος, τη στιγμή που κάτι τέτοιο ειδικά στα μουσικά πράγματα της Αθήνας με τις τόσες μετριοτήτες όχι μόνο δεν είναι άκαιρο αλλά επιβάλλεται κιόλας.

«Δεν έχω δει και πολλά γκρουπ αλλά τα περισσότερα που έχω δει δεν μ' αρέσουν. Σ' όλη την ιστορία του ελληνικού Ροκ, νομίζω ότι ελάχιστα πράγματα είχαν κάτι το καθοριστικό μέσα τους. Ο πιο καθοριστικός δίσκος Ελληνικού Ροκ είναι ένας διπλός δίσκος που έχει βγάλει ο Ηρακλής Τριανταφυλλίδης πριν από κάτι χρόνια. "Σε άλλους κόσμους". Επίσης ο δίσκος του Γιώργου Ρωμανού, γύρω στο '70 "δύο μικρά γαλάζια άλογα".

Τα ροκ σχήματα στην Ελλάδα βρίσκονται ακόμα στην αλφαβήτα. Όπως οι μαθητές μαθαίνουν πρώτα τα 24 γράμματα, μετά να συλλαβίζουν και μετά να αρθρώνουν και να λένε φράσεις, το ίδιο συμβαίνει και δω. Άνθρωποι που διακηρύσσουν ότι τραγουδάνε ροκ εντ ρολλ. Εντάξει, αλλά παρακάτω τι γίνεται; Καλό είναι να συνειδητοποιούμε με χαρά ότι τραγουδάμε ροκ εντ ρολλ αλλά καλό είναι να 'χουμε να πούμε κάτι συγκεκριμένο. Να υπάρχει μια θεματολογία πάνω στη μουσική, στους στίχους κ.λ.π. Επίσης μου τη σπάνε ορισμένοι φανφαρόνοι του Ελληνικού ροκ που διακηρύσσουν ότι προτιμούν τους ελληνικούς στίχους και αμφισβητούν όλους εμάς που χρησιμοποιούμε αγγλικό στίχο, τη στιγμή που οι ίδιοι δεχονται ξένο τρόπο έκφρασης, τα μουσικά εκφραστικά μέσα είναι τα ίδια, γιατί και αυτοί παίζουν με ηλεκτρικές κιθάρες. Οπότε ποιος ο λόγος να απορρίπτουν με τέτοια στενοκεφαλία τη χρησιμοποίηση του αγγλικού στίχου;»

Ο Σωκράτης είναι απ' τους βετεράνους της νέας γενιάς των Ελλήνων Ροκ μουσικών από το '76 και μετά. Έζησε —μαζί με λίγους τότε— το Πανκ και το έζησε πραγματικά. Τότε που οι Genesis, οι Jethro Tull και οι Van der Graaf ήρθανε —για λίγο— σε κόντρα με τους Damned και τους Devo. Όλες αυτές οι αγάπες του Σωκράτη συνυπάρχουν σήμερα με ιδιαίτερη ευκολία και άνεση μεταξύ τους. Και δεν υπάρχει το πρόβλημα με τους παλιούς και τους νέους ροκάδες. Ο Σωκράτης πιστεύει ότι ο σημερινός, «new», μοντέρνος νέος με τη γραβατούλα και το μυστήριο χτένισμα είναι στην ουσία ο ίδιος ο παλιός Έλληνας ροκάς.

«Μόνο που τώρα το παίζει εκ του ασφαλούς και από πλευράς εξωτερικής εμφάνισης και από πλευράς μουσικών προτιμήσεων. Κι αυτό επειδή τα όρια μεταξύ παλιότερου και νέου Ροκ είναι πλέον τρομερά ασαφή. Παλιά είμασταν ελάχιστοι αυτοί που τολμήσαμε να δείξουμε δημόσια αυτά τα πράγματα. Όχι λίγες φορές στους δρόμους, στα μαγαζιά και κυρίως στα διάφορα κλαμπς τα βράδια βρεθήκαμε σε δύσκολη θέση επειδή τη σπάγαμε στους παλιοροκάδες».

Σ' αυτό το σημείο και ενώ η κουβέντα έχει πάρει τη μορφή του κλασικού «τότε είμασταν λίγοι αλλά τώρα έχουμε γίνει πολλοί», ακριβώς επειδή η ίδια ιστορία επαναλαμβάνεται κατά περιόδους με τις λογής λογής γενιές, αποφάσισα να αφήσω το θέμα στους μελλοντικούς σημειολόγους και ροκ μελετητές με την ελπίδα ότι θα βάλουν τα πράγματα στη θέση τους και όλοι οι απόγονοι των ηρώων (αν υπάρχουν) θα μείνουν ευχαριστημένοι. Μεγαλύτερη σημασία έχει αυτό που νομίζει ο Σωκράτης για τον μέσο Έλληνα ακροατή που ξεπετάχτηκε ξαφνικά ταυτιζόμενος με τη νέα μουσική...

«Πολλοί ενθουσιάστηκαν με τον αυθορμητισμό και το συναίσθημα που υπήρχε στο αρχικό «new wave». Σιγά-σιγά όμως δημιουργήθηκε μνία τρομερή παρεξήγηση. Πείστηκε σχεδόν ο κόσμος, ότι οι γνώσεις και η τεχνική κάνουν κακό στο συναίσθημα και την αμεσότητα. Εδώ παραπέμπω οποιονδήποτε πιστεύει κάτι τέτοιο στο μάστερ που διευθύνει συμφωνική ορχήστρα. Και αυτό συμβαίνει με τα περισσότερα γκρουπ σήμερα. Σήμερα, που όση αμεσότητα και να 'χεις, άμα δεν υπάρχουν γνώσεις και τεχνική δεν κάνεις τίποτα. Ενώ το αντίθετο δουλεύει. Οι Duran Duran, για παράδειγμα, έγιναν διάσημοι χρησιμοποιώντας ιλλουστράσιόν τεχνικές είτε σε σχέση με την παραγωγή, είτε σε σχέση με την εξωτερική εμφάνιση, ενώ στερούνται παντελώς κάποιοι συναισθηματος. Το ιδανικό φυσικά είναι όταν συνδυάζεις και τα δύο».

Δεν χρειάζεται να ρωτήσω αν οι Blue Light συνδυάζουν και τα δύο, αν και σ' όλη τη διάρκεια της συζήτησης, αρκετή ώρα αφού και ο τελευταίος πελάτης έχει εγκαταλείψει τον Πήγασο, ο Σωκράτης αρνείται να μιλήσει πιο αναλυτικά για τη μουσική του.

Προτιμάει να τονίζει το γεγονός, ότι αν δεν έχεις μουσικές δυνατότητες είσαι ψόφιος και να δείχνει την αντίθεσή του για τα περισσότερα από τα πράγματα που σχετίζονται με το ελληνικό ροκ.

«Πιστεύω ότι κάποιοι είναι εμπαθείς και νιώθει την ανάγκη να θάψει, όταν νιώθει ότι απειλείται από κάποιον άλλο». Ο Σωκράτης φυσικά δεν νιώθει ότι απειλείται από κανέναν και παραδέχτηκε ότι δεν υπάρχει τίποτα για να παλέψουν τα ελληνικά συγκροτήματα ώστε κάποιο να νικήσει στο τέλος. (Όσο κι αν φαίνεται αστειό, το καθημερινό «bi tching» στις διάφορες τοπικές σκηνούλες που στήνονται, όπου υπάρχει κάποιο γκρουπ και οι κολλητοί του, επιβεβαιώνει το αντίθετο)

Δεν είμαι της άποψης, ότι κάποιος μουσικός πρέπει να παίρνει τον εαυτό του υπερβολικά στα σοβαρά. Το ροκ από τη φύση του δεν πρέπει με κανένα τρόπο να αποτελεί αντικείμενο σοβαρής ακαδημαϊκής συζήτησης. Αυτά ισχύουν για άλλες «σοβαροφανείες» μουσικές. Όμως στην περίπτωση του Σωκράτη και των Blue Light, η σχέση αυτοπεποίθησης — γνώσης — κυνισμού που υπάρχει, είναι απόλυτα δικαιολογημένη. Αν χρειάζεστε τη μουσική και την οπτική εικόνα που τη συνοδεύουν για να πείσσετε, δεν είναι καθόλου δύσκολο να συναντήσετε την μπάνα του Σωκράτη να παίζει κάπου. Οι υπόλοιποι ας κάνουν υπομονή για την πρώτη δισκογραφική δουλειά του γκρουπ.

Χρήστος Δασκαλόπουλος

Τι περιμένουμε,
στην αίθουσα συναθροισμένοι;
Είναι τους κριτικούς
να κρίνουν σήμερα

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ μερικοί εκπρόσωποι των τελευταίων έχουν κιόλας καταλάβει τις θέσεις τους στο Κέντρο της αγοράς. Δίπλα τους, οι αντίστοιχοι των υπολοίπων παραγωγικών τάξεων: μία ηθοποιός, ένας σκηνοθέτης, ένας τεχνικός και αντιπρόσωπος της Ομοσπονδίας Κινηματογραφικών Λεσχών.

Όλους, τους περιβάλλει η γνώριμη ένταση του ανοιξιάτικου απογεύματος, που δύσκολα

μεσα στα μέλη τους, τις 10 καλύτερες ταινίες από συστάσεως ελληνικού κινηματογράφου. Η «Ευδοκία» έρχεται πρώτη και ο δημιουργός του «Θιάσου», με τον όγκο της δουλειάς του, συγκεντρώνει τις περισσότερες ψήφους. Ωστόσο, δυο μέρες από την έναρξη της σχετικής εκδήλωσης στην «Αλκυονίδα» συνυπογράφει την κοινή δήλωση που έχουν προλάβει να στείλουν στον Τύπο τρεις συνάδελφοι του, όπου, αφού έχουν πληροφορηθεί το αποτέλεσμα της «Ετυμηγορίας», την καταγγέλλουν πια σαν «προσπάθεια αποπροσανατολισμού της κοινής γνώμης». Σε σχόλιό του, ο Δ. Γκιώνης («Ελευθεροτυπία» — 27.4.85) εκφράζει απορία γι' αυτή τη στάση

Που προχωράει πιο κει, για να φτάσει σε αιτήματα αισθητικά ή θεωρητικές διενέξεις και ν' αποκαλύψει το πραγματικό τους πρόσωπο.

Γιατί, ο μοναδικός σύμμαχος της Κριτικής, εκείνο το βράδυ στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου, όσο κι αν φαίνεται παράξενο, ήταν οι άνθρωποι που αποκαλούμε κοινό. Που αντλούν ερεθίσματα από το παράλληλο κείμενο (κι όχι το δια-μεσολαβητικό όπως θέλουν κάποιοι), ομολογούν την ανταλλακτική έστω αναγκαιότητά του και συστήνουν, ενίοτε, άτυπους, υπογίους ή ερωτικούς διαλόγους, χάρη στην κοινή αναφορά στον κόσμο των εικόνων.

Φοβάμαι πως αυτός ακριβώς ο διάλογος τρο-

κρύβεται κάτω από την αστραφτερή βεβαιότητα των υπό διατύπωση επιχειρημάτων. Το ίδιο, όμως, το περιβάλλον το αποτελεί ο άγνωστος παρανομαστής που λέγεται κοινό και που, στην εξίσωση με ζητούμενο την ισορροπία των σχέσεων και την ταυτότητα των ρόλων στο εσωτερικό του ελληνικού κινηματογράφου, αντιμετω-

πεί ανθρώπων που στο παρελθόν «επεδίωξαν ή αποδέχτηκαν» τους ύμνους σχεδόν της κριτικής.

Από το φόβο της κριτικής στη λαγνεία της διαφήμισης

πιζεται όπως και η δημοκρατία: για χρόνια όλα γίνονται ή λέγονται στο όνομά του, μα όλοι το περιφρονούν. Ίσως, επειδή το κοινό είναι ουδέτερο, ενώ μαζί με το γένος αλλάζουν πολλά περισσότερα, μόλις σταθείς απέναντι στον κάθε θεατή, ακροατή, συνομιλητή, σκεπτόμενο άνθρωπο.

Ωστόσο, η πτώση του Καραμανλή έχει συντελεστεί, ο Σαρτζετάκης στα τρυφερά χείλη του λαού γίνεται αγκαλίτσας και η απουσία του Πάνου Γαβαλά απ' τη νυχτερινή διασκέδαση μοιάζει δυσαναπλήρωτη. Έτσι, με τις νομικές προϋποθέσεις να συντρέχουν, η ακροαματική διαδικασία μπορεί ν' αρχίσει. Το λόγο έχουν οι οργανωτές, δια του προέδρου τους. Συμπληρώνουν, απαντούν ή, απλά συκοφαντούν, οι άλλοι. Λεπτομέρειες. Όταν η απόπειρα διαλόγου εκλαμβάνεται σαν θεραπεία ενοχών, το θυσιαστήριο μπορεί να μεταφερθεί και στους τηλεφωνικούς θαλάμους των κοντινών όσο και κεντρικών οδών. Όσο για τη σεμνή τελετή, δεν υπήρξε ούτε το δεύτερο, με μοναδική εξαίρεση τη στιγμή που παρευρισκόμενος κινηματογραφιστής ανέλαβε να διαψεύσει συνάδελφό του, για να συστήσει στη συνέχεια μεγαλύτερη αγωνιστικότητα και να οδηγήσει το μίτο απ' το χώρο της θεωρίας ή της αισθητικής σε σκοτεινά γραφεία κι απρόσωπους μηχανισμούς που εξουδετερώνουν ή επιβάλλουν ταινίες, δημιουργούς και ρεύματα. Όλ' αυτά φαντάζουν υπερβολικά, όμως το στοιχείο της υπερβολής απειλεί λίγο αργότερα, στη χώρα των αρνητικών παγκόσμιων ρεκόρ, να μονιμοποιηθεί. Έτσι:

■ Οι κριτικοί διαλέγουν, με ψηφοφορία ανά-

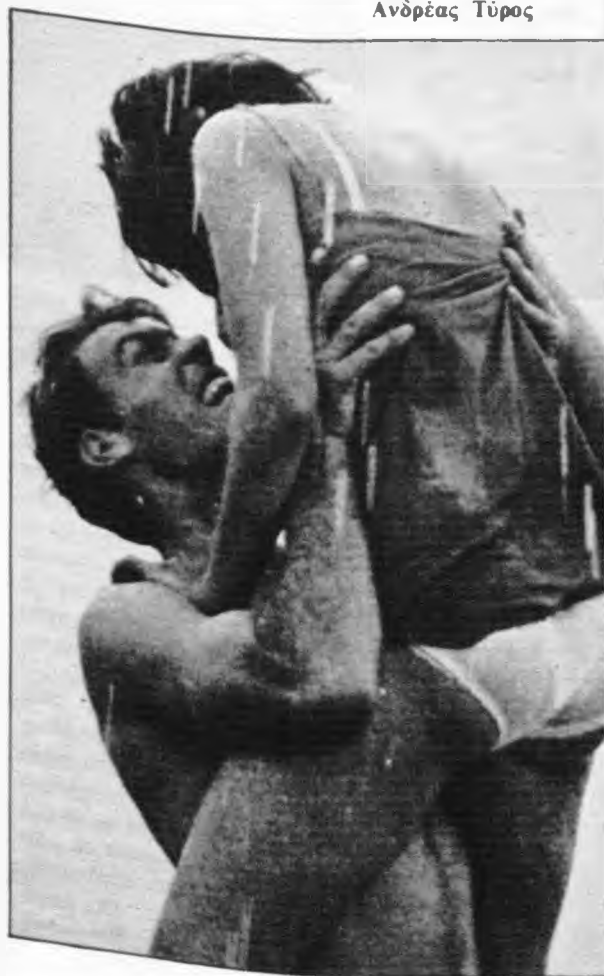
■ Το Δ.Σ. της Εταιρίας Ελλήνων σκηνοθετών σπεύδει να προσυπογράψει την προηγούμενη δήλωση, ενώ ως εκείνη τη στιγμή οι επιφυλάξεις της δεν της επέτρεπαν, απλά, να συμμετάσχει στη διοργάνωση του τετραήμερου προβολών. Πέρα απ' την ανακολουθία ή τις πιέσεις που ασκήθηκαν και σ' άλλους σκηνοθέτες ν' αποσύρουν τις ταινίες τους (χωρίς αποτέλεσμα), ανάλογη απορία προξενεί η επίδειξη τέτοιας «ευαισθησίας» για κάτι που γίνεται πολύ συχνά, ακόμα και από μηνιαία περιοδικά, σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Αν απόμεινε λίγο χιούμορ, λοιπόν, τουλάχιστο πρόκειται για τις 10 καλύτερες κι όχι για τις 10 χειρότερες ταινίες.

Όμως επειδή φοβάμαι πως δεν απόμεινε, ας συμπυκνώσουμε: Σίγουρα και η πικρία και τα αποτελέσματα της ερωτικής σχέσης κάθε δημιουργού με το έργο του, απαιτούν κατανόηση. Αν πάλι, ο κριτικός λόγος ορισμένων δεν είναι εξίσου ερωτικός ή η πολιτική κάποιων άλλων σε κρατικούς φορείς δημιουργεί αντιδράσεις, αυτό δεν υποχρεώνει το σύνολο να τους ακολουθήσει, ούτε βέβαια και να χρεωθεί συλλογικά τις φυσικές, όσο και αναγκαίες διακρίσεις σε επαρκείς ή μη (αυτό, προς αντικατάσταση των όρων καλός/κακός, αφού ο κριτικός λόγος υπερασπίζεται την αισθητική, δίπλα σ' άλλα πράγματα, αλλά όχι πάντως την ηθική). Είναι, επίσης, λυπηρό πως στην ψηφοφορία αυτή, αναφέρθηκαν τόσες και τόσες ταινίες, τόσα ονόματα σκηνοθετών, αλλά ούτε μια φορά του δημιουργού της «Παραγγελιάς».

Ο ίδιος υποστηρίζει πως είναι καλύτερο να σε διαφημίζουν συνεχώς και παντού με δημοσιεύματα, συνεντεύξεις και φωτογραφικά στιγμιότυπα, παρά να σου γράφουν καλές κριτικές. Καλύτερο, για τι; Τα εισιτήρια είναι μια απάντηση.

μάζει. Και τους διευθυντές, και τους τεχνοκράτες των μέσων μη επικοινωνίας και τους επιρρεπείς στη λαγνεία του διαφημιστικού μηνύματος. Όσοι αποταλμούν την πικρή γεύση των άμεσων αναγωγών, δεν έχουν παρά να αφεθούν στο ρεύμα των ημερών, ανάμεσα στις υψηλές εξέδρες και τις μικρές οθόνες...

Ανδρέας Τύρος

«Ευδοκία», του Α. Δαμιανού

ΤΟ MONTREUX είναι μία πολύ όμορφη αλλά και μικρή ελβετική πόλη που βρίσκεται στις όχθες της λίμνης Λεμάν, όχι μακριά από τη Γενεύη. Μπορεί εκεί κανείς να δοκιμάσει ένα σωρό πράγματα, μέσα στα οποία την απόλαυση του να δει αν η τύχη είναι με το μέρος του. Το ποντάρισμα στη ρουλέτα του τοπικού καζίνου είναι το καλύτερο και ασφαλέστερο τεστ για την εν λόγω διαπίστωση δεδομένου ότι μέχρι πριν από λίγα χρόνια υπήρχε ανώτατο όριο επιτρεπομένης μίζας, δέκα (10) ελβετικά φράγκα.

Το Montreux όμως ήταν φημισμένο, πάλι μέχρι πριν από λίγα χρόνια, και για έναν άλλο λόγο: στις αίθουσες του γνωστού καζίνο γινόταν κάθε τέλος της άνοιξης και το περίφημο φεστιβάλ τζαζ, ένα από τα πιο γνωστά αλλά και πιο ποιοτικά φεστιβάλ, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Ωστόσο, σιγά σιγά, το φεστιβάλ αυτό άλλαξε μορφή και στην αρχή επεκτάθηκε και προς άλλους τρόπους έκφρασης

της μαύρης μουσικής ενώ τα τελευταία χρόνια έχει πια υιοθετήσει και μουσικές που δεν έχουν σχέση με την αφροαμερικανική παράδοση.

Δεν ξέρω αν αυτή η διεύρυνση του μουσικού φάσματος ενός φεστιβάλ είναι ο καλύτερος τρόπος για να προσελκύσεις μεγαλύτερο αριθμό θεατών-ακροατών, είναι σίγουρο όμως ότι σε μία εποχή σμίκρυνσης των δυνατοτήτων και ελάττωσης των χωρών όπου παρουσιάζονται η τζαζ αφενός και οι μουσικές που έχουν στενή σχέση με τον αφροαμερικανικής προέλευσης αυτοσχεδιασμό αφετέρου, σε μία τέτοια εποχή η ουσιαστική εξουδετέρωση ενός φεστιβάλ αποτελεί γεγονός λυπηρότατο.

Το φεστιβάλ Πράξις, του οποίου η πέμπτη έκδοση έληξε πριν από λίγες μέρες, δεν βρίσκεται ακόμα στο σημείο αυτό. Η μουσική και η κοινωνική του εμβέλεια παρουσιάζουν παρ' όλα αυτά τα πρώτα σημεία κάμψης.

Μέσα στα τόσα ενδιαφέροντα μουσικά συγκροτήματα που παρουσίαζε το πρόγραμμά του,

εισχώρησε φέτος και επικίνδυνος αριθμός ξένων στοιχείων. Από την άλλη μεριά, συγκροτήματα και μουσικοί που ο γράφων είχε τη δυνατότητα αλλά και την ευτυχία να παρακολουθήσει πριν από λίγα χρόνια στο εξωτερικό, παρουσιάστηκαν τώρα με μία κάμψη στη δημιουργικότητά τους — ακολουθώντας ίσως το γενικότερο κλίμα ύφεσης της καλλιτεχνικής και κοινωνικοπολιτικής αναζήτησης που παρατηρείται στις σημερινές Δυτικές κοινωνίες.

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα με τη σειρά. Ενώ για παράδειγμα είδαμε και ακούσαμε από το συγκρότημα των Barrett Sisters που βρίσκονται οι ρίζες της τζαζ, ενώ είδαμε μέχρι ποιο σημείο μπορεί να φτάσει η επίδραση της αφροαμερικανικής παράδοσης (π.χ. μεταξύ άλλων και οι δυο εμφανίσεις του Anthony Braxton), ενώ παρακολουθήσαμε και τη σύγχρονη ευρωπαϊκή άποψη για το μουσικό αυτοσχεδιασμό (δες Σ. Παπαδημητρίου — G. Sommer, K. Bauer, Maggie Nicols), ενώ τέλος χαρήκαμε τους καρπούς της ζεύξης της τζαζ με άλλες μουσικές παραδόσεις (Αιγυπτιακή — Cairo Jazz Band, Τουρκική — Okay Temiz Group), από την άλλη μεριά: α) παρουσιάστηκαν μουσικά σχήματα με ανύπαρκτη δημιουργικότητα ή εντελώς ξένη με το παλιότερο πνεύμα του Πράξις (Βαγγέλης Κατσούλης, Θανάσης Ζλατάνος) β) ακούσαμε με μεγάλη λύπη τον σπουδαίο και πρωτοποριακό Karl Berger να έχει πια στραφεί προς κάποια μορφή τετριμμένα μηχανικού και εμπορικού funk γ) είχαμε τη λύπη να ακούσουμε ένα σχήμα που όχι μόνο δεν έχει καμία απολύτως θέση στο μουσικό πνεύμα του Πράξις αλλά που και η μουσικοκοινωνική του ιδεολογία μας βρίσκει τελείως αντίθετους και η απόδοσή του δεν ήταν καλή (συγκρότημα Βασίλη Σούκα) και τέλος δ) ακούσαμε με ανησυχία από τους οργανωτές ότι το Πράξις έχει την πρόθεση στο μέλλον να διευρύνει ακόμα περισσότερο το φάσμα του.

Επειδή πιστεύω ότι η περίπτωση του Βαγγέλ Κατσούλη αξίζει για πολλούς λόγους ιδιαίτερη μνεία, επιφυλλάσσομαι στο επόμενο τεύχος του Σχολιαστή, να υπάρξει ιδιαίτερο κομμάτι γι' αυτόν, τη μουσική του και το συγκρότημά του. Αντίθετα, ο Θανάσης Ζλατάνος παρουσίασε τουλάχιστον το πλεονέκτημα να μας δώσει μια άποψη ξένη μεν με το πνεύμα της δημιουργικής μουσικής αλλά τουλάχιστον πιο συγκροτημένη και με μεγαλύτερο ενδιαφέρον από την άποψη Κατσούλη. Όμως ο Karl Berger μας λύπησε πιο πολύ απ' όλους γιατί αν γνώριζε κανείς τη μουσική του στο παρελθόν, αν θυμόταν ότι η απόλαυση προερχόταν όχι μόνο από την άποψη των πρωτοποριακών στοιχείων της αλλά και από αυτό που κατάφερνε να περνάει στους ακροατές, αν σκεφτόταν ότι η εν λόγω μουσική παιζόταν ΚΥΡΙΩΣ από μαθητές της σχολής του, τότε θα αναρωτιόταν γιατί με το πρόσχημα της έμφασης στο στοιχείο του ρυθμού, φτάσαμε σε μία τόσο συνηθισμένη μουσική και μάλιστα (δυστυχώς) παιγμένη σωστότατα και από σημαντικότερους επαγγελματίες. Δεν ξέρω επίσης τι να πω και για τη μία από τις δύο επαξιώτατες εκπροσωπήσεις του κιτς στο Πράξις, τη νεοελληνική. Πολύ μελάνι έχει χυθεί τα τελευταία χρόνια τόσο για την καθ' αυτό μουσική ποιότητα όσο κυρίως και για το κοινωνικο-αισθητικό μήνυμα των «κλαρίνων». Δεν πρέπει πάντως να είναι τυχαίο το γεγονός ότι η μουσική αυτή έχει υιοθετηθεί αφενός από τους νεορθόδοξους χριστιανομαρξιστές και αφετέρου από μία μεγάλη μερίδα τώως «συνεπών» εκφραστών της αριστερής ιδεολογίας, οι οποίοι εξακολουθούν με νέα μορφή την αγαπημένη τους ασχολία της φροντίδας, φρονηματισμού και (τώρα αισθητικής) καθοδήγησης του λαού. (Ειδικά για

τους νεόκοπους εξερευνητές της χριστιανικής μεταφυσικής και το αισθητικό τους πιστεύω, αξίζει να διαβαστεί με προσοχή το σημαντικότατο άρθρο του Βασίλη Κρεμμυδά «Των Ελλήνων οι Κοινότητες» στο ΒΗΜΑ της Κυριακής 14 Απριλίου 1985, σελ. 16). Πρέπει βέβαια να παραδεχτώ, για να είμαι δίκαιος, ότι η σύμπραξη των σπουδαιών Τούρκων Okay Temiz και Saffet Gündeger με το συγκρότημα της οικογένειας Σούκα στο τέλος της συναυλίας έδωσε για λίγο άλλη μουσική πνοή σε ό,τι είχαμε ακούσει μέχρι τότε.

Σε άλλη σελίδα του περιοδικού, ο Δημήτρης Οικονομάκης δίνει μία πιο συγκεκριμένη αναφορά του θέματος παραδοσιακή μουσική «κλαρίνα», καθώς και της παρουσίας τους σε ένα φεστιβάλ μουσικού αυτοσχεδιασμού.

Οι πιο ευτυχισμένες στιγμές του φετινού Πράξις πιστεύω ότι ήταν εφενός η συναυλία του τριό John Tchicai, «Famadou» Don Moye, Hartmut Geerken και αφετέρου οι εμφανίσεις των δύο σχημάτων με τα οποία έπαιξε ο Anthony Braxton. Το τριό Tchicai - Moye - Geerken, για το οποίο η μικρή Δανάη είπε ότι κλείνει τα μάτια της και νομίζει ότι είναι στον πόλεμο, μας έδωσε με τον καλύτερο τρόπο ένα διδακτικό μάθημα για την εκρηκτική δύναμη της ελευθερίας και της απρόσκοπτης δημιουργικότητας, έννοιες που τόσο υποφέρουν στις μέρες μας και τόσο χρησιμοποιούνται από πλείστους όσους για την αληθοφανή παρουσίαση των επιδιωκομένων σκοπών τους. Όσον αφορά τον Anthony Braxton, αξίζει να σημειωθεί ότι παρά τη σημερινή τάση του να παίζει κυρίως γραμμένη μουσική, υπήρχαν και μέρη όπου ο αυτοσχεδιασμός ερχόταν ως φυσική συνέπεια της προφανούς ανάγκης επέκτασης του πνεύματος του γραμμένου μέρους. Δύο επί πλέον ενδιαφέροντα στοιχεία είναι το ότι σε μερικά κομμάτια του Braxton είναι εμφανής η επίδραση της αμιγούς τζαζικής παράδοσης και το ότι με τον τρόπο που έχει συλλάβει και συγκροτήσει το έργο του, ο μουσικός αυτός δεν εμποδίζει καθόλου τα μέλη του γκρουπ του από το να δείξουν τη δημιουργικότητά τους, παρουσιάζοντάς μας ας πούμε το εκρηκτικό μουσικό ταμπεραμέντο που

έχει η πιανίστα Marilyn Crispell. Σε ένα άλλο πλαίσιο η συνεργασία Richard Teitelbaum (συνθεσάιζερ, πιάνο) Andrew Cyrille (κρουστά) και Anthony Braxton (άλτο και σοπράνο σαξόφωνο, κλαρινέτο, φλάουτο) παρήγαγε μία μουσική σημαντική, με εξαιρετική φινέτσα και φαντασία που έχει όμως απαιτήσεις από τον ακροατή της. Όχι βέβαια απαιτήσεις εγκεφαλικού ακούσματος αλλά σεβασμού, του σεβασμού που απαιτείται για την ακρόασή της κάθε δημιουργική μουσική. Το στοιχείο του λυρισμού που είχαν πολλά από τα κομμάτια που παρουσίασε το τριό θα πρέπει να συμπεριληφθεί στα «συν» της υπόθεσης, αφού μεταξύ άλλων δίνει και ένα ωραίο μάθημα σε εκείνους που ισχυρίζονται ότι η πρωτοποριακή μουσική στερείται χάρης και συναισθήματος.

Οι προσπάθειες αλληλεπίδρασης τζαζ και ανατολικών μουσικών παραδόσεων δεν αποτελούν βέβαια νέο φαινόμενο.

Προσπαθώντας τώρα να δούμε τους καρπούς της προσπάθειας αυτής στα πλαίσια του φετινού Πράξις, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι το γκρουπ «Oriental Wind» του Τούρκου ντράμερ Okay Temiz παρουσιάστηκε πιο δεμένο και ενδιαφέρον από την Αιγυπτιακή Cairo Jazz Band. Ωστόσο από τους Αιγύπτιους μουσικούς, οι οποίοι παίζουν Αραβική μουσική με jazz τρόπο και jazz με αραβικό τρόπο, δεν πρέπει να έχουμε μεγάλα παράπονα. Πρέπει να τους ακούσουμε και να τους φανταστούμε μέσα στα πλαίσια της πραγματικότητας που εκπροσωπούν. Και σίγουρα την εκπροσωπούν αξιοπρεπέστατα. Πέρα από τα όμορφα και ενδιαφέροντα επί μέρους σημεία της παρουσίας της Cairo Jazz Band, ιδιαίτερη μνεία αξίζει ο Abdel Hammed Gaffar ο οποίος με όλη και παρ' όλη τη σεμνότητά του, έδωσε με σπουδαίο τρόπο μία εικόνα της παραδοσιακής Αιγυπτιακής μουσικής, παίζοντας τα καλαμμένα φλάουτά του.

Το άλλο σκέλος της ανατολικής (και μάλιστα μουσουλμανικής προελεύσεως) μουσικής παράδοσης, το γκρουπ του Okay Temiz μας πρόσφερε και ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο: το ότι μουσικοί τελείως απομακρυσμένοι — και γεωγραφικά και (ιδίως) μουσικά — από την παρά-

δοση της Τουρκίας (όπως οι τρεις Σουηδοί μουσικοί του γκρουπ) μπορούν, εφόσον την αγαπήσουν, να παίξουν με αρκετή επιτυχία μία ξένη προς τις μέχρι τότε εμπειρίες τους μουσική. Από τις πιο όμορφες στιγμές της συναυλίας, ο καρσιλαμάς του πρώτου μέρους όπου είχαμε την ευκαιρία να θαυμάσουμε στο κλαρίνο, τον Saffet Gündeger στον οποίο αναφερθήκαμε σε προηγούμενο σημείο αυτού του κομματιού. Εξίσου ωραίες στιγμές ήταν όμως και εκείνες με τα ντουέττα ταραμπούκα-βιολί (πάλι εδώ ο Gündeger) καθώς και εκείνες όπου ο Okay Temiz έπαιξε τα Βραζιλιάνικα όργανα berimbau και Kwika.

Και θα τελειώσουμε την παράθεση της εκτενούς αυτής κριτικής, επανερχόμενοι στη Δύση. Το γκρουπ της Αγγλίδας βοκαλίστριας Maggie Nicols, πράγματι προσπάθησε να παρουσιάσει ένα very varied (πολύ ποικίλο), όπως λέει και ο τίτλος του, φάσμα της δημιουργικής μουσικής. Νομίζω ότι τόσο τα φωνητικά και υποκριτικά προσόντα της Maggie Nicols όσο και τα μουσικά προσόντα των υπόλοιπων του γκρουπ συνέβαλαν στην ενδιαφέρουσα έκβαση της προσπάθειας. Μερικές στιγμές όμως η χρησιμοποίηση της βρετανικής άποψης για το χιούμορ παρά λίγο να αποβεί καταστροφική, ιδίως εκεί που επιχειρήθηκε προσέγγιση της μαύρης μουσικής. Αυτό που σίγουρα κατορθώθηκε εκείνες τις στιγμές ήταν η δημιουργία απωθητικών συναισθημάτων και σκέψεων καθώς και το ότι οι πέντε καλλιτέχνες εκπροσωπούσαν την άλλη άποψη περί κίτς, τη διεθνή. Ευτυχώς, οι στιγμές αυτές ήταν μάλλον λίγες.

Το φεστιβάλ Πράξις βρίσκεται λοιπόν σε κρίσιμη φάση της ταυτότητάς του. Η μέλλουσα πορεία του θα κριθεί από την οξυδέρκεια των διοργανωτών του. Θα δούμε δηλαδή του χρόνου αν θα παρακολουθήσουμε ένα φεστιβάλ βραχυπρόθεσμα ποικίλο και διερευνημένα «ενδιαφέρον» ή ένα φεστιβάλ με λιγότερο υψιπετείς στόχους αλλά πιο συγκεκριμένο και μακροπρόθεσμα πιο καθοριστικό για την ουσιαστική γνωριμία με μία μεγάλη, ωστόσο συγκεκριμένη, κατηγορία μουσικής παράδοσης.

Αλέξανδρος Σακκάς

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

τζαζ ρίζες και φυτά

ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ Praxis '85 μας χάρισε και πάλι πολύ όμορφες μουσικές στιγμές. Οι συμμετοχές τόσο σημαντικών μουσικών όπως ο Braxton, ο Okay Tamiiz, ο Kail Berger κλπ. είχαν ήδη προδιαγράψει ότι θ' ακούγαμε καλή μουσική.

Εκεί που τα πράγματα δεν φάνηκαν ιδιαίτερα ρόδινα ήταν στην ελληνική συμμετοχή. Δεν αναφέρομαι στην ποιότητα της δουλειάς των λίγων ελλήνων που παρουσιάστηκαν. Αλλά στο γεγονός της απουσίας τόσοων μουσικών που παλιότερα έχουν δείξει ότι έχουν πράγματα να δώσουν στον ευρύτερο χώρο της τζαζ. Κι ακόμη η απουσία νέων δυνάμεων σ' αυτό το χώρο.

Φαίνεται ότι η ελληνική μουσική πραγματικότητα είναι αρκετά σκληρή και καταβροχθίζει εύκολα όσα παιδιά της δεν ακολουθούν την πεπατημένη.

Ίσως σε λίγο τζαζ να παίζει μόνο ο Χατζηγιάννης όταν θέλει να δείξει στους θαμώνες του «Micelle» τι «ονειρευόταν πάντα να παίζει αλλά δεν τον άφησαν οι περιστάσεις!» (Και για να πούμε και την αλήθεια έχει στην ορχήστρα του ικανότατους τζαζ μουσικούς οι οποίοι παισιώνουν πια όλα τα νυχτερινά κέντρα).

*

Σαν διέξοδο στην προβληματική ελληνική πραγματικότητα στο χώρο της τζαζ, ή της «αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής», ο κ. Γιαννουλόπουλος επέλεξε τη συνταγή, «επιστροφή στις ρίζες» και κατόρθωσε για μια ακόμη φορά να μας αιφνιδιάσει.

Έτσι το φεστιβάλ Praxis έκλεισε με το συγκρότημα του Βασίλη Σούκα (κλαρίνο) με guest star τον Τάκη Σούκα, γνωστό σουζεδιάρη του λαϊκού πενταγράμμου.

Τι δουλειά έχει τώρα ο κ. Σούκας και η οικογένειά του σ' ένα φεστιβάλ τζαζ, ουδείς γνωρίζει.

Η απλοϊκή εξήγηση, ότι το φεστιβάλ κεντράρει στην «αυτοσχεδιαζόμενη μουσική» και η οικογένεια Σούκα... «αυτοσχεδιάζει», είναι μάλλον αστεία. Όλοι λίγο πολύ εξάλλου αυτοσχεδιάζουν!

Η διαφορά όμως του όρου «αυτοσχεδιαζόμενη μουσική» από το «αυτοσχεδιάζουμε» και ειδικότερα, στη συγκεκριμένη περίπτωση από τον «παραδοσιακό αυτοσχεδιασμό» είναι τεράστια.

Στην πρώτη περίπτωση έχουμε μια μουσική σε στενή σχέση η μάλλον προέκταση και διάρθρωση της τζαζ (γι' αυτό και οι όροι συχνά συγχέονται). Μια μουσική με συγκεκριμένη ιδεολογική αφετηρία που ανατρέπει τα προκαθορισμένα μουσικά πλαίσια και αντιλήψεις που έχουν επιβληθεί.

Η παραδοσιακή μουσική, με ή χωρίς αυτοσχεδιασμό είναι αυτό που λέει η λέξη: «παραδοσιακή».

Κι αν ακόμη ο στόχος ήταν να δείξει τις διαφορές ή να παρουσιάσει ένα τοπικό φολκλόρ, και πάλι η επιλογή ήταν άτυχη.

Γιατί η οικογένεια Σούκα έχει αρκετά απομακρυνθεί από τον παραδοσιακό ήχο, (βλέπε: η κακή επιρροή του ήχου της Ομόνοιας) ενώ ο Τάκης Σούκας είναι ο βασικότερος εκπρόσωπος της εμπορευματοποίησης, του εκχυδαϊσμού και της κακογουστιάς στην ελληνική λαϊκή μουσική. Πάει πολύ να εκπροσωπεί την «παραδοσιακή» μουσική!

Ανεξάρτητα πάντως από την ποιότητα της συναυλίας τους, που ομολογουμένως δεν ήταν καλή, μέχρι και θεαματικά φάλτσα παρακολούθησαμε, οι άνθρωποι ήταν φανερά έξω από τα νερά τους και αντιμετώπιζαν ένα κοινό που δεν γνωρίζουν.

Αυτό μεγάλωσε βέβαια την αμηχανία τους και επηρέασε την απόδοσή τους.

Ανεξάρτητα πάντως απ' αυτό αναρωτιέμαι αν αυτή η ψυχολογητή παρουσία εκφράζει κάποια καινούργια άποψη για το αδιέξοδο της ελληνικής εκδοχής στην αυτοσχεδιαζόμενη μουσική. Μήπως αποτελεί δηλαδή την εθνικοπατριωτική ελληνική εκδοχή — απάντηση στο φαινόμενο τζαζ αυτοσχεδιασμός; Λέτε του χρόνου η ελληνική συμμετοχή να περιοριστεί στις κομπανιές; Όλα είναι πιθανά.

*

Πάντως, απ' ό,τι φάνηκε, το Praxis δεν είχε την ανάλογη οικονομική επιτυχία που του άξιζε. Κι είναι κρίμα, γιατί παρ' όλες τις ειδικές αντιρρήσεις, δεν παύει ν' αποτελεί μοναδική μουσική όαση για τη χώρα μας. Τις περισσότερες φορές ο «Ορφείας» δε γέμισε. Σ' αυτό ίσως συντέλεσε και το γεγονός ότι πραγματοποιήθηκε μέσα σε προεκλογική περίοδο και μέσα στην τρομοκρατία των ΜΑΤ στη γύρω περιοχή. Κι ακόμα συνέπεσε με τις συναυλίες των Dire Straits. Το πιο πιθανό πάντως είναι, ότι δεν είναι πολλοί ακόμη αυτοί που είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν εισιτήριο για να ακούσουν μια μουσική που δεν περιορίζεται στο να χαϊδεύει τ' αυτιά.

Πόσο μεγάλη αντίθεση με τις συναυλίες των Dire Straits. Εδώ είχαμε μια τυπικά εμπορική ρεζ συναυλία με ακριβό εισιτήριο, πολύ κόσμο, με

εντυπωσιακούς φωτισμούς και μηχανήματα, μελετημένη μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια. Ο Knopfler έκανε ακριβώς ότι περίμεναν οι οπαδοί του απ' αυτόν. (Έτσι αποσοβήθηκαν και τα επεισόδια που είχαν απειλήσει οι «αγανακτισμένοι ροκάδες»). Οικονομική επιτυχία λοιπόν και μια ευχάριστη βραδιά.

Η διαφορά όμως με τις συναυλίες π.χ. του Braxton ήταν τεράστια. Χωρίς κανένα εφέ και με εμφάνιση επαγγελματία δασκαλάκου ο Braxton κατόρθωσε να παρασύρει το ακροατήριό του, παρ' όλη την καθόλου «εύκολη» μουσική του, σε στιγμές έκστασης, χαρίζοντας μια ανεπανάληπτη εμπειρία.

*

Και μια και μιλήσαμε για τ' αστέρια της ροκ, δεν μπορούμε να μη χειροκροτήσουμε την «ανιδιοτελή» πρωτοβουλία των αμερικάνων τραγουδιστών, για να βοηθήσουν τα παιδιά της Αιθιοπίας. Δεν έβαλαν βέβαια το χέρι στην τσέπη, ούτε διαμαρτυρήθηκαν για την πολιτική της κυβέρνησής τους. Αυτά δεν έχουν σχέση με τη μουσική! Τα παιδιά που πεθαίνουν όμως, όσο να 'ναι, συγκινούν. Νάτοι λοιπόν όλοι να ποζάρουν στο δίσκο, και σ' όλα τα περιοδικά, «αφιλοκερδώς», με τον συγκινητικό τίτλο «USA for AFRICA» (ο νοών νοείτω!) Κι εμείς βέβαια συγκινηθήκαμε με την προσφορά τους, και θ' αγοράσουμε και τους επόμενους δίσκους του καθένα ξεχωριστά. Αλλά αυτό που δεν καταλαβαίνουμε είναι το ότι όλοι χαμογελούν πανευτυχώς στη φωτογραφία! Τα παιδιάκια

μπορεί να πεθαίνουν άλλα το «Look» δεν πρέπει να χαλάσει. Πουλάνε και δίσκους οι άνθρωποι.

*

Μέσα στον καταιγισμό της προεκλογικής περιόδου οι καλλιτέχνες δεν έμειναν με σταυρωμένα τα χέρια. Κι έσπευσαν να δηλώσουν σ' εμάς τους κοινούς θνητούς το κόμμα που ευνοούν. 173 λοιπόν υποστηρίζουν το ΠΑΣΟΚ. Και μεταξύ αυτών κι ο Κλεφτογιώργος! Κι εγώ που είμαι φανατικός θαυμαστής του Κλεφτογιώργου, πρέπει μάλλον να τον ακολουθήσω εκτός κι αν κάποιος άλλος από τα είδωλά μου αποφασίσει κάτι άλλο οπότε θα βρεθώ προ διλήμματος.

Πάντως η γνώμη των καλλιτεχνών οπωσδήποτε μετράει πολύ στις μέρες μας. Και φαίνεται ότι η εύνοια που δείχνουν στα κόμματα της «αρεσκείας» τους δεν μένει χωρίς κάποιο αντάλλαγμα. Και μια τέτοια συναλλαγή θα ήταν ίσως μια δικαιολογία για μια τέτοια πράξη Τουλάχιστον εξηγείται. Γιατί αν δεν υπάρχει το συγκεκριμένο συμφέρον τότε η συμπαθής τάξη των καλλιτεχνών έχει καθάψει για καλά το καλάμι αναλαμβάνοντας την πολιτική νοθεσία των θαυμαστών τους.

Και επειδή είμαι και γω λίγο καλλιτέχνης αναγγέλλω στους θαυμαστές μου ότι στις 2 Ιουνίου έχω τα γενέθλιά μου και μπορούν να στείλουν δώρα και λουλούδια στον Σχολιαστή. Κατά τ' άλλα μπορούν να ψηφίσουν ότι θέλουν! Είμαι, και γω, αναποφάσιτος ακόμη!

Δημήτρης Οικονομάκης

ΠΡΟΣΩΠΟ και ΠΡΟΣΩΠΕΙΟ

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Ενώ σε μια ενότητα της δουλειάς σου κρατάς τη συμβατική μορφή του τελάρου και της στήλης, υπάρχει ταυτόχρονα μια εισβολή στοιχείων, αντικειμένων – συμβόλων από κουτιά, φλας, αλυσσίδες, φλάντζες, δίχτυα μέχρι κινηματογραφικές μηχανές.

Σ. ΜΠΟΝΑΤΣΟΣ: Δε θεωρώ συμβατική τη χρήση του τελάρου. Το χρησιμοποιώ σαν στοιχείο ταυτότητας ζωγράφου, σαν ανάμνηση χωρίς το φόβο υποδούλωσης σ' αυτή τη μορφή. Στην τελευταία ενότητα της δουλειάς μου, στις στήλες, υπάρχει έντονη ανάμνηση της τοτεμικής τέχνης, της τέχνης των καρναβαλιών, ακόμα και των Ελληνικών ακρόπρωρων, όπου η ζωγραφική, η γλυπτική και η χειροτεχνία (κεντήματα, χάντρες, φτερά, κοχύλια, δόντια, νεκροκεφαλές) αποτελούν μια ενιαία έκφραση του εικαστικού προβλήματος. Το αντικείμενο της ζωγραφικής δεν ήταν ποτέ η δισδιάστατη δουλειά. Η αρχαιοελληνική ζωγραφική αναπτυσσόταν όπου εύρισκε επιφάνεια (αγγειογραφία, τοιχογραφία, γλυπτική) ενώ και η κατεξοχήν δισδιάστατη Βυζαντινή τέχνη, στα ψηφιδωτά του Καχριέ-Τζαμί, σπάει τις δύο διαστάσεις και ενσωματώνεται στην πλαστικότητα της αρχιτεκτονικής.

Δε δέχομαι το συμβατικό διαχωρισμό ζωγραφικής—γλυπτικής και αφήνω να εισβάλουν στο τελάρο μου γλυπτικά στοιχεία με μάζα χρώματος και αντικείμενα—σύμβολα. Το κεφάλι της Ήρας, από χρωματισμένο νάυλον, διάφανο, αποσπασματικό, πλάι σε χρησιμοποιημένα φλας αποκτάει μια άλλη σημασία. Αυτή η απλοϊκή παράθεση, με μια λειτουργία αντίστοιχη των γραφικών τεχνών, χρησιμοποιεί το αντικείμενο για να περάσει ένα άμεσο σήμα, σε αντίθεση με συμβολισμούς πιο ολοκληρωμένους και απόλυτους.

Σ.: Τα αντικείμενά σου είναι εγκλωβισμένα μέσα στον πολυεστέρα. Πώς οδηγήθηκες σ' αυτή τη χρήση, έχει κάποια εννοιολογική πέρα από την αισθητική σημασία;

Μ.: Όταν πρωτοχρησιμοποίησα τον πολυεστέρα είχα στο μυαλό μου το νάυλον συσκευασίας των προϊόντων στα σουπερ-μάρκετ, που μέσα σε μια διάφανη μεμβράνη εγκλωβίζουν πλήθος αντικειμένων και όπου το περιβάλλον ακολουθεί το σχήμα του μήλου, του εργαλείου, της κρέμας που περικλείει, προστατεύοντάς το και ωραιοποιώντας το ταυτόχρονα μέσα από τη στιλπνότητα του πλαστικού. Τα πρώτα μου πειράματα εξάλλου, ήταν ολόκληρες φιογούρες κλεισμένες μέσα σ' αυτό το υλικό. Κάτω από τη διαύγεια και τη διαφάνεια του πολυεστέρα, προβάλλει το άγχος του «καλουπώματος», της ομοιομορφίας και της μαζικής παραγωγής αντικειμένων, που αποτελεί το εννοιολογικό στίγμα της δουλειάς μου.

Έτσι στην τελευταία μου δουλειά η ανάγκη παραγωγής ήχων πάνω σ' ένα ιδιότυπο έγχωρο όργανο υπαγόρευσε τη μορφή. Παράλληλα το πλήθος των θεατών αυτού του μουσικού, δημιουργήθηκε μ' ένα μαζικό βιομηχανικό τρόπο (VACUUM) σαν βιομηχανικά εκμαγεία σε ευτελές υλικό, μια τεχνική που σε αποδεσμεύει από το μοναδικό και ανεπανάληπτο, έργο-πρότυπο. Επεμβαίνοντας ζωγραφικά σ' αυτά τα νεκρά εκμαγεία θέλησα να σπάσω την ομοιομορφία τους και να τα ζωντανέψω.

Σ.: Ποια είναι η συγκινησιακή σου σχέση με το βιομηχανικό αντικείμενο;

Μ.: Ομολογώ πως το βιομηχανικό αντικείμενο με γοητεύει και περισσότερο από το ίδιο, ο τρόπος παραγωγής του, δηλαδή η κατασκευή ξεχωριστών στοιχείων και το τελικό «μοντάρισμά» τους, έτσι που ο τρόπος σύνδεσης και λειτουργίας να υπαγορεύει τη μορφή.

Σ.: Τι σημαίνει η εμμονή σου στο προσώπειο;

Μ.: Δεν μπορώ να ξεκινάω από αφηρημένες έννοιες. Ξεκινάω από ένα συγκεκριμένο κεφάλι που τα γλυπτικά του στοιχεία μπορούν ν' αποδοθούν και σ' ένα συγκεκριμένο πρόσωπο. Το

Το Μάη έγινε στο χώρο της Ομάδας Τέχνης 4+ η έκθεση της πρόσφατης δουλειάς του Σταύρου Μπονάτσου. Η έκθεση αυτή, με κεντρικό άξονα το ανθρώπινο προσώπειο, έχει τρεις ενότητες. Ξεκινάει από την οπτική του τελάρου, περνάει στις τρεις διαστάσεις και αναπτύσσεται ελεύθερα στο χώρο. Στη διάρκεια της έκθεσης μίλησε η Πέπη Ρηγοπούλου με θέμα: «Πρόσωπο και προσώπειο, μια εικαστική και σκηνική διάστασή τους».

Αναστασία Λαζαρίδου

ίδιο κεφάλι, όμως, μετά τις ζωγραφικές επεμβάσεις, χάνει το ρεαλισμό του και πολλές φορές το ίδιο διαφοροποιείται παίρνοντας άλλη μορφή.

Σ.: Μήπως τα ερωτηματικά και η αγωνία γύρω από την «καθαρή ζωγραφική», κρύβουν την ευκολία εμπορευματοποίησης της ζωγραφικής του ταμπλώ και της μεταφοράς της σε τόπους άσχετους (ζωγραφική πάνω απ' τον καναπέ);

Μ.: Τα σύγχρονα εμπορικά κυκλώματα τέχνης είναι σε θέση να εμπορευτούν πολύ πιο δύσκολες μορφές, αποτιμωρίζοντας π.χ. ολόκληρους τοίχους με graffiti και μεταφέροντάς τους σε χώρους απόλυτα ξένους από το δρόμο.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ στάθηκε κάμποση ώρα στο μπαλκόνι και τράβηξε αργές ρουφηξιές απ' το τσιγάρο του. Στον γεμάτο ανοιξιότικα αρώματα αέρα του βραδιού η πρόταση του Δημοσκόπου δεν του φαινόταν τώρα τόσο παράλογη όσο πριν. Θυμήθηκε τα λόγια του Δημοσκόπου:

—Ναι, κύριε Πρόεδρε, τα γκάλοπ σε ζωντανούς ψηφοφόρους είναι ξεπερασμένα. Το εκλογικό σώμα είναι αστάθμητο, ευμετάβλητο κι αναξιόπιστο. Πιστέψτε με, το μέλλον βρίσκεται στους νεκρούς. Ναι, στους νεκρούς! Μ' άλλα λόγια: σφυγμομετρήσεις σε πεθαμένα δείγματα.

—Εξηγηθείτε, είχε πει ο Πρόεδρος.

—Κύριε Πρόεδρε, είναι ευκολότερο να μαζέψεις πληροφορίες για ένα πεθαμένο παρά για ένα ζωντανό. Εκτός απ' αυτό, ένας πεθαμένος δεν αλλάζει ποτέ γνώμη...

—Ο ζωντανός όμως αλλάζει! γκρίνιαζε ο Πρόεδρος.

—Ναι, φαινομενικά. Μπορεί ν' αλλάξει τη γνώμη του είκοσι φορές τη μέρα. Μπροστά στην κάλπη, όμως, η εκλογική συμπεριφορά του υπακούει σε αυστηρά καθορισμένες νομοτέλειες. Ακριβώς δηλαδή όπως η συμπεριφορά ενός νεκρού, που κανείς πια δεν έχει λόγο να την κρύψει. Αν λοιπόν αναλύσουμε τις πολιτικές τάσεις των πολιτών που πέθαναν την τελευταία τετραετία, θα εξακριβώσουμε με αλάνθαστο τρόπο τις πραγματικές διαθέσεις των ζωντανών. Τα συμπεράσματά μας θα είναι ανεπηρέαστα από αστάθμητους και συγκυριακούς παράγοντες, γι' αυτό η αξιοπιστία τους θα είναι εγγυημένη. Πάρτε υπόψη σας, παρακαλώ, πως ένα τέτοιο έργο, όσο πολυπλοκό κι αν φαίνεται, στην ουσία είναι ζήτημα καθαρά τεχνικό. Όλες τις πληροφορίες που θα συγκεντρωθούν θα τις επεξεργασθεί σε ελάχιστο χρόνο ο κομπιούτερ της Εταιρίας μας — τελευταία λέξη της ηλεκτρονικής...

Ο Πρόεδρος ένωσε κάπου στην κοιλιά του κάτι σαν σκίρτημα, που γρήγορα μετατράπηκε σε ηδονικό τρεμουλιασμα. Ξαφνικά πέταξε το τσιγάρο του και φώναξε:

—Αυτό είναι!

*

Ο ΔΗΜΟΣΚΟΠΟΣ ανασήκωσε τις κάτασπρες μανσέτες του πουκάμισού του. Τα μανικετόκουμπά του συναγωνίζονταν σ' αστραφτοβόλημα τον χρυσό σκελετό των γυαλιών του. Τέντωσε τα χέρια του μπροστά πάνω στο γραφείο, έπλεξε τα μακριά, λεπτά του δάχτυλα, κοίταξε άλλη μια φορά συγκαταβατικά τον αναλυτή, που τα είχε ακόμα χαμένα, και ξανάρχισε να του εξηγεί υπομονετικά.

Ο Δημοσκόπος ήταν φιλοσοφημένος άνθρωπος και είχε πλατιά παιδεία. Ήξερα καλά πως η IN VIVO μέθοδος ήταν το τελευταίο κατάλοιπο του ρομαντισμού στην επιστήμη, πως είχε ξοφλήσει μια για πάντα, και μόνο με πειράματα IN VITRO μπορούσε ο επιστήμονας να καταλήξει σε ασφαλή συμπεράσματα. Μια μίγα ή ένα βάτραχο δεν μπορείς να τα μελετήσεις σε βάθος ζωντανά. Αν θέλεις να καταλάβεις τη δομή τους, πρέπει να τα ακινητοποιήσεις, να τα καθλώσεις, να τα ανατάμεις, να τα μελετήσεις όργανο προς όργανο, ιστό προς ιστό. Μόνο έτσι μπορείς να κατανοήσεις πραγματικά τη λειτουργία ενός οργανισμού, διακρίνοντας το σταθερό, το αιώνιο στοιχείο της ύπαρξής του μέσα απ' τις επιφάσεις και τα καπρίτσια της τύχης.

Ο Δημοσκόπος τα εξήγησε όλ' αυτά στον αναλυτή και κατέληξε:

—Να ετοιμασθεί το προσωπικό μας για μια έρευνα νέου τύπου. Θ' αρχίσουμε μ' ένα δείγμα 2.000 νεκρών από την επαρχία. Εκεί είναι

— Το γκάλοπ

ευκολότερο να μάθεις τι ψήφιζε ο καθένας. Θα στείλουμε τους συνεργάτες μας στην επαρχία για να μαζέψουν πληροφορίες. Στο κάτω κάτω, να πάρουν κι αυτοί λίγο καθαρό αέρα.

*

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ της έρευνας δικαίωσε πανηγυρικά τον Δημοσκόπο. Στα χωριά οι πεθαμένοι αφήνουν, πράγματι, πιο ζωντανές αναμνήσεις, η εικόνα τους μένει πιο καθαρά ζωγραφισμένη στη μνήμη των ζωντανών. Στα καφενεία, στα χωράφια, στη χωροφυλακή ήταν πολύ εύκολο να μαζέψεις πληροφορίες για τους μακαρίτες. Χρειάζοταν βέβαια κάποια επιδεξιότητα και κάποιο τακτ απ' τη μεριά των ερωτητών, γιατί δεν ήταν δυνατό να πουν στους ερωτώμενους ότι κάνουν προεκλογικό γκάλοπ. Αλλά τα ξεφτέρια της Εταιρίας τα κατάφεραν μια χαρά στα νέα τους καθήκοντα, κι έπειτα το να ρωτάς τον κόσμο τι ψήφιζαν ή τι θα ψήφιζαν οι πεθαμένοι προκαλεί πολύ λιγότερη δυσπιστία απ' το να ρωτάς τι ψηφίζουν οι ζωντανοί. Έτσι, οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν ήταν εξαιρετικά πλούσιες και αξιόπιστες.

Ο Δημοσκόπος είχε κι ένα πρόσθετο λόγο να είναι ικανοποιημένος. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έδειχνε ότι, ανάμεσα στους πεθαμένους, το ποσοστό του αντίπαλου κόμματος ήταν ιδιαίτερα υψηλό, σαφώς υψηλότερο απ' το ποσοστό που είχε πάρει το κόμμα στις ίδιες περιοχές κατά τις τελευταίες εκλογές: 49,2 τοις εκατό, σε σύγκριση με το 38,9 τοις εκατό που ήταν οι απώλειες του κόμματος του πελάτη του. Οι ψηφοφόροι του αντίπαλου κόμματος πέθαιναν με ταχύτερο ρυθμό απ' όσο οι ψηφοφόροι του κόμματος του πελάτη του.

Ο Δημοσκόπος παρουσίασε τα πρώτα αποτελέσματα στον Πρόεδρο με δικαιολογημένη περηφάνεια. Του ανέλυσε τις τάσεις που διαγράφονταν στο εκλογικό σώμα των πεθαμένων και περίμενε να δει το πρόσωπο του πελάτη του να φωτίζεται. Αντί γι' αυτό όμως το βλέμμα του Προέδρου σκοτείνιασε και το πηγούνι του άρχισε να τρέμει νευρικά. Ο Δημοσκόπος παραξενεύτηκε πολύ, αλλά δεν είπε τίποτα, παρά αποχώρησε διακριτικά.

Ο Πρόεδρος έριξε άλλη μια ματιά στ' αποτελέσματα, κι αυτή τη φορά δεν μπόρεσε να κρατηθεί και να μη δαγκώσει το κάτω χείλι του. Ήταν ν' απελπίζεται! Όλα τα ποσοστά που ήταν γραμμένα πλάι στο όνομα του αντίπαλου κόμματος ήταν σαφώς υψηλότερα απ' τα δικά του...

*

ΟΤΑΝ Ο ΔΗΜΟΣΚΟΠΟΣ άκουσε στην τηλεόραση τις εξαγγελίες του Προέδρου για τους νεκρούς αγρότες, απόρησε πολύ, αλλά το μυαλό του δεν πήγε στην τελευταία του συνάντηση με τον Πρόεδρο, κι αυτό γιατί τον απασχολούσε ήδη το δεύτερο μέρος της έρευνας, το σχετικό με τα αστικά κέντρα. Σκεφτόταν το νέο ερωτηματολόγιο που έπρεπε να καταρτίσει κι άκουγε με μισό αυτί τις προεκλογικές υποσχέσεις του πελάτη του, ενώ η οθόνη της τηλεόρασης έριχνε χρωματιστά φώτα πάνω στ' άσπρα χαρ-

τιά που είχε μπροστά του. Παράξενες εμπνεύσεις είχε πάντως ο Πρόεδρος, ό,τι κι αν πεις: αναδρομικά επιδόματα ξηρασίας για όλα τα χρόνια, μετακομιδή των οστών σε νεκροταφεία ηρώων της αγροτιάς, δωρεάν μνημόσυνο κάθε χρόνο κι άλλα τέτοια. Όπως είπαμε, ο Δημοσκόπος τα έχασε ακούγοντάς τα όλ' αυτά, αλλά σκέφτηκε πως είχε ακούσει και πιο περίεργα πράγματα σε τούτη τη χώρα. Έτσι ξανάσκυψε στα χαρτιά του.

Η έρευνα στις πόλεις δεν ήταν τόσο εύκολη όσο στην ύπαιθρο. Οι κάτοικοι των πόλεων είναι φιλόποτοι και φυλάνε καλά τα μυστικά των νεκρών. Αλλά, χάρη στην έξυπνη τακτική που χάραξε ο Δημοσκόπος, οι απαντήσεις που συγκεντρώσαν οι ερωτητές ήταν πάλι πλήρεις, σαφείς και αξιόπιστες. Κι όχι μόνον αυτό, παρά η ανάλυσή τους επιβεβαίωσε την τάση που είχε επισημάνει η έρευνα στην επαρχία: οι οπαδοί του αντίπαλου κόμματος πέθαιναν με ταχύτερους ρυθμούς απ' όσο οι ψηφοφόροι του πελάτη του, αν και στις πόλεις η διαφορά δεν ήταν τόσο αισθητή όσο στα χωριά: 46,8 τοις εκατό για τον αντίπαλο και 40,1 τοις εκατό για τον πελάτη του. Τα εκλογικά ποσοστά των δύο κομμάτων στα αστικά κέντρα ήταν, αντίστοιχα, 41,3 και 46,0 τοις εκατό. Αυτό σήμαινε πως το κόμμα του πελάτη του όχι μόνο θα διατηρούσε τη δύναμη που του είχαν δώσει οι τελευταίες εκλογές, παρά και θα την αύξανε.

Όταν ο Δημοσκόπος παρουσίασε στον πελάτη του τη δεύτερη δέσμη αποτελεσμάτων, είδε τον Πρόεδρο να κατσουφιάζει ξανά, και τότε ένωσε για πρώτη φορά στην επαγγελματική του σταδιοδρομία ότι η λογική τον πρόδινε. Δεν μπορούσε να καταλάβει τι συνέβαινε. Όταν ο Πρόεδρος του ζήτησε να επαναλάβει η Εταιρία

των πεθαμένων

τη σφυγμομέτρηση στην ύπαιθρο, ο Δημοσκόπος το θεώρησε αυτό προσωπική του κατσάδα.

*

Ο ΔΗΜΟΣΚΟΠΟΣ έτριβε τα μάτια του. Δεν ήταν δυνατό! Μέσα σε λίγες μέρες το 38,9 της πρώτης σφυγμομέτρησης είχε γίνει 54,6 τοις εκατό. Το κόμμα του πελάτη του έρχοταν τώρα πρώτο σε ποσοστά νεκρών ψηφοφόρων, με πολύ μεγάλη διαφορά από το κόμμα του αντίπαλου! Ο Δημοσκόπος κόντευε να τρελαθεί. Έβαλε τους αναλυτές να επαληθεύσουν τα αποτελέσματα, και τα αποτελέσματα βγήκαν σωστά. Με τη χλωμή ελπίδα πως κάποιο λάθος είχε γίνει στην πρώτη έρευνα και με πέντε-έξι ηρεμιστικά, ο Δημοσκόπος μπόρεσε ν' αποσπάσει λίγες ώρες ύπνου από μια εφιαλτική νύχτα.

Όταν την άλλη μέρα παρουσιάστηκε στον πελάτη του, ακόμα κι ο χρυσός σκελετός των γυαλιών του είχε χάσει λες όλη του τη λάμψη. Ο Πρόεδρος άρπαξε ανυπόμονος τα χαρτιά απ' τα χέρια του Δημοσκόπου, έσυρε βιαστικά το βλέμμα του πάνω τους και δεν μπόρεσε να συγκρατήσει ένα επιφώνημα θριάμβου. Έκανε μερικές σπασμωδικές κινήσεις σαν να ήθελε να πετάξει, τελικά βρήκε κάπως την αυτοκυριαρχία του, στράφηκε με βλέμμα που έλαμπε στον Δημοσκόπο και του είπε:

—Τι θα λέγατε για ένα ουισκάκι;

*

ΔΥΟ ΜΕΡΕΣ ΑΡΓΟΤΕΡΑ ο Δημοσκόπος καθόταν εξουθενωμένος μπροστά στην τηλεόραση του κι έβλεπε με απλανές βλέμμα τον πελάτη

του να μιλάει σ' ένα τεράστιο πλήθος που κουνούσε σημαίες και φώναζε συνθήματα. Ο Πρόεδρος απέτιε φόρο τιμής στους νεκρούς των πόλεων. Στα αμέτρητα θύματα του νέφους και γενικά της μόλυνσης του περιβάλλοντος, στους αδικοχαμένους πολίτες που είχαν χάσει τη ζωή τους σε πράξεις βίας και εγκληματικότητας, στους εργάτες που έπεσαν θύματα εργατικών ατυχημάτων — βορά του υδροκέφαλου Μολώχ κι αυτοί — στους γέρους που έκλεισαν τα μάτια τους με τον καημό ότι οι ειδυλλιακές πόλεις της νιότης τους είχαν γίνει τέρατα από μπετόν. Ένα έθνος που ξεχνάει τους νεκρούς του δεν έχει μνήμη κι ένα έθνος που δεν έχει μνήμη είναι καταδικασμένο να σβήσει. Οι νεκροί πρέπει να δικαιωθούν, γιατί έτσι δικαιώνονται και οι αγώνες των ζωντανών. Τα μέτρα που θα πάρουμε ως κυβέρνηση για τους νεκρούς θα είναι ριζοσπαστικά και σαρωτικά.

Ο Δημοσκόπος άκουγε τον Πρόεδρο να υποσχεται στους νεκρούς των πόλεων νεκροταφεία με περισσότερο πράσινο, βιολογικό καθαρισμό των οστών τους, ανθρώπινες συνθήκες θανάτου, τακτικά τηλεοπτικά προγράμματα για νεκρούς, οργανωμένα προσκυνήματα των ζωντανών στους χώρους όπου ήταν θαμμένα τα ηρωικά θύματα του αγώνα για την ανάπτυξη και οι φύλακες της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Ο Δημοσκόπος τ' άκουγε ολ' αυτά με απάθεια. Τίποτα πια δεν του έκανε εντύπωση.

Έπειτα από μιάμιση ώρα χτύπησε το τηλέφωνό του. Ήταν ο Πρόεδρος. Ζητούσε επείγοντας νέα σφυγμομέτρηση για τους νεκρούς των πόλεων.

Ο Δημοσκόπος δεν αντέδρασε. Τίποτα πια δεν του έκανε εντύπωση.

*

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ της νέας σφυγμομέτρησης ανάμεσα στους πεθαμένους των αστικών κέντρων δεν προκάλεσαν ακριβώς έκπληξη ούτε ταραχή στον Δημοσκόπο. Απλώς ένιωσε για μια ακόμα φορά σαν να περπατούσαν αρβυλοφόροι πάνω στο κεφάλι του, όπως τόσο συχνά τις τελευταίες μέρες, ίσως τώρα πιο βαριά. Ο αναλυτής όμως, που απ' την αρχή δεν είχε κάνει τον κόπο να εμβαθύνει σ' όλη αυτή την ιστορία, έβλεπε μόνο την πρακτική της πλευρά κι ανησυχούσε. Γιατί σύμφωνα με τα νεότερα αυτά αποτελέσματα, οι νεκροί του πελάτη τους έφταναν το 61,1 τοις εκατό στο σύνολο του δείγματος, έναντι 30,1 του αντίπαλου. Αυτό, αν έπαιρνε κανείς υπόψη τον συνολικό αριθμό των νεκρών και τη μικρή διαφορά στα εκλογικά ποσοστά των δύο κομμάτων κατά τις τελευταίες εκλογές, σήμαινε πως ο πελάτης τους δεν είχε καμιά πιθανότητα να κερδίσει την εκλογική μάχη.

Ο Δημοσκόπος, αντί για άλλη απάντηση στις παρατηρήσεις του υπάλληλού του, του έδειξε την εφημερίδα. Εκεί, σε περίοπτη θέση, υπήρχε μια δήλωση 344 νεκρών που είχαν διακριθεί σε διάφορους εθνικούς αγώνες. Οι πεθαμένοι δήλωναν ότι θα συμπαρασταθούν εκλογικά στο κόμμα του Προέδρου, γιατί μόνον αυτό μπορούσε να επιλύσει δίκαια τα προβλήματα των ηρωικών νεκρών.

Ο αναλυτής κοιτάζε χαζά τον προϊστάμενό του.

—Δεν καταλαβαίνω, είπε.

Ο Δημοσκόπος χαμογέλασε πικρά. Υπήρχαν λοιπόν ακόμα αφελείς που δεν καταλάβαιναν...

Ο αναλυτής ξέσπασε:

—Ο πελάτης μας χάνει τις εκλογές κι εμείς δεν μπορέσαμε ούτε καν να το προβλέψουμε!

Ο Δημοσκόπος έμεινε ατάραχος. Βούτηξε ένα μπισκότο στον καφέ του και είπε στον αναλυτή:

—Ειδοποίησε τον Πρόεδρο για τ' αποτελέσματα.

*

Ο ΑΝΑΛΥΤΗΣ παρέδωσε στον Πρόεδρο τ' αποτελέσματα του τελευταίου γκάλοπ λίγη ώρα πριν από την ομιλία του Προέδρου στο λαό της συμπτωτεύουσας. Ο Πρόεδρος εξέτασε τα νούμερα και, με το πρόσωπό του να θυμίζει ήλιο που ανατέλλει, στράφηκε στο επιτελείο του:

—Κύριοι, θα είμαστε οι νικητές των εκλογών!

Οι συνεργάτες του Προέδρου ξέσπασαν σε χειροκροτήματα και ζητωκραυγές.

Ο αναλυτής έφυγε γρήγορα, μπήκε στο πρώτο μπαρ που βρήκε μπροστά του και κατέβασε δυο απανωτά μαρτίνι. Έπειτα ένα τρίτο και τελικά ένα τέταρτο. Όταν βγήκε απ' το μπαρ και πήρε το δρόμο για το σπίτι του, άκουσε τη φωνή του Προέδρου σαν ουράνια καμπάνα μέσα απ' τις ιαχές του πλήθους:

—Τα μηνύματα της νίκης έρχονται τώρα και μέσα απ' τους τάφους! Οι νεκροί μας δείχνουν το δρόμο! Τιμούμε ευλαβικά τη μνήμη τους και τους λέμε: σε σας θα είναι αφιερωμένο το κυβερνητικό έργο του νικηφόρου κόμματός μας...

*

ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ βδομάδες πριν από τις εκλογές παρατηρήθηκε σ' ολόκληρη τη χώρα ένα παράξενο φαινόμενο: η θνησιμότητα αυξήθηκε ραγδαία. Στα νοσοκομεία οι άρρωστοι πέθαιναν στα χέρια των γιατρών. Στους εθνικούς δρόμους τα θανατηφόρα τροχαία δυστυχήματα δεκαπλασιάστηκαν. Οι αυτοκτονίες ήταν πια στην ημερησία διάταξη. Στο στρατό, μάλιστα, οι φαντάροι προτιμούσαν να πεθάνουν στα σίγουρα στη σκοπιά τους, παρά να περιμένουν την απίθανη ευκαιρία ενός θανάτου στη μάχη κατά του εχθρού. Στις θάλασσες ολόκληρα καράβια πήγαιναν στον πάτο μαζί με τους επιβάτες και το πλήρωμα. Οι δολοφονίες και οι ληστείες μετά φόνου έκαναν θραύση. Γενικά, ο πληθυσμός έδειχνε να έχει κυριευθεί από την ηδονή του θανάτου.

Το φαινόμενο ήταν αλλόκοτο κι ανησυχητικό, αλλά ο πυρετός της προεκλογικής περιόδου δεν άφηνε περιθώρια για άμεση αντιμετώπισή του. Τον Πρόεδρο απασχολούσε κυρίως η πρακτική πλευρά του: υπήρχαν τόσοι νεκροί τις τελευταίες βδομάδες, που τα νεκρογάλοπ του περασμένου μήνα κινδύνευαν να είναι πια παλιωμένα.

Έτσι, ο Πρόεδρος παράγγειλε στην Εταιρία του Δημοσκόπου μια νέα σειρά σφυγμομετρήσεων σ' ολόκληρη την επικράτεια.

Αυτή η νέα παραγγελία ξάφνιασε τον αναλυτή, που δεν την περίμενε ούτε στ' όνειρό του μετά το τελευταίο φιάσκο της Εταιρίας. Αλλά ο Δημοσκόπος χαμογέλασε με το ήρεμο, λίγο κουρασμένο χαμόγελο του ανθρώπου που πορεύθηκε μακριά και δύσκολο δρόμο για να βρει τη σοφία, και στράφηκε ξανά στη δουλειά.

Είχε πια καταλάβει πως το επάγγελμά του υπηρετούσε μια ανώτερη αλήθεια.

Δημοσθενής Κούρτοβικ